

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІЯ
(РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)**

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА (УКРАЇНА)**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

(збірник матеріалів VII Міжнародної науково-методичної конференції)

6-7 березня 2024 р.

Одеса ОНЕУ 2024

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-методичної конференції (м. Одеса, 6-7 березня 2024 р.). Одеса : ОНЕУ, 2024. 255 с.

Оргкомітет конференції (згідно наказу ОНЕУ №201 від 7 грудня 2023 року) :

- **Анатолій Ковальов** – доктор екон. наук, професор, ректор ОНЕУ;
- **Володимир Шинкаренко** – к.ф-м.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ОНЕУ;
- **Ханна Левандовська** – професор Академії прикладних наук Державного університету імені Стефана Баторія в м. Скерневиці, Республіка Польща;
- **Дорота Бурзинська** – к.е.н., директор Інститут економіки та управління Державного університету імені Стефана Баторія в м. Скерневиці, Республіка Польща;
- **Петро Ідриан** – к.е.н., Академія Прикладних наук Державного університету імені Стефана Баторія в м. Скерневиці, Республіка Польща;
- **Василь Дербенцев** – к.е.н., професор кафедри інформатики та системології ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»;
- **Марина Слатвінська** – керівник Центру забезпечення якості освіти, д.е.н., професор, в.о. зав. кафедри фінансів ОНЕУ;
- **Наталія Лоханова** – д.е.н., професор, зав. кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ;
- **Юлія Асєєва** – зав. кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки, академік НАН ВО України, д. психол. н. (MD), доцент ОНЕУ;
- **Лілія Жердецька** – д.е.н., доцент, зав. кафедри банківської справи ОНЕУ;
- **Яна Сало** – к.е.н., ст. викладач кафедри маркетингу та міжнародної логістики ОНЕУ;
- **Наталія Сиротенко** – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ;
- **Тетяна Збрицька** – к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці ОНЕУ;
- **Надія Щербина** – к.іст.н., доцент кафедри філософії, історії та політології ОНЕУ;
- **Лідія Моршаківа** – фахівець I категорії навчально-методичного відділу ОНЕУ.

У рамках роботи конференції представлені такі тематичні напрями:

- 1) ефективний менеджмент освітньої діяльності та інтелектуалізація праці науково-педагогічних працівників для забезпечення якості вищої освіти;
- 2) студентоцетрований підхід у навчанні: сучасні методики викладання, засоби та методи досягнення програмних результатів навчання;
- 3) інноваційні моделі розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів у системі вищої освіти;
- 4) діджиталізація систем та технологій навчання у закладах вищої освіти в сучасних умовах.

У збірник увійшли тези доповідей учасників конференції, які відповідають тематиці конференції та містять науково-методичні розробки з питань забезпечення якості вищої освіти.

Тези друкуються в авторській редакції.

**Вітання учасників
VII Міжнародної науково-методичної конференції
«Забезпечення якості вищої освіти:
проблеми та перспективи розвитку»**

Шановні учасники конференції!

Щиро раді вітати Вас від імені Одеського національного економічного університету на VII Міжнародній науково-методичній конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку».

Російська військова агресія негативно вплинула на всі сфери суспільного та економічного життя в Україні. Не винятком є вища освіта. Кадрові втрати, важкий психологічний стан викладачів та здобувачів освіти, повітряні тривоги, погіршення фінансового стану закладів вищої освіти (ЗВО) негативно впливають на якість освіти. Незважаючи на труднощі, науково-педагогічний персонал українських вишів продовжує наполегливу працю з підготовки висококваліфікованих фахівців. Освітній процес в умовах війни потребує швидкої адаптації до реалій сьогодення, втілення новітніх освітніх технологій, впровадження інноваційних методів навчання. Зазначені фактори зумовлюють необхідність постійного вдосконалення викладачів ЗВО за рахунок набуття досвіду застосування ефективних методів навчання та сучасних методологічних підходів до забезпечення якості освіти.

Дякуємо за виявлену увагу та інтерес до нашого заходу викладачів найкращих українських та закордонного університетів. Незважаючи на військову агресію, кількість учасників конференції не зменшилась. Змішаний формат проведення конференції дозволив об'єднати представників із 27 закладів вищої освіти, зокрема нашого Польського партнера і співорганізатора конференції – Державний університет імені Стефана Баторія. Організатори заходу отримали заявки від 172 учасників, 134 з яких зголосилися виступити із доповідями та опублікувати тези доповідей.

Бажаємо учасникам конференції плідної роботи, творчої результативної дискусії, активності у пошуку нових ідей у контексті вирішення актуальних проблем забезпечення якості вищої освіти!

Усім міцного здоров'я, добробуту та нових наукових звершень!

СЕКЦІЯ 1

**ЕФЕКТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ПРАЦІ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Гейна О. В.
доцентка кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОГО ДИСКУРСУ ЯК ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ЕКОНОМІСТІВ

Проблема адекватного опису професійної мови як особливої знакової системи, що формується у дискурсі спеціальності, нині є надзвичайно актуальною. Загально відомо, що професійна мова це особливий різновид літературної мови, що виникає в рамках наукового стилю, та обслуговує професійну сферу спілкування. У вітчизняній лінгвістиці цей різновид літературної мови частіше називають «функціональною мовою», «спеціальною мовою», «Інваріантність» образу світу досягається переважно за рахунок тезаурусного рівня професійної мови: використання спеціальної лексики, професіоналізмів, термінології. Крім того, професійна мова – це система ключових понять, що формують тематичне макрополе. Так, макрополе економічної мови включає поняття: вище керівництво, стратегічний маркетинг, місія підприємства, довгострокові цілі, корпоративна стратегія); персонал (менеджери, акціонери, трудові ресурси); фінанси (бюджет, кредит, інвестиції); виробництво (чинники виробництва, технологія, продукція, послуги); маркетинг (реклама, ринок, зовнішньо-торгівельні операції); продаж (товар, ціна, тариф); логістика (обладнання, транспортні засоби, сировинні ресурси); економічні чинники (інфляція, обмінний курс, рівень зайнятості [1].

Відповідно до наведеної системи понять, а також в результаті аналізу комплексу характеристик фахівців економічного профілю стає очевидним, що кваліфікація економіст (бухгалтер, аудитор, маркетолог, фінансист, комерсант, логістик, товаровознавець, технолог виробництва, менеджер, рекламист, фахівець з цінними паперами та інших) вказує на найширший спектор різноманітної професійної діяльності. Багатопрофільність економічної діяльності формує, по суті, фахівців, що мають абсолютно різне коло професійних обов'язків, часом не здатних до взаємозамінності. [2, С. 196-200]. Зокрема, відомо, що під час підбору персоналу організації, які мають високу конкурентоспроможність, оцінюється відповідність спеціалізації претендента вимогам посади, а не наявність кваліфікації «економіст».

Вважається, наприклад, що бухгалтер не здатний ефективно справлятися з обов'язками маркетолога та навпаки. Підтвердження цього факту є типовість тих ситуацій, коли фахівець, має кваліфікацію економіста, наприклад, у сфері бухгалтерського обліку.

Враховуючи багатопрофільність кваліфікації економіста, можна стверджувати, що системи інваріантних образів світу, що відображуються у мовах економічних спеціальностей, характеризуються замкнутістю та самодостатністю по відношенню один до одного. Таким чином, можна вважати, що не існує економічної мови, універсальної для всіх фахівців, що мають кваліфікаційну характеристику «економіст». Однак, ми можемо говорити про єдність економічної мови як суми тезаурусів професійної лексики всіх спеціалістів економічного профілю.

Ще однією сучасною тенденцією формування мови економістів є велика кількість професійної фразеології. Відомо, що фразеологізми є стійкими виразами, що закріпилися у мові завдяки масовому використанню. Так, навіть «непосвяченим» у тонкощі економічних професій достатньо добре відомі вирази типу: «споживчий кошук», «ножиці цін», «корінець акцій», «задній хід», «мертва точка», «залізний закон». Таким чином стає очевидним, що одна з тенденцій формування сучасної професійної мови економістів пов'язана з її популяризацією та експресивністю, властивостями нетиповими для спеціальних мов. Ймовірно, непрямими причинами таких змін є надзвичайне зростання популярності професії та, як наслідок, її масовість; сильно помолодшавший контингент її представників (звідси явища сленгу, жаргону, експресивного лаконізму у формулюваннях) [3, С. 376-385].

Ще цікавіші тенденції простежуються у мові економістів в галузі маркетингових комунікацій (маркетолог, рекламист, PR-менеджер, менеджер зі збуту та ін.), а саме: реклама, public relations, пряма комунікація (директ-маркетинг), комплексні форми просування продукції на ринок (виставки, ярмарки, презентації ...). Дані рекламно-інформаційні жанри підкреслено нерегламентовані. Понад те, якість стратегії мовної діяльності у межах зазначених жанрів визначається відсутністю кліше, тобто ступенем креативності та оригінальності.

Крім інформативної функції, дані жанри мають сугестивну функцію – вони впливають на купівельні звички, які формують попит, – так відбувається коригування ціннісного світовідчуття споживачів.

Першорядна роль у цій діяльності належить професійній мові, яка уже не може бути стилістично нейтральною, а навпаки, повинна нести як найбільше експресії та емоцій. [4, С. 232–238].

За даними психолінгвістів, які займаються проблемами нейролінгвістичного програмування, наше сприйняття світу визначається, частково, нашою репрезентацією, тобто уявленням власного досвіду за допомогою мови. Простежується певна схожість з між науковими пошуками психологів та роботою маркетологів, які створюють специфічну професійну мову на базі кліше-позитивів, міцна фінансова основа, унікальні винаходи та новітні технології, широкий асортимент, здатний задовольнити навіть найвибагливішого клієнта. Даний перелік фраз універсальний – може бути успішно застосований для опису з роботи будь якою продукцією. Загалом професійна мова економістів – менеджерів, маркетологів, рекламистів, дилерів – є репрезентацією досвіду успішної роботи. [5, С. 228-231].

Іншими словами, те, що ми говоримо і, як ми говоримо, формує особисту картину світу, з чого логічно випливає той факт, що для зміни світовідчуття необхідно трансформувати мову.

Список використаних джерел:

1. Балабан О. О. Дискурс-теорії і дискурс-аналіз: історія і перспективи. [Електронний ресурс] / О. О. Балабан. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/apif/2010_5/balaban.pdf (дата звернення: 11.01.2024).

2. Петренко В. О. Формування мовної особистості при підготовці майбутніх економістів до міжкультурної професійної взаємодії / В. О. Петренко // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – 2017. – № LXXX. – С. 196-200. http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19292/1/%d0%9f%d0%b5%d1%82%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f%20%d0%a5%d0%b5%d1%80%d1%81%d0%be%d0%bd_%e2%84%96%20L%d0%a5%d0%a5%d0%a5_2017.pdf (дата звернення: 11.01.2024).

3. Ковальська Н.А. Релевантність експресивності в науково-популярних текстах економічного дискурсу. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. 2015. № 1. С. 376-385. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/filologichni/vestfil2015n1/vestfil2015n1> (дата звернення: 11.01.2024).

4. Бутова І. С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень / І. С. Бутова // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2009. Вип. 16. С. 232-238.

5. Романюк С. К. Типологічні особливості рекламного дискурсу/ С. К. Романюк // Вісник Житомирського державного університету. Серія: Філологічні науки. 2010. No 54. С.228-231.

Видобора В. В.
*к.е.н, доцент кафедри загальної економічної
теорії та економічної політики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна,
Дорота Бурзинська
директор Інституту Економіки та управління
Державного університету
імені Стефана Баторія в Скерневиці, Польща,
Петро Ідріан
Академія Прикладних наук
Державного університету
імені Стефана Баторія в Скерневиці, Польща*

ІНСТРУМЕНТИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗВО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах воєнного стану особливого значення набуває профорієнтаційна робота закладів вищої освіти (ЗВО). Викладачі мають її виконувати продуктивно, враховуючи зміни в джерелах отримання інформації та специфіку мислення абітурієнтів. Тому що її результат визначає кількість студентів і ставок, і, як наслідок, обсяги приватного і державного фінансування. Враховуючи погіршення матеріального становища бюджетів багатьох українських сімей і України в цілому, демографічні проблеми та плани реформування вищої школи, дослідження інструментів профорієнтаційної роботи ЗВО в сучасних умовах набуває визначальної актуальності та важливості.

Для аналізу пріоритетності каналів інформації звернемось до дослідження ОПОРА, що тривало з 11 травня до 12 червня 2023 року. Найпопулярнішим джерелом інформації для українців залишаються соціальні мережі – їх для отримання новин обирають 77,9% опитаних (минулого року цей показник був співмірним – 76,6%, а до повномасштабного вторгнення – на рівні 63%) [1]. Найбільше соцмережами для отримання новин очікувано користується молодь (95,8%), однак за останній рік дещо зросло використання соцмереж серед сорокарічних (до 87%) та людей старших 70 років (до 36%). Соціальні мережі пропонують більш гнучкий формат та доступ до саме тієї інформації, що цікава конкретному користувачу.

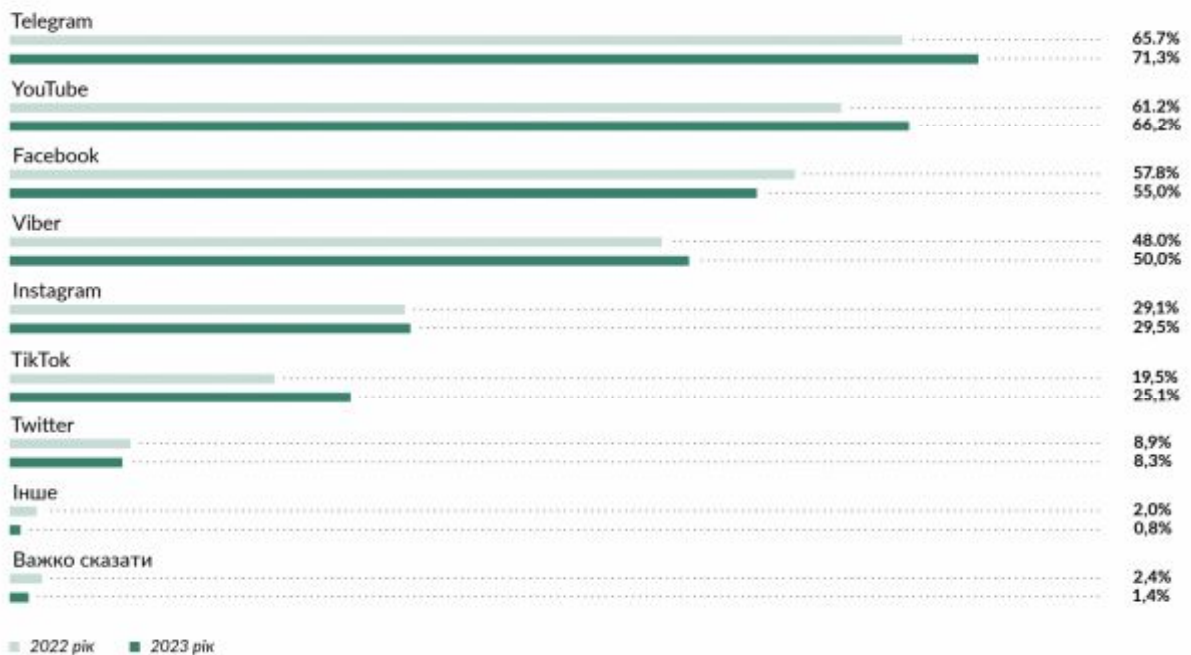
Цікаво, що за останній рік молодь (18-29 років) почала значно частіше використовувати інтернет-ЗМІ та інші онлайн-майданчики для отримання новин: їхня частка зросла з 64,3% до 73,8%. Водночас серед інших вікових категорій отримання новин через інтернет знизилось в середньому на 5-10%. Одним з найцікавіших результатів дослідження стало те, що за останній рік українці стали помітно частіше використовувати для отримання новин радіо. Так, якщо у 2022 році радіо слухали 28,4% опитаних українців, то у 2023 цей показник сягнув 33,7%.

Радіо почали активніше слухати усі вікові категорії, навіть молодь від 18 до 29 років. А найбільше зростання ми зафіксували серед людей віком 30-39 років: у 2022 році радіо серед них слухали 25,9%, у 2023 – вже 34,6%.

Найбільший приріст аудиторії за останній рік продемонстрував TikTok: минулого року його використовували для отримання новин 19,5% респондентів, цього року – 25,1%. Найбільше зростання – серед людей середнього віку (від 30 до 50 років) та старшого покоління (понад 70 років): там новини через TikTok споживають на 8,5% - 8,9% більше респондентів, ніж минулого року. Результати дослідження підтверджують минулорічні тенденції: в той час, як онлайн-споживання новин виходить на перший план, традиційні медіа здебільшого втрачають свою аудиторію серед українців.

Соціальні мережі, які опитані використовували для отримання новин протягом останніх двох місяців

Можливі декілька варіантів відповіді

Джерело:

Українська правда. Нокаут телебаченню: як соціальні мережі утримують першість в постачанні новин українцям. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/08/16/7415807/> (дата звернення: 07.03.2024).

Слід зазначити, що інформація, яку молодь щодня споживає в глобальній мережі Інтернет, не є науковою, це дуже поверхневі дані, що легко сприймаються. На думку багатьох дослідників, сучасна молодь не здатна засвоювати фундаментальну інформацію. Постійна швидка зміна різних інформаційних блоків перед очима призводить до короточасного запам'ятовування загальних ознак отриманої інформації: її обсягу, додатку, в якому цей блок знаходиться, кольорової гама та загального інформаційного посилу (позитивного чи негативного). У сучасному мережевому сленгу часто зустрічається вираз "занадто довго, не прочитав", після занадто довгого текстового блоку, розміщеного на форумі. Науковці називають цей тип мислення «кліповим», зважаючи на те, що свідомість студентів виходить за межі традиційної системи подачі інформації, потребує стислості, конкретності, водночас виникає необхідність у яскравому оформленні, виразності, використанні конкретних блоків-кліпів.

Вплив на людей з кліповим мисленням найчастіше здійснюється шляхом емоційно-образного впливу через різноманітні графічні зображення, відео, презентації, рекламні ролики. Позбавлена здатності до критичного осмислення, мозаїчна свідомість таких осіб із задоволенням поглинає ці матеріали, мимоволі піддаючись психологічній обробці [2].

Короткі модульні спалахи – реклама, уривки фільмів та новин, яскраві заголовки тощо – ми всі оточені уламками образів, які суперечать один одному або не мають зв'язку між собою, та які підривають наші усталені уявлення. Фактично, ми живемо в «кліповій культурі» [3].

Відтак, людина моделює поверхневу та фрагментарну картину світу, особливо не заглиблюючись у деталі. Науковці аналізували причини та передумови виникнення кліпового мислення як соціально-психологічного феномену, визначали його позитивні та негативні риси, досліджували вплив кліпового мислення на формування особистості, шляхи його трансформації тощо, оперуючи при цьому широким спектром близьких за змістом понять: «кліпова свідомість», «net-мислення», «фрагментарне мислення», «мозаїчне мислення», «кнопкове мислення», «піксельне мислення», «альтернативне мислення», «мозаїчно-кліпове мислення».

Таким чином, інструменти профорієнтаційної роботи мають відбуватись в певних соціальних мережах та в певній доцільній формі, що дозволяє, з одного боку, найбільш ефективно доставляти інформацію до абітурієнта, а, з іншого, в найбільш ефективний спосіб впливати на процес прийняття рішень абітурієнтами.

Список використаних джерел:

1. Українська правда. Нокаут телебаченню: як соціальні мережі утримують першість в постачанні новин українцям. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/08/16/7415807/> (дата звернення: 07.03.2024).
2. Kraynov A. Influence of clip thinking on the cognitive abilities of students. International scientific conference «social and cultural transformations in the context of modern globalism» dedicated to the 80th anniversary of turkayev hassan vakhitovich. 2020. URL: <https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.10.05.266> (date of access: 07.03.2024).
3. Pasichnyk O. Ways of integrating clip thinking phenomenon into the process of foreign language teaching in higher education institutions. Teaching languages at higher institutions. 2023. No. 42. P. 81–93. URL: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2023-42-06> (date of access: 07.03.2024).

Боровик Т. М.
старший викладач кафедри економіки, управління та адміністрування
Устиченко С. В.
виконавча директорка Мовного центру «Lingua Hub»
Залозна Т. Г.
викладач кафедри економіки, управління та адміністрування
Черкаський державний бізнес-коледж,
м. Черкаси, Україна

ІННОВАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ІНСТРУМЕНТ БРЕНДИНГУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Побудова та управління брендом в умовах сучасних викликів є одним із ключових завдань формування стійких позицій закладу освіти, адже саме побудова інноваційного освітнього середовища спрямована на реалізацію стратегії розвитку та глобальну колаборацію. Сучасні виклики освіти та посилення конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг сприяють перегляду та оновленню стратегії розвитку закладу освіти, одним із важливих аспектів якого є формування позитивного іміджу, ділової репутації серед потенційних споживачів та стейкхолдерів [1, с. 96]. Слід зазначити, що останні роки суттєво вплинули на якість освіти та змінили конкурентну позицію закладів освіти на ринку.

Впровадження інноваційних технологій в освітній процес зумовлено рядом чинників, які є основою сучасної парадигми освіти та ґрунтуються на Національній стратегії розвитку освіти України, якою освіту визначено ключовим ресурсом соціально-економічного розвитку держави [1]. Реалізація стратегічних цілей визначених у «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні» передбачає «ефективність управління в системі вищої освіти, ... забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності, конкурентоспроможної вищої освіти, ... привабливість закладів вищої освіти для навчання та академічної кар'єри» [2] є підґрунтям для побудови індивідуального бренду закладу освіти. Значну увагу дослідженню інноваційного освітнього середовища присвячені праці Ткачук Н.М., Шапран О.І., Шишкіна М.П., які наголошують на важливості розвитку інноваційного освітнього середовища спрямованого на реалізацію стратегічних цілей і завдань розвитку освіти [3, с. 109]. Проблематику побудови успішного бренду у сфері освіти у своїх працях розглядають вітчизняні науковці Сорока О.В., Кривцова М.С., Нетреба М.М., Семенюк С.Б., Алдошина М.В., Стрижак О.О., Жегус О. В., Михайлова М. В., Чміль Г. Л. та інші. Дослідження Сороки О.В., Кривцової М.С. базуються на доктрині, що «у сфері освіти конкуренція посилюється, а споживачі стають усе більш розбірливими у своїх перевагах» [4, с. 66] та приходять до висновку, що «із кожним роком значення брендингу в системі освіти буде збільшуватися, що пов'язано з ростом ринку освітніх послуг. Навчальні заклади будуть конкурентоспроможними тільки за наявності сильного бренду, який передбачає позитивний імідж освітньої установи і високий рівень корпоративної культури» [4, с.70].

Значна увага управлінців у галузі освітнього менеджменту сконцентрована на побудові наукової концепції створення бренду як частини маркетингових комунікацій, спрямованих на створення позитивного іміджу закладу освіти та пошуку шляхів її адаптації до освітніх вимог. Одним із стратегічних векторів розвитку сучасного закладу освіти є міжнародне співробітництво та налагодження стійких партнерських угод про співпрацю у галузі освіти. Черкаський державний бізнес-коледж завжди був зацікавлений у розвитку міжнародного співробітництва, що дає нові можливості для розвитку. Переймаючи досвід зарубіжних партнерів та обмінюючись досвідом – отримуємо нові методики та підходи до викладання, кращі практики щодо організації освітнього процесу. Такі зв'язки відкривають нові можливості для розвитку, розширюють міжнародне співробітництво та відкривають шлях до успіху.

У даній роботі проведемо аналіз діяльності Мовного центру «Lingua Hub» Черкаського державного бізнес-коледжу як інструменту брендингу закладу освіти. Розглянемо процес

поступових змін у напрямках діяльності мовного центру у відповідності зі стратегією розвитку та створення бренду закладу освіти:

1. Формування комунікаційної компетентності здобувачів освіти.
2. Академічна мобільність.
3. Міжнародна співпраця.
4. Бренд підрозділу Мовний центр «Lingua Hub».
5. Інструмент брендингу закладу освіти [1, с. 99].

Перший та другий рівні піраміди, які становлять внутрішню складову бренду визначено місією Мовного центру «Lingua Hub» – формування мовленнєвої компетенції учасників освітнього процесу: створення умов для вивчення, розвитку та вдосконалення навичок володіння англійською мовою; спілкування з носіями мови; подолання мовного бар'єру; підвищення рівня академічної мобільності студентів Черкаського державного бізнес-коледжу у міжнародному освітньому просторі та підвищення їх конкурентоспроможності на глобальному ринку. У концепції мовного центру акцент зроблено саме на студентах та забезпеченні їх пріоритетного права на здобуття освіти та позиціонуванні в міжнародному просторі. На нашу думку Мовний центр «Lingua Hub» має повний набір елементів, що дає підставу стверджувати, що структурний підрозділ є сформованим, впізнаваним брендом на ринку освітніх послуг Черкащини. Наведемо рівні сформованого бренду:

1. Сформований цільовий сегмент, який охоплює:
 - потенційну аудиторію абітурієнтів, та вплив на прийняття рішення про вступ;
 - здобувачів освіти за різними рівнями Черкаського державного бізнес-коледжу;
 - напрацьовані ділові бізнес-контакти, співпраця з державними органами влади та громадськими організаціями, діяльність яких реалізується у сфері освіти;
 - співпрацю з міжнародними організаціями за міжнародними грантовими програмами;
 - співпрацю, у рамках проектів, які відповідають стратегії розвитку закладу освіти тощо.
2. Розроблена дієва концепція Мовного центру, яка перевірена часом:
 - формування міжкультурної мовленнєвої компетенції учасників освітнього процесу;
 - підвищення рівня академічної мобільності учасників освітнього процесу;
 - підвищення рівня конкурентоспроможності учасників освітнього процесу на локальному та глобальному ринках.
 - співпраця зі стейкхолдерами.
3. Візуальні атрибути бренду, його назва, символ, слоган, кольорові поєднання, що виконані в корпоративному стилі, див. рисунок 1.

Рисунок 1 – Візуальні атрибути бренду Мовного центру «Lingua Hub»

Джерело: за даними [1, с. 101; 5].

4. Супутніми атрибутами бренду є розроблений фірмовий мерч: фірмові блокноти, ручки, календарі, які використовуються під час проведення заходів та ділових зустрічей.

Структура бренду Мовного центру побудована у відповідності до класифікації викладеної у дослідженнях Зозульова О.В. та у своїй структурі містить відчутні та невідчутні характеристики, раціональні та емоційні переваги [6].

Останні роки стали часом викликів для суспільства та спрямовані на перевірку ключових принципів бренду, таких як гнучкість і адаптивність до змін, лояльність до споживачів освітніх послуг, соціальна активність, уміння ризикувати та експериментувати. Окремо необхідно виділити цифровий компонент як інструмент брендингу інноваційного освітнього середовища,

який надав можливість розширити у віртуальному вимірі контактну аудиторію споживачів бренду, що вплинуло на усунення психологічного бар'єру спілкування, стирання кордонів та економічну ефективність. Сформовані суспільно-політичні умови сприяли пошуку нових форм комунікацій та просування бренду. Розроблена бренд-стратегія була спрямована на перехід до цифрового брендингу, що сприяло набуття нового статусу використання інтерактивних комунікацій, набуття нових форм креативного контенту, ефективним інструментом для цього є SMM (Social media marketing), що дає можливість для спілкування та отримання зворотнього зв'язку через соціальні мережі. Окрема увага відводиться SEO (Search Engine Optimization) – просуванню сайту закладу освіти серед пошукових систем, що спрощує пошук сторінки Мовного центру за ключовими словами. Трендом останніх років Мовного центру «Lingua Hub» є застосування цифрових інструментів та створення віртуального простору для організації діяльності структурного підрозділу. Зокрема, застосування цифрових технологій навчання через використання мобільних додатків, соціальних мереж, освітніх платформ, хмарних сервісів тощо, що спрощує обмін інформацією та спілкування учасників освітнього процесу та надає можливість навчання віддалено з будь-якої точки світу.

Вся діяльність Мовного центру «Lingua Hub» відіграє двозначну роль у розвитку стратегії та просуванні бренду закладу освіти на ринку освітніх послуг з використанням різних інструментів маркетингових комунікацій. По-перше, відбувається посилення внутрішніх складових брендингу, зокрема, здійснюється удосконалення управління закладом освіти, підвищення якості освітнього процесу шляхом застосування інноваційних методик навчання, нарощення та удосконалення потенціалу освітніх послуг тощо. По-друге, посилюються зовнішні механізми впливу брендингу на думку споживачів через пропозиції щодо міжнародного співробітництва та посилення конкурентоспроможності закладу освіти на ринку освітніх послуг [1, с. 103].

Результати дослідження показали, що сформоване інноваційне середовище закладу освіти є дієвим механізмом брендингу закладу освіти. Структурний підрозділ Мовний центр «Lingua Hub» є сформованим брендом, має налагоджені маркетингові комунікації для його просування, відповідає заявленим обіцянкам учасників освітнього процесу і споживачів освітніх послуг, викликає позитивні асоціації та емоції у цільовій аудиторії, має фірмовий стиль, та відповідає загальній стратегії розвитку закладу освіти.

Список використаних джерел:

1. Боровик Т.М., Устиченко С.В., Залозна Т.Г., Волощенко О.В. Інноваційне освітнє середовище як інструмент брендингу. *Маркетинг і цифрові технології*. 2023. Т. 7 № 1. С. 96-106. DOI: 10.15276/mdt.7.1.2023.7
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки : розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лют. 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 15.01.2024).
3. Шапран О. І., Шапран Ю.П. Створення інноваційного освітнього середовища в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 9. С. 108-110.
4. Сорока О. В., Кривцова М. С. Бренд закладу вищої освіти – основа конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 19, Ч.3. 2018. С. 65-70.
5. Мовний центр «Lingua Hub» *Черкаський державний-бізнес-коледж* : веб-сайт. URL: <http://csbc.edu.ua/pages/careare/index.php> (дата звернення 10.01.2024)
6. Зозульов О.В., Нестерова Ю.В. Моделі брендингу: класифікація та стисла характеристика. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 5(39). С. 44-49.

Шинкаренко В. М.
проректор з науково-педагогічної роботи
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

Орлов Є. В.
доцент кафедри статистики та математичних методів в економіці
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

Військова російська агресія суттєво вплинула на всі сфери життєдіяльності українського суспільства. Не винятком стала вища освіта. Зважаючи на негативні наслідки від пандемії КОВІД-19, війна стала тим фактором, від якого діяльність освітньої та наукової галузі в Україні була майже призупинена.

Проте, час показав, що український народ має потужний потенціал. Під керівництвом Президента та Уряду, всі галузі економічного та суспільно-політичного життя відновлюються та навіть зазнають нових позитивних змін. Вища освіта в Україні також перебуває в стадії реформування з метою відповідності європейським стандартам.

Однією із найбільш суперечливих реформ стала ліквідація заочної форми навчання та заміна її на дистанційну. У наукових виданнях та освітянській пресі опубліковано велику кількість статей, присвячених цієї тематиці. Частина авторів підтримує відміну заочної форми навчання, інші доводять важливість продовження підготовки фахівців за заочною формою. Переваги та недоліки кожної із зазначених форм здобуття вищої освіти в Україні наведено у роботах [1, 2, 3, 4]. Проведемо порівняльний аналіз заочного та дистанційного навчання.

В українській системі освіти заочна форма навчання, або як її називають освіта без відриву від виробництва займає особливе місце. Саме вказана форма дозволяє отримати диплом соціально-незахищеним верствам населення (таким, у кого бракує коштів на денну форму, мешкає у невеликих селищах або не може навчатись на стаціонарі за станом здоров'я, тощо). Стрімкого розвитку заочна освіта набула наприкінці ХХ сторіччя. На уламках СРСР з відповідною плановою економікою виросла молода українська держава з новими економічними відносинами. Зміна орієнтирів у народному господарстві привела до структурних галузевих зрушень: завершили свою діяльність деякі великі підприємства, стрімко став розвиватися ринок фінансових послуг (фінансові установи, банківські та кредитні структури, страхові компанії, тощо). Контингент здобувачів вищої освіти під тиском соціально-економічних умов також змінює структуру. Привабливими для студентів стали напрями, пов'язані з управлінням економікою, бізнесом, фінансами, менеджментом. Це привело до суттєвого зростання кількості студентів заочної та вечірньої форм навчання. Колишні інженери, педагоги, конструктори перекваліфікувались в менеджерів, бухгалтерів та фінансистів. Віковий та фінансовий стан не дозволяв їм навчатись на стаціонарі.

В умовах дефіциту пропозиції на ринку праці важливим інструментом для отримання престижної роботи є володіння декількома професіями. У зв'язку з цим виросла кількість студентів, що навчаються одночасно у двох закладах вищої освіти (ЗВО), в одному – на стаціонарній формі, в іншому – на заочній або вечірній. Комбінації навчання різноманітні, це може бути технічне та економічне навчання, економічне навчання за різними напрямками, досить поширеним є навчання іноземним мовам та на напрямі «Туризм». Взагалі, таких студентів на заочній та вечірній формах близько 15%.

Усі зазначені спостереження свідчать про те, що освіта без відриву від виробництва в Україні є привабливою для найменш захищених верств населення: з низьким рівнем заробітку, з порушеннями здоров'я, матерям з малими дітьми, мешканцям віддалених районів тощо. Саме тому, при здійсненні заходів щодо модернізації вищої освіти, потрібно врахувати особливості

заочного та вечірнього навчання і недопустити того, щоб зазначені соціальні групи залишилися за межами навчального процесу у ЗВО.

Проведено соціологічне дослідження в центрі заочної форми навчання Одеського національного економічного університету. Результати показали, що біля 40% студентів навчаються заочної форми відразу після закінчення середньої школи, оскільки з різних причин не можуть навчатись стаціонарно. Головною причиною, що вказують студенти в анкетах, є неспроможність сплатити кошти за контракт на стаціонарі, а ціна навчання, на думку студентів, досить висока. Більшість з них не працюють за фахом і лише на старших курсах, отримавши деякі фахові знання, роблять спроби знайти роботу за спеціальністю.

Великий відсоток (приблизно 20%) студентів, що навчаються на старших курсах, переводяться або поновлюються у навчанні зі стаціонарних факультетів. Причини переходу на заочну або вечірню форми навчання різні: брак коштів, сімейні обставини, прагнення до професійної роботи і отримання фахового досвіду, відсутність інтересу до наукової роботи.

Розвиток комп'ютерної індустрії привів до того, що на початку XXI сторіччя мережа Інтернет стала невід'ємною складовою життя більшої частини людства. Цілком природно, що в вищій освіті відбувається процес перебудови традиційного навчання у напрямку впровадження сучасних методів, зокрема дистанційної форми. Пандемія коронавірусу 2019 – 2020 років прискорила розвиток дистанційного навчання, адже ця форма не мала альтернативи під час карантинних заходів.

Наведемо переваги дистанційної форми здобуття освіти: можливість отримати освіту на відстані, навіть працюючи або паралельно навчаючись за кордоном; економія на транспортних витратах та оренді помешкання; скорочення часу на навчання за рахунок використання інноваційних освітніх технологій; гарантування рівного доступу всіх студентів до навчального контенту та об'єктивності складання контрольних заходів; можливість опановувати знання у будь-який вільний час; прозорість навчання та відповідальність викладача за якісне методичне забезпечення; перспектива поєднання дистанційної з іншими формами здобуття освіти, особливо із заочною; низький рівень витрат на дистанційну освіту, що приводить до економії коштів здобувачів освіти за рахунок зменшення вартості контракту; можливість продовжувати навчальний процес під час карантинних заходів [2].

В той же час навчальний процес за дистанційною формою дозволив виявити проблемні місця в організації освіти за цією формою: відсутність єдиного інформаційно-освітнього середовища дистанційної освіти; брак належного фінансування дистанційної освіти та низький рівень матеріальної бази; психологічне неприйняття деякими учасниками освітнього процесу дистанційного навчання, звичка до вербального контакту; відсутність доступу до швидкісної мережі Інтернет та висока вартість якісного мережевого покриття; проблема аутентифікації особи при дистанційній перевірці знань та навичок студентів.

Таким чином, проблема переходу від заочного до дистанційного навчання потребує додаткового аналізу для прийняття зважених рішень на державному рівні.

Список використаних джерел:

1. В. Шинкаренко, Л. Шинкаренко Переваги та недоліки дистанційного навчання в українських ВНЗ.. Актуальні дослідження в соціальній сфері: матеріали п'ятнадцятої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2020 р.). Одеса, 2020. С. 133-135
2. В. Шинкаренко Дослідження соціального складу студентів заочної та вечірньої форм навчання. Актуальні дослідження в соціальній сфері: матеріали другої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 15 жовтня 2013 р.). Одеса, 2013. С. 178-179
3. В. Шинкаренко Сучасні технології організації самостійної роботи студентів-заочників. Модернізація змісту вищої економічної освіти: проблеми та перспективи: матеріали науково-методичної конференції. Одеса, ОНЕУ. 2016 р. С.221-224
4. «Перехресний вступ» як нова освітня технологія в напрямку євроінтеграції. Модернізація змісту вищої економічної освіти: проблеми та перспективи: матеріали науково-методичної конференції. Одеса, ОНЕУ. 2016 р. С.73-76

Перепельчук Т. В.
ст. викладач кафедри управління персоналом та економіки праці
Корольова Т. С.
к.е.н., ст.н.сп. НДЧ
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З «ЕКОНОМІКИ» З УРАХУВАННЯМ ПРОПОЗИЦІЙ РОБОТОДАВЦІВ

Успіх майбутнього працевлаштування фахівців зі спеціальності «Економіка» тісно пов'язаний із станом їх підготовки у період навчання. Тобто від того, чи відповідають процеси підготовки майбутніх випускників з «Економіки» реальним потребам роботодавців на сучасному ринку праці, що визначається відповідними напрямками стратегій підготовки здобувачів та чітким визначенням вимог щодо їх компетенцій та навичок і знань. Тому аналіз думок роботодавців займає чільне місце при підготовці проектів ООП та навчальних планів, що реалізується на практиці через проведення опитувань стейкхолдерів-роботодавців, які проводяться двічі на рік. За спеціальністю «Економіка» у 2023 році у лютому – березні було проведено опитування роботодавців баз практики бакалаврів 4 курсу та у жовтні – листопаді - опитування роботодавців баз практики магістрів 6 курсу..

За результатами опитування роботодавців баз практики магістрів загальний рівень професійної підготовки випускників 77,8% респондентів оцінили, як відмінний, 22,2% респондентів - як добрий, тобто знання і навички випускників ОНЕУ відповідають сучасним вимогам виробництва та бізнесу. Серед роботодавців баз практики бакалаврів 43,75% респондентів оцінили загальний рівень професійної підготовки студентів, як високий, 56,25% - результати відрізняються, що може бути пов'язано із тим, що бакалаври денної форми навчання у більшості не працюють. Усі роботодавці високо оцінюють такі якості випускників, як відповідальність, уміння працювати в команді, здатність до самовдосконалення, здатність до аналізу та синтезу.

66,7% роботодавців баз практики магістрів та 68,75% роботодавців баз практики бакалаврів не зазначили слабких сторін у підготовці випускників. Інші 33,3% роботодавців баз практики магістрів відмітили: низький рівень адаптації до нових ситуацій (11,1% респондентів); відсутність досвіду практичної роботи (11,1% респондентів); недостатній час практичного стажування на базі практики (11,1% респондентів). А 31,25% роботодавців баз практики бакалаврів слабкими, серед спеціальних професійних компетенцій, назвали: дисциплінованість, аналітичність мислення, самостійність у виконанні професійних дій, оцінювання та стимулювання результатів праці колективу (6,25% респондентів); володіння ІКТ (6,25% респондентів); чесність, цілеспрямованість (6,25% респондентів); навички комунікації, таймменеджмент (6,25% респондентів); логістику, юриспруденцію, (6,25% респондентів).

Для практичного розв'язання проблем, які зазначені в результатах опитування, необхідно посилити практичну складову підготовки за ОП «Економіка» та формування соціально-особистісних компетенцій випускників. Для цього потрібно залучати роботодавців до активної співучасті у роботі з підготовки ОПП та навчальних планів, розробити програми інвестування роботодавців в освіту та запроваджувати дуальну форму навчання за ОП.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко К. О. Співробітництво роботодавців і підприємств з підготовки фахівців на основі їх рейтингової оцінки. *Ефективна економіка*. 2016. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_3_32
2. Гетьман О. О., Безбатько А. О. Підготовка молодих спеціалістів (фахівців) у навчальних закладах відповідно до вимог ринку праці. *Економіка та держава*. 2016. №1. С.75 – 80.

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вивчення питань педагогічного менеджменту та професійного розвитку викладацького складу є ключовим для забезпечення якісної освіти, ефективного управління, та підвищення конкурентоспроможності навчальних установ.

Педагогічний менеджмент охоплює системи моніторингу та оцінювання, що сприяє вдосконаленню якості освіти, допомагає оптимізувати використання людських, матеріальних та фінансових ресурсів, забезпечуючи їх раціональне використання, а вивчення питань педагогічного менеджменту сприяє розробці стратегічних планів розвитку навчального закладу. Професійний розвиток викладачів це фактор забезпечення якості навчання, адже він сприяє вивченню та впровадженню сучасних педагогічних методів та технологій в навчальний процес. Чинна система професійного розвитку дозволяє викладачам систематично підвищувати свою кваліфікацію та оновлювати знання. І саме педагогічний менеджмент допомагає викладачам адаптуватися до змін у суспільстві, технологіях та освітніх стандартах, сприяє розвитку творчих підходів та стимулює викладачів до проведення наукових досліджень, інновацій та сприяє впровадженню та інтеграції новітніх технологій в освітній процес. Розвинена система педагогічного менеджменту та постійний професійний розвиток викладацького складу допомагають утримувати заклад вищої освіти на високому конкурентному рівні та забезпечують привабливе та заохочувальне середовище для студентів [2, с. 21].

Педагогічний менеджмент - це напрям у сфері освіти, який об'єднує принципи та методи менеджменту для ефективного керівництва освітнім процесом та взаємодії всіх його учасників – викладачів, студентів, адміністрації та інших зацікавлених сторін. Педагогічний менеджмент спрямований на оптимізацію навчання та розвитку освітнього закладу.

Основні складові педагогічного менеджменту включають:

- Розробка стратегій розвитку освітнього закладу;
- Визначення цілей і завдань освітнього процесу;
- Ефективне використання людських, матеріальних та фінансових ресурсів;
- Раціональний розподіл обов'язків та відповідальності серед педагогічного та адміністративного персоналу;
- Розвиток педагогічних кадрів, стимулювання професійного зростання викладачів;
- Застосування систем оцінювання для вимірювання успішності учнів та ефективності викладання;
- Впровадження засобів для збору та аналізу даних про хід та результати освітнього процесу;
- Впровадження сучасних технологій та методик в навчальний процес;
- Постійне вдосконалення та адаптація до змін в суспільстві та освіті.

Педагогічний менеджмент спрямований на створення сприятливого освітнього середовища, де кожен учасник може реалізувати свій потенціал, а якість освіти відповідає вимогам сучасності. Успішна реалізація педагогічного менеджменту сприяє підвищенню ефективності навчання та розвитку закладу вищої освіти .

Одним із важливих аспектів педагогічного менеджменту є оптимізація навчального навантаження та роботи викладачів. Оптимізація цих процесів може сприяти поліпшенню результатів навчання, збільшенню задоволення викладачів від роботи та сприяти збалансованому розвитку освітнього закладу. Можна виокремити деякі шляхи оптимізації навчального навантаження та роботи викладачів: а) раціональне планування навчального навантаження (забезпечення можливості викладачам розподіляти своє навантаження гнучко,

враховуючи їхні наукові, творчі та адміністративні обов'язки; використання індивідуального підходу, а саме розробка індивідуальних графіків для викладачів, враховуючи їхні особисті потреби, фахові інтереси та особливості); б) автоматизація процесів (впровадження електронних платформ для управління навчальним процесом, розкладом, електронного збору та обробки даних; використання автоматизованих засобів для оцінювання та аналізу успішності студентів, що може заощаджувати час викладачів); в) зниження адміністративного навантаження (впровадження системи делегування адміністративних функцій, щоб викладачі могли більше часу приділяти педагогічній та науковій діяльності; сприяння обміну обов'язками між викладачами та підтримка колегіальної роботи); г) підтримка розвитку наукової та творчої діяльності (надання фінансової підтримки та доступу до ресурсів для проведення досліджень та участі в конференціях); д) професійний розвиток та підтримка (організація та фінансування курсів для викладачів з підвищення кваліфікації та ознайомлення з новими педагогічними методиками; створення системи наставництва для нових викладачів для сприяння їхньому швидкому адаптуванню та розвитку. Ці шляхи можуть бути взяті до уваги адміністрацією вищих навчальних закладів для покращення умов праці викладачів і забезпечення високого рівня якості навчання [4, с.232].

Система підвищення кваліфікації та розвитку педагогічних навичок є важливим елементом професійного зростання викладачів та педагогічного персоналу в галузі освіти. Ця система спрямована на постійне покращення професійних компетенцій, адаптацію до сучасних вимог та впровадження новітніх педагогічних підходів. Life-long розвиток та професійне зростання викладачів це запорука якісного викладання, якісної освіти та конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Слідкування за новітніми тенденціями, методиками та технологіями в освіті для визначення актуальних напрямків підвищення кваліфікації, розробка індивідуальних планів підвищення кваліфікації, які враховують потреби та інтереси кожного викладача, організація внутрішніх тренінгів та семінарів з використанням ресурсів внутрішнього колективу та експертів, запрошення зовнішніх фахівців для проведення навчальних заходів із сучасних педагогічних та методичних питань, забезпечення доступу до онлайн-ресурсів та вебінарів для самостійного вивчення нових технік та методів, використання електронних платформ для забезпечення доступу до навчального матеріалу та інтерактивних занять, запровадження системи менторства та обміну досвідом між викладачами є одними з ключових аспектів системи підвищення кваліфікації та розвитку педагогічних навичок. Дієвим є мотиваційний механізм, а саме: встановлення системи матеріальних та нематеріальних стимулів для тих, хто активно бере участь у програмах підвищення кваліфікації та надання можливості викладачам отримати фінансування для участі у зовнішніх професійних курсах та семінарах [2, с. 211].

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (УА), яка увійшла в силу у 2017 р. і призначена для сприяння політичній асоціації та економічній інтеграції між Україною та ЄС. У сфері вищої освіти ця угода вже призвела до ряду змін та реформ та продовжує змінювати та вдосконалювати систему вищої освіти України. Україна підтримує та активно впроваджує принципи Болонського процесу, спрямовані на створення єдиного європейського простору вищої освіти. Це включає стандартизацію термінології, ступенів, та методів навчання. Міжнародна співпраця, попри перебування країни у стані війни, сприяє зростанню участі українських студентів та викладачів у міжнародних програмах обміну, що сприяє розвитку міжнародних зв'язків та обміну досвідом. Запровадження більш жорстких процедур акредитації вищих навчальних закладів з метою підвищення якості освіти та визнання дипломів на міжнародному рівні надала можливість студентам продовжити навчання в Європейських країнах. Мовна політика України щодо вивчення англійської мови проходить ряд змін та вдосконалень. Міністерство освіти і науки України затвердило Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах освіти, які враховують завдання сучасної іншомовної освіти, процеси модернізації в освітньому просторі України, національні пріоритети з удосконалення викладання, вивчення та використання англійської мови. Були розроблені концептуальні засади державної політики

щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти у партнерстві з Британською Радою та законопроект « Про застосування англійської мови в Україні» [5] Ці законопроекти спрямовані на підвищення якості вивчення англійської мови в Україні та підготовку висококваліфікованих спеціалістів для міжнародного ринку праці. Активна мовна політика сприяє зростанню ролі англійської мови - збільшилася кількість програм та предметів, які викладаються англійською мовою, відбувається підготовка студентів до міжнародної співпраці та конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці. Ці зміни свідчать про спроби наблизити систему вищої освіти України до європейських стандартів, підвищити якість освіти, вони спонукатимуть до підвищення професійного рівня викладацького складу, удосконалення іншомовних компетенцій і забезпечать належний рівень конкурентоспроможності закладів вищої освіти та майбутніх спеціалістів.

У підсумку варто зазначити, що педагогічний менеджмент відіграє значущу роль в навчальному процесі і включає організацію розвитку, навчання та формування управлінської компетенції керівництва закладами освіти. Це важливе місце у сфері професійного менеджменту, тому на зміну традиційному менеджменту має прийти «педагогічний менеджмент», який дасть можливість більш детально висувати вимоги до фахових компетенцій педагогів. [3] Професійний розвиток викладацького складу є важливим для підтримки високого рівня якості освіти. Викладачі, які постійно вдосконалюють свої навички та знання, можуть надавати студентам актуальну та релевантну інформацію та використовувати найновіші методики викладання.[1, с.41] За умови активної взаємодії між педагогічним менеджментом та професійним розвитком викладацького складу можна досягти вдосконалення у освіті відповідно до вимог сучасного суспільства та глобальних тенденцій.

Список використаних джерел:

1. Вашак О. Педагогічний менеджмент як важлива складова системи освіти в Україні. Збірник наукових праць. Інноватика у вихованні, №14, 2021, с.35-42
2. Винничук О.Т. Педагогічний менеджмент як теорія і практика управління освітнім процесом// Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі: колективна монографія / за загальною редакцією В.П. Кравця. Г.М. Мешко. Тернопіль : ТИПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 310 с. С. 19-30.
3. Методичні рекомендації Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-zatverdilo-metodichni-rekomendaciyi-shodo-zabezpechennya-yakisnogo-vivchennya-vikladannya-ta-vikoristannya-anglijskoji-movi-u-zvo-ukrayini>
4. Яковенко О.І. Форми та види підвищення професійної компетентності науково-педагогічних працівників/ Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: Збірник наукових праць №74, Т.3 С. 210-213
5. Ямполь Ю. Професійний розвиток педагога як основна мета розвитку менеджменту якості закладу освіти. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка» № 16(48), 2023, с. 229–235
6. Маліцька О. А. Педагогічний менеджмент як концепція розвитку освітніх закладів. Педагогіка вищої та середньої школи.№35, 2012, с. 236-244, <https://journal.kdpu.edu.ua/ped/article/view/3540/3238>

Дернова І. А.
доцент кафедри економіки, управління та адміністрування
Боровик Т. М.
старший викладач кафедри економіки, управління та адміністрування
Руденко А. Ю.
викладач кафедри економіки, управління та адміністрування
Черкаський державний бізнес-коледж,
м. Черкаси, Україна

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Міжнародна академічна мобільність є важливим чинником глобалізації вищої освіти, дієвим фактором підготовки конкурентоспроможного фахівця, затребуваного на вітчизняному та європейському ринках праці, а також рушієм позитивних змін у географічній структурі та конкуренції на європейському освітньому ринку.

Українська нормативно-правова база, що стосується питання академічної мобільності, сформована відповідно до вимог і принципів, викладених у стратегії Європейського простору вищої освіти та сприяє євроінтеграційним процесам у сфері міжнародної академічної мобільності. Зокрема у Законі України «Про вищу освіту», визначено, що «академічна мобільність – це можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами» [1]. У Законі України «Про освіту» одним із принципів освітньої діяльності визначено «інтеграцію з ринком праці..., академічну свободу..., інтеграцію у міжнародний освітній та науковий простір..., сприяння навчанню впродовж життя...» [2]. Зазначені принципи освітньої діяльності можуть бути реалізовані через програми академічної мобільності, порядок організації яких визначений у Положенні про порядок реалізації прав на академічну мобільність [3].

Проблемам реалізації міжнародної академічної мобільності в Україні присвячені роботи багатьох вітчизняних вчених та дослідників. Роль академічної мобільності у зростанні конкурентоспроможності освітніх систем аналізували О. Гринькевич, О. Кізілов, С. Захарченко та ін. Питання державного регулювання висвітлювали такі вчені як А. Антонов, А. Гладир, С. Вербицька, Т. Костюк та ін. Значення академічної мобільності для національного освітнього простору досліджували С. Бак, Є. Хан, Д. Колісник та ін. Дослідження міжнародної академічної мобільності в умовах війни висвітлено в наукових працях Г. Жили, С. Качмарчик, С. Христюк, Л. Шанаєвої-Цимбал, С. Гуткевич, С. Невмержицької та ін.

Академічна мобільність стала одним із інструментів формування глобального освітнього та наукового простору, який сприяє міжкультурному обміну. Для студентів зовнішня академічна мобільність розширює можливості для здобуття якісної європейської освіти, отримання диплому провідних зарубіжних університетів за обраною спеціальністю, а також доступ до наукових бібліотек та лабораторій провідних наукових центрів, розширення своїх знань у суміжних галузях, збагачення індивідуального досвіду щодо інших моделей створення та поширення знань; удосконалення рівня володіння іноземною мовою, ознайомлення з культурою, історією, традиціями країни перебування. Зрештою академічна мобільність дозволяє випробувати себе на предмет адаптаційних можливостей до навчання в іншій системі організації вищої освіти та проживання в іншій країні [4, с. 54; 5, с. 68].

Сучасні процеси глобалізації та євроінтеграції сприяють розвитку нових можливостей для студентів за межами академічної мобільності і дозволяють вільно обрати країну для навчання та заклад освіти. Кількісні та якісні показники міжнародної мобільності студентів за даними інституту статистики ЮНЕСКО наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Показники міжнародної мобільності європейських країн у 2019, 2021 рр.

Показники	Кількість студентів країни-походження за кордоном						Кількість студентів, які прибули в країну					
	Кількість мобільних студентів за кордоном		% від кількості мобільних студентів		Коефіцієнт виїзної мобільності		Кількість мобільних студентів, прийнятих		% від кількості мобільних студентів		Коефіцієнт в'їзної мобільності	
	2019	2021	2019	2021	2019	2021	2019	2021	2019	2021	2019	2021
Україна	77586	85251	1,3	1,3	4,8	6,1	61026	68739	1,0	1,1	4,0	4,9
Болгарія	24794	25293	0,4	0,4	10,8	11,2	16,499	18125	0,3	0,3	7,2	8,0
Велика Британія	39504	39651	0,7	0,6	1,5	1,3	489019	600589	8,1	9,4	18,7	10,1
Естонія	3626	3477	0,1	0,1	8,0	7,7	5043	5224	0,1	0,1	11,1	11,6
Іспанія	39668	46787	0,7	0,7	1,9	2,1	77062	80862	1,3	1,3	3,7	3,6
Італія	77505	85030	1,3	1,3	4,0	4,1	54855	72284	0,9	1,1	2,8	3,5
Латвія	4982	5107	0,1	0,1	6,2	6,5	8380	1025	0,1	0,2	10,4	12,8
Литва	10463	9833	0,2	0,2	9,4	9,4	6697	7688	0,1	0,1	6,0	7,3
Німеччина	122445	126359	2,0	2,0	3,7	3,8	333,233	376359	5,5	5,9	10,1	11,2
Польща	25092	27350	0,4	0,4	1,8	2,0	55191	73958	0,9	1,2	3,9	5,5
Франція	103161	105790	1,7	1,7	3,8	3,8	246378	252856	4,1	4,0	9,2	9,0
Чехія	11932	12316	0,2	0,2	3,7	3,8	45871	51203	0,8	0,8	14,4	15,6

Джерело: складено авторами за даними [5, с. 68; 6].

За аналізований період спостерігається тенденція до зростання показників міжнародної мобільності у європейських країнах та Україні, зокрема. Найбільша кількість учасників освітнього процесу у 2021 році, які знаходилися за кордоном за програмами академічної мобільності у Німеччині (126359 осіб), Франції (105790 осіб), на третьому місці Італія та Україна (понад 85 тис. осіб). Найбільший приплив студентів у Великій Британії (600589 осіб), що перевищує показники інших європейських країн. На рис. 1 наведено коефіцієнти мобільності (в'їзної та виїзної) учасників освітнього процесу.

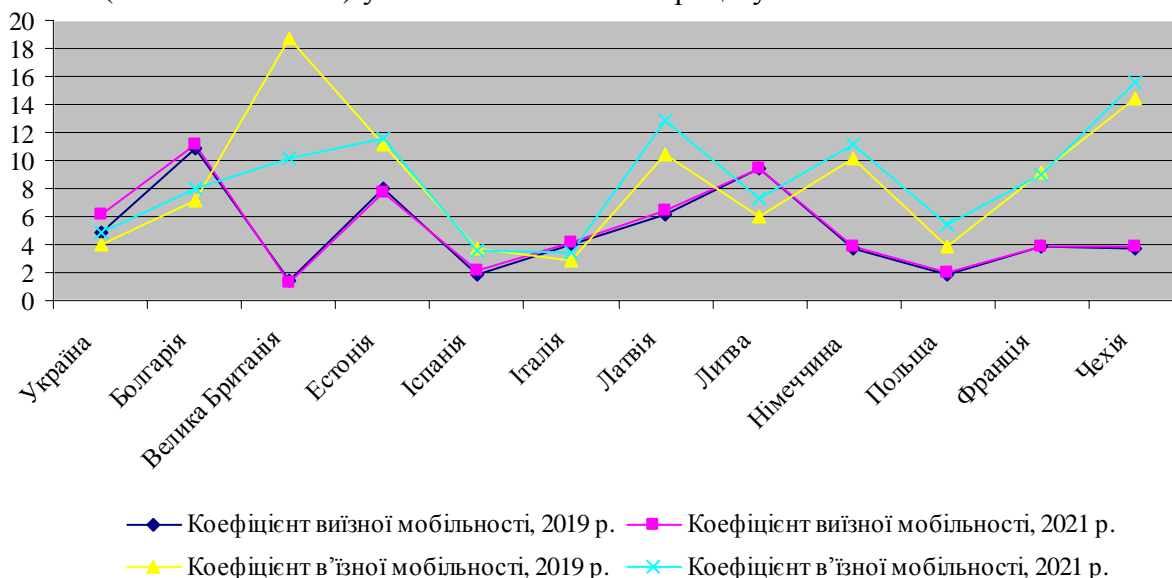

Рис. 1. Рівень виїзної та в'їзної мобільності студентів у 2019, 2021 рр.

Джерело: складено авторами за даними [5, с. 68; 6].

Коефіцієнт виїзної мобільності свідчить, що найбільший відтік студентської молоді з Болгарії (11,2) та Литви (9,4), найменше виїжджають на навчання за програмами академічної мобільності до інших країн із Польщі (2,0) та Великої Британії (1,3). Найбільш популярними для здобуття освіти, за показником в'їзної мобільності є Велика Британія (20,1), Чехія (15,6), Естонія (11,6), Латвія (12,8) та Німеччина (11,2). Україна знаходиться в середині рейтингу з показниками 6,1 та 4,9 виїзної та в'їзної мобільності відповідно.

Організація економічного співробітництва та розвитку розраховує індикатор міжнародної студентської мобільності – відсоток іноземних студентів серед усіх зарахованих студентів до закладів вищої освіти. Іноземними студентами вважаються ті, хто отримав попередню освіту в іншій країні та не є резидентами країни, де навчаються [7]. Динаміку індикатора мобільності студентів узагальнено в табл. 2.

Таблиця 2. Індикатор міжнародної мобільності студентів окремих європейських країн за 2013-2020 рр., %

Країна	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ОЕСР-Європа	6,189	6,638	6,775	7,141	7,464	7,791	7,509	8,165
Болгарія	4,083	3,982	4,246	4,7575	5,500	6,413	7,190	7,756
Велика Британія	17,463	18,245	18,484	18,161	17,918	18,324	18,677	20,148
Естонія	2,895	3,717	5,229	6,866	8,258	9,593	11,087	12,301
Іспанія	2,862	2,434	2,726	2,531	3,23	3,456	3,698	3,835
Італія	4,41	-	4,95	5,102	5,311	5,623	2,831	2,881
Латвія	3,71	4,993	6,119	7,671	7,393	9,269	10,429	12,780
Литва	2,452	3,038	3,538	4,113	4,613	5,326	5,992	6,161
Німеччина	7,073	7,23	7,682	8,037	8,373	9,966	10,106	11,241
Польща	1,459	1,967	2,641	3,42	4,124	3,641	3,857	4,467
Франція	9,799	9,842	9,876	9,892	10,201	8,768	9,175	9,185
Чехія	9,391	9,83	10,547	11,51	12,543	13,606	14,364	14,989

Джерело: складено авторами за даними [7].

Найвищий індикатор міжнародної мобільності за результатами 2021 року має Велика Британія –20,15%, що більш ніж у 2,5 рази перевищує середній показник по країнах ОЕСР-Європа. За даними університетів Великобританії, у 2020-2021 роках країна прийняла 605130 іноземних студентів (22,0% від загальної кількості). Показник кількості іноземних студентів вже у 2021 році досяг запланованого на 2030 рік рівня в розробленій урядом стратегії розвитку освіти [8].

Отже, інтеграція в європейський освітній простір сприяє зростанню мобільності студентів, науковців, дослідників різних країн, полегшує процеси працевлаштування випускників університетів та підвищує конкурентоспроможність європейських країн у сфері освіти.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII, дата оновлення 27.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 21.01.2024).
2. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII, дата оновлення 04.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 21.01.2024).
3. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серп. 2015 р. № 579. дата оновлення 21.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.01.2024).
4. Хан Є. Академічна мобільність як один з пріоритетних напрямків у процесі формування спільного європейського освітнього простору: український досвід співпраці. *Європейські історичні студії*. 2017. № 8. С. 53–73.
5. Дернова І.А., Іванова І.В., Боровик Т.М., Залозна Т.Г., Палієнко А.В. Академічна мобільність студентів як один із напрямів євроінтеграції України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Спецвипуск присвячений Євроінтеграційній тематиці*. 2022. Т. 1. С. 67-72. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.13>
6. Global Flow of Tertiary-Level Students. UNESCO Institute for Statistics : веб-сайт. URL: <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow> (дата звернення 12.01.2024).
7. International student mobility (indicator). OECD : веб-сайт. URL: <https://data.oecd.org/students/international-student-mobility.htm> (дата звернення 13.01.2024).
8. International Facts and Figures 2022. Universities UK : веб-сайт. URL: <https://www.universitiesuk.ac.uk/universities-uk-international/insights-and-publications/uuki-publications/international-facts-and-figures-2022> (дата звернення 15.01.2024).

Онищенко О. А.,
д.т.н., професор кафедри технічної експлуатації флоту
Національний університет «Одеська морська академія»,
м. Одеса, Україна

Кубік В. Д.,
старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Обнявко О. В.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

НАПРЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В статті 47, п. 1 Закону України «Про вищу освіту» зазначено, що освітній процес - це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [1]. Інтелектуалізація передбачає поєднання професійних знань та вмінь з використанням інтелектуальних ресурсів та інноваційних підходів у праці. Інтелектуальність є певною характеристикою рівня, якості викладача та сама по собі є вагомим фактором успішності навчання здобувача вищої освіти, досягнення останнім програмних результатів навчання. Для України питання удосконалення якості вищої освіти, збільшення рівня інтелектуалізації праці викладачів ВНЗ має особливу актуальність. За глобальний індексом знань (GKI – Global Knowledge Index) 2023, який є комплексною основою для розуміння та вимірювання ефективності використання знань у всьому світі, Україна серед 133 країн зайняла 68 місце зі значенням 46,5 (після Вірменії і перед Аргентиною) [2, с. 8]. За окремими індексами-складовими GKI 2023 рейтинг України було визначено таким чином: за вищою освітою – 75 місце зі значенням 43,7 (після Кабо Верде і перед Намібією) [2, с. 15]; за інформаційно-комунікаційними технологіями – 60 місце зі значенням 50,5 (після Тринідад і Тобаго і перед Вірменією) [2, с. 17]; за дослідженнями, розробками та інноваціями – 67 місце зі значенням 27,0 (після Сурінаму і перед Домініканською республікою) [2, с. 16].

В науці намає однозначного підходу до визначення сутності категорії «інтелектуалізація». Литвинчук І.Л. після ретельного дослідження підходів різних авторів виділив три методологічні підходи до визначення змісту інтелектуалізації (незалежно від контексту застосування терміну): 1) феноменологічний (інтелектуалізація як стан об'єкта, що характеризується певними ознаками); 2) діалектичний (інтелектуалізація як безперервний процес розвитку об'єкта у часі); 3) інституціональний (інтелектуалізація як умова розвитку, інституціональна надбудова, «правила гри» у суспільстві в конкретний історичний період) [3, с. 161].

Виділимо, на наш погляд, основні напрями інтелектуалізації праці науково-педагогічних працівників і педагогічних працівників (НПП і ПП), спрямованих на підвищення якості вищої освіти.

Першим напрямом інтелектуалізації є постійне професійне самовдосконалення НПП і ПП. Право на самовдосконалення НПП і ПП визначено статтею 57 Закону України «Про вищу освіту», де, зокрема, зазначено, що НПП і ПП мають права на: академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом; академічну мобільність для провадження професійної діяльності: забезпечення створення відповідних умов праці, підвищення свого професійного рівня, організацію відпочинку та побуту, встановлених законодавством, нормативними актами закладу вищої освіти, умовами індивідуального трудового договору та колективного договору; безоплатне користування бібліотечними, інформаційними

ресурсами, послугами навчальних, наукових, спортивних, культурно-освітніх підрозділів закладу вищої освіти; на підвищення кваліфікації та стажування не рідше одного разу на п'ять років [1]. В статті 58 Закону України «Про вищу освіту» визначені і обов'язки НПП і ПП щодо самовдосконалення, зокрема, вони повинні: забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю, провадити наукову діяльність (для НПП); підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію (для НПП); дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у душі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України [1].

Самовдосконалення може відбуватись різноманітними шляхами: підвищенням кваліфікації, стажуванням, вивченням передового досвіду в навчальному процесі, участю в освітніх конференціях, семінарах, тренінгах, а також активним проведенням наукових досліджень та публікацією результатів у наукових виданнях. Саме через постійне оновлення своїх знань та навичок НПП і ПП здатні впроваджувати новітні методи навчання та дослідження, що сприяє підвищенню якості, інтелектуалізації вищої освіти. Важливі в цьому процесі моніторинг та діагностика результатів (анонімним анкетуванням студентів, рейтинговою оцінкою НПП і ПП тощо), які забезпечують постійний зворотний зв'язок між НПП і ПП та здобувачами вищої освіти, роботодавцями, керівництвом ВНЗ, іншими стейкхолдерами. Як зазначають дослідники, запровадження інструментарію самодіагностики НПП і ПП спрямовано на: спонукання їх до прагнення саморозвитку та самовдосконалення як на кожному аудиторному чи online занятті, так і в позааудиторній роботі зі студентами; створення позитивного психологічного настрою, що активізує навчально-пізнавальну діяльність студентів. Результатом самодіагностики є уявлення науково-педагогічного працівника щодо свого науково-теоретичного рівня, педагогічну майстерність, а також визначення стратегії подальшого саморозвитку та самовдосконалення [4, с. 32]. Окрім формальної освіти (підтвердженої дипломами про освіту), важливі також неформальна (курси підвищення кваліфікації, тренінги, стажування, участь у професійних асоціаціях та об'єднаннях тощо) та інформальна освіта (самоосвіта) [5, с. 471].

Другим напрямом інтелектуалізації праці НПП і ПП є використання інноваційних технологій у навчальному процесі. В статті 65 Закону України «Про вищу освіту» зазначено, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти [1]. Науково-педагогічні працівники повинні постійно вдосконалювати свої вміння використовувати цифрові та інформаційні технології для організації навчального процесу, роботи зі студентами та проведення наукових досліджень. Використання відкритих освітніх ресурсів, онлайн-платформ для навчання та викладання, віртуальних лабораторій та інших інноваційних засобів допомагає створити стимулююче та продуктивне навчальне середовище.

В професійному стандарті на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» визначена роль творчої праці НПП і ПП в освітньому процесі, їх обов'язок впроваджувати освітні інновації в навчальний процес. Зокрема, в перелік професійних компетентностей викладачів ВНЗ відносяться: здатність розробляти програму навчальної дисципліни або її складники, навчальні та методичні матеріали до них; здатність оновлювати програму навчальної дисципліни відповідно до вимог внутрішньої системи забезпечення якості; здатність визначити мету, структурні компоненти освітньої програми, програмні результати навчання; здатність переглядати й оновлювати освітню програму відповідно до вимог вищої школи, внутрішньої системи забезпечення якості, потреб стейкхолдерів; здатність готувати матеріали до акредитації освітньої програми [6]. Впровадження інноваційних технологій у навчальний процес допомагає здобувачам освіти опанувати навчальний матеріал в індивідуальному темпі, самостійно, використовуючи зручні способи сприйняття інформації, що викликає у них позитивні емоції і формує позитивну мотивацію навчання. З метою інтенсифікації професійної підготовки здобувачів освіти в ЗВО за допомогою запровадження комп'ютерних презентацій, електронних словників, підручників і посібників; тестових програм, програм-підручників, програм-тренажерів, словників, довідників, енциклопедій, відеоуроків, бібліотек

електронних наочних посібників, тематичних комп'ютерних ігор тощо, створюється навчальне професійно орієнтоване інформаційне середовище, що сприяє розвитку основ педагогічної майстерності викладачів [5, с. 445].

Одним із інноваційних напрямків навчання є SMART-освіта, яка базується на таких основних принципах [7, с. 76]: 1) використання актуальної інформації навчальної програми щодо розв'язання навчальних задач, роботи в реальній ситуації; 2) організація самостійної пізнавальної, дослідницької, проектної діяльності студентів, що орієнтує на творчий пошук розв'язання практичних завдань, самостійної інформаційної та дослідницької діяльності; 3) реалізація навчального процесу в розподіленому середовищі навчання, яке нині не обмежується територією університету або системою дистанційного навчання (LMS). Процес навчання має бути неперервним, включаючи навчання в професійному середовищі із застосуванням засобів професійної діяльності; 4) взаємодія студентів з професійним співтовариством. Використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання (ІКТ) у навчальному процесі надає можливість усім його учасникам працювати у професійних середовищах, створювати програмні продукти, брати участь у телекомунікаційних проектах тощо; 5) гнучкі освітні траєкторії, індивідуалізація навчання. Навчання здійснюється не лише студентами, а й працюючими громадянами, які бажають одержати знання, здійснити власну перекваліфікацію або підвищення кваліфікації. Завдання ВНЗ полягає в забезпеченні освітньої послуги відповідно до потреб кожного, хто бажає навчатися; 6) багатогранність освітньої діяльності вимагає надання широких можливостей для всіх, хто бажає навчатися з будь-якої освітньої програми відповідно до можливостей ВНЗ, власного здоров'я, лабораторій і соціальних умов.

На відміну від традиційного навчання, яке переважно носить переважно репродуктивний характер і орієнтоване на передачу знань у готовому вигляді, інноваційні освітні технології передбачають використання новітніх технологій навчання, таких, як дистанційні електронні конференції телеконференції, електронна пошта, мультимедійні технології, електронні енциклопедії, книги, віртуальні лабораторії, які дають змогу створювати електронні додатки до існуючих підручників, енциклопедії, довідники, тренажери, розвивальні ігри, що стимулюють пізнавальну активність, розширюють кругозір, формують нові уміння та навички [5, с. 907].

Третій напрямок інтелектуалізації праці НПП і ПП – це розвиток міждисциплінарної співпраці та комунікації між науково-педагогічними працівниками та партнерами з різних сфер, таких, як освіта, промисловість, бізнес, громадські організації, державні установи, з іншими стейкхолдерами. Співпраця з колегами з інших кафедр, інших ВНЗ, з практикуючими фахівцями та іншими стейкхолдерами допомагає підвищити актуальність навчальних програм, навчальних планів, методичного забезпечення, а також забезпечити студентам можливість отримати практичний досвід та зв'язки в певній сфері діяльності.

Сьогодні актуальним є мобільне навчання, що тісно пов'язане з електронним та дистанційним навчанням. Мобільне навчання є новою освітньою парадигмою SMART-освіти, на основі якої створюється нове навчальне середовище, де суб'єкти освітньої взаємодії можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці, що уможливорює всеосяжність навчання та умотивованість до безперервної освіти та навчання протягом усього життя [5, с. 458].

Також процеси глобалізації обумовлюють інтернаціоналізацію праці НПП і ПП, яка є процесом досягнення освітою рівня глобальної міжнаціональної та міжкультурної взаємодії, що сприяє поглибленню знань про інші культури, міжнаціональному порозумінню, формуванню нових перспективних політичних та економічних зв'язків, конкурентоспроможності та самореалізації випускників ВНЗ на глобальному ринку праці, розширенню міжнаціонального простору наукових досліджень тощо [5, с. 684].

Міждисциплінарність означає співпрацю між науковими дисциплінами та інтеграцію різних дисциплінарних поглядів, теорій і методів. Збереження монодисциплінарного підходу загрожує тим, що здобувачі освіти отримуватимуть «однобоке» уявлення про явище, оминаючи складну реальність [5, с. 586].

Четвертий напрямок інтелектуалізації праці НПП і ПП – це стимулювання та підтримка наукових досліджень та інновацій. Як зазначалось вище, в статті 65 Закону України

«Про вищу освіту» зазначено, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти є невід'ємною складовою освітньої діяльності. Проведення наукової і науково-технічної діяльності університетами, академіями, інститутами є обов'язковим [1].

В стандарті «Викладачі закладів вищої освіти» в перелік професійних компетентностей викладачів ВНЗ, зокрема, відносяться: здатність обґрунтувати, спланувати та виконати дослідницький/творчий проект; здатність проаналізувати та узагальнити результати дослідницького/творчого проекту, підготувати та оприлюднити презентацію, звіт, статтю, монографію; здатність підготувати запит на винахід, корисну модель, документів, що засвідчують право автора на твір; здатність консультувати студента, аспіранта щодо планування й реалізації наукового дослідження/творчого проекту, проведеного студентом, аспірантом тощо [6]. ВНЗ повинні створювати сприятливі умови для розвитку дослідницької діяльності серед НПП і ПП, забезпечуючи доступ до необхідних ресурсів та інфраструктури для проведення досліджень. Стимулювання наукової активності буде сприяти залученню нових знань та ідей, що обумовить процес постійного покращення якості освіти.

Комплексна реалізація зазначених напрямків трансформації праці НПП і ПП приведе до інтегрального ефекту суттєвої зміни характеру їх діяльності і буде сприяти зростанню рівня інтелектуалізації їх праці, формуванню у НПП і ПП «м'яких» навичок (Soft skills), які повинні доповнювати «жорсткі» навички (Hard skills, що формуються за традиційними методиками і які можна вивчити, протестувати, підтвердити відповідними дипломами, сертифікатами): креативність, критичне мислення; творчість, уміння створювати новий інтелектуальний продукт; вміння обґрунтовувати власну думку; відповідальність та дисциплінованість тощо.

Отже, інтелектуалізація праці НПП і ПП для забезпечення якості вищої освіти є складним та багатограним процесом, який включає постійне професійне самовдосконалення, використання інноваційних освітніх технологій, співпрацю з колегами та стейкхолдерами, активну участь в науково-дослідницькій діяльності. Тільки завдяки цьому ВНЗ зможуть відповісти на виклики сучасності та забезпечити зростання якості вищої освіти. Але реалізувати зазначені напрямки інтелектуалізації праці НПП і ПП можливо лише при наявності відповідної матеріально-технічної бази та достатнього рівня оплати їх праці.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 року (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Global Knowledge Index 2023. Dubai, 2022. 470 p. URL: https://knowledge4all.com/admin/2023/Methodology/GKI2023_Report_EN.pdf
3. Литвинчук І.Л. Експлікація поняття «інтелектуалізація» як соціально-економічної категорії. *Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи* : матеріали II Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., 26 .05.2016 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. С. 153–165. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/7503/1/ІЕНТтаNP_2016_153-165.pdf
4. Комишан А.І., Жукова О.А., Панфілов Ю.І., Ряднова А.В. Самодіагностика компетентності науково-педагогічного працівника: аспект навчальної роботи. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2021. Вип. 49. С. 23-34.
5. Science and education for sustainable development: Monograph. Katowice / Edited by Ar Ostenda and V. Smachylo. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2022. 1005 p. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/6ea021fc2983baf60afd42fd5d707a2.pdf>
6. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України №610 від 23.03.2021 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi_osviti.pdf
7. Гуревич Р.С., Кадемія М.Е. Смарт-освіта – нова парадигма сучасної системи освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 4. С. 71-78.

Збрицька Т. П.
доцент кафедри управління персоналом і економіки праці
Жукова Т. А.
аспірантка 3-го курсу кафедри управління персоналом і економіки праці
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

РОЗВИТОК ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ефективне управління освітньою діяльністю та розвиток інтелектуального потенціалу науково-педагогічних працівників є важливими складовими для забезпечення високої якості вищої освіти. Саме якісна освіта – це конкурентна перевага, яку Україна може запропонувати для повернення своїх громадян.

Український ринок освітніх послуг пройшов значні зміни, а системі освіти вдалося подолати ряд проблем і впоратися із складними викликами, що виникли з початком пандемії COVID-19. Тому заклади фахової передвищої та вищої освіти, які мають досвід роботи як у форматі онлайн (дистанційно), так і за змішаною системою (очно-дистанційно), змогли оперативнo відреагувати на виклики воєнного часу, забезпечуючи якісний освітній процес з урахуванням безпекової ситуації у регіоні та потреб учасників освітнього процесу [1, с. 12].

Згідно інформаційно-аналітичної довідки щодо організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої та вищої освіти України в умовах воєнного часу більшість респондентів, як викладачів (91%), так і здобувачів (65%), високо оцінили організацію освітнього процесу у 2022/2023 навчальному році у порівнянні з попереднім [2, с. 14].

За даними бази ЄДЕБО на 1 січня 2023 року, в Україні було зареєстровано 1 077 685 здобувачів освітніх послуг, які навчалися за різними програмами вищої освіти, включаючи ступені «молодший бакалавр», «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», «доктор філософії», «доктор мистецтва» та зареєстровано 119 533 "унікальних" науково-педагогічних працівників [3, с. 13, 26].

Результати дослідження, яке проводилося серед здобувачів та працівників закладів вищої освіти, з оцінки якості освіти в умовах воєнного стану, вказують що система забезпечення якості вищої освіти в Україні залишається ефективною, навіть в умовах воєнного часу. Важливі заходи для забезпечення якості навчання та викладання проводяться, що є ключовим для забезпечення неперервності процесу. Однак низька участь здобувачів у внутрішніх процедурах системи забезпечення якості є проблемою, яка потребує подальшого вивчення. Загалом, стан якості освіти вважається стабільним, але присутність суттєвих проблем викликає необхідність додаткового моніторингу та аналізу.

Список використаних джерел:

1. Аналітична довідка щодо стану задоволеності педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів фахової передвищої, вищої освіти організацією освітнього процесу на початку 2022/2023 навчального року. *Державна служба якості освіти України*. Київ, 2023. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Pochatok_2022-2023_navchalnogo_roku_IAD_VO_FPO_SQE.pdf
2. Інформаційно-аналітична довідка щодо організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої та вищої освіти України в умовах воєнного стану. *Державна служба якості освіти України*. Київ, 2023. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/08/IAD_II_kvartal_FPO_ZVO_SQE-2023.pdf
3. Доповідь про якість вищої освіти в Україні. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. Київ, 2023. URL: <https://naqa.gov.ua/%d0%b7%d0%b2%d1%96%d1%82%d0%b8-%d1%96-%d1%81%d0%b0%d0%bc%d0%be%d1%86%d1%96%d0%bd%d1%8e%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f/>

*Єгунов Ю. А.
доцент кафедри економіки підприємства
та організації підприємницької діяльності,*

*Єгунова І. М.
старший викладач кафедри
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Якість підготовки фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО) значним чином залежить від якісного складу науково-педагогічних працівників (НПП). Саме від їх кваліфікації та педагогічної майстерності, загальної культури і креативності, зацікавленості в кінцевих результатах навчального процесу залежить рівень професіоналізму і конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Отже, без високопрофесійного та вмотивованого педагога не можна підготувати сучасного фахівця, здатного успішно конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках праці.

Досягненню вказаних цілей в українських закладах вищої освіти сприяє система рейтингового оцінювання (РО) діяльності науково-педагогічних працівників, яка була впроваджена згідно з Законом України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року. З цього часу університети та інші ЗВО в Україні здійснюють щорічне рейтингове оцінювання діяльності кожного викладача.

Слід зазначити, що на сьогодні в нашій країні немає єдиної методики оцінювання результатів діяльності викладачів. Тому кожний вищий навчальний заклад самостійно розробляє Положення про рейтингове оцінювання НПП. Дієвість останніх багато в чому визначається обґрунтованістю закладених у них методичних рішень. У даній публікації аналізуються підходи, що використовуються в Одеському національному економічному університеті (ОНЕУ) при визначенні рейтингових оцінок НПП. Виявлені існуючі проблеми і надані авторські пропозиції щодо їх усунення.

Перш за все, необхідно визначитися з основною метою впровадження системи рейтингового оцінювання діяльності НПП у вишах. Так, проведені дослідження показали, що результати останнього використовуються при вирішенні питань щодо:

- матеріального і морального заохочення НПП;
- обґрунтування рішень, що стосуються ротації управлінських кадрів;
- визначення терміну контракту, що укладається з НПП.

Висока рейтингова оцінка викладача є підставою для отримання премій і різних видів морального заохочення, кар'єрного зростання та продовження контракту на максимально можливий термін. Звідси з усією очевидністю слідує висновок, що основна мета впровадження системи рейтингового оцінювання НПП полягає в спонуканні викладачів до активної діяльності, спрямованої на забезпечення досягнення пріоритетних для ЗВО цілей.

Для конкретизації зазначених цілей звернемося до чинного Закону України «Про вищу освіту», в якому замість уживаного раніше термінологічного словосполучення «професорсько-викладацький склад» введено новий термін «науково-педагогічні працівники», які здійснюють наукову, педагогічну, виховну, методичну та організаційну роботу. На думку І. М. Грищенка, зазначений термін (НПП) акцентує увагу на тому, що серед вказаних видів діяльності основними є наукова і педагогічна діяльність [1, с. 155]. Слід відмітити, що якість і результативність останньої багато в чому визначається методичною підготовкою викладача, що вимагає від нього систематичної й плідної роботи в даному напрямку. Тому саме на мотивацію і активізацію науково-педагогічної та методичної діяльності, в першу чергу, і має бути спрямована система рейтингового оцінювання. Причому, незалежно від напрямів підготовки та

спеціалізації кожного конкретного ЗВО.

Для виконання зазначеної мотиваційної функції вказана система повинна забезпечити отримання таких рейтингових оцінок, які обов'язково будуть мати три *основні властивості*, включаючи:

- об'єктивність;
- транспарентність;
- стійкість.

Об'єктивність – є не тільки обов'язковою властивістю рейтингової оцінки викладача, яка забезпечує виконання нею мотиваційної функції, але і найважливішим принципом її визначення. *Об'єктивність* рейтингових оцінок забезпечується наявністю в системі РО двох ключових складових:

- системи показників (критеріїв), які повною мірою характеризують усі сторони діяльності викладача, вклад останнього в забезпечення якісної підготовки фахівців;
- чіткого механізму (алгоритму) розрахунку рейтингових оцінок за кожний вид діяльності й виконану роботу. При цьому найдоцільніше використовувати методи бального оцінювання, оскільки тільки вони дозволяють визначити об'єктивну комплексну оцінку діяльності працівника [2, с. 82].

Транспарентність рейтингових оцінок забезпечується застосуванням прозорих механізмів їх визначення. Вказану властивість також можна розглядати і як найважливіший принцип встановлення рейтингових оцінок. Будь-яке порушення вказаного принципу суттєво знижує довіру до результатів оцінювання і послаблює мотиваційну функцію системи РО викладачів.

Стійкість рейтингових оцінок полягає в тому, що останні повинні бути позбавленими значних щорічних коливань та динамічних змін. Тобто відображати не лише одноразові події чи досягнення протягом звітного року, а усереднені за кілька років результати діяльності НПП. Стійкість рейтингових оцінок є обов'язковою властивістю, яка забезпечує їх об'єктивність.

Проведений аналіз показав, що діюче в ОНЕУ Положення про рейтингове оцінювання НПП (далі Положення), має багато серйозних недоліків. Причому недоліків принципового характеру, наявність яких не тільки суттєво знижують дієвість (потужність) мотиваційних механізмів, але і (що головне) *змінюють самі цільові установки* мотивації діяльності НПП. Зокрема, в даному Положенні практично відсутні стимули до виконання тих найважливіших видів наукової, методичної та педагогічної роботи, які безпосередньо сприяють формуванню фахових компетентностей і якісної підготовки майбутніх фахівців. Перш за все це стосується роботи:

- зі студентами з виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань;
- з підготовки та публікації навчальних посібників (підручників).

Навчально-методична робота НПП щодо забезпечення виконання студентами індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань включає роботу з їх розробки, консультування, перевірки та їх остаточного оцінювання за результатами проведеної співбесіди. Саме результати цієї роботи найбільшою мірою впливають на формування у студентів фахових компетентностей. І при цьому ця дуже трудомістка робота, що вимагає високої кваліфікації їх розробників, жодним чином не оцінюється: ні у завантаженні викладачів, ні при визначенні рейтингової оцінки. Відсутність цього виду роботи в навантаженні викладача з об'єктивних причин (тому, що пов'язана з фінансовими труднощами ЗВО), слід обов'язково компенсувати урахування даного виду роботи при визначенні рейтингу НПП.

Робота з підготовки та публікації навчальних посібників (підручників) потребує високої кваліфікації, великих ресурсів часу та значних коштів, оскільки публікація навчальної літератури здійснюється за власні кошти викладачів. А підхід до визначення рейтингової оцінки цього найважливішого виду діяльності в Положенні ОНЕУ з усією очевидністю суперечить здоровому глузду. *По-перше*, оцінка встановлюється в розмірі 30 балів за один навчальний посібник і 40 балів за один підручник, тобто жодним чином не залежить від їх обсягів. *По-*

друге, оцінка за дану роботу враховується тільки протягом одного (звітного) року.

А тепер уявіть собі. Два викладача за декілька років підготували ґрунтовний навчальний посібник обсягом 17 авторських аркушів (близько 400 сторінок) і надрукували його за власні кошти. За цю плідну і корисну (тому що важко переоцінити користь для студентів наявність якісного навчального посібника з дисциплін, які формують основні фахові компетентності) багаторічну роботу кожний з викладачів отримую всього лише 15 балів. І при цьому, що методичні вказівки обсягом 1,5 авторських аркушів, які можна підготувати за декілька днів, оцінюються в 15 балів. Коментарі зайві.

Обмеження терміну врахування даного виду роботи при визначенні рейтингової оцінки лише одним роком, з усією очевидністю, мотивує викладачів спрямовувати свої зусилля лише на швидке створення нових посібників, не забезпечуючи необхідної якості і повноти останніх. Або піти ще легшим шляхом, обмежившись підготовкою методичних посібників.

Наявність розглянутих недоліків в Положенні про рейтингове оцінювання НПП в ОНЕУ призводить практично до повної втрати будь-яких стимулів до підготовки фундаментальної якісної навчальної літератури. Незважаючи на це, в університеті останні роки ведеться активна робота з підготовки і публікації навчальних посібників (підручників). Проте це не завдяки, а всупереч існуючому Положенню, що свідчить про необхідність здійснення суттєвих змін в останньому. Нижче ми викладемо авторське бачення тих основних кроків, які необхідно зробити.

1. Додати до складу видів діяльності, які враховуються при визначенні рейтингової оцінки, роботу викладачів щодо забезпечення виконання студентами індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань.

2. Здійснити ранжування видів роботи НПП з урахуванням їхньої значущості для формування фахових компетентностей (якості підготовки фахівців) та рейтингу університету. За результатами ранжування визначаються коефіцієнти значущості кожного виду роботи. Базовий (нижчий) коефіцієнт взяти на рівні 1.

3. Отримати оцінку трудомісткості кожного виду роботи.

4. Розробити чіткі алгоритми, що дозволяють одержати об'єктивну бальну оцінку кожного виду роботи НПП з урахуванням їх трудомісткості й значущості. Для цього використовуються результати, отримані на 2 і 3 кроках.

5. Для забезпечення відносної стабільності рейтингових оцінок викладачів термін урахування виданих навчальних посібників, підручників і монографій підвищити до 3-5-ти років. Вказана норма (а саме 5 років) вже застосовувалась в ОНЕУ, зокрема, у першому варіанті Положення, яке було розроблено шановним проф. А. З. Підгорним 10 років тому.

Урахування зазначених пропозицій при внесенні змін до чинного Положення забезпечить отримання рейтингових оцінок викладачів ОНЕУ, які будуть відповідати усім обов'язковим вимогам, і суттєво підвищить мотивацію кожного НПП до здійснення активної методичної, педагогічної та наукової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Грищенко І. М. Оцінювання ефективності діяльності науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу. ВІСНИК КНУТД. Серія «Економічні науки». Спецвипуск. VII Міжнародна науково-практична конференція: Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти. К.: КНУТД, 2017. С. 154–168.

2. Оцінювання персоналу : Навч. посіб. / С. О. Цимбалюк, О. М. Білик. К.: КНЕУ, 2021. с. 311.

FINDING TALENT IN THE FIELD OF ACCOUNTING AND AUDITING: GENDER ASPECT

In recent years, the issue of finding talent in the field of accounting and auditing and their further career development has been the subject of debate among scholars, professional organizations, and regulators.

The ACCA Global Talent Trends report, presented at the EdExchange session in June 2023, analyses 8,405 responses from 148 countries to understand what students and young professionals in accounting and auditing need and want. The report indicates that young professionals used to look for IT jobs but are increasingly turning to finance jobs simply because of the higher salaries involved. However, the transition to the financial sphere does not mean the transition to the sphere of accounting and auditing. Also, according to the researchers, young professionals are discouraged by the lengthy process of obtaining an accounting qualification.

The results of the study highlighted such possible incentives for attracting accounting talent:

- 1) salaries that address the inflation crisis;
- 2) demonstrable opportunities for career development;
- 3) visibly people-centered work environments;
- 4) branding that highlights entrepreneurs with accounting backgrounds;
- 5) earlier outreach in student's educational journeys [1].

The problem of attracting new talent to audit is also relevant in Ukraine. According to the Audit Public Body of Ukraine, the new staff recruited in 2021-2022 does not prevent a general reduction in the number of auditors. According to the regulator, the main factors behind this situation were natural processes and the lack of effective mechanisms for attracting new professionals.

In our research, we will analyse the issue of gender equality among the audit community in Ukraine and the European Union country, namely Spain.

As the data presented in Table 1 suggests, the issue of the gender gap is relevant to both countries. It should be noted that ICAC's reports have included information on gender aspects of audit activities since 2018, while the annual reports of the AChU do not contain gender information. Therefore, we have data only for the period of 2020-2022, which was determined independently according to the register of auditors.

However, since 2023, the report on the state of audit activity has been prepared and published by APOB. Thus, in the report for the period 01.01.2022-31.12.2022, the regulator states that the share of women in the profession is 71% [4].

Table 1 - Individual auditors by gender in Spain and Ukraine (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022
Spain					
Auditors	21.335	21.307	21.456	21.433	21.545
Male	15.870	15.833	15.882	15.858	15.907
Female	5.465	5.574	5.574	5.575	5.638
Ukraine					
Auditors	2.725	2.720	2.713	2.683	2.690
Male	X	X	768	772	776
Female	X	X	1.945	1.911	1.914

Source: reports ICAC and own calculation [3]

Table 1 shows horizontal segregation in the labour market. In the case of Spain, 73.83% of the auditors are men (2022). We will not analyze the reasons for this gap because the figures are not representative due to the high number of non-practicing auditors (82.52%) and the limited information on their gender. In contrast, most auditors in Ukraine are women, who account for 71.15% of the total. The reason for this is widespread patriarchal gender stereotypes in the choice of fields of study for girls and boys, which lead to horizontal segregation in the labour market and seem to differ in Spain and Ukraine. Overall, women predominate among students in the fields of healthcare, education, humanities, and journalism (over 70%); men make up over 80% in the fields of information technology, engineering, and transportation. In other words, women are concentrated in the least prestigious and lowest-paid fields. However, as per the audit profession is concerned, the data indicates that the profession has different characteristics in both countries that make it more attractive for women in Ukraine and men in Spain, or, alternatively, the society scale of values differs in Spain and Ukraine, and this could explain that the audit profession is perceived differently by men and women in the two countries.

In Ukraine, likely the main reason for this imbalance is the relatively low level of salary. This confirms the findings of the ACCA Global Talent Trends report that the main incentive is the level of salary.

To summarize, we can conclude that the gender gap is inherent in both countries.

This determines the need for educational institutions of all levels to conduct gender-sensitive information campaigns, which will be aimed at dispelling gender stereotypes when choosing the specialty of future specialists; and implement the gender approach in the process of professional training [2].

Considering the fact that in Ukraine, the reports of the regulators do not provide data on gender aspects due to the lack of this information in the report forms provided by the subjects of audit activity, it is advisable to introduce the following indicators into the reports: "Average annual number of auditors by gender" and "Number of persons undergoing certification by gender".

This will allow monitoring the existence of gender gaps and the effectiveness of the implementation of appropriate actions.

References:

1. Five Possible Incentives for Attracting Accounting Talent (2023). Available at: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/discussion/five-possible-incentives-attracting-accounting-talent>
2. Ivanina T., Kyselova O., Kolodii M. (2020) A guide to applying a gender-responsive approach in selected sectors. Available at: [Порадник_щодо_застосування_гендерно_орієнтованого_підходу_в_окремих_галузях.pdf \(mof.gov.ua\)](https://mof.gov.ua/files/2023-06/ICAC%20Situacion%20de%20la%20AC%202022%20-%20ENG.pdf)
3. The state of Auditing in Spain 2022. Available at: <https://www.icac.gob.es/sites/default/files/2023-06/ICAC%20Situacion%20de%20la%20AC%202022%20-%20ENG.pdf>
4. Report on the state of audit activity in Ukraine (January 01, 2022 - June 30, 2023). Available at: Звіт про стан аудиторської діяльності в Україні (01 січня 2022 року – 30 червня 2023 року)

СУЧАСНІ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВОГО СПРЯМУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Форс-мажорні обставини стимулюють переглядати звичні режими роботи та правила життя, висвітлюють наявні проблеми й надихають на покращення. Пандемія та воєнні події в Україні виступили тими чинниками, що стимулюють до перегляду наявних форм здобуття вищої освіти з метою їх покращення. 2023 рік був ознаменований рядом подій, спрямованих на реформування існуючих форм здобуття вищої освіти.

Так, 26 вересня 2023 року С. Бабаком до Верховної Ради України був поданий законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2024 року» в якому запропоновано підпункт 23 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про вищу освіту» викласти в такій редакції: «... З 2024 року не проводиться набір вступників для здобуття ступенів вищої освіти бакалавра та магістра за вечірньою та заочною формами здобуття освіти, а також для здобуття ступеня вищої освіти молодшого бакалавра ...» [1].

20 жовтня 2023 року на сайті МОН з'явилося повідомлення про затвердження Кабінетом Міністрів України проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу у вищій освіті». Згідно з законопроектом у розділі XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про вищу освіту» запропоновано доповнення пункту підпунктом: «...2б) освітня діяльність за заочною та вечірньою формами здобуття освіти, що провадиться закладами вищої та фахової передвищої освіти і започаткована до 2023 року включно, продовжується в межах строку навчання за певною освітньою програмою з видачею документа про вищу освіту відповідно до законодавства. Останній прийом на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра та магістра за заочною та вечірньою формами здобуття освіти проводиться в 2023 році; ...» [2].

Рішення обґрунтовувалося необхідністю заміни вечірньої та заочної форм здобуття вищої освіти на зрозумілу для ЄС дистанційну.

З урахуванням зазначеного вище, 08 листопада 2023 року Верховною Радою прийнято в цілому Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2024 року» [3] без революційних нововведень.

Незважаючи на це, відповідні зміни викликали чимало жвавих дискусій та обговорень в освітянських колах і актуалізували необхідність проведення дослідження у відповідному напрямі.

Хотілося б відзначити, що статтею 49 Закону України «Про вищу освіту» передбачено, що фахівці мають право здобувати вищу освіту в різних формах або поєднувати їх. Стандарти вищої освіти та ЗВО можуть обмежувати перелік допустимих форм здобуття вищої освіти для окремих спеціальностей та освітніх програм [4].

Зазначимо, що в стандартах вищої освіти для спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» існують обмеження щодо форми здобуття освіти лише для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, де навчання може відбуватися на очній (денній) та заочній формах. Щодо першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти будь-які обмеження в СВО відсутні, а отже, у разі ухвалення розглянутих змін істотно б зменшили кількість вступників та постали б актуальним викликом для закладів вищої освіти, що займаються підготовкою фахівців обліково-податкового спрямування.

Чинним нормативним актом передбачено, що ЗВО можуть використовувати й інші форми здобуття вищої освіти, а також поєднувати їх з відповідними вимогами, що має бути врегульовано внутрішнім положенням про організацію освітнього процесу закладу. Наприклад, у ОНЕУ для спеціальності 071 «Облік і оподаткування» таких обмежень не передбачено.

Таким чином, сучасна інституційна форма згідно із Законом України «Про вищу освіту» включає такі форми здобуття вищої освіти:

- очну (денну, вечірню);
- заочну;
- дистанційну;
- мережеву [4].

Розглянемо їх детальніше, оскільки проблеми криються в особливостях самих форм.

Очна форма здобуття вищої освіти передбачає навчальні заняття та практичну підготовку не менше 30 тижнів упродовж навчального року [4].

Заочна форма зорієнтована на навчальні заняття і контрольні заходи під час короткочасних сесій з періодичністю не менше, ніж один місяць між ними, а також самостійне оволодіння освітньою програмою в період між такими сесіями [4]. Серед основних недоліків заочної форми, що має популярність в українському суспільстві через меншу, ніж на денній, вартість та можливість працювати, заступником міністра освіти і науки України зазначено низьку якість знань випускників. Також під час інтерв'ю The Ukrainians вказано, що така форма є «рудиментом Радянського Союзу» [5].

Дистанційна форма здобуття вищої освіти ґрунтується на індивідуальній траєкторії здобуття освіти, що може відбуватися в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [4]. На думку заступника міністра освіти і науки України, дана форма здобуття вищої освіти буде розвиватися [5].

Мережева форма здобуття вищої освіти базується на організації навчання здобувачів вищої освіти, завдяки оволодінню освітньою програмою за участі ЗВО та інших суб'єктів освітньої діяльності, що мають взаємовідносини між собою на договірних засадах [4].

Як бачимо, кожна з форм здобуття вищої освіти відрізняється способами навчання ключової особи – здобувача вищої освіти. При цьому ніде не звертається увага на базові знання потенційного абітурієнта, що, наприклад, роками культивуються в європейському просторі. Не можна за допомогою стандартизованих тестів визначити рівень знань випускника школи та спрогнозувати його потенціал навчатися самостійно. За задумами реформаторів основні зміни 2024 року мали зосередитися на інституційній формі здобуття вищої освіти та залишити очну денну, дистанційну та мережеву форми. При цьому дистанційній формі мала бути відведена провідна роль. Незважаючи на прогресивність будь-якої форми потрібно дивитися на наявні проблеми.

Вважаємо, що після тривалих обговорень на рівні МОН прийнято розумне, виважене рішення стосовно не скасування, а вдосконалення заочної форми здобуття вищої освіти шляхом збільшення кількості віртуальних контактних годин викладачів зі здобувачами, запровадження проміжних міжсесійних перевірок знань для здобувачів освіти, використання якісної дистанційної освіти [5].

Заслужують на увагу дані: за останні 15-20 років не менше ніж 70 % випускників шкіл мають бажання вступати до українських ЗВО, бо позбавлені привабливої професійно-технічної освіти [5]. Це є актуальним викликом для держави, оскільки, навіть, для більш потужних економік ЄС немає потреби в такій кількості дипломованих фахівців з вищою освітою. Як перспектива – необхідно створити умови для розвитку національної промисловості, аграрного сектору, будівельної галузі, транспортної сфери, соціально-побутового обслуговування, тощо, й займатися підтримкою вітчизняної професійно-технічної освіти. Завжди, а зараз ще гостріше, постає питання фінансування. На нашу думку, всі хто навчався за державний кошт мають працювати за спеціальністю, що здобули. У разі, якщо особа отримала

диплом заради «диплому», вона має повернути кошти державі, а через 5 років пройти атестацію. Усі хто перетнули державний кордон – автоматично мають бути переведеними на контрактну форму з індивідуальною траєкторією навчання та погодинною доплатою викладачам за роботу із такими здобувачами.

Погоджуємося з тим, що без роботи за спеціальністю базових шкільних знань вступників недостатньо для опанування бакалаврських освітніх програм вищої школи, тим більше на заочній та вечірній формах. У зв'язку з цим, на розглянуті форми мають вступати працюючі здобувачі. Згадаємо, що за часів СРСР на заочну та вечірню форму вступали фахівці з наявним досвідом роботи, іноді й вже здобутою в технікумі освітою, а тому вони із легкістю поєднували роботу з навчанням та отримували якісні знання. Отже, проблема криється не в якості освітніх послуг, а у відсутності необхідних базових знань у випускників школи й нездатності без реальної роботи за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» самостійно оволодіти обраною бакалаврською освітньою програмою на заочній та вечірній формах освіти. Прогалиною для магістерської освіти є запроваджений в 2014 році «перехресний вступ», який дозволяє на базі освітніх програм бакалаврського рівня іншого спрямування, без сформованого необхідного переліку компетентностей у сфері обліку і оподаткування, вступати на спеціальність 071 «Облік і оподаткування» [6].

Для покращення наявної ситуації та забезпечення якості знань у здобувачів заочної та вечірньої форм здобуття освіти бакалаврського рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування» рекомендуємо запровадити подання при вступі довідки із підтвердженням практичного досвіду роботи на відповідних посадах за спеціальністю не менше 2 років.

Передбачити, що на заочну та вечірню форми для здобуття освіти магістерського рівня мають можливість вступати особи, які отримали базову освіту за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» на очній денній формі освіти, або інші особи, що мають досвід роботи на відповідних посадах за обраною спеціальністю не менше 5 років.

Це дозволить готувати на заочній та вечірній формах здобуття вищої освіти конкурентоспроможних фахівців обліково-податкового спрямування з якісними знаннями.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2024 року (проект н. д. С. Бабака надано 26.09.2023) URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2001829> (дата звернення: 28.01.2024).

2. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу у вищій освіті» від 23.10.2023 р. № 10177. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2040623> (дата звернення: 28.01.2024).

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2024 року» від 08.11.2023 р. № 3438-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3438-IX#Text> (дата звернення: 28.01.2024).

4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 28.01.2024).

5. Левантович О., Іванченко Г. Михайло Винницький: «Україна – це країна можливостей, але плата за них – ризики». *The Ukrainians*. 28 грудня 2023 року. URL: <https://theukrainians.org/mykhailo-vynnytskyi-mon/> (дата звернення: 28.01.2024).

6. Сиротенко Н. А., Слободяник Ю. Б. «Перехресний вступ» на навчання за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»: виклики і перспективи. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : Матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції. Одеса : ОНЕУ, 2020. С. 59–61. URL: https://drive.google.com/file/d/1gOcLfkNy_fH1oDWj6GG-7Vw7vvKsCA4/view (дата звернення: 29.01.2024).

Павелко І. І.
доцент кафедри управління повсякденною діяльністю підрозділів
Прижбило Т. В.
викладач кафедри управління повсякденною діяльністю підрозділів
Нелюб О. А.
старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю підрозділів
Військова академія
м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРИЙНЯТТЯ ОПТИМАЛЬНИХ РІШЕНЬ У КУРСАНТІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФАКУЛЬТЕТУ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ (РАО)

Проблема підготовки офіцерських кадрів, зокрема фахівців ракетно-артилерійського озброєння, є фундаментальною для держави та Збройних Сил України. Питання підготовки продиктовано вимогою військ щодо забезпечення їх висококваліфікованими фахівцями, здатними приймати оптимальні управлінські рішення.

Важливими особливостями сучасного етапу розвитку військ є комплектування їх військовослужбовцями на контрактній основі, надходження до з'єднань та військових частин сучасних, складних зразків озброєння та військової техніки, що визначає підвищення вимогливості до професіоналізму офіцерського складу, збільшення його відповідальності за прийняті рішення. Тому основою підвищення якості підготовки кадрів до управління підрозділами в різних умовах є формування у них компетенції прийняття оптимальних управлінських рішень.

Концептуальні основи науки про управління закладено у класичних теоріях (Ф. Тейлор, А. Файоль, Г. Емерсон, М. Вебер, Г. Форд), теорії людських відносин (Е. Мейо), теорії людських ресурсів (А. Маслоу, Ф. Герцберг, Д. Макгрегор); методологічні основи прийняття, реалізація управлінських рішень та порядок їх реалізації розглядаються у роботах Лук'янихіна В.О. (2004), Л.Фон Розенштиля, Мольта В., Рюттингера Б. (2005); Кліменка О.В. (2017); теоретичні положення про основи військового управління, методологію прийняття управлінських рішень у бойовій обстановці у сучасних умовах йдеться у роботах Манойло О.Г., Маслія О.М., Луханіна В.В., Єфіменко А.Є. (2017), Норчука Ю.В. тощо.

Проведений теоретичний аналіз різних наукових праць показав, що для формування у курсантів готовності до прийняття рішень, необхідно використовувати комплексний підхід щодо вивчення критеріїв та показників, які характеризують цю компетентність, яка по суті є інтегруючою. Саме це буде сприяти визначенню всебічної оцінки, виробництву науково-обґрунтованих висновків та розробці найефективніших практичних рекомендацій.

Розглядаючи діяльність командирів підрозділів і фахівців служби РАО можна виділити загальні функції цих посадових осіб, які спрямовані на реалізацію вимог керівних документів щодо ведення обліку, зберігання і видачі стрілецької зброї та боєприпасів у підрозділах та військових частинах ЗС України.

Компетенція прийняття оптимальних рішень включає дві групи якостей командира: професійно-організаторські та особистісно-організаторські якості, що дозволяють йому якісно приймати рішення. Ця компетенція включає: здатність визначати мету майбутніх дій, аналізувати обстановку, визначати альтернативні варіанти рішень і вибирати з них найбільш оптимальні, обґрунтовувати обране рішення та ставити завдання підлеглим при виконанні підрозділом поставлених службово-бойових завдань у мирний та воєнний час.

Однак у цьому питанні існує деяка суперечність, яка полягає між об'єктивною потребою військ у командирах підрозділів, начальників служби РАО здатних приймати оптимальні управлінські рішення та існуючим рівнем підготовки курсантів ВВНЗ. Тому назріла необхідність створення теоретичного та практичного підходу для вирішення цієї суперечності.

Це може бути створення психолого-педагогічної структурно-функціональної моделі процесу формування вказаної компетенції у курсантів ВВНЗ, що дозволить отримати нові знання про цей процес, цілісно представити фактори, які впливають на нього, а також провести необхідні експерименти з його елементами.

Вважаємо, що модель, буде складатися якнайменш з двох блоків: *професійно діяльнісного блоку* (концептуальне підґрунтя; змістовна частина навчання; процесуальна частина) та *психологічного блоку* – діагностика оцінки рівня сформованості компетенції у курсантів (уміння визначати мету дій, вміння аналізувати обстановку, вміння визначати різні варіанти рішень, вміння вибирати та обґрунтувати оптимальний варіант рішення, креативність рішення, вербалізація рішення, оперативність прийняття рішення, якість прийнятого рішення) та особистісно-організаторський (рівень самооцінки, рівень уміння приймати управлінські рішення, комунікаційні та організаторські схильності, здатності приймати творчі управлінські рішення, рівень творчого потенціалу особистості).

Професійно-діяльнісний блок містить інформацію, яка дає змогу встановити цикли навчальних дисциплін та їх кількість, а також пріоритетність у формуванні у курсантів компетенції відповідно до освітньо-професійної програми підготовки курсантів зазначеної спеціальності. Блок є комплексом навчальних дисциплін, щодо яких у курсантів здійснюється формування компетенції приймати оптимальні управлінські рішення. Основне призначення даного блоку полягає в тому, щоб за його допомогою можна було визначити умови, в яких належить приймати оптимальні управлінські рішення майбутньому офіцеру. Зміст цього блоку також дозволить організувати комплексне використання всіх навчальних дисциплін для навчання курсантів прийняттю оптимального управлінського рішення при вирішенні завдань не лише вузько специфічних, а й складних, багатопрофільних з урахуванням різних умов.

Основне навантаження щодо формування компетенції прийняття оптимального управлінського рішення у курсантів покладено на дисципліни професійного циклу, такі як: «Основи військового управління», «Військово-адміністративна діяльність», «Управління повсякденною діяльністю підрозділів» тощо.

На наш погляд, професійно-діяльнісний блок дозволяє планувати і проводити послідовне формування компетенції, що розглядається, з урахуванням усіх видів професійної діяльності як командира підрозділу з ракетно-артилерійського озброєння, так і майбутнього начальника служби РАО. Цей блок повинен також входити метод аналізу досвіду бойових дій (кейс-метод), який адаптований для формування компетенції приймати оптимальні управлінські рішення саме у курсантів факультету підготовки спеціалістів РАО.

Психологічний блок формування вказаної компетенції необхідне доповнити методиками вивчення особистісного потенціалу курсантів щодо цієї компетенції. Це можуть стати: «Методика діагностики особливостей системного прийняття рішень» (Рябова Т.В., Шевцова М.М.), «Професійно важливі якості (ПВК) керівника та їх діагностика» (М. Вудкока та Д. Френсіса), методика «Цикл управлінських умінь» Кларка Л. Вілсона, яка дозволяє керівнику не лише оцінити самого себе за кожною шкалою груп управлінських умінь, а й дізнатися, як його оцінюють інші.

До психологічного блоку необхідне включити елементи тренінгових технологій щодо розвитку когнітивних стратегій ефективних дій, техніки постановки мети, техніки, що призначені для свідомого визначення та аналізу поточної професійної тренувальної ситуації. До факторів, які впливають на оптимальне прийняття рішення відноситься емоційний стан. Тому доцільно до цього блоку включити вправи для стабілізації емоційно-вольового компоненту діяльності.

Таким чином, актуальність зазначеної проблеми вимагає продовження досліджень у вибраному напрямку з метою розробки специфікованих програм спрямованих на формування компетенції прийняття оптимальних рішень.

Список використаних джерел:

1. Основи військового управління. Методологія управлінських рішень : навчальний посібник / . Ч.ІІІ. Одеса: Військова академія (м. Одеса), 2017. 150 с.

Луньова О. К.
доцент кафедри загальної економічної теорії
та економічної політики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Несененко П. П.
доцент кафедри загальної економічної теорії
та економічної політики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Мануїлова К. В.
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Одеський національний технологічний університет,
м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З «ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

В умовах інтеграції України у Європейське співтовариство, проведення структурних реформ в Україні, у тому числі децентралізації, зростає необхідність професійних фахівців у галузі публічного управління. Суспільство вимагає від публічних службовців не лише професіоналізму, але і високих моральних якостей та етичних стандартів. Етична підготовка державних службовців є важливим напрямом адміністративних реформ в країнах Європейського Союзу. Головна мета такої підготовки забезпечити професійну діяльність службовців в інтересах громадян і суспільства та запобігти можливим зловживанням владою і порушенням закону. Цьому мають сприяти закони, кодекси поведінки та настанови.

У травні 200 року Комітетом міністрів Ради Європи було прийнято Стразбурську рекомендацію щодо регламентації поведінки державних службовців країн-членів Ради Європи (Етичний кодекс). Національні кодекси поведінки державних службовців мають розроблятися відповідно до цієї Рекомендації. Важливою особливістю документа є формулювання його призначення і визначення кола осіб, на поведінку яких поширюються зазначені етичні норми. Включення Кодексу до положень в трудовий договір (контракт) приписує нормативний характер виконання.

Існуючі сьогодні в публічній службі морально-етичні деформації службової поведінки (формалізм, корупція, псевдодуховність, імітація активної діяльності і под.), матеріально-прагматична спрямованість мотивації публічних службовців дозволяють говорити про недостатню сформованість публічної служби України в духовно-культурному аспекті. Тому основою реформування публічної служби України повинно бути саме підвищення високих стандартів доброчесності публічних службовців [1, 19].

Демократизація суспільного життя і державного управління – це не лише нова політика і економічна практика, це, насамперед, нове світосприйняття людини, нова моральна свідомість – індивідуальна й суспільна. Їх визначальною рисою є активність думки, єдність слова й діла, самодіяльність [2].

Українські вчені та практики підняли широке коло актуальних для нашої країни проблем. Серед них - зв'язок етики державного управління з політикою і правом, роль керівника у формуванні морально-етичного клімату в колективі, орієнтація системи підготовки і підвищення кваліфікації на етику державного управління, контроль і відповідальність за порушення етичних норм тощо [2].

Формуванню таких якостей у фахівців у галузі публічного управління має сприяти весь цикл підготовки як бакалаврського так і магістерського рівнів, що має бути враховано в освітньо-професійних програмах з «Публічного управління та адміністрування». Всі навчальні компоненти, що включені до освітньо-професійних програм мають сприяти формуванню таких якостей. В робочих програмах освітніх компонентів циклів загальної та професійної підготовки мають бути враховані компетентності, що сприяють формуванню етичної поведінки майбутніх фахівців. Здобувачі мають вивчати та спілкуватися державною мовою, не допускати її дискримінації, не використовувати не нормативну лексику, не пристойні коментарі щодо інших осіб, а також розповсюдження пліток, у тому числі і про особисте життя, ввічливо ставитися до державних символів України та сприяти популяризації цих знань.

Важливою складовою підготовки здобувачів є вибір баз практики. Саме під час проходження практики здобувачі мають на практичному досвіді формувати етичні норми поведінки. До таких важливих норм морально-етичної поведінки слід віднести дотримання високої культури спілкування, бути доброзичливими та ввічливими, проявляти стриманість у разі критики та бути самокритичними. Вивчення правових дисциплін має сприяти формуванню норм правової поведінки, з повагою ставитися до прав, свобод та законних інтересів громадян, колег, представників різних національностей та релігій.

Майбутній державний службовець повинен формувати в себе також норми етичної поведінки у соціальних мережах, розуміючи ступінь публічності та відповідальності за нерозповсюдження інформації оскільки це може зашкодити діяльності державних органів влади та місцевого самоврядування. Здобувачі мають вчитися

дотримуватись офіційно-ділового стилю одягу і відповідати загальноприйнятим вимогам пристойності.

Таким чином, під час підготовки здобувачів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» необхідно приділяти увагу формуванню етичної поведінки майбутніх державних службовців, враховуючи європейський досвід і надбання українських фахівців з метою становлення демократичного громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Сорокіна Н. Г. Формування морально-етичних основ публічної служби в Україні : дис....д-ра держ. Служби : 25.00.03. Дніпро, 2021. 489 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/Sorokina.Formuvannya-moralno.Monohr.pdf
2. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління: Моногр. - Т.: Вид-во АСТОН, 2007. 400 с. http://library.wunu.edu.ua/files/EVD/Rydakevych_prof_et_DS.pdf

Докус А. О.
канд. геогр. наук, науковий співробітник відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу
ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень»,
м. Одеса, Україна
Лабунець І. Ю.
аспірант,
ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень»,
м. Одеса, Україна

АКАДЕМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Війна, яку розпочала росія, заподіяла великої шкоди різним галузям України і наукова галузь не стала винятком. Станом на квітень 2023 р. за кордоном перебували близько 6 тис. науковців [1]. Велика кількість вчених, що залишили країну, безсумнівно вплинула на науковий потенціал України. Також, важливо зазначити, що в Україні спостерігається скорочення населення, так за період 2000-2021 рр. загальна кількість населення України зменшилась на 15 %, а молоді (осіб віком 15-34 років) – майже на 30 % [2].

В умовах викликів воєнного часу та повоєнного інноваційного відновлення України важливим є застосування академічного потенціалу молодих вчених, що сприятиме розвитку вищої освіти та науки, економічного та суспільного розвитку країни.

Поняття «молодий вчений» розглядається згідно з законом України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3].

«Академічний потенціал молодих вчених» у даному дослідженні розглядається за визначенням авторів [4], як вираження спроможності та можливостей молодих вчених до досягнення високих академічних здобутків, розвитку інноваційних досліджень та внесення вагомого вкладу в наукову галузь та освітню сферу. До академічного потенціалу молодих вчених можна віднести низку ключових аспектів: дослідницький, інноваційний, публікаційний, освітній, навчальний, інтелектуальний потенціал, потенціал співпраці з бізнесом, потенціал академічної мобільності, самоорганізації та ін.

В рамках даного дослідження було виявлено, що найбільша кількість молодих вчених, в межах Південного регіону України, зосереджена в Одеській області (рис. 1).

Встановлено, що кількість молодих вчених у Миколаївській та Херсонській областях, які мають науковий ступінь доктора філософії (кандидата наук), мають значно нижчі показники, ніж в Одеській області, а саме: 25 %, 17 % та 58 % відповідно.

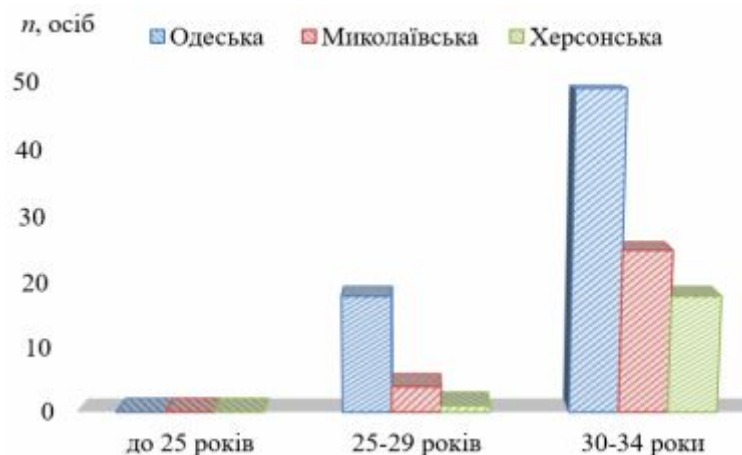

Рисунок 1 – Кількість молодих вчених Південного регіону України, які мають науковий ступінь доктора філософії (кандидата наук) (за даними 2019 р.).
Джерело: сформовано авторами на основі [5].

Проаналізовано також загальну кількість вчених Південного регіону України по областях, які брали участь у науково-дослідній роботі (НДР) (рис. 2). Встановлено, що в Одеській області кількість вчених, які залучені до НДР становить 61 %, у Миколаївській та Херсонській областях даний відсоток значно менший – 26 % та 13 % відповідно.

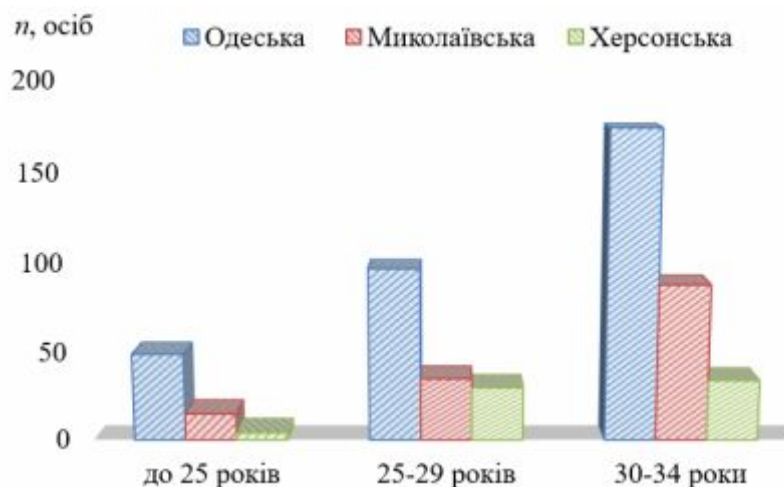

Рисунок 2 – Кількість вчених Південного регіону України, які залучені до НДР (за даними 2019 р.).

Джерело: сформовано авторами на основі [5].

Аналіз діяльності та взаємодії молодих вчених Південного регіону України показав, що важливим фактором, який впливає на академічний потенціал молодих вчених є система громадського самоврядування молодих вчених. Система громадського самоврядування сприяє активній взаємодії між молодими вченими, обміну досвідом, співпраці, професійному розвитку та внеску у науковий простір на Всеукраїнському та регіональному рівнях.

Система громадського самоврядування молодих вчених представлена Радами молодих вчених та Науковими товариствами студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених, які створені для забезпечення належних умов розвитку та реалізації наукового потенціалу молодих науковців [6].

Аналізуючи діяльність та взаємодію системи громадського самоврядування молодих вчених Південного регіону України на обласному рівні встановлено, що важливим недоліком є недосконалість типів зв'язків – адміністративного, функціонального та інформаційного [6].

Недосконалістю адміністративного зв'язку молодих вчених є обмеженість доступу до адміністративної структури. Зокрема, в Херсонській області відсутня система громадського самоврядування молодих вчених на обласному рівні, тож для підвищення академічного потенціалу молодих вчених області доцільним є створення Ради молодих вчених при Херсонській обласній державній адміністрації (ОДА).

У Миколаївській області Рада молодих вчених при Миколаївській ОДА функціонує, але має бути оновлена і складатися з представників, які підпадають під категорію «молодий вчений». Рада молодих вчених при Одеській ОДА активно функціонує, має досить добре сформовану структуру і організацію роботи, що позитивно впливає на академічні показники молодих вчених [6], і може надавати консультації та ділитися досвідом з Радами молодих вчених Херсонської та Миколаївської областей.

Доречним, на думку авторів, є створення Ради молодих вчених Південного регіону України, яка б сприяла посиленню адміністративного, функціонального та інформаційного зв'язків, підвищенню академічного потенціалу молодих вчених, розвитку їх інноваційної діяльності та подоланню бар'єрів, особливо в умовах повоєнного відновлення України.

Ради молодих вчених при ОДА Одеської та Миколаївської областей тісно співпрацюють та підпорядковуються Департаментам освіти і науки ОДА. Проте, з метою

посилення ролі Рад молодих вчених при ОДА пропонується долучити їх до роботи й інших департаментів та управлінь ОДА. Дана пропозиція відповідає Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [7] відповідно якого: «Представники Ради молодих вчених входять до складу вищого колегіального керівного органу установи чи органу влади, при якому створено Раду молодих вчених».

Адміністративний, функціональний та інформаційний зв'язки можуть бути посилені шляхом долучення представників від Ради молодих вчених при ОДА до офіційних засідань Департаментів та управлінь ОДА, делегуванням представника від кожного Департаменту, який би консультував молодих вчених [6]. Важливим питання є посилення співпраці молодих вчених Південного регіону України з Радою молодих вчених при Національній академії наук України, Радою молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України, з Радами ректорів закладів вищої освіти Одеської, Миколаївської та Херсонської областей та з Південним науковим центром НАН України і МОН України.

Для формування вмотивованої молоді, яка потенційно може зайняти статус «молодий вчений» доцільним є посилення співпраці із фаховими коледжами, які входять в структуру закладів вищої освіти Південного регіону України, а також посилення співпраці з Малою Академією наук областей. Така співпраця, на думку авторів, допоможе розкрити науковий потенціал молоді з метою подальшого їх залучення до спільноти молодих вчених Одеської, Миколаївської та Херсонської областей.

Недосконалістю функціонального та інформаційного зв'язків молодих вчених Південного регіону України є відсутність єдиної платформи, яка могла б об'єднати молодих науковців, а також бізнес, громадськість та владу. Не має єдиного вебсайту, який би накопичував здобутки Рад молодих вчених, сприяв нетворкінгу, виступав інформаційною платформою для розвитку та співпраці. Тому, пропонується створення єдиної платформи у вигляді вебсайту Ради молодих вчених Південного регіону України, яка б стала центром інтелектуального росту та інноваційної діяльності академічного середовища для молодих вчених. Дана ініціатива могла б об'єднувати та накопичувати найкращі практики, бути комунікаційною та інформаційною платформою. Об'єднання молодих вчених на одній платформі набуває все більшої актуальності, особливо в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення, коли все більш затребуваним є розвиток диджиталізації [6].

Список використаних джерел:

1. Майбутнє думки: як українську науку підтримують під час війни. URL: <https://rubryka.com/article/science-support-in-ukraine/>
2. Біль М.М., Мульська О.П., Бараняк І.Є., Махонюк О.В., Карп'як М.О. (2021). Оцінювання впливу міграційної мобільності молоді на людський потенціал Карпатського регіону. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20210035.pdf>
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо уточнення деяких положень (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 50, ст. 468). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-20#Text>
4. Докус А.О., Рубель О.Є., Лабунець І.Ю. (2023). Оцінка потенціалу молодих вчених в Одеській області: проблеми та перспективи. Матеріали Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Відкрита наука України: візійний дискурс в умовах воєнного стану», 27-29 вересня 2023 року, м. Ужгород.
5. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність України» за 2019 рік. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/16/Arch_nay_zb.htm
6. Dokus A.A., Rubel O.E. (2023). Strengthening the role of Councils of young scientists at regional state administrations in the development of innovative activities of scientific institutions and universities. Economic innovations. Volume 25. Issue 4 (89). P. 27-43.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст. 25). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

Пундєв В. В.
*старший викладач кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ПРАЦЕЮ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Термін «задоволеність працею» та його головні ознаки. Щодо широкої ролі задоволеності персоналу роботою та його ефекту на продуктивність немає остаточного розуміння, крім того, увага дослідників зосереджена, перш за все, на основні характеристики задоволеності, що відносяться до природи системи людських потреб. Задоволеність працею, таким чином, М. Емдаді та Н. Багері відносять до особистісного почуття всіх ознак своєї роботи с тим, щоб можна було сказати «я задоволений своєю роботою». Згідно з Е.А. Локком, задоволеність працею – це позитивне розуміння («positive state of mind»), яке є наслідком задоволення, яке людина отримує від роботи [1, р. 95]. Оцінка задоволеності викладацької діяльності, згідно з визначенням Е.А. Локка, також передбачає когнітивний процес і процес судження. Тільки оцінка емоційного стану працівників не дасть повної картини їхньої задоволеності. Задоволення від роботи В. Врумом характеризується як головний фактор, який визначає відношення персоналу до своєї роботи та її середовища. Відповідно до Б. Азірі задоволеність працею - це поєднання позитивного та негативного ставлення персоналу до їхньої праці, що визначається робочим середовищем. Також, задоволеність роботою Дж. Есламі визначається як основний фактор відношення персоналу до роботи, який є причиною різниці організаційної поведінки та зміни настрою персоналу на роботі. Таким чином, ми вважаємо, що рівень задоволення від роботи, задоволеність працею - це результат впливу психологічних, фізіологічних та екологічних умов праці, що проявляється як *відчуття та розуміння задоволення потреби людини у праці.*

Теоретична основа. У змісті загальних теорій мотивації до праці феномен задоволеності працею розглядався як другий компонент двофакторної моделі з назвою «атмосфера» у класичній мотиваційно-гігієнічній теорії Ф. Герцберга 1954 року. В його наступній праці 1964 року були також введені терміни «сатисфакція» та «діссатисфакція» від роботи, кожен з цих двох станів визначається окремою факторною групою. Результатами цієї теорії в працях послідовників Ф. Герцберга (течії «гуманізації праці») було визначення таких головних факторів роботи для забезпечення задоволення: соціальні чинники, статус, безпека, фізичне середовище.

Ефекти рівня задоволеності на показники праці. Працівники, які задоволені своєю роботою, є більш мотивовані, докладають більше зусиль і довше працюватимуть, ніж ті, хто не є задоволеним [2; 3]. На відміну від результатів Ф. Герцберга, емпірично отримані данні свідчать, що задоволені працівники більш продуктивні, ніж незадоволені. Вони залишаються в організації довше порівняно з незадоволеними працівниками. Вік, рівень освіти, стать, сімейний стан і строк контракту – це ті умови, які найбільше впливають на задоволеність роботою та загальну продуктивність. Підсумок опитування [4, р. 2-3] показує, що жінки, працівники з віком більше 40 років, працівники зі стажем роботи більше 20 років мають найвищі середні значення задоволеності роботою. Це підтверджується іншими результатами, які вказують, що вік, зобов'язання та тривалість праці мають найсильніші зв'язки із задоволенням від роботи.

Задоволеність працею у ЗВО. Через унікальну якість ЗВО у їхній ролі бути в авангарді інновацій та розвитку суспільства, а також проблему контролю над діяльністю закладів, задоволеність академічного персоналу значною мірою залежить від контексту, в якому вони працюють. Вважається, що конкретні дослідження задоволеності працею в різних контекстах не надають остаточних результатів, які могли б допомогти зрозуміти фактори, що впливають на задоволеність роботою викладачів ЗВО [5]. Хоча кілька досліджень стверджують, що

задоволеність викладачів пов'язана з оплатою праці, просуванням по службі, наглядом і взаємодією з колегами. Використовуючи мотиваційно-гігієнічну теорію Ф. Герцберга та його колег, деякі дослідження показали, що фактори продуктивності та фактори атмосфери можуть обмінюватися ролями. Питання задоволеності працею в академічному контексті здебільшого має обернутися навколо самої роботи, яка включає три традиційні ролі ЗВО: навчання, наукові дослідження та громадську діяльність/послуги. Ці три ролі визначаються як основні елементи аспектів академічної роботи, де персонал повинен виконувати свої регулярні обов'язки, хоча вони можуть час від часу також брати участь у академічному управлінні та адмініструванні [5].

Емпіричні дослідження вказують на те, що навіть незважаючи на те, що між особистостями викладачів існують відмінності в задоволенні аспектами своєї роботи, вони загалом, здається, більше задоволені своєю роботою в цілому та викладанням, але незадоволені дослідницькою роботою та обов'язками надання громадських послуг [5, р. 254]. Щодо аспекту суто академічної задоволеності своєю роботою, викладачі більше незадоволені визнанням, яке вони мають та можливостями, які вони отримують у своєму закладі, хоча й оцінюють всю свою академічну працю позитивно. Академічна задоволеність персоналу також визначається рівнем підготовки та успішністю здобувачів в ЗВО [6]. Крім того, між викладачами спостерігається різниця в загальній задоволеності роботою через різницю у віці і вченому званні. Це також підтверджується тим, що молодші співробітники та співробітники з нижчим науковим званням, які становлять більшість колективів, менш задоволені своєю роботою. Таким чином, ця найбільша група персоналу, яка має низьку задоволеність своєю роботою в цілому, має більшу тенденцію до звільнення чи зміни ЗВО [5, р. 254-255].

Вплив особистісних рис викладачів ЗВО. Серед факторів, що впливають на ефективну працю співробітників університетів, риси особистості відіграють значну роль у будь-якому контексті. Ще Е.А. Локк стверджував, що задоволеність роботою вимірюється 13 предикторами, які включають різні риси особистості, такі як: досвід, вік, освіта та локус контролю, а також організаційні заходи, такі як: підтримка з боку керівника, розсудливість, занепокоєння, визнання, справедливість, досвід та взаємодія з колегами [1, р. 95]. За Мак-Крета та Коста особистість викладача створює та підтримує задовільну атмосферу в класі або навчальному середовищі. Задоволення викладача є ще однією стороною його успіху навчання, що відіграє значну емоційну роль у будь-якому контексті. У дослідженні [6] до моделі особистості підходили відповідно до системи «великої п'ятірки», яка складається з показників сумлінності, екстраверсії, приємності, нейротизму та відкритості до досвіду. Джон, Донахью та Кентл було знайдено (one way ANOVA), що екстраверсія ($F= 3.92$), приємність ($F= 5.62$), сумлінність ($F= 3.92$) і відкритість до досвіду ($F= 0.82$) корелюють із задоволеністю працею, але існує негативна кореляція між нейротизмом ($F= 1.42$) і задоволеністю роботою академічного персоналу. Результати цього дослідження показали, що деякі риси особистості значно впливають на задоволеність роботою, найбільш високий показник впливу на задоволеність мала риса «приємність». З'ясовано також, що риси особистості можуть прямо чи опосередковано впливати на задоволеність працею викладачів.

У дослідженні [1] було з'ясовано, що рівень задоволеності працею викладачів ЗВО пов'язано з рівнями оплати праці, безпеки роботи та фізичних умов перебування. «Серед цих факторів кореляційне значення безпеки роботи вище, ніж інші фактори, що вказує на те, що безпека роботи є одним із найкращих показників задоволеності роботи викладача ЗВО; серед академічного персоналу це найважливіший фактор, який робить їх більш задоволеними своєю роботою» [1, р. 99].

Виходячи з проведеної оцінки у [7], наступні умови мають найбільший або найменший вплив на задоволеність роботою викладачів ЗВО. Відповідно «Гарантія роботи» (показник 30,80) має найбільший вплив на задоволеність працею. «Можливість просування по службі та наукових досягнень» - 30,46, «Надання можливості навчатися для викладачів» - 30,13, «Колеги та відповідне робоче середовище» - 29,6, «Хороше спілкування та співпраця з викладачами та керівництвом університету» - 29,46, «Чітке уявлення університету про майбутнє викладача» - 29,00, «Забезпечення окремого та незалежного робочого середовища, тобто незалежного офісу»

- 28,93, «Грошові винагороди та бонуси» - 28,46, «Надання наукових курсів для надбання досвіду» - 28,46, «Успішність здобувачів ВО» - 28,33, «Автономія та свобода дій» - 28,13, «Можливість для нових ідей і теорій» - 28,06, «Розмір заробітної плати» - 27,93, «Сума академічних зобов'язань, кількість кредитів або навчальних годин» - 27,6. Та «Надання можливостей працевлаштування для членів родини викладачів на задоволеність роботою» - 25,73 має найменший вплив на задоволеність роботою викладачів ЗВО.

За результатами теоретичних та емпіричних досліджень феномену «задоволеність працею» академічного персоналу ЗВО можна рекомендувати заохочувати та мотивувати викладачів, беручи до уваги внутрішні та організаційні аспекти роботи, які роблять їх більш результативними та задоволеними своєю діяльністю. Це може бути організовано у формі надання кращих можливостей просування, гарантій роботи, сприятливих фізичних умов праці та рівня визнання.

Список використаних джерел:

1. Afaq A., Khan Q., Arshad A., Sibt-E-Ali M. The Job Satisfaction of Academic Staff in Higher Educational Institutes. *Journal of South Asian Studies*. 2022. Vol. 10(1). P. 95-101.
2. Heryanto H. The effect of work motivation and work environment on performance with satisfaction as intervening variables education personnel rectorate Andalas University. *Archives of Business Research*. 2019. Vol. 7(2). P. 103–120.
3. Rubel M, Kee D., Rimi N. High- performance work practices and medical professionals' work outcomes: the mediating effect of perceived organizational support. *Journal of Advances in Management Research*. 2020. P. 0972–7981.
4. Wahi M., Sabli H., Zainal R.S. Job Satisfaction Among Academic Staff in TVET Institutions. *International Applied Business and Engineering*. 2021. Vol. 8. P. 1-4.
5. Mulugeta F. Academic staff satisfaction in the core elements of their job in higher education. *Academia Journal of Educational Research*. Vol. 8(7). P. 247-255.
6. Ibraimi Z., Manceva R. Personality Traits and Job Satisfaction among Academic Staff in Higher Education. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*. 2019. Vol. 24, Issue 10, Series. 11. P. 13-19.
7. Rafat N. Investigating Factors Affecting the Job Satisfaction of the Academic Staff Members of Takhar University. *Journal of Economics, Finance and Accounting Studies*. 2024. Vol. 6. P. 13-22.

Павелко І. І.

*доцент кафедри управління повсякденною діяльністю підрозділів
Військова академія, м. Одеса, Україна*

Моторний В. О.

*заступник начальника кафедри управління повсякденною діяльністю підрозділів
Військова академія, м. Одеса, Україна*

В'яткін Ю. О.

*викладач кафедри водіння бойових машин та автомобілів
Національна академія Сухопутних військ, м. Львів, Україна*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ЯКОСТІ Й ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ, ЩО НАВЧАЮТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «АВТОМОБІЛІ ТА АВТОМОБІЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО»

Для деяких професій та посад військового спеціаліста – керівника, вченого, льотчика, фахівців військово-технічних спеціальностей – інтелектуальні якості є не просто професійно важливими, а вирішальними, ключовими. Тому для цих професій доцільним є саме інтелектуальний відбір на рівні обдарованості й талановитості (IQ>140%). Таких людей, за різними оцінками, налічується від 2 до 20% від усього населення. Однак, більшість з них знаходиться у латентному стані й часто не «доводяться» до відповідних для них професій і посад [1].

Тому одне з центральних місць у професійній підготовці курсантів, що навчаються за спеціальністю «Автомобілі та автомобільне господарство» має займати цілеспрямований розвиток їх інтелектуальних здібностей, адже на фахівців зазначеної спеціальності, покладено завдання здійснювати планування та організовувати автотехнічне забезпечення під час бойових дій та мирного часу, обслуговування та ремонт автомобілів, забезпечення їхньої надійності та безпечної експлуатації, управління силами і засобами на посадах командира взводу, командира роти з ремонту автомобільної техніки, начальника автомобільної служби частини, керування винахідницькою та раціоналізаторською роботою [2].

Ефективність професійної діяльності майбутнього офіцера значною мірою залежить від інтелектуальних якостей його особистості: уваги (обсяг, розподіл, концентрація, переключення тощо); пам'яті (логічної образної, моторної та емоційної тощо); мислення (вербального, візуального, діалектичного, системного, дискурсивного, логічного, інтуїтивного, оперативного); уяви (відтворюючої і творчої, фантазії).

Інтелектуальні процеси, під якими розуміються процеси, що забезпечують людині можливість переробляти інформацію, різноманітні та складні. Критеріями розвитку інтелектуального потенціалу курсантів є наступні чинники:

- мотиваційний – наявність логічної мотивації, емоційна мотивація.
- системний – здійснення системного аналізу соціальних та військово-професійних проблем;
- оперативно-тактичний – інтерпретація даних, конструювання та обґрунтування проєктів вирішення військово-професійних завдань, прогнозування результатів практичної діяльності, використання знань гуманітарних та спеціальних дисциплін для розробки, обґрунтування та реалізації технології вирішення військово-соціальних проблем.

В якості педагогічних умов розвитку інтелектуального потенціалу курсантів вказаної спеціальності, слід розглядати загальне проблемне поле гуманітарних і спеціальних дисциплін; використання форм організації навчання та виховання, що забезпечують формування професійних компетенцій.

Найчастіше викладачі ВВНЗ роблять акцент на навчальній діяльності для передачі, перш за все, професійно значущої інформації. А ось використання методик розвитку інтелекту курсантів викликає труднощі, які зумовлені відсутністю психолого-педагогічного забезпечення даного процесу.

Таким чином, виникає деяка суперечність: по-перше, є необхідність комплектування Збройних Сил України висококваліфікованими фахівцями, що володіють високим інтелектуальним потенціалом, та недостатнім рівнем його сформованості у призовників та молодих офіцерів; по-друге, є необхідність підвищення інтелектуального потенціалу курсантів та відсутність психолого-педагогічних умов його розвитку.

Вважаємо, що розвиток інтелектуального потенціалу курсантів в ході освітнього та виховного процесів буде ефективним, якщо буде розроблено та реалізовано модель розвитку інтелектуального потенціалу курсантів, яка побудована на основі системного, особистісно-орієнтованого підходу, що враховує основні напрямки становлення та розвитку збройних сил; тенденції зміни функцій та завдань офіцерського складу, що вимагають високого рівня розумової діяльності; буде здійснена інтеграція гуманітарних та спеціальних дисциплін, гуманізація військово-технічної освіти, що дозволить забезпечити системність та цілеспрямованість розвитку інтелектуального потенціалу курсантів.

А це забезпечить формування професійних компетенцій, що досягаються шляхом поєднання розвитку загального інтелекту особистості курсанта з соціальним інтелектом, підвищенні інтелектуальної активності та гнучкості мислення за допомогою соціально-перцептивної, інтерактивної та афективної функцій, які дозволять організувати роботу з розвитку інтелектуального потенціалу майбутніх кадрових офіцерів на основі «Я-концепції», самопізнання та саморегуляції.

Одним із принципів побудови моделі інтелектуального потенціалу майбутнього офіцера є принцип активізації мислення. Модель включає три основні складові інтелектуального потенціалу курсантів, що навчаються за спеціальністю «Автомобілі та автомобільне господарство» – військову, комунікативну та особистісну.

Військова складова враховує специфіку та сутність військово-професійної діяльності: організація діяльності військових частин з питань озброєння та військової техніки за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань.

Комунікативна складова розкриває соціальну спрямованість діяльності офіцера, вплив соціального оточення на його інтелект. Включає формування у курсантів системи світоглядних, військових, правових, духовних, моральних, естетичних та інших знань, як основи розвитку особистості офіцера та професійної підготовки військових кадрів.

Особистісна складова заснована на тому, що процес розвитку інтелектуального потенціалу потребує всебічного розширення пізнавальної здатності та розвитку мислення. Ця складова спрямована на забезпечення особистісної цілеспрямованості у розвитку та професійній діяльності. Це розвиток особистісних якостей та властивостей, які забезпечують прогностичний характер інтелектуального потенціалу.

Таким чином, військовим вишам, що навчають курсантів за спеціальністю «Автомобілі та автомобільне господарство», необхідно підвищувати професіоналізм випускників, не допускаючи розриву між зростанням технічної оснащеності військ та здатністю особового складу повною мірою використовувати всебічні можливості нової техніки.

Враховуючи, що соціально-психологічні механізми використання обдарованої особистості діють у різних країнах із різною ефективністю, бажано, щоб курсанти не втрачали можливість актуалізації цього ключового ресурсу. Сподіваємося, що впровадження у навчальний процес педагогічних та психологічних методів розвитку інтелектуальних здібностей курсантів зазначеної спеціальності на основі запропонованої моделі, буде ефективним й корисним.

Список використаних джерел:

1. Рибалка В.В. Психологія праці: навчально-методичний посібник. К.: КМПУ ім. Б.Д. Гринченка, 2006. 60 с. (Серія «Психологічна наука – працівникам професійно-технічної освіти»).
2. Технічне обладнання для обслуговування та ремонту автомобілів: посібник для самостійної роботи курсантів / О.В. Лисий, Д.О. Котов, В.А. Лахтіонов [та ін.]. Одеса: Військова академія, 2020. 192 с.

СЕКЦІЯ 2

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ: СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ, ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Лоханова Н. О.
завідувач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, професор
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
Левандовська Ганна
координатор академічної співпраці з країнами-партнерами Erasmus+,
д.е.н., професор,
Академія прикладних наук імені Стефана Баторія,
Скерневіце, Польща

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасних умовах реалізації освітнього процесу в закладах вищої освіти особливо гостро стоять питання:

- 1) Підвищення зацікавленості здобувачів вищої освіти в оволодінні навчальним матеріалом освітніх програм.
- 2) Забезпечення відповідності навичок здобувачів вищої освіти, що формуються під час викладання окремих освітніх компонентів, вимогам мінливого зовнішнього середовища і запитам ринку праці.
- 3) Формування комплексу загальних і професійних компетенцій, hard-skills і soft-skills, які дозволяють здобувачам вищої освіти швидко знайти своє місце працевлаштування не тільки після завершення підготовки за освітньою програмою, а й в процесі навчання в закладі вищої освіти тощо.

Відповідні завдання є взаємопов'язаними, оскільки студенти зазвичай зацікавлені саме в таких формах організації освітнього процесу, які дозволяють їм, по-перше, розвиватися з позицій затребуваності на ринку праці, а, по-друге, несуть елементи інтерактиву й використання сучасних цифрових інструментів.

При тому важливим є як формування навичок застосування прикладних програмних продуктів професійного спрямування, так і програмних продуктів, що забезпечують розвиток сучасних soft-skills.

Зокрема в процесі підготовки здобувачів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» доцільним є впровадження в освітній процес викладання:

- 1) прикладних програм для автоматизації аудиту, складання індивідуальної і консолідованої фінансової звітності на підставі таксономії, проведення фінансового аналізу показників звітності тощо;
- 2) цифрових інструментів, які дозволяють оптимізувати процес проведення наукових досліджень, обробку літератури для написання кваліфікаційних і інших письмових робіт;
- 3) програмних продуктів, які забезпечують презентацію результатів виконання практичних завдань і наукових досліджень.

Відносно прикладних програм першої групи на ринку України, викладання яких, на нашу думку, доцільно впровадити в освітній процес, то до них можна віднести, наприклад, такі програми, як «АКСІОМА-АУДИТ», Caseware Audit тощо. Ці програми дозволяють сформувати у майбутніх фахівців з обліку і аудиту навички:

- застосування оптимізованого підходу до управління процесом виконання завдань з аудиту і суміжних послуг;
- виконання функцій партнера завдання з аудиту, аудитора, асистента аудитора, контролера з якості при проведенні аудиту та виконанні інших послуг;
- налагодження внутрішньої комунікації в команді з завдання, а також комунікації з представниками клієнта;
- формування належної робочої документації аудитора за завданнями тощо.

Зазначимо, що програмні продукти «АКСІОМА-АУДИТ» і Caseware Audit дозволяють також оптимізувати проведення аналітичних розрахунків відносно показників фінансової звітності, а також виконання інших аналітичних процедур, а отже, тим самим сприяють формуванню відповідних навичок бізнес-аналізу для підприємств і суб'єктів аудиторської діяльності.

У складі прикладних програмних продуктів, які дозволяють сформувати навички, що відповідають сучасним тенденціям розвитку фінансової звітності, є продукти, зорієнтовані на підготовку фінансової звітності відповідно до Таксономії UA XBRL 2022 за вимогами МСФЗ, а саме: Фінансова звітність. iXBRL від Caseware, Таксономія UA МСФЗ XBRL-2022 у М.Е.Дос та інші. Впровадження викладання цих цифрових продуктів в освітній процес дозволяє створити переваги для здобувачів при пошуку варіантів працевлаштування, оскільки, по-перше, сьогодні взагалі не достатньо фахівців, які розуміються на питаннях таксономії фінансової звітності за МСФЗ, по-друге, знання відповідного напрямку дозволяє одразу шукати роботу в провідних міжнародних аудиторських і консалтингових компаній, а також підприємствах суспільного інтересу, які в обов'язковому порядку звітують за МСФЗ, але ще не мають опрацьованих методик внесення відповідної інформації.

Стосовно впровадження в освітній процес цифрових інструментів, які дозволяють оптимізувати процес проведення наукових досліджень, обробку літератури для написання кваліфікаційних і інших письмових робіт, хотілося б звернути увагу насамперед на такі продукти, як референс-менеджери, серед яких особливо виділяються ZOTERO і Mendeley. Перевагами референс-менеджерів є: формування деталізованої і глибоко структурованої бази літературних джерел, завдяки пошуку інформації на підставі зв'язків через покликання, асоціації тощо; упорядкування, розподіл зібраної інформації стосовно джерел та її систематизація, наприклад, через папки, списки, теги, інтелект-карти; анотування файлів для більш легкої обробки літератури при написанні письмових робіт; автоматичне формування бібліографії за різними стилями, які використовуються у вітчизняних і закордонних наукових виданнях, включаючи видання в наукометричних базах Scopus і Web of Sciences та таке інше.

І окремо хотілося б зазначити доцільність запровадження в освітньому процесі викладання програмних продуктів, які забезпечують презентацію результатів виконання практичних завдань і наукових досліджень. У даному випадку звернемо увагу на такий продукт, як Canva. Застосування цифрового інструменту Canva в освітньому процесі дозволяє отримувати ряд переваг, зокрема відповідний онлайн-сервіс дозволяє здобувачам вищої освіти навчитися створювати якісний візуальний контент і фактично ставати веб-дизайнерами, що є дуже перспективним як самостійний напрямок діяльності, так як і напрямок поліпшення створення контенту для презентації результатів власних наукових розробок, результатів виконання групових і індивідуальних практичних завдань. Візуальний контент у відповідному інструменті може бути створено на підставі наявних безкоштовних і платних шаблонів, а також на підставі власно створених шаблонів, в яких здобувачі можуть сформувати і розвинути власні креативні навички. Застосування відповідного онлайн-сервісу є надзвичайно цікавим і практично значущим для здобувачів вищої освіти, оскільки допомагає створювати привабливу графіку для презентацій, постерів, контенту для блогів, сторінок в Instagram і Facebook, що є дуже популярними серед сучасної молоді.

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що застосування сучасних програмних продуктів і онлайн-сервісів дозволяє поліпшити освітній процес, наблизити його до вимог бізнес-середовища і ринку праці, і зробити заняття більш цікавими і інтерактивними.

Список використаних джерел:

1. Передові рішення для звітності, аудиту, аналітики. URL : <https://caseware.com.ua/> (дата звернення 31.01.2024).
2. Andy Newbom. How to Create Visual Content with this Simple, Dirt Cheap Tool. URL : <https://contentmarketinginstitute.com/articles/create-visual-content-simple-cheap-tool/> (дата звернення 31.01.2024).

Філяр С. В.

*доцент кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
м. Черкаси, Україна*

Жовновач Т. А.

*викладач кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
м. Черкаси, Україна*

Борисенко О. І.

*викладач-методист циклової комісії іноземних мов
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ СТУДЕНТІВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Поширення коронавірусу в 2020-2021 роках, а потім початок військових дій вплинув на необхідність виникнення унікальної потреби в дистанційному навчанні. В умовах постійних обстрілів, окупації деяких територій, примусового або необхідного переміщення студентів розвинуло формат проведення дистанційного навчання.

Термін «дистанційна освіта» в сучасних умовах набуло наступного значення: сукупність інформаційних технологій та методик викладання, які передбачають здобуття освіти без фізичної присутності здобувачів у навчальному закладі. Слід також зазначити що даний напрямок розвивається і досліджується на даний момент, не затверджено єдиної методики, одночасно розробляються і впроваджуються її варіанти в різних навчальних закладах.

Є такі синоніми, як «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «онлайн навчання», «дистанційне навчання». Під дистанційною освітою розуміють форму організації навчального процесу, при якій навчання відбувається дистанційно, через телекомунікаційні комп'ютерні мережі. Це дозволяє дистанційно передавати інформацію будь-якого обсягу та типу (зображення, звук, статична, динамічна, текстова, графічна); зберігати будь-який обсяг інформації в пам'яті комп'ютера протягом необхідного часу, редагувати, друкувати тощо.; використовуючи багато різних джерел інформації [1, с. 61].

Якщо тривалий час ця форма вважалася заочною, то в надзвичайних умовах пандемії та повномасштабних бойових дій на території України, це майже єдине, що відрізняє її від планового дистанційного навчання (хоча в 2023-2024 навчальному році деякі заклади освіти перейшли на змішану форму навчання).

Дистанційне навчання коледжі або університеті передбачає активну взаємодію суб'єктів освітнього процесу (викладачів і студентів) через електронну освітню систему з використанням різноманітних платформ та програмних продуктів

Дане навчання вимагає від студентів високого рівня самодисципліни, свідомого ставлення до навчання, прагнення до самоосвіти та самосвідомості, знання комп'ютера (володіння навичками роботи з комп'ютером) студентів.

На нашу думку, основними принципами дистанційної освіти є:

- ефективність передачі інформації в будь-якому обсязі та на будь-яку відстань;
- можливість зберігати його в пам'яті комп'ютера протягом певного часу, редагувати, опрацювати, друкувати тощо.;
- встановлювати інтерактивне спілкування з використанням спеціально створеної для цього мультимедійної інформації та швидко спілкуватися з викладачем; - можливість доступу до різних джерел інформації [2, с. 6].

Аналізуючи методи дистанційного навчання, можна також виділити деякі їх характеристики:

1. Індивідуальна траєкторія навчального процесу.
2. Масовість процесу навчання.
3. Розвивати використання нових інформаційних технологій.
4. Забезпечити рівні можливості в отриманні освітніх продуктів незалежно від місця проживання та матеріальних умов.
5. Гуманність навчання.

Ці характеристики визначають переваги дистанційної освіти.

Аналіз роботи, яка проводиться в міністерстві, показує, що ефективність цього виду навчання вимагає поєднання багатьох факторів.

Необхідно приділяти більше уваги ефективній взаємодії між викладачами та студентами, незважаючи на фізичну розлуку через відстань; використовувати різні освітні технології. Проаналізувати ефективність навчальних матеріалів і методи їх розповсюдження, ефективність зворотного зв'язку.

Особливістю дистанційного навчання є те, що воно виключає особистий елемент у навчанні та дозволяє студентам використовувати кілька каналів для отримання інформації, тим самим нейтралізуючи суб'єктивний елемент під час контролю викладачів. З іншого боку, як і будь-яка форма навчання, дистанційне навчання має недоліки, які суттєво впливають на якість результатів. Викликає сумнів можливість оволодіння іноземною мовою шляхом дистанційного навчання, оскільки цей процес має свої особливості, пов'язані з навчанням різним видам мовленнєвої діяльності. Таким чином, для навчання читання і письма не потрібен звуковий супровід, а для навчання вимови, говоріння та аудіювання – необхідний. Крім того, стимулюючий контроль викладача також необхідний при створенні та коригуванні різних мовленнєвих ситуацій учнів. Основою процесу навчання є самостійна пізнавальна діяльність учня, яка вимагає більшої свободи дій і самостійності.

Під час дистанційного навчання студенти керуються внутрішньою системою планування та оцінювання. Однак при слабкому розвитку навичок планування та цілепокладання навчання не завжди проходить успішно. При дистанційному навчанні важко контролювати конфіденційність відповідей і домашніх завдань, а також самостійність у виконанні домашніх завдань [3, с.7].

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що дистанційна освіта – це гнучка система, яка дозволяє отримувати освіту будь-де. При такому типі навчання формується новий тип студента, підвищується значення самостійної роботи та мотивація студента.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко Н. Дистанційне навчання в Україні: експерименти, напрацювання, перспективи / Наталія Андрющенко // Вища шк. – 2014. – № 5/6. – С. 60-63.
2. Сафарян С. З досвіду організації та проведення дистанційного діагностування рівнів розвитку творчих здібностей / Світлана Сафарян // Інозем. мови в шк. України. – 2015. – № 4. – С. 6-11.
3. Акмалдінова О. М. Актуальні питання навчання іноземної мови у системі заочної та дистанційної освіти / О. М. Акмалдінова, О. О. Письменна // Нові технології навчання : наук. метод. зб. Вип. 38 / [редкол.: В. О. Зайчук та ін.]. – Київ : Наук.-метод. центр вищ. освіти Мін-ва освіти і науки України, 2004. – С. 3-15.
4. Букач А. Сервіси Google в дистанційному навчанні / Антоніна Букач // Інформатика. – 2015. – № 5. – С. 13-31 ; № 6. – С. 15-30 ; № 7. – С. 22-29 ; № 9. – С. 17-28.

Щубелка Н. В.

*доцент кафедри філософії, історії та політології
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

Симоненко С. П.

*доцент кафедри філософії, історії та політології
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ДО ПИТАННЯ ПРО НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Чисельні виклики які отримало людство в епоху інформаційного суспільства були зумовлені активним розвитком інформаційних технологій та стрімким розгортанням наукомістких, високотехнологічних галузей економіки. Розвиток інформаційних технологій забезпечив виключні можливості для активного розширення інформаційного поля культури, що в свою чергу, вимагає від людини пошуку нових способів збереження інформаційних ресурсів і нових навиків роботи з системою глобальних знань. Інформаційна індустрія стверджується як знакова галузь діяльності сучасної людини. Знання стало виключною цінністю та ключовим фактором соціально-економічного розвитку суспільства. Зростання ролі знання в житті соціуму в епіцентр соціальної уваги ставить систему освіти. В 2000 році керівники країн «великої сімки» оприлюднили документ «Окінавська Хартія Глобального інформаційного суспільства» в якому було визначено цілі і стратегічні напрямки розвитку глобального інформаційного суспільства: інтелектуалізація суспільства; нові соціальні технології, спрямовані на ефективне використання головного ресурсу соціуму – знань; модернізація системи освіти, у відповідності до запитів нової соціокультурної реальності.

Науково-технологічний потенціал інформаційного суспільства став ресурсом для підняття загального рівня освіченості соціуму [1]. Англійський соціолог Том Стоуньер констатує, що реалії інформаційного суспільства ставлять перед освітою принципово нові завдання. Сучасна освіта має дати людині не лише знання про існуючий світ, а і озброїти її методологією діяльності в умовах інноваційного типу розвитку суспільства. Стоуньер зазначає, що навчання дає людині кваліфікацію, а освіта – метакваліфікацію. Метакваліфікація інтерпретується як система знань та навичок людини, що забезпечать її спроможність діяти в умовах інновацій, зростання інформаційних потоків та швидкого устарівання знань. Сучасна освіта повинна зосереджуватися не тільки на вивченні теорій, фактів та законів, а і вчити тому, як систематизувати інформацію, як оцінити її правдоподібність, як спрогнозувати можливі позитивні та негативні наслідки прийнятих рішень. Необхідним навиком людини стає здатність до критичного мислення. Критичне мислення ґрунтується на логічних законах, виражається у здатності людини використовувати розумові стратегії для формулювання висновків та здійснення оцінок. Критичне мислення дозволяє людині зберегти суб'єктність, автономність в контексті інтенсивного інформаційного впливу та можливих маніпуляцій. В умовах інноваційного формату розвитку суспільства, освітній процес для людини стає безперервним. Актуальною є освіта, що формує і розвиває особистість здатну до самоосвіти. Системність знань, вміння генерувати ідеї, соціальна мобільність, комунікабельність, етичне лідерство, відповідальність є важливим якостями людини яка живе в умовах динамічних соціально-економічних трансформацій, що містять інноваційну складову.

Вища освіта покликана забезпечувати соціальне відтворення та формування людського капіталу як ключового чинника інноваційної типу розвитку суспільств. Заклади вищої освіти повинні виконувати замовлення суспільства на підготовку висококваліфікованих фахівців для різних галузях економіки, культури, освіти, науки. Сьогодні вища освіта зазнає критичних зауважень. В Доповіді Європейської Комісії «Про роль університетів у формуванні нової економіки в Європі» якість освіти виділяється як одна із основних проблем вищої освіти. В

умовах динамічного розвитку системи знань, активного впровадження інновацій в виробничі процеси відчутне відставання вищої освіти від реальних потреб сучасної науки та виробництва. Сучасний світ вимагає від людини нових стратегій діяльності. Вища освіта не достатньо розвиває у студентів вміння та навички які є важливими для життєдіяльності у періоди соціального напруження, не прогнозованих ситуаціях, у конкурентному середовищі, коли вибудовуються й реалізуються індивідуальні життєві стратегії людей, зайнятих спільною роботою.

Вища школа отримала виклик від суспільства яке динамічно змінюється. Дати відповідь на цей виклик можна не стільки за рахунок розширення змісту освіти, скільки – за рахунок впровадження інноваційних навчальних технологій. Педагогічна спільнота вищої школи усвідомлює, що система вищої освіти потребує масштабної модернізації, і в першу чергу, методологічного підґрунтя. Методологія вищої школи базувалася на абстрактному розумінні людини, акцентувалась на нормативному знаньовому компоненті освіти та алгоритмізованому навчанні. Авторитаризм вищої школи вибудовуючи універсальний алгоритм навчання, практично ігнорував індивідуальні освітні запити і потреби студентів. В умовах інформаційного суспільства актуалізується особистісний ресурс людини: знання, розвиток мислення, рівень володіння технологіями, комунікативні навички. Саме особистісний ресурс впливає на соціальний статус та соціальну активність людини.

Сучасна вища школа впроваджує принципи студентоцентричного підходу до освіти. Студентоцентризм це особистісно орієнтована освіта, що концентрує увагу на здобувачеві освіти, який з об'єкта навчального процесу перетворюється на суб'єкт освіти. Це уможливило застосування диференційованого підходу до навчання з урахуванням рівня підготовки та інтелектуального потенціалу конкретного студента. За цих умов здобувач освіти має можливість вибудовувати траєкторію власного навчання, стаючи активним учасником освітнього процесу, відповідальним соціальним партнером. Студентоцентризм вносить нові акценти в діяльність викладача. Методологія авторитарної педагогіки вищої освіти відводила викладачеві роль авторитета, компетентного джерела знань, який був одночасно і контролюючим суб'єктом пізнання. Особистісно-орієнтована освіта вносить корективи у суть викладацької діяльності. У викладацькій діяльності набувають важливого значення функції організатора і консультанта самостійної пізнавальної діяльності здобувача освіти. Професійна діяльність викладача повинна спрямуватись не лише на забезпечення змістовного компоненту освіти та контроль знань і умінь студентів – значна увага приділяється діагностиці пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Діагностика пізнавальної діяльності передбачає, що всі способи та форми діагностики мають враховувати освітні запити конкретного студента створюючи умови для його всебічного особистісного і професійного розвитку.

Теоретико-методологічна платформа студентоцентричного підходу сприяє модернізації системи вищої освіти. Модернізації системи вищої освіти складний та суперечливий процес, що вимагає: впровадження в освітній процес вищої школи нових навчальних технологій; впровадження нових форм навчання; формування нового змісту освіти; прийняття організаційно управлінських нововведень, що дозволять приймати якісно нові рішення в управлінських процедурах. Модернізація вищої освіти потребує інституалізації, тобто перетворення її в упорядкований процес з певною структурою відносин, закріпленими соціальними правилами, фінансовою підтримкою і відповідальністю учасників.

Список використаних джерел:

1. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд. В. Лях. Київ. Либідь, 1996. 384 с.

FLIPPED CLASSROOM AS STRUCTURAL ELEMENT OF STUDENT-CENTERED APPROACH

Modern higher education, facing the challenges of the 21st century, has found itself in the dire need of revising traditional approaches to educational process. Globalization and integration of the world economic, political, and cultural domains require future professionals to possess foreign language competence necessary for interaction in the world and European spectrum. This leads to an urgent necessity to improve the educational process by combining traditional forms and methods with the introduction of information and communication technologies. Wishing to incorporate distance learning encourages teachers actively search for innovative forms and methods of education that would be effective in the online education system and ensure proper training of future specialists.

Today, national and foreign education systems are implementing a wide range of innovative and experimental pedagogical technologies that require active usage of the Internet, creation and dissemination of content and also ensure possibility of lifelong learning, through participating in online conferences, forums, webinars and seminars. Introduction of a student-centered approach and the change of system-centric linguistic paradigms contributed to the anthropocentric formation of a communicative approach to language learning, which considers language as a "system of values expression", the primary function of which is communicative interaction [1, 155]. In this framework of a student-centered approach students should become active participants of the learning process, and teacher must be capable to effectively coordinate such communication.

The main methods of activating students' educational and cognitive activity in foreign languages acquisition are highlighted in the works of a number of researchers [2; 3; 4], whose findings state, that more productive learning can be achieved through application of blended, distance, interactive, mobile or electronic learning. One method that has gained considerable interest in online learning is "flipped classroom". It has become widely applied in pedagogical practice due to the emphasis on self-study, high-quality methodical support, and activation of students' cognitive activity. Higher education institutions are paying special attention to enhancing students' interest in independent study and ability to learn every day [5, 35].

The "flipped classroom" is student-centered learning method, in which students study certain material before a lesson in the classroom, and later, at the class they have an active learning experience of a foreign language through interaction with each other and a teacher. The purpose of "flipped learning" is use of the specified technology to increase opportunities for teacher-student and student-student interaction and by changing the dynamics of information presentation [6, 117]. Student-centeredness is achieved thanks to the activation of the learning process, the development of students' self-study skills and formation of a responsible attitude towards one's own learning. "Flipped classroom" also makes it possible to facilitate the individualization of the learning process by providing students with an opportunity to control the time and pace of learning. So, the essence of "flipped classroom" comes down to replacing the traditional scheme (traditional lesson – homework tasks) to a radically opposite scheme (learning theoretical material at home through video lessons, presentations, additional sources suggested by the teacher – practical discussion of issues, new concepts, ideas, consolidation of theoretical material in an online class). This is such an approach to the organization of the educational process, for which classroom and extracurricular work switch positions, which makes it possible to make learning process flexible, actively involve all students, set up creative environment where students learn to think critically and work in a team, optimize classroom work, and significantly deepen the study of the subject.

Among the advantages of the "flipped learning" is promoting the development of semantic and not mechanical memory, which, in turn, yields a long-lasting educational effect [7, 102]. Students do not passively perceive information, but learn to search for it independently, analyze, abstract, critically interpret, check for truthfulness, and respond to it. Moreover, working with gadgets is currently a favorite activity of young people, and solitude is one of the most characteristic features of modern society. Therefore, young people are happy to join in, because it arouses interest due to its unusualness. Another positive element is the opportunity for students to choose their own learning pace. Obviously, students with a low level of knowledge need to repeatedly reread difficult concepts to understand details. Some people perceive the material more slowly, so they have the opportunity to spend on it and are not limited by classroom hours. In this form of education an individual approach to learning is fully realized. Students also start to learn from each other and learn from peers' experience.

Practitioners of "flipped classroom" claim that, despite the fact that it takes a lot of time for both the student and the teacher to prepare, this method is definitely worth trying because it solves the "lack of time" problems as there is always a need to process a large amount of information and enables active engagement of students in the educational process, developing self-education skills and critical thinking.

Resources:

1. Ковтун О., Крикун В. Методологія застосування технології перевернутого навчання (Flipped Learning) у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови. *Open Educational Environment of Modern University*. 2019. Special Edition. С. 153-160.

2. Корницька Ю. Перевернутий клас в курсі англійської мови фахового спрямування: ставлення студентів. *Молодь і ринок*. 2020. № 1 (180). С. 116-120.

3. Мартинюк О., Лисак Г. Модель «перевернутого» навчання у викладанні лінгвістичних дисциплін майбутнім учителям англійської мови. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2020. Вип. 1(3). Ч. 2. С. 86-93. 7.

4. Оленюк О., Рубель Н. Модель перевернутого навчання: розширення кваліфікаційних кордонів учителя. *Молодь і ринок*. 2020. № 1 (180). С. 98–101.

5. Chung E. The Effects of Flipped Learning on Learning Motivation and Attitudes in a Class of College Physical Therapy Students. *Journal of Problem-Based Learning*. 2018. No. 1. P. 29-36.

6. Озарко І., Мельник О. Перевернуте навчання як одна з дієвих освітніх технологій у підготовці студентів до ЄВІ з англійської мови онлайн. *Український Педагогічний журнал*. 2021. (2), С. 113-120. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-2-113-120>.

7. Рябуха Т. В., Гостіщева Н. О., Куликова А., Харченко Т. І. «Перевернуте навчання» як інноваційна технологія викладання іноземних мов у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. №72(2). С. 100-106. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.72-2.20>.

Жданова Л. Л.
Професор кафедри загальної економічної теорії та економічної політики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна,
Левандовська Ханна
Професор Академії прикладних наук Стефана Баторія,
м. Скрневіце, Польща

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Одна з найбільш дискусійних категорій сучасного етапу розвитку інформаційного суспільства – штучний інтелект. Хоча сам термін «штучний інтелект» був введений у науковий обіг ще у середині ХХ століття, широкі масштаби його використання у творчій діяльності відчуваються лише у ХХІ столітті. Фахівці ще обговорюють можливі сфери і масштаби використання цієї технології, її вартості і економічної доцільності у суспільному виробництві, проте у сфері освіти, у тому числі і у дистанційній освіті, вона вже демонструє свою ефективність.

Дистанційна освіта наголос робить на самостійній роботі здобувача, на забезпеченні його всіма необхідними методичними матеріалами, конспектами і презентаціями лекцій, методичними вказівками для підготовки до практичних/семінарських занять, методичними вказівками і завданнями для самостійної роботи, збірниками тестів, задач, кейсів. Методичні матеріали по кожній навчальній дисципліні містять розгорнутий список основної та додаткової літератури, довідкових видань і сайтів. Логічним підсумком такої інтенсивної самостійної роботи є написання тексту за індивідуальним завданням – реферату, доповіді, есе, наукової статті. Написання такого тексту націлене на формування і розвиток творчих можливостей особистості, на уміння логічно мислити і зрозуміло висловлювати свої думки. Поточна перевірка засвоєних знань впродовж вивчення кожної навчальної дисципліни, так само як і підсумкова перевірка по закінченню вивчення навчальної дисципліни, здійснюється у формі тестування. Тестування, на відміну від самостійної письмової роботи, націлене на перевірку вивченого навчального матеріалу, тобто на уміння швидко витягувати зі своєї пам'яті засвоєну інформацію. Таким чином, дидактично, теоретико-методично дистанційне навчання найкращим чином націлене на формування висококваліфікованого фахівця, який тримає у пам'яті знання, необхідні для роботи за спеціальністю, і одночасно має навички творчої діяльності.

Однак, розповсюдження інформаційних технологій, перш за все, Інтернету, веде до несподіваних результатів, коли індивідуальні письмові роботи можна легко скопіювати з текстів, що знаходяться у відкритому доступі. Технологія штучного інтелекту розширила можливості перекласти власні зусилля людини по компіляції і комбінаториці матеріалу на комп'ютерну програму. Використання студентами таких програм розширилося у поточному навчальному році.

Ще однією новиною є використання студентами технології штучного інтелекту при тестуванні, коли воно відбувається поза аудиторією, у дистанційному навчанні. Однак застосування студентами технології штучного інтелекту у процесі тестування викликає стурбованість, бо майбутні фахівці не впевнені у якісному засвоєнні необхідних базових знань і більше довіряють комп'ютерній програмі, ніж власній пам'яті, власним знанням.

Висновок. Зміни у інформаційному просторі сучасного навчання потребують відповідних методичних рішень.

*Познанська І. В.
завідувачка кафедри управління персоналом і економіки праці,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ЛЮДИНО-ОРІЄНТОВАНА ЕКОНОМІКА: РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Останні роки визначені особливим впливом на соціально-економічні відносини цифрової трансформації економічної діяльності, при цьому необхідно враховувати екологічні фактори та інші складові концепції сталого розвитку у підходах до управління економікою. Залишається актуальним питанням подальший розвиток макроекономічної стратегії та визначення, як наслідок, змісту економічної освіти.

Проблема забезпечення соціального зростання з урахуванням цифрової та екологічної складової в умовах економічного лібералізму формує відповідні завдання та нестандартні ініціативи подальшого розвитку. В зв'язку з цим, вчені порушують питання реформування ліберальної моделі зростання та розвитку з метою підвищення ролі інститутів та інституцій, що забезпечуватимуть прогрес рівня життя населення. Така, більш орієнтована на людину та рівень життя модель, яка використовуватиме як політичні та інституційні інструменти, так і традиційні фактори виробництва. Баланс повинен полягати у паралельній та рівній увазі до добробуту та рівню життя. Таким чином, сьогодні спостерігається трансформація економічної моделі, яка формується під впливом багатограних дестабілізуючих процесів соціального, економічного та політичного характеру.

Неефективні заходи у цьому напрямі на протязі останніх 15 років, надали поштовх до визначення напрямів та економічних підходів спроможних забезпечити необхідний рівень інклюзивності, сталості та життєздатності системи. Для реалізації таких ідей потрібна дійсна трансформація економічної діяльності, формування нових стимуляційних підходів та умов для успішної реалізації поставлених завдань. Реалізація економіки, орієнтованої на людину, починається з визнання того, що побудова та постійне вдосконалення цієї політики та інституційної екосистеми є невід'ємною частиною процесу розвитку, рівною за важливістю традиційній стратегії пошуку зростання ВВП за допомогою заходів, які підвищують ефективність розподілу ресурсів і накопичення капіталу [1]. Стратегія поступового інвестування в політичні стимули та інституції, які безпосередньо підтримують можливість працевлаштування домогосподарств, постійного доходу, наявність і доступність задоволення матеріальних потреб, а також економічна та екологічна безпека є формулою покращення як попиту, так і пропозиції — для збільшення як рівня життя, так і потенціалу зростання економіки. Якість реалізації такої стратегії надає особливого значення таким складовим соціальної політики: можливість працевлаштування, відповідність навичок робочої сили сучасним потребам, адаптація та правова захищеність на ринку праці, забезпечення відповідного рівня та отримання заробітної платні, активізація соціального діалогу, наявність компенсаційних виплат, не пов'язана з оплатою праці, задоволення матеріальних потреб.

Соціальна складова ефективності державної політики здебільшого полягає у забезпеченні відповідного стану ринку праці. Людино-орієнтована економіка визнає важливість задоволення потреб та очікувань працівників на ринку праці, сприяє створенню умов, які приваблюють талановитих фахівців та підтримують їхню робочу продуктивність та задоволеність. Однією з характеристик ринку праці є гнучкість та адаптація ринку праці до сучасних вимог: розвиток нових форм зайнятості, таких як робота на частковий робочий день, віддалена робота, фріланс та інші. В зв'язку з цим, стає актуальним питання інвестицій у розвиток кадрів та навичок працівників з метою забезпечення ефективного функціонування на ринку праці, де швидко змінюються вимоги та технології. Досягнення цілей та завдань концепції сприяє підвищенню рівня заробітної плати, покращенню умов праці та забезпеченню

соціальних гарантій для працівників, що безпосередньо впливає на темпи зростання якості життя та мотивації на ринку праці. Людино-орієнтована економіка сприяє співробітництву та відкритій комунікації між роботодавцями та працівниками, покращенню умов на ринку праці та створенню сприятливого середовища для розвитку і процвітання як працівників, так і бізнесу.

Реалізація цілей концепції людино-орієнтованої економіки, в тому числі, реалізується через трансформацію системи управління персоналом на підприємстві. У контексті людино-орієнтованої економіки, система управління персоналом ставить акцент на співпрацю, взаємодію та ефективну комунікацію між керівництвом та співробітниками. Це може включати в себе відкриті форуми, регулярні зустрічі та зворотний зв'язок, спрямований на розвиток та задоволення потреб працівників. Оскільки людино-орієнтована економіка визнає важливість розвитку індивіда, система управління персоналом сприяє наданню можливостей для навчання, тренінгів та розвитку кар'єри працівників. Це може включати в себе програми професійного розвитку, менторство та стажування. Умови людино-орієнтованої економіки можуть вимагати більшої гнучкості та пристосування в системі управління персоналом. Це означає, що підприємство може активно реагувати на зміни потреб працівників, розвиток технологій та ринкові умови, надаючи гнучкі робочі графіки, можливості роботи з віддаленим доступом та інші форми адаптації. Система управління персоналом може включати в себе заходи для підтримки робочого клімату, сприяння робочому задоволенню та забезпечення психологічного комфорту працівників. Людино-орієнтована економіка створює умови для розвитку культури лідерства та емпатії за допомогою програм розвитку лідерства, стимулювання та підтримки лідерських якостей серед працівників. Отже, людино-орієнтована економіка сприяє створенню більш гнучкої, співпрацюючої та ефективної системи управління персоналом на підприємстві.

Підготовка фахівців з економіки, які освідченні щодо інструментів формування людино-орієнтованої економічної моделі є ще одним інструментом її успішної реалізації ефективною економічною політики, орієнтуючи здобувачів на більш широкі соціальні та етичні, а не лише на технічні або теоретичні аспекти. Освітні компоненти з економіки повинні більше уваги приділяти тому, як економічні рішення впливають на якість життя та добробут людей, а не лише на показники економічного зростання. Концепція людино-орієнтованої економіки спроможна підкреслити важливість міжособистісних навичок, таких як спілкування, співпраця та лідерство, що допомагають економістам ефективніше працювати у команді. Викладання економіки повинно включати дискусії про етичні питання, такі як справедливість, соціальна відповідальність бізнесу та роль грошей у суспільстві. Загалом, урахування концепції людино-орієнтованої економіки при модернізації освітніх програм надає нове значення дисциплінам «Соціальна економіка», «Ринок праці», «Економіка труда та соціально-трудова відносина»; дає поштовх до розробки нових дисциплін, що спрямованим на досягнення гармонії між економічними цілями та потребами людей.

Список використаних джерел:

1. Richard Samans Human-Centred Economics (The Living Standards of Nations) (eBook). ILO. 2024. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-37435-7> (Last accessed: 15.01.2024)
2. Шаульська Л.В., Щерб І.Н. Людиноорієнтована модель безпеки в контексті попередження ризиків та конфліктів у соціальній, трудовій, підприємницькій сферах. *Економіка і організація управління*. 2023. 2(50) DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.2.5>
3. Лактіонова О.А., Гуменюк Р.П. Людиноорієнтований ціннісний підхід до розвитку управлінського потенціалу підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-18>

Діброва О. Л.
викладач кафедри фінансів
Слатвінська М. О.
д.е.н., професор кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Використання сучасних методів та технологій викладання відіграє провідну роль у забезпеченні якості вищої освіти, а в умовах сьогодення даний аспект набуває все більшої актуальності. Пошук нових методів та технологій викладання обумовлюється швидкоплинністю змін світового освітнього простору під впливом комплексу соціальних, економічних, політичних викликів.

Інноваційний шлях розвитку вищої освіти покликаний забезпечити формування у здобувачів навичок і вмінь, які дозволятимуть швидко приймати ефективні рішення в умовах невизначеності. Таким чином, при підготовці майбутніх фахівців, окрім фахових компетентностей, вагомим значення набуває безпосередньо розвиток особистості з її культурологічною і комунікативною підготовленістю, здатністю самостійно здобувати і розвивати знання, формувати інформаційні та соціальні навички. Варто зацентувати і трансформації запиту сучасних здобувачів, що, на відміну від класичних занять, охоплює комплекс сучасних методів та технологій навчання та викладання.

Вектори сучасного викладання, передусім, мають охоплювати моделювання та організацію нестандартних лекційно-практичних, семінарських занять; індивідуалізацію засобів навчання; кабінетного, групового і додаткового навчання; факультативного, за вибором студентів, поглиблення знань; проблемноорієнтованого навчання; науково-експериментального навчання при вивченні нового матеріалу; розробку гнучкої системи контролю оцінки знань; застосування комп'ютерних, мультимедійних технологій; навчально-методичної продукції нового покоління [1].

Сучасні технології викладання охоплюють сукупність структурно-логічних, інтеграційних, ігрових (професійно-ділових), тренінгових, інформаційно-комп'ютерні технології, діалогово-комунікаційні технології. Серед найбільш популярних сучасних моделей викладання варто виокремити контекстну та імітаційну моделі. Ключовою особливістю контекстної моделі виступає синергія різних видів діяльності здобувачів (навчальної, наукової, практичної) зі збільшення частки практичної роботи, а для імітаційної моделі характерне використання ігрових та імітаційних форм з моделюванням умов, максимально наближених до реальних.

Одним з найефективніших та найцікавіших сучасних методів навчання і викладання є метод case-study, в основі якого лежить використання реальних економічних, соціальних та бізнес ситуацій. Принциповою особливістю даного методу є відсутність єдиного правильного рішення, в свою чергу варіативність таких рішень спонукає до творчого підходу вирішення завдання та розвитку критичного мислення здобувачів.

Щодо дослідницьких методів, – варто відзначити метод проектів, головна мета якого – самостійне набуття знань у процесі вирішення практичних завдань або проблем, які потребують інтеграції знань з різних сфер [2].

Отже, в умовах інтенсифікації навчання на перший план виступає потреба забезпечення якості вищої освіти на умовах застосування сучасних методів та технологій викладання.

Список використаних джерел:

1. Наливайко Л.Р. Інноваційні методи навчання у підготовці правників в Україні: проблеми та перспективи / Л.Р. Наливайко, О.С. Чепік-Трегубенко // Юридична клінічна практика: становлення, сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 22 листоп. 2022 р.). – Дніпро: ДДУВС, 2022. – С. 134-137.
2. Ёжко Є. С. Метод проектів як один із засобів оптимізації автономного навчання / Є. С. Ёжко // Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. - 2014. - № 2. - С. 92–98.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Поширення інноваційних технологій в освітній галузі стало об'єктивною закономірністю, зумовленою новою філософією освіти. Інновації варто розглядати як ефективні та результативні нововведення у змісті, методах, засобах і формах навчання та виховання особистості, в управлінні системою освіти, в організації освітнього процесу, у структурі закладів освіти. Особливої актуальності набули інновації з початком широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією на території України, коли стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення. Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій [1, с. 7].

Встановлено, що особливість стану території стосовно перебігу військових дій, стала відігравати ключову роль як для тих, хто навчає (ВНЗ), так і для тих, хто навчається, у зв'язку з цим, для суб'єктів освітнього процесу пропонуємо виділяти: 1) підконтрольну територію України; 2) тимчасово окуповану територію України; 3) зону активних бойових дій; 4) територію інших країн. По кожній із цих позицій забезпечення стабільності проведення безперебійного освітнього процесу у сфері вищої освіти в умовах війни має свої особливості. Так, на підконтрольній території України рекомендовано здійснювати освітній процес у формах: очній, змішаній чи дистанційній. Вибір форми навчання безпосередньо пов'язаний з можливостями забезпечення збереження життя суб'єктів освітнього процесу. Попри всі переваги дистанційної форми навчання, в умовах війни вона не здатна в повній мірі забезпечити стабільність та безперебійність навчання. Основними ризиками в момент проведення занять є: відсутність доступу до мережі інтернет; відсутність світла; повітряні тривоги та необхідність переміщення в укриття; відсутність доступу до комп'ютера; термінова евакуація при попаданні в зону активних бойових дій тощо [2, с. 45-46].

Враховуючи ряд проблем з якими стикаються всі учасники навчального процесу, під час двох років військового часу, стрімко зростає роль неформальної освіти. Неформальна освіта була дуже популярною в Європі, ще до пандемії коронавірусної інфекції, як освіта, що триває на протязі життя здобувача.

В Україні неформальна освіта на законодавчому рівні була введено в Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. Так, відповідно до ч. 3 ст. 8 вказаного закону, неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. До того ж інформальна освіта (самоосвіта) – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям. У ч. 5 зазначено, що: «результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством»

Актуальність питань визнання неформальної та інформальної освіти в контексті правового режиму воєнного стану стає значущою, особливо для студентів, які не можуть здобувати освіту у навчальних приміщеннях або вже залишили свої місця проживання, а навчальний процес реалізується у дистанційному форматі. Більше того, у зв'язку з постійними загрозами обстрілів по всій території України, учасники освітнього процесу змушені припиняти навчальні заняття та шукати укриття.

У цьому контексті, тимчасовою перевагою неформальної та інформальної освіти є можливість здобуття знань незалежно від місця перебування та часу, можливість пройти атестацію та отримати необхідні знання у форматі дистанційного навчання, а також наявність широкого спектру курсів у більшості спеціальностей та галузей знань.

Порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти визначає загальні вимоги до процедур визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в межах автономії закладів вищої та фахової передвищої освіти, визначеної спеціальними законами [3].

В ОНЕУ визнаються результати неформального навчання студента, якщо за підсумками оцінювання підтверджено відповідність цих результатів результатам навчання, передбаченим відповідною освітньою програмою. Для здобувачів освіти ОНЕУ у картах СРС передбачені бали, які додаються до рейтингу здобувача, за наявністю сертифікату, щодо проходження курсів, дистанційне відвідування вебінарів, прослуховування лекції за темами дисципліни, проходження тестів відповідного напрямку навчання. У 2023 році отримання неформальної освіти в ОНЕУ було популярним для здобувачів освіти спеціальності 071 «Облік та оподаткування» за дисциплінами: бухгалтерський облік, управлінський облік, облік у бюджетних установах.

Можливість отримати результати неформального навчання і використати для реалізації академічних прав здобувача використали студенти, які знаходяться за кордоном і навчаються дистанційно (30%) і здобувачі, які проживають в Україні (70%). Здобувачам освіти були зараховані, як окремі види навчальної роботи в межах певних освітніх компонентів освітньої програми, що формують індивідуальну освітню траєкторію. У картах СРС передбачено 10 балів до рейтингу здобувача освіти за умови проходження одного із виду неформальної освіти. Вважаємо, що цей відсоток може бути збільшений до 15-20 балів з урахуванням тих переваг, що отримує здобувач від неформальної освіти. Звичайно, надання викладачами знань і отримання освітніх послуг студентами в аудиторії є найефективнішим, але рід час військового стану в країні змінюється і емоційна складова процесу навчання і питання безпеки життя впливає на емоційний стан здобувача і викладача.

Неформальна освіта дозволяє продовжувати процес навчання в освітніх установах, забезпечуючи високий рівень відповідності стандартам вищої освіти та забезпечити високоякісних знань для студентів. Тому, що курси, вебінари та інші навчальні заходи, що пропонуються у відкритому просторі інтернету відбуваються он-лайн і доступні в збереженому доступі. Основною перевагою є те, що їх можна відвідати он-лайн у час обраний здобувачем для навчання, у більшості випадків у ввечері, коли здобувач освіти має вільний час. Це важливо для тих здобувачів освіти, які знаходяться за межами України, у денний час вони інтегруються до життя в інших країнах: навчаються в інших закладах освіти і вивчають мови інших країн. Неформальна освіта стала більш доступною у 2022-2023 роках завдяки міжнародним організаціям і вітчизняним платформам, які надають для українців безкоштовні курси або за спеціальними умовами оплати.

Список використаних джерел:

1. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с
2. Будзяк О. С., Будзяк В. М. Сучасна вища освіта в умовах війни. *Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні* : матер. всеукр. наук.-педагог. підвищ. кваліфікації (3 травня-13 червня 2022 року). Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2022. 504 с.
3. Порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. Затв. Наказом МОН України № 130 від 08.02.2022 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-22#Text>

Лабунець І. Ю.

аспірант,

ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень»,

м. Одеса, Україна

Докус А. О.

канд. геогр. наук, науковий співробітник відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу

ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень»,

м. Одеса, Україна

АНАЛІЗ УСПІШНОЇ ПРАКТИКИ В УПРАВЛІННІ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРАЛІЇ

Першочерговим показником якості освіти у світі є «Індекс розвитку освіти (Education Index)», який розроблено ЮНЕСКО та іншими міжнародними організаціями. Education Index є складовою Індексу людського розвитку (Human Development Index) [1], який щороку публікується Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй [2]. Головною метою цієї програми є надання підтримки країнам, які перебувають у процесі розвитку.

Дослідження світового індексу рівня освіти охоплює аналіз різних аспектів освіти в різних країнах та їх порівняльну оцінку. Education Index – є одним із найвідоміших інструментів для такого аналізу. Даний індекс оцінює досягнення країни з урахуванням рівня освіти її населення за допомогою двох основних показників: Індекс грамотності населення та Індекс сукупної частки здобувачів, які отримують початкову, середню та вищу освіту.

Дані показники вимірювання рівня освіти зводяться у підсумковому індексі, який стандартизується у вигляді числових значень від 0 (min) до 1 (max). Вважається, що розвинені країни повинні володіти мінімальним показником 0,8, проте варто зазначити, що низка країн має показник 0,9 і вище.

При визначенні позицій у світовому рейтингу всі країни класифікуються за індексом розвитку освіти (Education Index), де перше місце відображає найвищий показник, а останнє – найнижчий. Першими у рейтингу рівня розвитку освіти є наступні країни: Німеччина – 0,94, Австралія – 0,929, Данія – 0,92, Ірландія – 0,918, Нова Зеландія – 0,917, Норвегія – 0,915, Велика Британія – 0,914, Ісландія – 0,912, Нідерланди – 0,906, Фінляндія – 0,905, Швеція – 0,904, США – 0,903. Для порівняння, Швейцарія займає перше місце в рейтингу Індексу людського розвитку (при індексі розвитку освіти 0,897), Україна у той час, займає 77 місце в рейтингу Human Development Index та має показник Education Index – 0,794. Відповідно, країни з високим валовим внутрішнім продуктом на душу населення займають вищі позиції в освітніх рейтингах завдяки наявності ресурсів для інвестування в освіту.

В цілому, аналіз індексу рівня освіти допомагає країнам та міжнародним організаціям визначити області, в яких потрібно вдосконалити освітні системи та розвивати освітні можливості та програми для населення. На рис. 1 представлено карту світу із загальною тенденцією рівня грамотності населення країн світу.

Методи управління вищою освітою в різних країнах світу різняться за своїми принципами, структурою та функціями. Однак, попри відмінності, можна виділити деякі загальні тенденції, які спостерігаються в міжнародній практиці управління вищою освітою. Однією з таких тенденцій є децентралізація управління вищою освітою. У більшості країн світу управління вищою освітою здійснюється на декількох рівнях, включаючи національний, регіональний та локальний. Це дозволяє забезпечити більшу автономію закладів вищої освіти (ЗВО) та враховувати їхні специфічні потреби.

Іншою тенденцією є збільшення ролі приватного сектору у вищій освіті. У багатьох країнах світу приватні ЗВО відіграють все більш важливу роль у забезпеченні доступу до вищої освіти. Це пов'язано з тим, що приватні ЗВО часто пропонують широкий спектр програм та послуг, ніж державні ЗВО. Крім того, в останні роки спостерігається зростання міжнародної інтеграції вищої освіти. Уряди багатьох країн світу співпрацюють між собою з метою сприяння обміну студентами, викладачами та науковцями. Мобільність дозволяє підвищити якість вищої освіти та сприяти розвитку міжнародного співробітництва.

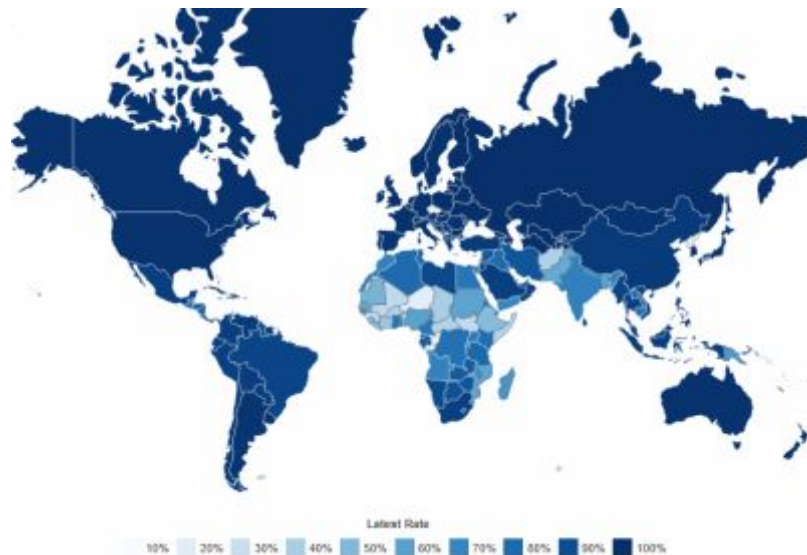

Рисунок 1 – Міжнародний рівень грамотності населення станом на 2021 р. [3].

На основі аналізу індексів розвитку освіти, виокремлено країни з найкращими освітніми практиками, а саме – освіта Німеччини та Австралії.

Станом на 2023 р. державна освіта Німеччини є безплатною і вважається найкращою у світі. Основу структури вищої освіти становлять три типи вищих шкіл:

- університети та прирівняні до них ЗВО. До даного типу вищих шкіл належать класичні університети, історія яких починається з середньовіччя, та прирівняні до них найсучасніші ЗВО: технічні університети (інженерія); загальні університети, що пропонують спеціальну професійну освіту і проводять наукові дослідження; педагогічні інститути, медичні коледжі, філософсько-теологічні та церковні коледжі, коледжі спорту;

- вищі професійні школи (ВПШ). Цей тип ЗВО виник на базі інженерних шкіл і є аналогом українських професійних училищ. У 1975 році ВПШ був присвоєний статус вищої освіти. Програма ВПШ концентрується на інженерних та технічних дисциплінах: вивчення бізнесу, економіки, сервісу, сільського господарства, прикладного мистецтва. Основна мета ЗВО полягає в проведенні прикладних досліджень спрямованих на практичне застосування;

- художні й музичні коледжі академії мистецтв тощо. Ця група вищих шкіл пропонує вищу освіту у сфері образотворчого мистецтва, музики, кіно, телебачення, театру, а також дизайну, архітектури, засобів інформації та комунікації.

У структурі вищої освіти Німеччини діють також технологічні семінарії та професійні школи неповної вищої освіти [4].

Зарахування до університетів Федеративної республіки Німеччини відбувається двічі на рік: навесні (перед літнім семестром) та восени (перед зимовим семестром). Перед вступом до ЗВО, в яких проходить набір на конкурсній основі, абітурієнти можуть пройти навчання на платних підготовчих курсах. Навчання в ЗВО залежно від традицій земель і спеціальності триває від 4 до 6 років та закінчується присудженням одного з трьох видів перших ступенів:

- Diplom – диплом, що є професійно орієнтованим ступенем, найбільш поширеним у сфері природничих, інженерних та суспільних науках;

- Magister Artium – магістр, що є академічним ступенем, який присуджується, переважно, у сфері гуманітарних наук і мистецтв;

- Staatsprüfung – програми, що завершуються державним іспитом, який складають майбутні вчителі, юристи та медики.

У суспільних науках ступені присуджуються залежно від традицій ЗВО.

У Німеччині з 1998 р. діють міжнародні кафедри, на яких навчання ведеться двома мовами, як правило, англійською та німецькою.

В Німеччині активно розвивається система заочного навчання. Раніше єдиним університетом, який пропонував заочну форму навчання був Хагенський заочний університет (FU Hagen) заснований у 1974 р. Заочне навчання в Німеччині спочатку пропонували лише

приватні спеціалізовані університети, проте, на сьогодні, все частіше дану форму навчання пропонують і денні ЗВО. На сьогодні, в багатьох країнах світу створено програми, що пропонують можливості для віртуального навчання. Розвиток комп'ютерної мережі та мультимедіа відкривають нові можливості для заочного навчання на рівні сучасних вимог.

Попри впроваджені заходи щодо розширення ЗВО Німеччини, величезний вплив абітурієнтів привів до введення по всій країні кількісного обмеження на зарахування за деякими спеціальностями. Як правило, шанс на здобуття місця в університеті залежить від середнього балу атестата зрілості та термінів подачі заяви. На деяких факультетах проводиться конкурсний набір, а при зарахуванні важливу роль відіграють не лише середній бал атестата та терміни очікування, але й успішне проходження співбесіди [4].

Освіта Австралії також є визнаною у світі. У 2021 р. Австралія знаходилась на п'ятому місці в рейтингу Human Development Index [5] та на другому серед найкращих систем освіти у світі. Кожен з шести штатів Австралії має свою систему освіти, яка фінансується з бюджету штату, а Міністерство освіти суворо слідкує за відповідністю рівня навчання державним стандартам. Австралійські дипломи високо цінуються роботодавцями.

Освіта в Австралії орієнтована на «навчання протягом усього життя» і спонукає ЗВО до створення нових можливостей для навчання населення незалежно від віку та статусу, включаючи визнання попередньої освіти, та розширює доступ до освітньо-професійних програм як для першого, так і для післядипломного рівнів.

Структура австралійських ЗВО представлена університетами, що надають академічну освіту та TAFE-коледжами, що готують фахівців у технічній сфері. При вступі до австралійських ЗВО не потрібно складати іспити. Зарахування проводиться на підставі зазначеного у сертифікаті про повну загальну середню освіту рейтингового балу. Чим він вищий, тим більше шансів у абітурієнта продовжити навчання в престижному ЗВО.

Австралійська система академічних ступенів складається з кількох рівнів:

- бакалавр (Bachelor) – включає трирічний освітній курс в університеті або коледжі;
- бакалавр з відзнакою (Bachelor with Honours) – присвоюється після чотирирічного навчання в коледжах та університетах;
- магістр (Master) – потребує додаткового навчання протягом одного або двох років та захисту проекту. Власники цього ступеня мають право займатися викладацькою діяльністю;
- доктор (Doctor) – післядипломна освіта тривалістю щонайменше три роки, яка закінчується обов'язковим захистом дисертації в університеті.

Студенти австралійських ЗВО самі формують свій навчальний план, а іспити з пройдених предметів проводяться в середині року [6].

Аналізуючи результати дослідження, на думку авторів, доцільним є впровадження найкращих практик міжнародного досвіду управління вищою освітою в системі ЗВО України.

Список використаних джерел:

1. Human Development Index (2022). URL: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>
2. Програма розвитку ООН, 2021. URL: <https://www.undp.org/>
3. Literacy Rate by Country (2021). URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/literacy-rate-by-country>
4. Ігнатова О.М. (2011). Реформи університетської освіти в контексті Болонського процесу. Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соціол. № 2. С. 60-65.
5. The 2021/2022 Human Development Report (2022). *United Nations Development Programme*. 1 UN Plaza, New York, NY 10017 USA.
6. Пилаєва Т. В. (2020). До питання про систему вищої освіти Австралії. *Іноваційна педагогіка*. ВД «Гельветика». Вип. 22, Т. 3. 13-19.

Пасічніченко А. В.
доцент кафедри дошкільної освіти
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ЗВО

Основна ідея студентоцентрованого навчання – це забезпечення у майбутнього фахівця високого рівня конкурентоспроможності на ринку праці. Реалізація студентоцентрованого підходу дозволяє здобувачам освіти успішно набувати компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв’язання комплексних проблем у професійній галузі. Однією із важливих компетентностей у структурі професійної підготовки є психологічна, оскільки вона значною мірою впливає на ефективність професійної діяльності, дозволяє приймати ефективні рішення у процесі реалізації виробничих завдань та уникнути професійних деформацій, розчарування у собі і своїй діяльності.

Аналіз наукових доробок свідчить, що існують різні підходи до визначення поняття «психологічна компетентність». Так, С. Максименко, зазначає, що психологічна компетентність – це система знань про людину як індивіда, суб’єкта, особистість й індивідуальність, включеної в міжособистісну взаємодію, що забезпечує її ефективність [1, с. 10].

О. Бондарчук розглядає психологічну компетентність особистості через успішність, конструктивність її діяльності на основі ефективного застосування психологічних знань і вмінь для розв’язання завдань чи проблем, що стоять перед нею в системі «людина – людина» [2, с. 15].

На думку Я. Барінової, психологічна компетентність особистості – це цілісна соціально-психологічна, інтегральна якість, що дозволяє успішно реалізовувати свій особистісний потенціал, взаємодіяти з іншими людьми, адекватно вирішувати стандартні та особливо нестандартні задачі, які потребують творчості, переживати почуття внутрішнього комфорту та психологічної захищеності [3, с. 30].

Психологічна компетентність визначається як узгодженість між знаннями, практичними вміннями і реальною поведінкою; як сукупність якостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації діяльності, і є складовою професійної компетентності, запорукою професіоналізму [4, с. 342].

Успішне формування психологічної компетентності у закладах вищої освіти можливе за реалізації студентоцентрованого підходу, що відповідає сучасним вимогам суспільства. В основі такого підходу, на думку Н. Сосницької, С. Глікман, є ідея людиноцентризму – прагнення реалізовувати підхід, у якому цілісність внутрішнього світу людини забезпечує взаємозв’язок особистості й суспільства. Студентоцентризм поновлює суб’єкта в освіті і скеровує до становлення індивідуальності студента, формування його цілісної особистості [5, с. 378].

Г. Гладких зазначає, що студентоцентрований підхід є необхідною умовою всебічного розвитку особистості здобувача вищої освіти, його підготовки до майбутньої професійної діяльності [6, с. 154].

Умовами реалізації означеного підходу, на думку науковців, є партнерська взаємодія та орієнтація на здобувача вищої освіти як на суб’єкта, який має власні унікальні інтереси, потреби і досвід, який спроможний бути самостійним і відповідальним учасником (агентом) освітнього процесу [7, с. 39], його усесторонній розвиток [6, с. 153].

На нашу думку, за студентоцентрованого підходу, основне спрямування вибору доцільних та обґрунтованих шляхів формування психологічної компетентності – це посилення ролі здобувача вищої освіти як рівноправного учасника освітнього процесу. У зв’язку з цим, важливим є надання переваги проблемним, інтерактивним, дослідницьким,

практичним методам навчання, широке використання діалогічних форм взаємодії, дискусій, проблемних ситуацій та запитань, представлення власних гіпотез, ідей, які формують критичне й творче мислення, створюють атмосферу взаєморозуміння й довіри.

Проведене нами експериментальне дослідження формування психологічної компетентності показало, що майбутні фахівці часто переживають низку труднощів, пов'язаних із застосуванням досягнень психології у практичній професійній діяльності. Зокрема, це недостатній рівень усвідомлення себе як носія і транслятора психологічної компетентності, сумніви в власній професійній самоефективності, розходження між рівнем психологічної інформованості і вмінням практичного використання набутих знань. У зв'язку з цим, орієнтація на розвиток практичних, професійних умінь і навичок студентів спонукала у процесі викладання відійти від інформаційно-накопичувальної моделі викладання до розвитку їх самостійної творчої активності, ініціативності, вироблення власної позиції [4, с. 348].

Важливим в реалізації студентоцентрованого підходу також є добір інноваційних методів викладання, які мотивують до пізнавальної діяльності, сприяють застосуванню знань для виконання практичних професійних завдань, розв'язання педагогічних задач та ситуацій, формують soft skills, такі як критичне мислення, креативність, здатність розв'язувати проблеми, вміння приймати відповідальні рішення та готовність нести за них відповідальність, вміння працювати в команді та ін.

Отже, аналіз наукових робіт дозволяє зробити висновок, що студентоцентрований підхід відповідає вимогам сучасної освіти, дозволяє реалізувати особистісний потенціал, інноваційне мислення, креативність, ініціативність студентів та є важливою умовою успішного формування психологічної компетентності майбутнього фахівця.

Список використаних джерел:

1. Максименко С. Д. Лідерство як функція професійної психологічної компетентності особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 24. С. 7-16.
2. Бондарчук О. І. Зміст і структура психологічної компетентності керівників освітніх організацій. *Науково-методичні засади формування психологічної компетентності керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти: наук.-метод. посіб./ за наук. ред. О.І. Бондарчук*. К.: Педагогічна думка, 2012. С.15-29.
3. Барінова Л.Я. Психологічна компетентність особистості. *Вісник Одеського національного університету. Психологія*. 2014. Т. 19. Вип. 1. С. 29-35.
4. Пасічніченко А.В., Ковалевська Н.В. Формування психологічної компетентності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу у процесі професійної підготовки. *Педагогіка та психологія: збірник наукових праць*. Харків: Видавець Рожко С.Г., 2016. Вип.53. С.340-349.
5. Сосницька Н., Глікман С. Студентоцентрований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. *Науковий вісник льотної академії. Серія: Педагогічні науки*. 2017. №1. С. 377-381.
6. Гладких Г. В. Забезпечення студентоцентрованого підходу у закладах вищої освіти. *Українські студії в європейському контексті*. 2020. №2. С.153-157.
7. Глушевський В., Метрик Р., Стешенко К. Сучасні виклики вищої освіти: інноваційні тренди у підготовці здобувачів. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2019. С. 38-41.

*Беспалов В. М.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Кочевой М. М.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Обнявко О. В.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

СТУДЕНТОЦЕНТРОВИЙ ПІДХІД У ДОСЯГНЕННІ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 075 «МАРКЕТИНГ»

У сучасному освітньому середовищі важливо акцентувати увагу на підвищенні якості навчання та досягненні програмних результатів здобувачів вищої освіти. Один із ефективних напрямків, який дозволяє досягти цих цілей, – це студентоцентрований підхід, що розглядає кожного здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу, а також базується на активній участі студентів у власному навчанні, спрямованому на їхні потреби, інтереси, можливості та індивідуальні особливості.

Результати навчання (програмні) – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів [1].

Студентоцентрований підхід потребує розглядати здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу, з активною, самостійною, дослідницько-творчою діяльністю в освітньому процесі на відміну від традиційної моделі поведінки здобувача вищої освіти із пасивним засвоєнням знань [2, с. 819]. Студентоцентроване навчання базується на таких основних принципах, як розширена автономія здобувачів освіти, партнерська взаємодія між викладачем і студентом, орієнтація освітнього процесу на індивідуальні запити студентів, зокрема через побудову індивідуальних освітніх траєкторій, використання різноманітних методів навчання, що забезпечує активну участь студентів в освітньому процесі [3, с. 129]. У студентоцентрованому навчанні важливий зворотний зв'язок між викладачем і студентом, включаючи обговорення результатів, щоб здобувачі вищої освіти мали змогу аналізувати індивідуальний прогрес і покращувати якість навчання. В умовах воєнних реалій та цифрових трансформацій в освіті, як ніколи, стає важливим гнучкість освітнього процесу. Використання онлайн-платформ, електронних курсів та інших цифрових ресурсів надають студентам можливість навчатися у власному темпі та відповідно до своїх здібностей і потреб, що також є елементами партнерської співпраці між викладачем і студентом та реалізацією студентоцентризму в ЗВО [3, с. 129].

Метою освітньої програми (ОП) «Маркетинг» на початковому рівні (короткому циклі) є підготовка фахівців спеціальності 075 «Маркетинг», що володіють фундаментальними знаннями і практичними навичками роботи в маркетингу для суб'єктів господарювання різної спеціалізації та рівня, які функціонують на ринку із широким доступом до працевлаштування і подальшого навчання. Особливостями цієї ОП є те, що вона орієнтована на отримання знань та навичок з управління маркетинговою діяльністю підприємства, націлена на підготовку сучасних менеджерів, маркетологів, підприємців, ініціативних та здатних до швидкої адаптації в бізнес-середовищі, враховує сучасні вимоги до вирішення практичних питань шляхом використання методів практичної підготовки, виконується в активному дослідницькому середовищі, дає можливість продовжувати освіту за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, а також підвищувати кваліфікацію та отримувати додаткову післядипломну освіту.

При розробці ОП «Маркетинг» на початковому рівні (короткому циклі) враховувались сучасні тенденції українського ринку праці. ОП орієнтована на професійну підготовку сучасних

фахівців з маркетингу і задовольняє процес формування програмних результатів навчання. Зміст ОП обговорюється та удосконалюється робочою групою із залученням студентів, які висловлюють свої зауваження та пропозиції щодо удосконалення навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти вивчають обов'язкові дисципліни за циклами загальної, професійної та практичної підготовки. До блоку загальної підготовки відносяться дисципліни, що спрямовані на формування в здобувачів загальних компетентностей (ОК 1- ОК 7): здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність верховенства права, прав і свобод людини і громадянина; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, використовувати різні види та форми активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність працювати в команді.

Теоретичний зміст ОП ґрунтується на поняттях, категоріях, концепціях, принципах теорії, що визначають тенденції та закономірності розвитку маркетингу та логістики. ОП включає знання з дисциплін професійної підготовки: ОК 8 «Вступ до фаху», ОК 9 «Теорія і практика маркетингу», ОК 10 «Поведінка споживачів», ОК 12 «Інформаційні основи партнерських відносин у маркетингу», ОК 13 «Логістика», ОК 14 «Маркетингова політика розподілу», ОК 15 «Сегментація та позиціонування ринку», ОК 16 «Маркетингова товарна політика», ОК 17 «Маркетингове ціноутворення», ОК 18 «Маркетингові комунікації», ОК 19 «Цифрові технології в маркетингу». У вибіркового блоці ОП «Маркетинг» є такі компоненти: ВК 1 «Стратегії ділових переговорів», ВК 2 «Тарифна політика в логістиці», ВК 4 «Психологія ділового спілкування», ВК 9 «Контактні аудиторії в маркетингу», ВК 10 «Екологічний маркетинг», ВК 12 «Складська логістика», ВК 12 «Закупівельна логістика», які дозволяють здобувачам вищої освіти усвідомити напрямки розвитку сучасної маркетингової та логістичної діяльності. Студенти при вивченні обов'язкових та вибірових дисциплін стають активними учасниками дискусій, проектних робіт та практичних завдань, що сприяє поглибленню їхнього розуміння матеріалу та розвитку навичок самостійного мислення та аналізу, які є ключовими для майбутньої успішної кар'єри в практичній діяльності. Індивідуалізація навчання забезпечує кожному студенту задоволення його унікальних потреби та адаптації навчальних інструментів до особистого рівня його знань. Наприклад, одному студенту може бути необхідно більше часу для розуміння певної теми, тоді як іншому потрібні нові, додаткові завдання та навчальні матеріали для розвитку його вже наявних знань та навичок. Важливим також є те, що студентоцентричний підхід створює сприятливе середовище для колективної роботи та співпраці між студентами, що допомагає розвивати їх комунікативні навички.

Практична підготовка здобувачів освіти початкового (короткого циклу) підготовки є необхідною складовою загальної підготовки за ОП «Маркетинг», сприяє розвитку їх аналітичних, комунікативних та творчих навичок студентів та забезпечує формування більшості програмних результатів навчання.

Отже, студентоцентричний підхід до процесу навчання молодших бакалаврів спеціальності 075 «Маркетинг» є ефективним важелем для досягнення програмних результатів та розвитку ключових компетенцій, необхідних для успішної підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері маркетингу.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти: затверджено наказом МОН України в редакції від 21.12.2017 р. №1648. URL: 1648.pdf (mon.gov.ua).
2. Science and education for sustainable development: Monograph. Katowice / Edited by Ar Ostenda and V. Smachylo. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2022. 1005 p. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/6ea021fc2983baf60afd42fd5d707a2.pdf>.
3. Шевчук Г.Й. Студентоцентризоване навчання в умовах сучасних освітніх викликів. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 63. Том 2. С. 127-130. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/63/part_2/26.pdf

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЄВРОПЕЙСЬКА ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ»

Інтерактивні методи навчання –це форма навчання, у процесі якої студент та викладач перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою. Це можливо також охарактеризувати як співпраця для ознайомлення з конкретною проблематикою та сумісне вирішення визначених проблем. При цьому педагог та студент – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання. [1]

Інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. Під час такого спілкування студенти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обґрунтовані рішення. Саме це є предметом та завданням дисципліни «Європейська та євроатлантична інтеграція», яка спрямована на пошук необхідних шляхів розвитку України, оцінку ефективних геостратегічних напрямків та інтеграційних рішень. Вона не зводиться до виключного вивчення термінів. Це дисципліна, яка повинна включати в себе диспут, обговорення різних думок та позицій. Це сприяє розвитку особистісних якостей студентів, формує аналітичні навички і дає більшу ефективність для набуття певних компетентностей.

На відміну від активних методів, інтерактивні методи орієнтовані на ширшу взаємодію. Це взаємодія як студентів з викладачем, так і студентів зі студентами, що створює домінування активності студентів у процесі навчання. Роль викладача на інтерактивних заняттях зводиться до скерування діяльності студентів на досягнення цілей заняття.

Інтерактивні технології надають можливість студентам:

- аналізувати інформацію отриману в ході навчання, творчо підходити до засвоєння отриманого матеріалу;
- висловлювати власні думки, доводити власну позицію, аргументувати та дискутувати;
- навчитися слухати, поважати альтернативну думку;
- моделювати різні ситуації та оцінювати їх наслідки;
- будувати конструктивні взаємини при роботі у малих групах, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компромісу та консенсусу;
- розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи.

Дослідження, що були проведені Національним тренінговим центром (штат Меріленд, США) у 1980-х роках, довели, що саме інтерактивне навчання уможливило різке збільшення відсотка засвоєння матеріалу, бо впливає не лише на свідомість студентів, а й на його почуття та волю. Результати цих досліджень зображено на схемі, яка дістала назву «Піраміда навчання» (Рис.1.)

Рис.1. Піраміда навчання

Джерело: [2]

Піраміда навчання умовно демонструє, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання (лекція – 5 %, читання – 10 %, зорове і слухове сприймання – 20 %, демонстрація – 30 %), а найбільших – інтерактивного (групова дискусія – 50 %, практичні вправи – 75 %, навчання інших або негайне застосування знань – 90 %). Це середньостатичні дані, тому в конкретних випадках результати можуть різнитися, але в середньому таку закономірність може простежити кожен педагог.

Для дисципліни «Європейська та євроатлантична інтеграція» вважаємо за необхідне орієнтування на такі принципи інтерактивного навчання:

- Принцип активної участі кожного студента у процесі спілкування, обговорення проблеми, активної взаємодії з іншими студентами групи для вирішення сумісних завдань.
- Принцип забезпечення можливості для кожного студента висловлення власних думок, ідей чи заперечень щодо поставлених завдань.
- Принцип забезпечення активного пошуку нових ідей і шляхів вирішення поставлених завдань.
- Принцип довіри, дає можливість змінити стереотипну установку про місце викладача і студента в процесі навчання та способи ведення заняття.
- Принцип рівності позицій: викладач не прагне нав'язати студентам свої думки, а діє разом та нарівні з ними. Кожен студент має змогу побувати у ролі організатора, лідера.

Активну участь і взаємодію викладача і студента забезпечують краще наступні інтерактивні методи, які на нашу думку і повинні скласти основу дисципліни «Європейська та євроатлантична інтеграція»:

- робота над поставленим завданням у малих групах;
- інтерактивні презентації готових думок, проектів, ідей;
- дискусії за заданою тематикою;
- мозгові штурми;
- рольові ігри, модулювання конкретної ситуації, апробації нових моделей поведінки;
- аналіз вже існуючих історичних прикладів, ситуацій;
- дебати.

Ознайомлення з дисципліною повинно відбуватися з використанням головного методу інтерактивного навчання «рівний-рівному», який допомагає зняти бар'єри у спілкуванні викладача зі студентом, надає можливість розвивати практичні навички за рахунок долучення до занять практиків, студентів старших курсів, випускників для ознайомлення зі своїм досвідом у формі дискусії на рівних, а також діяльнісного підходу, особистісно-орієнтованого підходу, синергетичного та компетентнісного підходу [3]. Саме це у сукупності надасте більше можливостей для саморозвитку студентів та отримання необхідних професійних компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Стеблюк С. В., Староста В. І. Інтерактивне навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей : навчальний посібник. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 156 с.
2. Kåre Letrud A rebuttal of NTL Institute's learning pyramid. URL: https://www.researchgate.net/publication/285798853_A_rebuttal_of_NTL_Institute%27s_learning_pyramid (дата звернення: 08.02.2023)
3. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.

Давиденко І. В.
завідувачка кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Козловський Р. С.
старший викладач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

SOFT SKILLS ЯК КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ

Починаючи з 1980-х років питання, пов'язані з розвитком soft skills, стали широко обговорюватись по всьому світові. Дослідниками було доведено, що суто фахових навичок недостатньо для успішної практичної діяльності випускника закладу освіти. На практиці відчувалась не здатність працівників творчо застосовувати отримані знання, а також не було сформовано вміння налагоджувати комунікацію з колегами, партнерами та керівництвом. Цим і пояснюється запровадження терміну «soft skills» (гнучкі навички) у науковий обіг. За останні десятиліття було проведено велику кількість досліджень щодо розвитку soft skills у здобувачів освіти. У наукових роботах виділяють такі найважливіші для працевлаштування випускників soft skills: спілкування, командна робота, вміння вирішувати проблеми, креативність та вміння ризикувати, навчання впродовж життя, самоменеджмент та технологічні навички.

Існує багато різних концепцій щодо визначення та різниці soft skills в залежності від сфери діяльності, контексту та індивідуальних особливостей людини. Soft skills - це термін, який використовуються для позначення важливих у навчанні та роботі навичок, які не пов'язані з професійними знаннями, а мають відношення переважно до особистості людини. Soft skills доповнюють професійні навички (hard skills) та є дуже важливими для побудови успішної кар'єри майже у всіх видах діяльності. Іншими словами, soft skills сприяють успіхам у навчанні здобувачів освіти та їх працевлаштуванню й успішному кар'єрному зростанню. Soft skills - це поведінкові компетенції, відомі як навички людських стосунків або навички спільноти, вони включають в себе володіння навичками спілкування, вирішення конфліктів, переговорів, ефективної роботи, вирішення проблем тощо. Дослідники зазначають, що soft skills треба розуміти як навички, які безпосередньо не пов'язані з професійними знаннями, а більшою мірою спрямовані на ментальний аспект особистості, щоб забезпечити процес адаптації до інших, підтримувати позитивні стосунки та сприяти ефективній роботі [1].

Основна мета розвитку у здобувачів спеціальностей, пов'язаних з туризмом та гостинністю, soft skills - підготувати для галузі фахівців, які здатні застосовувати знання та компетентності, що виходять за рамки норм контексту освітньої програми [2, с. 117]. Слід відзначити, що такі навички soft skills завжди були важливі, але тепер вони набувають особливого значення у зв'язку з динамічним характером робочого місця фахівця в галузі туризму, що розвивається в умовах швидко мінливих технологій та в умовах турбулентності навколишнього середовища.

Виділимо найактуальніші, на нашу думку, soft skills фахівців з туризму та гостинності.

1. Навички обслуговування клієнтів

Ніколи не слід забувати, що саме клієнт забезпечує надходження коштів для виплати заробітної плати та інших витрат, які дозволяють підприємству сфери туризму залишатися прибутковими та реінвестувати в свою інфраструктуру. Таким чином, дуже важливо, щоб співробітники та менеджери досягли успіху в задоволенні та навіть захопленні клієнтів. Відмінні навички обслуговування клієнтів - це розуміння потреб клієнта та здатність забезпечити позитивний досвід обслуговування клієнтів.

2. Навички нетворкінгу

Професійна мережа складається з людей, з якими працівник регулярно спілкується у ділових цілях, це можуть бути нинішні та колишні колеги, експерти галузі, колеги на подібних посадах, інші члени професійних організацій, постачальники та клієнти. Люди у певній професійній мережі можуть допомагати один одному вирішувати проблеми, рекомендувати рішення, знайомитися та вчитися один у одного. Працівники, які мають налагоджені контакти з професійною мережею можуть використовувати ці стосунки для покращення бізнесу та кар'єрного зростання, а наявність міцної мережі може допомогти підвищити рівень знань, репутації та авторитету в галузі, пошуку кар'єрних можливостей.

3. Комунікативні навички

Виняткові комунікативні навички високо цінуються в більшості галузей, і чим вище людина піднімається по кар'єрних сходах, тим важливішими вони стають. У сфері гостинності та туризму кожен день може передбачати контакти з людьми різного походження, віку, національності та темпераменту. Таким чином, володіти комунікативною компетенцією означає в умовах прямого чи опосередкованого контакту успішно вирішувати задачі взаєморозуміння, бути зрозумілим для різних людей.

4. Навички гнучкості

Порівняно з іншими професіями, робота в сфері туризму та гостинності часто вимагає, щоб працівники працювали в нерегулярні години, наприклад, вночі, у вихідні або свята. Також необхідно вміти швидко переключатися з одного завдання на інше в міру виникнення проблеми або розвитку ситуації. Таким чином, гнучкість є важливою ознакою успіху в сфері туризму та гостинності.

5. Організаторські здібності

Організаторські здібності є надважливими у сфері туризму та гостинності. Враховуючи характерну для галузі багатозадачність, необхідність реагувати на постійні швидкі зміни, необхідним є вміння все це поєднувати з виконанням щоденних завдань і робіт. В даному контексті також важливим є вміння керувати часом.

6. Знання іноземних мов

Знання іноземних мов є особливою перевагою в сфері туризму та гостинності, оскільки вони підвищують цінність людини як працівника. Розмовляючи мовою клієнтів, можна встановити з ними більш близькі стосунки, що сприяє задоволенню та лояльності клієнтів.

7. Відношення «можу зробити»

Важливо, щоб фахівці сфери туризму та гостинності були готові прийняти виклики на робочому місці, незалежно від того, наскільки складним це завдання може здатися. Вирішення складної для роботодавця ситуації підвищує шанси на підвищення зарплати або підвищення по кар'єрних сходах. Випромінювання ентузіазму щодо своєї роботи, а не роздратування, підвищить повагу як з боку клієнтів, так і з боку роботодавців. Наприклад, Курт Ріттер, колишній генеральний директор Rezidor Hotels застосував мотиваційний слоган «Так, я можу!» для свого персоналу.

8. Культурна обізнаність

Підприємства туризму та гостинності часто мають справу з клієнтами різних національностей і культурного походження. Здатність бути культурно обізнаною людиною та подолати власні культурні норми має вирішальне значення для побудови успішної кар'єри в цій галузі.

Список використаних джерел:

1. Nguyen Thi Thuyet, Ngo Thi Hoang Giang, Vu Le My. Necessary Soft Skills for Students Majoring in Tourism Management and Tour Guiding. URL: <https://jshou.edu.vn/houjs/article/download/141/127/548>

2. Savelieva, I. (2021). Soft skills як ключові компетентності персоналу туристичних підприємств та їх розвиток через освітні програми у закладах вищої освіти. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*, 3(76), 115 - 128. URL: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2021-3-115-128>.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ В МІКРОГРУПАХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

При проведенні занять з ОК «Публічне управління та адміністрування», яку студенти 281 спеціальності починають вивчати на другому курсі, важливе значення набуває можливість оволодіння студентами практичними навичками та професійними компетенціями. З метою підвищення якості підготовки студентів при проведенні семінарських занять, посилення практичної складової доцільно по окремих темах проводити вивчення матеріалу при роботі в мікрогрупах. У порівнянні з традиційними формами ведення занять, в інтерактивному навчанні змінюється взаємодія викладача і студента: активність викладача поступається місцем активності студентів, а завданням педагога стає створення умов для прояву їх ініціативи [1].

Під груповою освітньою діяльністю розуміється форма організації навчання в малих групах студентів, об'єднаних загальною навчальною метою при опосередкованому керівництві педагога і співпраці з учнями [2, с. 6]. Мета організації навчання в мікрогрупах полягає в розвитку у тих, хто навчається розуміння себе як суб'єкта освітнього процесу. Основними завданнями при організації навчання в мікрогрупах є стимулювати у тих, хто навчається зацікавленості в успіхах товаришів, набуття навичок командної роботи, формування комунікативних вмінь, розвиток таких компонент освітньої діяльності, як цілеспрямованість, вміння планувати час, контролювати результати роботи, оцінювати їх, вміння поєднувати індивідуальну та групову форми навчання. Дуже важливо в процесі роботи на занятті досягти створення позитивного настрою до навчання, забезпечення відчуття у студентів комфортної атмосфери в групі для здійснення спільної мети, формування можливості висловлювати свою думку та вміння слухати товаришів. Організація роботи в мікрогрупах передбачає певні організаційні умови роботи мікрогруп: організація простору, поділ учасників на групи (3-4 учасника), розподіл обов'язків в групі, встановлення правил взаємодії між учасниками в групах та між групами. Важливою складовою є забезпечення дидактичними матеріалами, матеріальне забезпечення та розробка завдань. Завдання доцільно будувати таким чином, щоб кожен із учасників групи виконав частину роботи, а загальний результат міг бути досягнутий лише за участі всіх членів групи. Наступна складова організації навчання в мікрогрупах – поведінка педагога. Педагог формулює та видає завдання групам, стежить за ходом обговорення в групах. В тому випадку, коли обговорення йде ефективно, учасники висувують багато ідей, змогли розподілити та виконувати ролі, не відхиляються від мети заняття, то педагогу краще не втручатися у хід заняття. Втручання потрібне у разі неефективної, або малопродуктивної роботи. Втручання педагога має бути не нав'язливим, партнерським, доцільно застосовувати методи «м'якого» втручання – перефразування почутого замість прямого питання, питання на уточнення, прохання навести приклад. Тут важливо стимулювати творчу активність студентів та навички командної роботи. В такій роботі педагог – це друг, радник, старший товариш, колега, доцільно наближатися до партнерського типу взаємодії. Крім того, викладач має прагнути залучити студентів до обговорення питань, думок, ідей. Для цього корисним буде ставити такі питання, як: «Що залишилося неясним у цьому тексті?» «Чого ми поки не торкнулися в нашому обговоренні?», «З чим вам хотілося б погодитися?», «З чим ви не погоджуєтесь?»

Серед правил навчання в мікрогрупах виділяють наступні [3]:

- починайте висловлюватись спочатку за бажанням, а потім по черзі;
- дотримуйтеся правил активного слухання, головне - не перебивайте один одного;
- обговорюйте ідеї, а не особистості, які висловили цю ідею;

- утримуйтеся від оцінок та образ учасників групи;
- намагайтеся дійти спільної думки, хоча в деяких випадках у групі може бути особлива думка і вона має право на існування.

Дотримання таких простих правил сприятиме створенню творчої ділової атмосфери в процесі заняття та стимулюватиме студентів до активної співпраці.

Дуже важливою при організації занять в мікрогрупах забезпечити адекватну оцінку результатів роботи групи та роботи кожного з її членів. Діяльність учасників заняття доцільно оцінювати як можна частіше, причому оцінки мають отримати і окремі учасники, і вся група в цілому. Зрозуміло, що студенти мають знати критерії та систему оцінки ще до початку роботи. Можливо колективно виробити такі критерії оцінки. Значної уваги викладача потребує організація черги відповідей учасників. Досить часто є поширеною практика, коли у групі відповідає один студент за власним бажанням чи з вибору групи. Часто така практика призводить до того, що у групі працюють в повному обсязі лише найактивніші та більш підготовлені студенти. В результаті втрачається сенс груповий роботи. В таких умовах викладачу потрібно стежити, щоб кожного разу відповідав інший студент. Для зручності можна встановити певну чергу, записувати на дошці, або іншим чином фіксувати чергу. Тих, хто має відповідати, можна призначати заздалегідь, або робити це безпосередньо перед відповіддю. Можна розробити систему додаткової оцінки активно працюючих і відповідальних (наприклад, прообраз рейтингової оцінки). Головні труднощі при оцінюванні результативності роботи групи та кожного учасника полягають в тому, що і педагогу, і учасникам складно об'єктивно оцінити індивідуальний внесок учасників в роботу (те, що традиційно оцінюється). Також, крім результату у вигляді знань і умінь група напрацьовує і такі результати, як комунікативні, дослідницькі, соціальні компетенції, а для них не можливо виробити чіткі критерії оцінки які можна було б оцінити в бальній системі.

Організація навчання студентів в мікрогрупах, створює багато переваг. Серед позитивних складових виділяють те, що результати навчання в мікрогрупах порівняно з традиційною організацією значно покращуються. Покращення відбувається через активне залучення емоційної, когнітивної та поведінкової компоненти. Емоційний компонент забезпечується через певний стан особистості, її переживання, задоволеність чи незадоволеність собою, своїми діями та відносинами в групі. Когнітивна складова посилюється через те, що в процесі роботи в мікрогрупі засвоєння матеріалу більше відбувається через осмисленість, а не через механічне заучування. Поведінкова компонента реалізується через діяльність, вчинки, міміку, жестикуляцію, мовлення, вольову регуляцію дії, реакцію на події та висловлювання учасників. Як результат, процес пізнання матеріалу, засвоєння знань, набуття навичок та формування програмних результатів навчання відбувається більш активно та цілеспрямовано.

Висновок. Робота на занятті в мікрогрупі створює атмосферу в якій формується позитивна взаємозалежність, студенти активно обмінюються знаннями, набувають досвід висловлювати власну думку, відстоювати свою точку зору, свою позицію, набувають навички спілкування, толерантної участі в дискусіях, колективного прийняття рішень, встановлення взаємної довіри і залагодження конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Горяча Л.О., Коломієць І.В., Прокопенко Т.С. Технологія роботи в малих групах: можливості і обмеження. URL: <http://surl.li/eocet> (Дата звернення 25.12.2023 р.).
2. Сучасні методи групової роботи з учнями: науково-методичний посібник / укладачі: Буряк О. О., Кечик О. О. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 103 с.
3. Авраїмова О.А. Організація парної та групової роботи на уроках у початковій школі. URL: <http://surl.li/opdlr> (Дата звернення 24.12.2023 р.).

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дистанційна форма здобуття вищої освіти поступово впроваджується в Україні вже понад десять років. Але на сьогоднішній день вона набуває все більшого поширення. Вагомим поштовхом до розвитку її технологій стали карантинні заходи 2020 року, коли усі заклади вищої освіти були переведені на дистанційне навчання через пандемію COVID-19, а пізніше через введення військового стану на території країни.

Тому актуальним стає поширення використання інформаційного простору та сучасних освітніх технологій при застосуванні дистанційної форми навчання. Але виникає проблема у представленні навчального матеріалу, який має враховувати світові тенденції, що спрямовані на доступність та гнучкість освіти, що значною мірою залежить від рівня підготовки педагогів до реалізації дистанційної форми навчання, а також від готовності самих студентів навчатися в таких умовах.

Серед науковців немає єдиної думки щодо визначення дистанційної форми навчання. Деякі з них надають визначення дистанційного навчання, як цілеспрямованого процесу взаємодії суб'єктів навчання, у якому поєднані традиційна та дистанційна форми навчання, що може відбуватися в аудиторії та поза її межами, у синхронному та асинхронному режимах та базуватися на широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Та вказують на те, що воно може реалізовуватися у двох варіантах: дистанційного навчання як окремої форми здобуття освіти (дистанційної) – здобувачі освіти не відвідують заклади вищої освіти та опановують навчальні предмети лише віддалено; застосування технологій дистанційного навчання за будь-якої форми здобуття освіти (очна, заочна), коли здобувачі вищої освіти навчаються частково офлайн, частково онлайн [2]. Визначення формується цими науковцями тільки як варіант реалізації дистанційного навчання.

На законодавчому рівні визначення дистанційної форми здобуття освіти наведено у статті 49 Закону України «Про вищу освіту», як «індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій».

Головними рисами дистанційної форми навчання є інтерактивна взаємодія у процесі навчання, яка поєднується з виокремленням часу для самостійного освоєння навчального матеріалу, а також застосування консультативного супроводу у процесі навчання.

Дистанційна форма навчання має як переваги, так і певні недоліки. До переваг можна віднести те, що така форма здобуття освіти дозволяє зручне використання інтерактивних технологій; виключає фактори можливої затримки у переміщенні до навчальних занять; вирішує питання фактору транспорту та відстані; дозволяє залучати у навчальний процес фізично віддалених фахівців та експертів.

Серед недоліків можна визначити потребу у надійному технічному оснащенні та потребу працювати у дистанційному режимі за умов недостатньої чи відсутньої емоційної, візуальної та психологічної комунікації із учасниками навчального процесу.

Також велике значення має технічне забезпечення дистанційної форми навчання, а саме:

– апаратні засоби, які забезпечують розроблення та використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах;

– інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускнуою здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційної форми навчання закладу вищої освіти цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах;

– програмне забезпечення загального та спеціального призначення, яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами;

– веб-ресурси навчальних дисциплін (програм), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, які можуть містити методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо; документи планування навчального процесу; відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо; практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання; пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем; електронні бібліотеки чи посилання на них; інші ресурси навчального призначення [3]. Перелік веб-ресурсів навчальних дисциплін, що необхідні для забезпечення дистанційної форми навчання, визначається закладом вищої освіти залежно від профілю навчальної дисципліни.

Особливістю організації навчального процесу за дистанційною формою навчання є те, що він може здійснюватись у різних формах: навчальні заняття (лекція, семінар, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації), самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи.

Лекції, семінари, консультації можуть проводитись зі студентами дистанційно у синхронному або асинхронному режимі відповідно до навчального плану. Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі.

Практичне заняття, яке передбачає виконання практичних (контрольних) робіт, відбувається дистанційно в асинхронному режимі. Окремі практичні завдання можуть виконуватись у синхронному режимі, що визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Контрольні заходи з навчальної дисципліни при здійсненні підготовки фахівців за дистанційною формою навчання включають проміжний, підсумковий та інші визначені закладом вищої освіти контролі знань, набутих студентом в процесі навчання. Усі контрольні заходи можуть здійснюватись відповідно до рішення навчального закладу дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема відеоконференцій за умови забезпечення аутентифікації того, хто навчається.

Отже, головними завданнями використання технологій дистанційної форми навчання у закладах вищої освіти є: створення сприятливих умов для здобувачів вищої освіти у здобутті ними вищої освіти; підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, перепідготовка кадрів на основі впровадження нових інформаційних, комунікаційних, психологічних та педагогічних технологій навчання. Для успішного здійснення процесу дистанційного навчання викладачам та здобувачам вищої освіти необхідно мати певний інструмент, а саме платформу – систему програмного забезпечення, що дозволить розміщувати, спілкуватися, контролювати знання здобувачів вищої освіти, здійснювати управління курсом та процесом навчання. Серед платформ дистанційного навчання можна виділити Moodle, Zoom, Google Classroom та інші.

Також необхідно відмітити, що для створення середовища дистанційного навчання необхідні служби та сервіси мережі Інтернет (блог, електронна пошта, онлайн дошка, онлайн-відео та -аудіо, чати, форуми, онлайн засоби проведення тестування, онлайн презентації, електронні бібліотеки тощо) [3].

В закладах вищої освіти поряд із традиційними технологіями навчання широко використовуються і технології дистанційного навчання. Для якісного забезпечення освітнього процесу в них використовується платформа Moodle, яка здійснює безпосередній супровід

освітнього процесу. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це модульне об’єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, його ще називають системою управління навчанням, курсами, віртуальним навчальним середовищем або платформою для навчання, яка надає викладачам та студентам великий набір інструментів для навчання, особливо дистанційного. Цю платформу можна використовувати для навчання здобувачів освіти, підвищення кваліфікації, бізнес-навчання, як у комп’ютерних аудиторіях, так і вдома.

Zoom – це сервіс для організації онлайн-зустрічей та відеозв’язку. Його використовують у закладах вищої освіти для проведення дистанційного навчання, а також для проведення вебінарів для великої кількості користувачів та спікерів.

Google Classroom – безкоштовний веб-сервіс для обміну файлами. У даному сервісі можна робити фото та прикріплювати їх до завдань, редагувати та робити копії. Можна ділитися файлами з інших додатків. Викладач може онлайн слідкувати за роботою студентів, проглядати документи з якими вони працюють, які виконують завдання або, навіть, виправляють помилки. У сервісі викладач має можливість коментувати отримані роботи та виставляти оцінки, також відправляти роботу студенту на доопрацювання та після внесення правок студентом оцінити роботу повторно.

Вищезгадані освітні платформи широко використовуються в освітньому процесі закладів вищої освіти багатьох країн, вони допомагають планувати та організовувати освітній процес, створювати курси та паралельно спілкуватися з великою кількістю слухачів, здійснювати швидкий та якісний контроль знань здобувачів освіти.

Спілкуючись онлайн зі здобувачами вищої освіти викладачі створюють групові чати, дзвінки та конференції у Viber, Telegram, WhatsApp, а також користуються електронною поштою, тобто використовують усі доступні сервіси та можливості для співпраці зі студентами. Нині хмарні сервіси – це повноцінні навчальні інструменти, що дозволяють викладачу створювати власний інформаційно-освітній простір. Саме завдяки цьому і формуються взаємини між викладачами та зі студентами, а сучасні цифрові технології стають важливою передумовою успішності як освітнього процесу загалом, так і дистанційної форми навчання зокрема.

Отже, дистанційна форма навчання – це одна з форм здобуття вищої освіти, яка на сьогоднішній день, враховуючи реалії нашої країни являється одним з можливих варіантів навчання здобувачів вищої освіти. Вона, як і інші форми має як переваги, так і недоліки. До переваг можна віднести те, що така форма здобуття освіти дозволяє зручне використання інтерактивних технологій; вирішує питання фактору транспорту та відстані; дозволяє залучати у навчальний процес фізично віддалених фахівців та експертів. Серед недоліків можна визначити потребу у надійному технічному оснащенні та потребу працювати у дистанційному режимі за умов недостатньої чи відсутньої емоційної, візуальної та психологічної комунікації із учасниками навчального процесу.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології не замінять живого спілкування здобувачів вищої освіти з викладачем, але кожна проблема породжує нові можливості: для здобувачів освіти – навчитися вчитися самостійно, для викладачів – навчитися використовувати цифрові технології у навчанні.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
2. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75, Т. 3. С. 91–96. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/75/part_3/20.pdf.
3. Деякі питання організації дистанційного навчання. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>.

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ НАВЧАННЯ ЯК НАПРЯМ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Модернізація освіти на тлі сучасних технологічних трансформацій, а також значних соціально-економічних та інформаційно-комунікаційних змін у суспільстві, зумовлює розроблення ефективних освітніх технологій, здатних забезпечувати не лише продуктивне опанування студентами теоретичних положень дисциплін, а й вироблення стійких умінь самостійно здобувати знання в процесі індивідуального творчого пошуку.

Необхідність розвитку умінь самостійної навчальної діяльності та здібностей визначається вибудовуванням індивідуальної освітньої траєкторії навчання. Під «індивідуальної освітньої траєкторією» розуміється персональний шлях досягнення поставленої освітньої мети (або навчального завдання) студентом, відповідний його здібностям, мотивам, інтересам і потребам [1, с.63]. У процесі навчання в освітній установі індивідуальна траєкторія досягнення поставленої мети вибудовується шляхом навчання спільно з викладачем як за допомогою існуючих методичних елементів.

Вибір освітньої траєкторії в період навчання в вузі спрямований на: розвиток студентом умінь самостійної навчальної діяльності; постановку адекватних освітніх цілей і відповідних завдань; вибір методів, форм, засобів і змісту навчання; самооцінку особистісних досягнень; ініціативу і відповідальності за прийняття рішень і вирішення поставлених завдань. Безумовно, вибір індивідуальних траєкторій навчання передбачає значний обсяг самостійної навчальної діяльності [2, с.254].

У науковій літературі під самостійної навчальної діяльністю розуміється «вид пізнавальної діяльності, регульованою і керованою студентом як суб'єктом даної діяльності і спрямованою на освоєння предметних знань і умінь і культурно-історичного досвіду» [3, с.254]. Участь в самостійної продуктивної навчальної діяльності передбачає, що студент:

- включається у визначення цілей оволодіння і співвідносить їх зі своїми реальними інтересами і потребами;
- бере активну участь в проектуванні кінцевого результату продукту оволодіння і визначенні критеріїв його оцінки;
- спільно з викладачем відбирає найбільш прийнятні та ефективні форми і прийоми навчання;
- оцінює реальні досягнення і можливості використання в реальній діяльності;
- оцінює продуктивність і досвід своєї навчальної діяльності.

Таким чином, вибір індивідуальної траєкторії навчання в процесі навчання - це спільна діяльність з окремо визначеними функціями кожного з суб'єктів освітньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Каньковський І.Є. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного професійної підготовки фахівця. Професійна освіта: проблеми та перспективи, 2013. Вип.4. С. 62-65.
2. Тарасевич Н.В. Самостійна робота студентів як важлива складова організації навчального процесу. Матеріали III Міжнародній науково-методичній конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку», м. Одеса, 27-28 лютого 2020 р., Одеса, 2020. С. 253-255.
3. Тарасевич Н.В. Актуальні проблеми реалізації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Матеріали VI Міжнародної науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку», м. Одеса, 21-22 лютого 2023 р., Одеса, 2023. С. 84.

Несененко П. П.

*Д. е. н., доцент кафедри ЗЕТ та ЕП
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

Грималюк А. В.

*Д. е. н., доцент кафедри ЗЕТ та ЕП
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

Сухова Т. Л.

*Старший викладач кафедри ЗЕТ та ЕП
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Забезпечення якісної підготовки фахівців багато в чому залежить від ефективності навчального процесу. Майбутньому фахівцю необхідно не тільки мати глибокі та гнучкі професійні знання та вміння, а й розвинені професійні та соціальні якості та характеристики. Інакше кажучи, існуючий рівень розвитку виробництва орієнтує сучасного фахівця на необхідність оволодіння професійними вміннями лише на рівні професійних знань та компетенцій. Професійні компетенції дозволяють фахівцю-професіоналу бути адаптивним до умов, що змінюються на ринку праці, дають можливість до самореалізації в різноманітних сферах професійної діяльності [1, с.74–79].

І тому головним завданням на сьогоднішній день стає не передача студентам певного багажу знань, а вплив на спосіб мислення та підхід до явищ. Освітня установа має орієнтуватися у широкому спектрі сучасних інноваційних технологічних моделей. В опорі на інноваційні технології професійна підготовка, що цілеспрямовано організується, сприяє розвитку пізнавальної діяльності, самостійності, творчої активності, продуктивного мислення студентів, що є вкрай затребуваним у розвиненому індустріальному суспільстві. Сьогодні сучасні педагогічні технології акцентують педагога на вмінні конструювати не лише заняття, а й створювати особливе педагогічне середовище, в якому можлива реалізація активних методів навчання.

Активними методами навчання називають такі методи, які спонукають до активної розумової та практичної діяльності у процесі оволодіння навчальним матеріалом. Активні методи навчання будуються за схемою взаємодії «лектор ↔ здобувач». З назви зрозуміло, що це такі методи, які передбачають рівнозначну участь викладача та студентів у навчальному процесі. Тобто, здобувачі вищої освіти виступають як рівні учасники та творці лекції. Активні методи дозволяють поринути студентам у контрольоване спілкування, включитися у реальні події. При цьому створюються умови, в яких здобувачі змушені оперувати поняттями різного масштабу, включатись у вирішення проблеми інформаційного різного рівня. Активні методи допомагають створити такі умови для освітнього процесу, за яких можливе досягнення цілей, передбачених РНП.

Родоначалниками даних методів прийнято вважати ще таких уславлених педагогів, як Г. В. Ф. Гегель, Ж. -Ж. Руссо, К. А. Гельвецій. Основна передумова використання активних методів у їхніх працях є необхідність удосконалення навчання та виховання з метою створення умов для повноцінного особистісного розвитку людини та досягнення суспільного блага та прогресу [2].

У сучасному світі проблема нестачі висококваліфікованих кадрів, дисбаланс кваліфікацій та невідповідність навичок та компетенцій до вимог ринку праці наростає. Оновлюється функціонал існуючих спеціальностей, з'являються нові вимоги до навичок та компетенцій фахівців. У зв'язку з цим, завдання університету – це швидка адаптація під існуючі потреби ринку праці.

Одним із орієнтирів для університету у підготовці висококваліфікованих кадрів можуть стати галузеві стейкхолдери з низки власних випускників, які вже мають значний досвід роботи у своїй сфері діяльності, впливають на розвиток своєї галузі та мають власне бачення розвитку майбутнього. Синергія університету з галузевими експертами дозволить збільшити гнучкість системи освіти по відношенню до ринку праці, що швидко трансформується [3, с. 207-210].

Одним із етапів формування даної синергії буде розвиток такого сучасного активного методу навчання як гостьові лекції. Особливу увагу варто приділити гостьовим лекціям із залученням як спікерів стейкхолдерів із числа випускників ОНЕУ.

Гостьові лекції – це унікальний метод навчання, де учасники можуть поділитися своїми цінними знаннями та унікальним досвідом. Залучені стейкхолдери отримають можливість розповісти про свою експертну галузь та сучасні тренди, що впливають на розвиток тієї чи іншої сфери діяльності, поділитися новими технологіями та цікавими бізнес-кейсами. Крім того, вони зможуть розповісти про свій унікальний кар'єрний шлях (особисту історію успіху), розповісти про сучасні навички та компетенції (soft skills), які є невід'ємними вимогами для успішної кар'єри в умовах конкурентного ринку праці.

Гостьова лекція – активний метод навчання сучасного рівня освіти. Цей вид діяльності сприяє налагодженню співробітництва між закладами та комунікації науковців, здобувачів освіти та стейкхолдерів [4]. Розглянемо це питання більш детально.

Яку користь матимуть здобувачі освіти від гостьових лекцій? По-перше, отримують унікальну інформацію та знання від випускників ОНЕУ, які відбулися як професіонали, по-друге, зможуть надихнутися історіями успіху, вибрати найкращі моделі розвитку для власної кар'єри, дізнаються про секрети професійної майстерності, по-третє, дізнаються, які додаткові навички та компетенції (soft skills) необхідні для успішної кар'єри.

Яку користь матимуть лектори від «Гостьових лекцій»? По-перше, отримають можливість на майданчику рідного університету поділитися цінними знаннями та унікальним досвідом, по-друге, зможуть зібрати та резюмувати свої експертні знання, напрацьовані роками, по-третє, отримають можливість прокачати ораторську майстерність та

частково вирішити питання нестачі висококваліфікованих кадрів, підбираючи серед претендентів вищої освіти нових співробітників у свої організації.

Яку користь отримає університет від гостьових лекцій?

По-перше, отримає можливість зміцнити зв'язок із практичною сферою застосування результатів навчання, по-друге, детально дізнається, як і у яких напрямках модернізується ринок праці, по-третє, отримає можливість адаптувати навчальні програми та освітні стандарти, що мають, під сучасні тренди, а також знаходить нові орієнтири для розробки передових освітніх програм, що додасть еластичності системі освіти по відношенню до вимог економіки.

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики ОНЕУ у поточному навчальному році провела кілька гостьових лекцій із залученням різних цікавих спікерів.

Так в Одеській обласній раді на виконання укладеної угоди про співпрацю між кафедрою загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету та Одеською обласною радою було проведено гостьову лекцію «Сучасні проблеми та шляхи вдосконалення місцевого самоврядування на прикладі Одеської області».

В ході лекції випускник ОНЕУ, заступник голови Одеської обласної ради В. М. Шкарівський цікаво та змістовно розповів студентам про сучасні проблеми та шляхи вдосконалення місцевого самоврядування на прикладі Одеської області. Відбулася конкретна, ділова та цікава розмова із студентами стосовно умов та особливостей організації роботи, завдань і планів органів місцевого самоврядування в одеській області.

Також в організації і проведенні даного заходу прийняли активну участь керуючий справами апарату обласної ради О. М. Балан, заступник начальника юридичного управління О. С. Соснін, голова постійної комісії обласної ради з питань міжрегіонального і міжнародного співробітництва О. В. Дімова, які провели ділову гру зі студентами «Підготовка та проведення сесії обласної ради». Кожен студент, який після здобуття вищої освіти зможе працювати в

самих різних ланках місцевого самоврядування, мав можливість дізнатися про особливості роботи Одеської обласної ради, задати питання які їх цікавили, сісти в крісло депутата та відчути атмосферу сесійної зали обласної ради, де приймаються важливі рішення для життєдіяльності нашої області [5].

Крім того, співробітниками кафедри було організовано проведення гостьової лекції «Тайм менеджмент в публічному управлінні та адмініструванні», яку прочитав директор департаменту оцінки і заставних операцій банку «Південний», к. е. н. В. М. Гагауз. Він в дуже цікавій формі розповів здобувачам освіти про набуття *hard soft skills* (англ. «Жорсткі» навички) – те, що можна вивчити і що можна протестувати та як капіталізувати особисту вартість на ринку праці. В ході лекції студентам були надані конкретні практичні поради та аналізувалися практичні ситуації стосовно роботи в держаних установах, перебуванні на державній службі та відносно організації власного бізнесу.

Таким чином, у сучасних умовах можливе та необхідне застосування одночасно кількох активних методів навчання. Саме такий підхід до організації навчального процесу, коли претенденти стають не просто його учасниками, а й ініціаторами, дозволяє сформувати всі ті компетентності, які необхідні майбутнім фахівцям.

Оптимальні результати дає саме комбінована форма застосування методів навчання відповідно до цілей, завдань, врахування особливостей особистості викладача та студентів, за наявності необхідних ресурсів, програмного та технічного забезпечення.

Технологія активного навчання – це така організація освітнього процесу, при якій неможлива неучасть в пізнавальному процесі: кожен претендент або має певне рольове завдання, в якому він повинен публічно звітувати, або від його діяльності залежить якість виконання поставленої перед групою пізнавальної задачі.

Така технологія включає методи, що стимулюють пізнавальну діяльність студентів, що залучають кожного з них в розумову та поведінкову активність і спрямована на усвідомлення, відпрацювання, збагачення та особистісне прийняття наявного знання кожним претендентом.

Перевага розглянутих активних методів навчання полягає в тому, що розумне і доцільне використання цих методів значно підвищує ефект навчання, що розвиває, створює атмосферу напруженого пошуку, викликає у всіх учасників освітнього процесу масу позитивних емоцій і переживань.

Навчально-виховний процес у ЗВО має бути спрямованим на формування компетентного та всебічно розвиненого фахівця. Навчання, будучи двостороннім процесом, являє собою тісну взаємодію здобувачів освіти та викладачів. Упровадження активних методів навчання є одним із важливих напрямів удосконалення підготовки студентів, підвищує рівень їх мотивації, розвиває творчі і комунікативні навички.

Активні методи навчання сприяють активізації пізнавального інтересу та навчально-пізнавальної активності молоді, розвивають самостійність у прийнятті рішень, сприяють виробленню практичних навичок, визначають взаємодію учасників навчального процесу, що базується на партнерстві та співробітництві.

Список використаних джерел:

1. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 14. С. 74–79.
2. Гегель на сторінках [philolex.de](http://www.philolex.de). URL: <http://www.philolex.de/hegel.htm>
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К.: Академвидав, 2014. 320 с.
4. Буденкова Н.М., Мисіна О.І. Застосування активних методів навчання у формуванні довшеної особистості. *Young Scientist*. Електронне видання. № 4.1. April, 2018. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4.1/1.pdf>
5. Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики. Події та новини. URL: <http://oneu.edu.ua/pages/kafedri/zet/#1537975415404-5381e905-5199>

ПОКОЛІННЯ Z ЯК СУЧАСНІ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Теорія поколінь з'явилась наприкінці ХХ століття. Американські вчені – демограф Нейл Хоув (Neil Howe) та історик Вільям Штраус (William Strauss) у 1991 р. у праці «Покоління» [1] презентували нову концепцію, згідно з якою підґрунтям конфлікту поколінь є протилежні цінності, а не вікові рамки. За різними даними центеніалами вважаються ті, хто народився рано після 1995-го, пізніше - після 2005-го року. Саме тому їх ще називають «Digital Native», що фактично перекладається як Цифрова Людина [2].

У будь-якому разі центеніали – це величезна частина нинішніх школярів, які є і будуть основними героями освітнього процесу у найближчі роки.

Представники покоління Z активно використовують планшети, віртуальну реальність (3D), цікавляться наукою та технологіями, а також мистецтвом.

Можна визначити такі характеристики, проблеми та особливості мислення нового покоління:

- на інтуїтивному рівні взаємодіють із різною електронікою та спілкуються із зовнішнім світом переважно через екрани мобільних телефонів, дисплеї комп'ютерів;
- є активними споживачами високих технологій та гаджетів;
- важко заводять друзів у реальному світі; віртуальне спілкування переважає над особистим; швидко вступають у онлайнвий контакт, проте реальні дружні зв'язки їм утруднені;

- при віртуальному спілкуванні візуальна мова замінює звичний для попереднього покоління звичайний текст; погана сприйнятливості до текстових повідомлень та перевага візуальних гейміфікованих повідомлень; набагато звичніше читати короткі новини, ніж якусь статтю; спосіб їх думок відрізняється фрагментарністю, а судження – поверховістю («кліповомислення»);

- відводять відеоіграм важливе місце у своєму житті;
- щодня встигають переглянути безліч екранів (використовують одночасно до п'яти екранів, попереднє покоління – до двох), тому у них зростає швидкість сприйняття інформації, проте вони важко утримують увагу на одному предметі довше 8 секунд;

- у них немає «героїв» та «авторитетів», є лише «кумири» (як і покоління Y); авторитет батьків і викладачів зменшується на користь інтернету (який «все знає»), збільшується психологічна дистанція між ними та дорослими, а разом з цим страждає процес передачі та досвіду від дорослих; майже всю інформацію представники покоління Z отримують із мережі, що надає їм впевненості у своїх поглядах, які далеко не завжди правильні;

- вони мають здатність до «багатозадачності»: можуть одночасно слухати mp3-музику, спілкуватися з друзями в чаті, блукати по Мережі, редагувати фотографії, до того ж роблячи все це під час навчання.

У зв'язку з цим різко зростає швидкість сприйняття ними інформації. Тут є і зворотний бік – мозок «нудьгує», якщо інформації мало, як, наприклад, на лекціях. Тому викладачам буває надто складно утримати увагу студентів на своїй дисципліні, внаслідок чого виникають конфлікти.

Але найголовніше – вони мислять абсолютно не так, як їхні батьки та викладачі. Вони інші. Такими є реалії життя. І боротися із цим безглуздо. Це покоління, безумовно, потребує іншого, інноваційного підходу, що зумовлює необхідність пошуку нових педагогічних прийомів, форм і методів навчання.

Очевидно, необхідно переглянути систему освіти, щоб не придушувати волю та устремління молодого покоління, а сприяти розвитку їх як особистостей, дати можливість їм

виявляти свої таланти та унікальність. Зважаючи на зазначені вище особливості покоління Z, можна сформулювати пропозиції щодо вдосконалення способів навчання цифрового покоління у вищих навчальних закладах.

Мотиваційним механізмом навчання у класичному вузі для покоління Z може стати компетентнісний підхід. Це, з одного боку, явно демонструє практичну спрямованість компетенцій, що набуваються, а з іншого – сприяє цілісному сприйняттю освітнього процесу.

Оскільки освітній процес дуже складний, то реформувати його з урахуванням впливу цифрової революції необхідно дуже обережно. Потрібно зберегти все найкраще, накопичене раніше, у поєднанні (а не замість) з новими формами та методами.

Розробляти навчальні плани, у тому числі які реалізують компетентнісний підхід, адаптовані за змістом до сучасного світу та основними тенденціями в економіці, що передбачають освоєння «корисних» знань (реалізація концепції «long-life learning»).

Дотримуватися балансу між часом, обсягом інформації та користю.

Чітко формулювати мету та результат, яких буде досягнуто в процесі виконання завдання (навчання).

Для здобувачів вищої освіти покоління Z доцільно подавати матеріал від приватного до загального.

Створювати та підтримувати індивідуальні траєкторії навчання.

Макимально візуалізувати інформаційно-освітній простір.

Змінювати роль викладача в освітньому процесі.

Перенести частину освітнього процесу у віртуальне середовище.

Орієнтація на безоцінне ставлення до сучасних студентів: не «вони не такі, не вміють, не хочуть», але «по-іншому мислять, мають свої сильні і слабкі сторони».

Водночас необхідно пам'ятати та враховувати у взаємодії різницю між поколіннями викладачів та здобувачів, причому й ті, й інші скоріше недооцінюють, ніж переоцінюють їхню виразність.

Постійна робота із мотивацією здобувачів. Необхідно не тільки зацікавити їх, а й дати чітке розуміння того, як матеріал заняття може бути використаний у професійній діяльності чи житті.

Стимуляція рефлексії як здобувачів, так і викладачів на тему процесу навчання, його проблем та можливостей. Діалог зі здобувачами необхідний не тільки в рамках дисциплін, що вивчаються, але і з проблем і методів навчання.

Розробка та використання методик, що підвищують довільність психічних процесів, що розвивають абстрактне мислення, уміння працювати з текстами.

Отже, для успішної взаємодії з поколінням Z потрібно не просто враховувати їх особливості – необхідно змінювати принципи взаємин. Таким чином, в умовах соціального середовища, що динамічно змінюється, підвищується роль психолого-педагогічного супроводу процесу навчання. Під час вирішення завдань вищої професійної освіти актуально стає розробка психологічно обґрунтованого управління навчанням та розвитком здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Howe N., Strauss W. Generations: The History of Americas Future, 1584 to 2069. New York: Quill William Morrow, 1991. 367 p.
2. Sholehah Salsabiila, Khresna B. Sangka and Nurhasan Hamidi. Academic Procrastination on Digital Native Higher Degree Student: Does it Really Matter? Advances in Social Science, Education and Humanities Research. 2018. № 262. P. 416-421. DOI: <https://doi.org/10.2991/ictte-18.2018.78> (дата звернення 29.01.2024)

АКТУАЛЬНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасне суспільство неперервно розвивається, що призводить до постійних змін у сфері освіти. Нові ідеї та концепції з'являються, розширюючи горизонти знань і кваліфікацій.

Цей постійний рух також породжує нові сфери взаємин та професій, що вимагають відповідних дисциплін і спеціальностей. Українська вища освіта перебуває у процесі активних реформ, що спонукає до пошуку і впровадження нових методик та підходів до навчання. Це стимулює розвиток інноваційних форм і технологій навчання, спрямованих на максимальне залучення студентів та ефективну передачу знань. Гармонізація вищої освіти в Україні відповідно до стандартів Європейського простору передбачає не лише просте впровадження нововведень, але й активний розвиток на основі концепції інноваційного розвитку. Ця концепція наголошує на тому, що лише шляхом інновацій можна забезпечити прогрес та відмінності у суспільстві. Одним з головних принципів є пріоритетне впровадження передових методик та підходів у сфері освіти й науки. Інновації в освіті дозволяють створювати умови для формування нового покоління людей, які здатні до творчого мислення та новаторської праці.

Крім того, особлива увага приділяється розвитку особистості студентів. Важливо, щоб вони отримували не лише фахову, а й культурну та комунікативну підготовку, що дозволить їм ефективно взаємодіяти в сучасному суспільстві. Зокрема, важливими навичками є здатність до самостійного здобуття знань, розвиток інформаційної та соціальної

компетентності, а також критичного мислення. Такий підхід сприяє формуванню громадян, які можуть ефективно адаптуватися до змінного оточення, активно впроваджувати інновації, та розвивати суспільство в цілому.

У педагогічній практиці потрібно створити простий, але універсальний інструмент для особистісного і професійного розвитку студентів. Цей інструмент повинен розкрити структуру та динаміку розвитку в інноваційних методиках навчання та в моделюванні освітнього середовища. Інноваційне навчання – це постійне прагнення до переосмислення цінностей у навчальному процесі, зберігання тих, які є важливими, і відкидання застарілих. Це означає впровадження нових методів і засобів для досягнення навчальних цілей. Інновації в навчанні включають активний процес створення та поширення нових підходів і технологій, спрямованих на досягнення успіху в освіті. Вони передбачають гармонійне поєднання традиційних методик з результатами творчого пошуку, застосування нестандартних та прогресивних технологій, а також використання оригінальних дидактичних ідей і форм організації навчального процесу. Все це спрямовано на забезпечення якісної освіти та підготовки компетентних фахівців. [1]

Освітні інновації є систематичним процесом, спрямованим на впровадження часткових змін у всіх аспектах освітнього середовища. Ці зміни охоплюють мету освіти, зміст навчання, методи і форми викладання, а також способи взаємодії між студентами та викладачами. Головною метою освітніх інновацій є адаптація освітнього процесу до сучасних вимог суспільства та ринку праці. Цей процес прагне забезпечити ефективне навчання, що відповідає потребам і викликам сучасності, сприяючи розвитку компетентностей та навичок, які є ключовими для успішної інтеграції в суспільство. Таким чином, освітні інновації стають важливим інструментом в удосконаленні освітнього процесу та підготовці кваліфікованих фахівців, готових до викликів сучасного світу.

Сучасна освітня практика використовує різноманітні педагогічні технології для досягнення різноманітних цілей навчання та розвитку здобувачів вищої освіти:

1. Структурно-логічні технології. Ці технології базуються на логіці побудови навчального процесу, де матеріал подається структуровано і систематизовано. Вони включають

в себе різноманітні методи і прийоми організації навчального матеріалу з метою сприяти його засвоєнню студентами. Приклади таких технологій включають методіку розгорнутого плану, метод проектів, метод кейс-стаді, тощо.

2. Інтеграційні технології. Ці технології спрямовані на поєднання різних предметів, тем або аспектів навчальної програми з метою покращення засвоєння матеріалу і розвитку комплексного мислення студентів. Інтеграція може відбуватися як у межах одного предмету, так і між різними дисциплінами. Приклади включають проекти, тематичні тижні, інтердисциплінарні курси тощо.

3. Професійно-ділові ігрові технології. Ці технології передбачають використання ігрових методів і прийомів у професійному навчанні або на заняттях з розвитку конкретних професійних навичок. Ігрові ситуації, симуляції, рольові ігри, бізнес-ігри - це лише деякі приклади таких технологій.

4. Тренінгові засоби. Ці технології спрямовані на підвищення ефективності навчання за рахунок використання спеціально розроблених методик, тренінгів, семінарів, майстер-класів тощо. Вони часто включають в себе практичні завдання, рольові ігри, групові вправи та обговорення.

5. Інформаційно-комп'ютерні технології. Ці технології використовують інформаційні та комп'ютерні ресурси для поліпшення процесу навчання. Вони включають в себе використання комп'ютерних програм, мультимедійних матеріалів, веб-ресурсів, онлайн-курсів та інших електронних засобів.

6. Діалогово-комунікаційні технології. Ці технології зосереджені на взаємодії між учасниками навчального процесу. Вони включають в себе методи активного слухання, обговорення, колективної роботи, взаємодії в групах, розвитку навичок спілкування та співпраці. Такі технології сприяють розвитку соціальних навичок і сприйняття різноманітних поглядів. [2]

У сфері освіти, використання диверсифікованих навчальних технологій відкриває широкі можливості для поєднання традиційних методів з новаторськими підходами. Це сприяє не лише модернізації освітнього процесу, а й переорієнтації його на більш ефективну та цілеспрямовану форму. Основна увага в такому підході приділяється особистісному розвитку студентів, спрямовуючи їхні зусилля на розвиток творчого та критичного мислення. Важливо, щоб навчальні методи сприяли здатності студентів адаптуватися до нового досвіду, вміти гнучко застосовувати знання та розвивати навички, необхідні для успішної реалізації у сучасному світі. Такий підхід до навчання також підкреслює важливість рольового та імітаційного моделювання в процесі вирішення навчальних завдань. Він стимулює студентів до активної участі, сприяючи розвитку їхньої творчості та здатності до співпраці та інноваційного мислення. Отже, через поєднання різноманітних навчальних технологій із спрямованістю на особистісний розвиток, студенти отримують унікальні можливості для поглибленого вивчення та розвитку своїх здібностей у сучасному освітньому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Шевченко В.М. Сучасні методи та технології навчання у вищій школі України. Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору. Мат. XI Міжн. наук.-практ. конф. . Київ-Слупськ. 2016. С. 151-160.

2. Нечева Н.В., Шикіна О.В. Сучасні тенденції інноваційних методів викладання. Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку: Мат. III Міжн. наук.-метод. конф. Одеса: ОНЕУ. 2020. С. 112-114

Горгачова М. І.

*доцент кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

Коцюрубенко Г. М.

*доцент кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ – ЗАПОРУКА ДОСЯГНЕННЯ ЗДОБУВАЧАМИ НЕОБХІДНИХ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сучасні умови характеризуються швидко змінюваними процесами в освітньому середовищі. Пристосовуючись до викликів сучасності та запитів роботодавців технології навчання також потерпають певних змін, зокрема більшу частину складають практичні заняття у порівнянні з лекціями, а надалі на перший план виходять не звичайні практичні заняття, а такі технології навчання як тренінгові. Така тенденція пов'язана з певними перевагами тренінгових технологій: сприяють встановленню демократичного стилю спілкування, забезпечують суб'єкт-суб'єктний характер освітнього процесу; орієнтовані не тільки на правильну відповідь, а на сам процес пошуку; розвивають гнучкість і креативність мислення, здатність вирішувати проблемні завдання; формують у здобувачів практичні навички до виконання індивідуальних і групових завдань, а також навички публічної презентації отриманих результатів; дозволяють систематизувати набутий досвід; навчають ефективно працювати в команді; ініціюють активність здобувачів освіти; сприяють усуненню нерозуміння матеріалу та інтеграції знань і навиків декількох напрямків (міждисциплінарність), а також, окреслюють шляхи особистісного саморозвитку та формують у здобувачів навички навчатися упродовж всього життя. Тренінг дійсно є технологією навчання, оскільки включає у себе велику кількість певних форм та методів: міні-лекції, дискусії та обговорення у групах чи підгрупах; аналіз ситуаційних вправ (кейсів та критичних випадків), метод мозкового штурму, колективні презентації, ігрові методи (ділова, дидактична та рольова гра), які ґрунтуються на імітаційному моделюванні. По суті, тренінгові заняття є міксом усіх вище перелічених форм і методів навчання, результатом чого є створення найбільш сприятливих умов, коли кожен здобувач є рівноправним, має змогу оцінювати та бути оціненим. Особливо важливими дані технології навчання є для здобувачів-магістрів, оскільки тренінг зазвичай побудований на моделюванні певних ситуацій та спрямований на формування умінь і навичок, необхідних у практичній роботі, тобто розробці певних оптимальних рішень, застосовуючи методи, прийоми, отримані знання у штучно створеній проблемній ситуації, яка відтворює реальну ситуацію. Саме можливість моделювання життєвих ситуацій у процесі тренінгу передбачає підготовку здобувачів до реальних умов сьогодення та дозволяє перетворити їх на висококваліфікованих фахівців, які будуть мати попит з боку потенційних роботодавців.

Таким чином, використання тренінгових технологій в освітньому процесі дає можливість активізувати процес підготовки здобувачів вищої освіти, забезпечити студенто-орієнтоване навчання, вимагає від викладачів не тільки певних актуальних знань, але й умінь їх застосовувати у практичній діяльності. Саме тренінгові технології відповідають запитам з позиції забезпечення досягнення необхідних програмних результатів навчання здобувачами вищої освіти, забезпечують комплексність отриманих знань і навиків, що дійсно дозволить підвищити їх конкурентоспроможність на ринку.

MICROLEARNING ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ

Microlearning (мікронавчання) представляє собою інноваційну форму організації навчального процесу, яка передбачає розподіл на сеанси з короткими інтервалами від однієї до п'яти хвилин, впродовж яких здобувачі освіти отримують нову інформацію, відповідають на контрольні запитання та здійснюють повтор вже пройденого матеріалу. Даний підхід реалізує навчання "на вимогу", під час якого ефективно використовуються різноманітні інформаційні платформи та електронні пристрої.

Реалізувати мікронавчання можна на основі міні гри, за допомогою використання тестів Quiz та Google-форм, складання тематичного пазла для демонстрації щойно здобутих знань та вмінь і т.д. [1, с. 152].

На основі мікронавчання забезпечується високий ступінь контролю за навчальним процесом, персоналізація траєкторії навчання і використання різноманітних форматів подання матеріалу.

Для мікронавчання характерно отримувати знання у формі маленьких фрагментів, кожен з яких можна з легкістю та швидкістю замінити, впорядкувати або видалити.

Мікронавчання проводиться в режимі "точно та вчасно", як тільки здобувач освіти здійснює запит. План мікронавчання поділено на декілька модулів за принципом "1 модуль – 1 ідея – 1 skill" [2, с. 133].

Вагомою перевагою такого підходу до навчання є відсутність когнітивного перевантаження, адже здобувач освіти зберігає концентрацію на одному завданні протягом короткого періоду часу (в основному від 1 до 5 хвилин).

Відповідно до досліджень, середньорічне зростання ринку мікронавчання становитиме 14,2 відсотка по 2026 рік [3, с. 71].

Мікронавчання має перспективу у формі більш доступного варіанту порівняно з традиційними підходами через коротший термін навчання. Крім того, створення та впровадження контенту для мікронавчання відбувається досить швидко та ефективно. За умов необхідності оновлення та виправлення матеріалу здійснюється швидко та адаптовано. Також перевагою є можливість використання мікронавчання як у формальній та неформальній освіті.

У процесі такого підходу до навчання здобувачі освіти отримують тільки ту інформацію, яка їм потрібна прямо зараз, і відразу засвоюють знання, отримані на практиці. Даний спосіб полегшує запам'ятовування матеріалу, оскільки немає вимоги запам'ятовувати великий масив інформації. Це також зберігає найважливіший людський ресурс – час, що сприяє навчанню, оскільки здобувач знає, що отримана за лічені хвилини інформація буде корисною і актуальною.

Список використаних джерел:

1. Федорова О. В. Технології віртуальної реальності у розрізі мікронавчання: теоретичні та практичні засади. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 52(2). С. 150-156.
2. Коваленко М. А., Ломоносова О. Е., Швороб Г. М. Методи викладання економіки у сучасній вищій школі : наук.-метод. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 219 с.
3. Величко В. Є., Федоренко О. Г. Організація навчальної діяльності за технологією мікронавчання під час пандемії COVID-19. *Технології електронного навчання*. 2020. № 4. С. 67-75.

Тарасова К. І.
доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Сало Я. В.
доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Новак Г. В.
ст. викладач кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

СТУДЕНТООРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Студентоорієнтоване навчання є одним із ефективних педагогічних підходів у реалізації освітніх програм.

До основних положень студентоорієнтованого навчання належать:

- упор на активне навчання;
- акцент на критичному та аналітичному вивченні та розумінні;
- підвищення відповідальності з боку студентів;
- високий рівень автономії студентів;
- взаємозалежність між викладачем та студентами;
- рефлексивний підхід до навчального процесу з боку і викладача, і студентів.

До загальних принципів студентоорієнтованого навчання належать [1]:

1. Безперервний процес рефлексії. Основна філософія такого навчання ґрунтується на тому, що даний підхід до навчання постійно повинен удосконалюватися та приймати нові форми залежно від інтересів та потреб студентів. У зв'язку з цим, викладачі повинні регулярно аналізувати свої методи викладання, а також - матеріально-технічне обладнання для того, щоб покращити досвід навчання студентів та гарантувати, що програмні результати навчання досягаються з метою стимулювання критичного мислення та особистісних навичок студентів.

2. Студентоорієнтоване навчання не має універсального підходу. Ключовою концепцією такого навчання є усвідомлення того, що всі ЗВО, викладачі та студенти - унікальні. Студентоорієнтований підхід потребує вивчення допоміжних структур, придатних для кожного окремого контексту, а також цей підхід передбачає вивчення індивідуальних стилів навчання, що відповідають особливостям сприйняття студентів.

3. Студенти мають різні потреби та інтереси. Усі студенти мають потреби, які виходять за межі навчального курсу. Деякі з них захоплюються культурними заходами, інші - спортом або є членами студентського самоврядування. Під час війни студенти можуть мати стикатися з психологічними проблемами, фізичними пораненнями чи – вимушеним переселенням. Необхідно розробляти процес навчання, який враховуватиме всі характеристики та особливості студентів.

4. Вибір є центральним аспектом ефективного навчання у рамках студентоорієнтованого навчання. Студентам цікаво вивчати безліч різних питань, і, отже, їм необхідно надавати достатню свободу вибору курсів, методів навчання, оцінки тощо.

5. Студенти мають різний досвід та базові знання. Навчання має бути адаптовано до життєвого та професійного досвіду кожного студента. Наприклад, якщо окрема група студентів вже має значний досвід у вивченні дисциплін іноземною мовою, то такий досвід треба продовжувати. Особистий досвід також може бути використаний для того, щоб мотивувати студентів, наприклад, дозволяючи студентам ділитися своїми особистими історіями з життя з метою демонстрації їхніх ідей та думок.

І викладачі, і студенти зацікавлені у такому навчанні та лише виграють від його впровадження. Це в свою чергу, створює ряд певних переваг від впровадження такого підходу. Серед таких переваг слід назвати: підвищення якості освіти, підвищення статусу професії викладача, інноваційність, індивідуалізація навчальних траєкторій.

Навчання часто представляється в деякому протиставленні: або студентоорієнтоване, або орієнтоване на викладачах. На практиці, однак, ситуація не така однозначна. Краще розглядати студентоорієнтоване навчання як поєднання цих двох підходів.

Таблиця 1

Особливості різних підходів до навчання

Студентоорієнтоване навчання	Навчання, орієнтоване на викладачах
1	2
Широкий вибір у студентів	Обмежений вибір у студентів
Активність студентів	Пасивність студентів
Розширення повноважень студентів	Викладач як власник повноважень

Джерело: складено авторами.

Серед рекомендацій для викладачів з підвищення мотивації студентів слід назвати наступні:

- залучати студентів до співпраці у створенні курсів, що викликають інтерес;
- знайомити студентів із складними елементами предмету;
- інформувати студентів про різні кар'єрні траєкторії, які можуть бути доступні їм після завершення навчання;
- застосовувати власні дослідження до навчання студентів, ставити під сумнів методи, що використовуються та шукати альтернативи;
- запрошувати представників бізнесу, які володіють спеціальними знаннями та досвідом в області, що вивчається, або як приклад для наслідування запрошувати випускників [2].

Більш ефективний практичний досвід дозволить студентам та професіоналам пов'язувати теорію та знання та ділитися знаннями та навичками. Існує явний зв'язок між попереднім досвідом студентів та їх успішністю. Попередній досвід впливає на думку студентів про навчання, на їхню мотивацію та підходи до навчання. Викладачі зможуть легше налагодити контакти зі студентами, якщо знатимуть про їхній попередній досвід та розуміння предмета, що вивчається.

Викладач відіграє найважливішу роль у здійсненні студентоорієнтованого навчання та у досягненні студентами чіткого розуміння цього навчання. Крім того, таке навчання відходить від традиційного уявлення про викладача як про лектора і передбачає для нього більш значні ролі. Роль викладача – не тільки передавати знання, але виступати в якості ініціатора, творця освітнього середовища та консультанта. Через особливу роль викладача, саме професійний розвиток – одна із необхідних умов, що стає глобально важливим елементом підтримки культури такого навчання, що розширює навчальний досвід студентів та по-справжньому допомагає їм досягти запланованих результатів навчання для даного курсу чи компонента програми.

Список використаних джерел:

1. Заблоцька О. С., Ніколаєва І. М. Студентоцентризм як тренд сучасної освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 2021, 194: 29-33.
2. Сінельнікова Н. О. Студентоцентризоване навчання як домінанта розвитку вищої освіти. Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис: Інтеграція вищої освіти і науки, 2015, № 1 (3), С. 212.

СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ СТАТИСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Найважливіше завдання навчального процесу ОНЕУ полягає у формуванні студентів навичок самостійно мислити та засвоювати знання з різних дисциплін, у тому числі й статистичних. У нинішніх непростих умовах форми навчального процесу, методики навчання удосконалюються з метою активізації самостійної роботи студентів та розвитку гнучкого мислення. У зв'язку з цим від викладачів статистичних дисциплін потрібне цілеспрямоване використання інтерактивної методики навчання, різних форм контролю, конкретних ситуацій, щоб на основі теоретичних положень аналізувати суперечливі процеси ринкових перетворень.

Сьогодні під час викладання статистичних дисциплін основними принципами навчання виступають науковість, практична спрямованість, доступність та наочність. Розглянемо їх докладніше.

Почнемо з принципу науковості. Його суть полягає в тому, що зміст статистичних дисциплін, їх викладання мають бути науково обґрунтованими та мати світоглядну спрямованість. Для реалізації цього принципу необхідно в процесі навчання доказово розкривати кожне наукове положення матеріалу, що вивчається, не допускаючи помилок, неточностей, а також показувати значення матеріалу, що вивчається, для розуміння сучасних суспільно-політичних подій та їх відповідності інтересам і прагненням українського народу.

Принцип практичної спрямованості передбачає, щоб процес викладання статистики стимулював студентів використовувати отримані знання у вирішенні поставлених завдань, аналізувати та керувати бізнес-процесами, розробляючи власні висновки та погляди. Для цього доцільно проводити аналіз ситуацій із реальної економіки.

Доступність навчання передбачає правильне визначення ступеня теоретичної складності та глибини вивчення програмного матеріалу, кількість навчального часу, що відводиться для вивчення кожної теми з урахуванням її важливості та складності, та забезпечення глибокого та міцного засвоєння. Викладач повинен у процесі навчання компактно та дохідливо викладати матеріал, пов'язувати його з життям та вміло підводити студентів до теоретичних висновків та узагальнень.

Такий принцип як наочність обумовлюється безпосереднім спостереженням та вивченням явищ і подій. Багато складних теоретичних положень при вмілому використанні наочності стають доступними та зрозумілими для студентів.

Принцип свідомості та активності полягає у вмілому використанні статистичної методології та наданні навчальному процесу проблемного характеру. Для свідомого та активного оволодіння статистичними знаннями необхідно навчити студентів творчо мислити, виробити самостійний підхід до вивчення статистики.

Таким чином, реалізація принципів викладання статистичних дисциплін сприяє підвищенню якості та кадрової стійкості майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Погорелова Т. В. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні бізнес-статистики. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку (м. Одеса, 3-4 лютого, 2022 р.) Одеса: ОНЕУ, 2022. С. 200.

2. Погорелова Т.В., Гузинська А.М. Економічний розвиток України та його дискримінантний аналіз. Зб. наук. праць «Науковий вісник Одеського національного економічного університету». Одеса, 2023. С. 34-41.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

У відповідності із затвердженим стандартом вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, змістом програми визначені ключові знання, вміння та навички як результат студентоцентрованого навчання, якими повинен оволодіти здобувач [1]. Успішно та ефективно забезпечити їх отримання як результат розумової діяльності дає можливість вже з самого початку навчання формування у здобувачів системного стилю мислення як загальнонаукового.

Під системним мисленням будемо розуміти такий рівень його розвитку, який дозволяє пізнавати все різноманіття світу через встановлення зв'язків між предметами та явищами об'єктивної дійсності, виявляти закономірності її розвитку та прогнозувати їх [2, с.36].

Системне мислення використовує основні поняття авторського функціонально-системного підходу, згідно з яким системи, які оточують нас, класифікуються за ознакою походження: природні, штучні (створені людиною для виконання конкретної функції) та природно-штучні (природні, в яких окремі якості змінені цілеспрямованою діяльністю людини). Така класифікація розглядає людину як природно-штучну систему, а її компетентності – як штучні елементи, які можна сформувані [2; 3; 4].

Аналіз об'єктів та явищ за допомогою функціонально-системного підходу дозволяє нам усвідомлено підійти до встановлення всіх взаємозв'язків – як внутрішньосистемних, між елементами, що становлять систему, так і між системою та зовнішнім середовищем. В результаті виробляється багатоекранне, об'ємне – системне бачення. Експериментально було підтверджено, що застосування системного підходу сприяє переходу мислення на той рівень розвитку, який ми визначили як системне мислення і яке, орієнтоване на всебічне пізнання предмета, забезпечує інтегративний синтез знань [5].

Здатність мислити системно забезпечує можливість отримати (окрім суцільно практичних навичок) та сформувані у здобувача вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності як динамічну комбінація знань, вмінь та практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, які визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Наказ МОН № 565 від 24.04.2019 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64410/
2. Максименко С. Д., Меєрович М. Й., Шрагіна Л. І. Системне мислення: формування і розвиток: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія». 2020. 251 с.
3. Шрагіна Л. И. ТРИЗ как технология формирования системного мышления. //Матеріали доповідей II Всеукраїнської конференції з міжнародною участю «Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми» 21 березня 2019 року. Київ-2019. С. 221-229.
4. Шрагіна Л. І., Меєрович М. Й. Штучні системи: теорія створення та розвитку: монографія. Одеса: Бондаренко М. О., 2023. 208 с.
5. Глазунова М.А., Меєрович М.И., Шрагіна Л.И. Интегрированный курс на основе ТРИЗ-педагогика. *Педагогика*. 2002. №6. С.40-43.

СИСТЕМА РОБОТИ З ТЕКСТОМ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ БІЗНЕС-СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У НЕМОВНИХ ЗВО

Академічне читання – особливий вид читання, спрямований на отримання інформації з текстів науково-популярного та наукового стилів мови, аналіз структури наукового тексту і, зрештою, створення вторинного тексту (конспекту, реферату, інструкції). При цьому основна увага приділяється прийомам осмислення інформації, її когнітивному аналізу та переробці тексту.

Про рівень сформованості академічного читання свідчить володіння різними стратегіями читання. Пошукове читання пов'язується із надшвидким переглядом «по діагоналі», пошуком за ключовими словами (довідкові статті, електронні джерела, конкретні розділи монографій та дисертацій та ін.). Конспективне читання використовується при «копіюванні» інформації з одночасною вказівкою на джерело (бібліографічний опис). Глибоке читання часто передбачає перечитування з подальшим аналізом як змісту, так і структури наукового тексту.

Інформативно-смісловий рівень аналізу тексту з лінгвістичної точки зору включає фонетичний, лексичний, морфологічний, синтаксичний підрівні.

Проблема полягає у недостатній сформованості у студентів умінь аналітичного читання. Аналітичне читання – це навчальний вид читання, орієнтований на формування аналітичних і інтерпретаційних здібностей студентів.

Читання наукового тексту інтерпретується студентом з власного досвіду сприйняття отриманої інформації.

На передтекстовому етапі формуються насамперед прогностичні вміння: організовується робота із заголовком та ключовими словами. Студенти будують припущення щодо теми статті та пропонують своєрідний логічний каркас тексту, спираючись на ключові слова.

Далі ми пропонуємо розгляд практичних вправ під час роботи з текстом та їхню цінність для навчального процесу.

Перший етап – підготовчий, передтекстовий, перед читанням тексту.

Завдання 1. За картинкою та назвою спробувати визначити, про що текст.

На цьому етапі можна поставити кілька запитань з метою виявити знання студентів за даною темою, щоб підготувати їх до читання, налаштувати на те, про що вони зараз будуть читати. Також таке завдання розвиває уяву, здатність співвідносити зображення з певною тематикою. Це завдання дозволяє студентам творчо підійти до запропонованої теми та перевірити, наскільки власні висновки співпадуть з авторськими.

Завдання 2. Зробити припущення, які слова або вирази вам зараз зустрінуться у цьому тексті?

Даний етап активізує словниковий запас, лексику саме з даної тематики, допомагає перевести її з пасивного словникового запасу в активний, готує до сприйняття тексту, мовленнєвих конструкцій у ньому.

Завдання 3. За 30 секунд швидко пробігти очима текст і спробувати запам'ятати якомога більше інформації. Це може бути загальна думка, про що цей текст, або пригадати якісь факти з тексту.

Цей етап розвиває вміння швидкого читання, а також виробляє навичку швидко пробігши очима текст, визначити, чи є в ньому потрібна інформація, і чи варто витратити час на його читання більш повільно і вдумливо. Такі навички дозволяють зекономити багато часу під час пошуку інформації в Інтернеті, коли пошукова система Гугл видає нам багато сторінок

з різноманітними текстами, і ми витратимо дуже багато часу на те, щоб прочитати і перекласти текст і зрозуміти, що там немає того, що ми шукаємо. Також ця вправа тренує пам'ять.

На цьому передтекстовий підготовчий етап завершився. Тепер можна переходити до власне читання тексту. Тут починається текстовий етап читання. На цьому етапі при першому прочитанні увага спрямована на розуміння основного змісту/основної думки тексту та розподілення його на смислові частини.

Завдання 4. Спокійно, вдумливо прочитати текст мовчки, щоб зрозуміти повністю зміст прочитаного спокійно, без стресу, що зараз мене викличуть і треба буде відповідати. Можна спитати незрозумілі слова і вирази, записати їх у зошит або словник. Таким чином проводиться словникова робота.

Завдання 5. Кожний студент читає один абзац тексту вголос з перекладом. Таким чином ми перевіряємо правильність розуміння прочитаного. Після цього треба коротко своїми словами переказати абзац, уникаючи повторення слів з тексту.

Під час виконання цього завдання саме і формуються навички аналітичного читання, коли треба зрозуміти, про що ідеться у абзаці та інтерпретувати цей зміст своїми словами. По-перше тут залучується розумова діяльність здобувачів вищої освіти, а також це усна підготовка до написання письмової роботи типу есе, реферату та інших видів письмових робіт за текстом.

Після такої проробки тексту студентам легко виконувати вправи післятекстового етапу, де треба відповідати на питання за текстом, знайти потрібну інформацію, потрібні слова й вираз, тощо. Більш просунутим студентам можна запропонувати змістовний аналіз тексту, визначення основних наукових думок та висновків, до яких дійшов автор тексту. Це можна усно обговорити на занятті, а домашнім завданням можна дати есе з приводу прочитаного, запропонувати висловити свої власні думки з даної теми.

Список використаних джерел:

1. Моренцова А.В. Застосування екстенсивного читання англійською мовою для розвитку навичок академічного читання. «Молодий вчений». 2020. № 5
2. Моренцова А.В. Самостійне екстенсивне читання адаптованих книг англійською мовою у немовних вищих навчальних закладах. «Молодий вчений». 2020. № 4.
3. Merritt, A. (2013). What motivates us to learn foreign languages? The Telegraph (28.02.2013). URL: <https://www.telegraph.co.uk/education/educationopinion/9900074/What-motivates-us-to-learn-foreign-languages.html>

ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ В МАГІСТЕРСЬКИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Відповідно Закону України «Про вищу освіту» інтегральною компетенцією магістру є здатність розв'язувати задачі дослідницького характеру у певній галузі професійної діяльності [1]. Результати оволодіння цією та іншими компетенціями та навичками магістрант демонструє при написанні та захисті Магістерської роботи, важливою складовою якої є аналіз кількісних закономірностей, що склалися стосовно явища, що здобувач досліджує. Це стосується будь-якої галузі діяльності, у тому числі, при проведенні досліджень закономірностей, що склалися у сферах економіки, маркетингу, менеджменту, психології, соціології тощо.

Кількісні закономірності проявляються як у просторі, так і в часі. Кульмінацією дослідження закономірностей, що являють себе в часі, є прогнозні розрахунки рівнів явищ, що вивчаються.

Одним з підходів щодо здійснення перспективних розрахунків є інтуїтивний підхід, який, наприклад, можуть забезпечити експерти в певній сфері діяльності на основі своїх знань, умінь та великого досвіту. Крім інтуїтивного підходу до перспективних розрахунків, використовуються формалізовані методи, серед яких найбільш вживаними та точними є статистичні методи прогнозування. Бажано, щоб магістрант у дослідженнях продемонстрував навички використання як інтуїтивних, так і статистичних методів. Щодо можливостей застосування у магістерських роботах останніх, зупинимось детальніше.

Основою більшості статистичних методів прогнозування є процес екстраполяції, тобто переносу тенденції, що склалася в минулому, на майбутнє. Отже, важливим кроком здійснення надійного прогнозу є правильне, точне, об'єктивне визначення основної тенденції розвитку.

Одним з критеріїв точності такого визначення є достатньо велика кількість спостережень (часових проміжків). За наявності відповідної інформації прогнозні розрахунки можна здійснювати як на основі методу аналітичного вирівнювання, так і на основі регресійно-кореляційного моделювання, що детально вивчається в дисциплінах статистичного спрямування.

Проте, на жаль, в умовах невизначеності, криз, нестабільної політичної ситуації, а, тим паче, в умовах військового конфлікту, покладатися на довготривалі тенденції, що склалися до сьогодні (для більшості сфер), представляється ненадійним. У таких ситуаціях, а також у випадках нестачі інформації або часу, основну тенденцію можна виявити за нетривалі проміжки часу на основі середніх показників динаміки (абсолютних або відносних), і далі, продовжити її за межі історичного періоду. У випадках різноспрямованих коливань показників, дослідник іноді вимушений основну тенденцію виразити середньою за історичний період величиною і саме її розглядати в якості прогнозу. За різких змін в останньому періоді дослідження саме характеристики цього часового періоду іноді розглядають і в якості прогнозних значень.

Отже, магістрант має продемонструвати не тільки вміння використовувати певні методи прогнозування, але й довести їхню надійність саме при характеристиці процесів, які він досліджує, та прагне передбачити стан явища у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН З ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УМОВАХ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Змішана форма навчання (Blended Learning) є одним із трендів сучасної освіти не лише в Україні, а й в інших країнах. Цьому сприяв швидкий розвиток технологій, зміна вимог до освіти, а також виклики, які поставила війна перед закладами освіти України.

Змішана форма навчання об'єднує традиційне викладання в аудиторії з використанням електронних засобів та ресурсів, зокрема мережевих і дистанційних, створюючи унікальне та ефективне освітнє середовище. Це дозволяє індивідуалізувати навчання та створює додаткові умови для розвитку кожного здобувача вищої освіти.

Для викладання дисциплін з економічного аналізу в умовах змішаної форми навчання використовуються різні інструменти та ресурси:

- електронні платформи для навчання: Moodle, Google Classroom, Canvas, які дозволяють викладачам створювати інтерактивний контент і сприяють збереженню матеріалів та взаємодії між учасниками навчального процесу;

- відео-контент: записані лекції, відео-уроки, які роблять навчання більш доступним та зрозумілим (має особливе значення для заочної форми навчання);

- інтерактивні тести та завдання: сприяють розвитку критичного мислення та допомагають автоматично оцінювати рівень засвоєння матеріалу.

Використовувана змішана форма навчання показала низку переваг перед традиційною:

- використання сучасних технологій робить навчання більш цікавим та доступним;

- змішана форма навчання дозволяє здобувачам вищої освіти вивчати матеріал у власному темпі та вибирати оптимальний спосіб засвоєння інформації, тобто навчальний процес стає більш персоналізованим і адаптивним за рахунок використання тих методів, які задовольняють індивідуальні потреби кожного учасника освітнього процесу;

- підвищується ефективність використання аудиторного часу: заняття в аудиторії спрямоване на обговорення лише найбільш складних тем, вирішення завдань чи практичних вправ, які викликають додаткові запитання, що в результаті підвищує якість освіти;

- у здобувачів вищої освіти розвиваються навички самостійності та відповідальності: виникає необхідність самостійно визначати цілі, планувати час для виконання завдань;

- розширюється варіативність навчального контенту, викладач перестає бути єдиним джерелом інформації;

- створюються умови для розвитку пошукової та творчої діяльності.

Досвід викладання дисциплін з економічного аналізу показав, що незважаючи на те, що змішана форма навчання відкриває багато додаткових можливостей, з'явилися нові виклики: проблеми із забезпеченням стабільного доступу до технічних засобів як здобувачів вищої освіти, так і викладачів; необхідність постійної підтримки здобувачів освіти, заохочення їх до роботи; підвищення рівня мотивації навчання в умовах відсутності безпосереднього контролю з боку викладача; заохочення до роботи з цифровими інструментами. Крім того, для викладачів суттєво збільшується рівень навантаження через необхідність розробки додаткових матеріалів, індивідуальних завдань та індивідуалізації спілкування із здобувачами вищої освіти.

Отже, змішана форма навчання – не просто модний тренд, але й стратегія, що має низку викликів, але дозволяє забезпечити якісну та ефективну освіту в умовах сучасного світу. Поєднання традиційних методів та інноваційних технологій сприяє розвитку компетентних та самостійних особистостей.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ – ОСНОВА УСПІХУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В останній час великою популярністю та інтересом користується термін «Емоційний інтелект».

Емоційний інтелект - це здатність людини розпізнавати, розуміти, керувати власними емоціями, а також розуміти емоції інших людей. Емоційний інтелект відіграє важливу роль у міжособистісних відносинах, комунікації та прийнятті рішень.

Якщо розглядати студента як особистість, то вік 18-20 років - це період найактивнішого розвитку моральних та естетичних почуттів, становлення та стабілізації характеру та, що особливо важливо, оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини: цивільних, професійно-трудова та ін. Важливим для студентів цього віку (I-II курси) є усвідомлення та прийняття обов'язків перед собою, відповідальності за власне життя, формування життєвих планів. У своїх очікуваннях, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю та сім'єю досить реалістичні. Але у сфері освіти, соціального просування та матеріального благополуччя їх претензії найчастіше завищені. У зв'язку із цим у студента виникає багато емоцій.

Значною мірою психічний стан студента залежить від його успіхів у навчанні, тактовності викладачів, їхньої доброзичливості, а також взаємовідносин, соціально-психологічної атмосфери в аудиторії. У ході навчання на I курсі у вищому навчальному закладі на психічному стані студентів позначаються його відрив від будинку (якщо навчання пов'язане зі зміною місця проживання), необхідність адаптації до нових умов та ускладнення діяльності, підвищення вимог до самостійної роботи та ін.

Негативні ж емоції, що породжуються невдачами, важкими подіями в особистому та суспільному житті, поступово підсумовуються, накладаються одна на одну. Виникають розпач, почуття безнадійності, безвиході, безглуздості подальшого життя, що й підштовхує до фатального способу вирішення всіх протиріч. Отже, студент має вчитися керувати своїми емоціями.

У цьому віці особливо зростає потреба у спілкуванні з людьми та їх визнання, що значно визначається активною взаємодією з іншими соціальними спільнотами, специфікою навчання та виховання у вузі. Потреба у спілкуванні сприяє встановленню різноманітних зв'язків, розвитку товариства, дружби, стимулює обмін знаннями та досвідом, думками, переживаннями, настроями. У спілкуванні студенти пізнають не тільки себе, а й інших, опановують досвід соціального життя. До того ж ефективне вирішення проблем самосвідомості та самоствердження неможливе поза спілкуванням з оточуючими людьми. Вивчення емоційного інтелекту у студентів-економістів особливо важливе, оскільки їхня майбутня професія безпосередньо пов'язана із соціальними взаємодіями, а емоційний інтелект є своєрідним індикатором розвитку професійно важливих якостей, допомагає їм краще розуміти себе та інших людей, полегшує процес спілкування.

Зростання затребуваності суспільства у висококваліфікованих фахівцях обумовлює необхідність пошуку прийомів нарощування їх професійної компетентності з метою здійснення ефективної професійної діяльності, в якій вони здатні самостійно і активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися в умовах, що змінюються. Нині, актуально як примножувати особистісний потенціал, так і своєчасно, психологічно грамотно супроводжувати професійне становлення особистості процесі професіоналізації. У зв'язку з цим, особливого значення набуває проблема розвитку емоційного інтелекту студентів, особливо на ранніх етапах професійної підготовки.

Дослідження серед студентів I-II курсів про існування особливостей розвитку емоційного інтелекту у студентів економічних спеціальностей, обумовлених змістом навчально-професійної діяльності привели до наступних висновків:

1) вибір професії типу «людина-людина», до якої належить професія економіста ґрунтується на емоційному соціальному інтелекті, включаючи рівні від середнього та вище;

2) студенти економічних спеціальностей відрізняються від студентів, які навчаються на інших спеціальностях, вищим рівнем внутрішньоособистісного емоційного інтелекту.

3) дисципліни професійного циклу зумовлюють розвиток емоційного інтелекту: спостерігається динаміка з внутрішньоособистісного емоційного інтелекту;

4) розвиток емоційного інтелекту відбувається дисгармонійно: до другого курсу підвищується здатність безпосередньо сприймати мімічні прояви емоційного стану людини, але суттєво знижується здатність обговорювати з ним її почуття та реакції.

Список використаних джерел:

1. Кириленко Т. С. Емоційні переживання в процесі самореалізації особистості / Т. С. Кириленко, І. П. Давискиба // Наука і освіта : наук.-практ. журн. Півд. наук. Центру АПН України. – 2010. – № 9. – С. 71–74.

2. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект як чинник досягнення життєвого успіху: моногр./ Е.Л. Носенко, А.Г. Четверик-Бурчак. – К.: Вид-во «Освіта України», Київ, 2016. – 183 с.

3. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної свідомості / Елеонора Львівна Носенко // Вісник ДНУ. Педагогіка і психологія. – 2012. – Т. 20, №9/1. – С. 116– 123.

Загорулько М. А.
викладач циклової комісії гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін, к.ф.н.,
КЗ «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж» ЧОР,
м. Чернігів, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка висококваліфікованих фахових молодших бакалаврів у галузі медицини є однією з найактуальніших потреб сьогодення в умовах військового стану нашої держави, коли українські воїни боронять Україну від російської агресії. Зазначимо, що набуття іншомовної комунікативної (фахової) компетенції є суттєво важливою складовою серед загальних компетентностей сучасного здобувача фаху.

Студентоцентрована модель навчання:

- спрямована на забезпечення високих результатів навчання й формування найсучасніших компетентностей під час підготовки майбутніх фахівців;
- покликана забезпечувати всебічний розвиток особистості здобувача фахової передвищої освіти, врахування його індивідуальних особливостей, потреб, можливостей; передбачає впровадження особистісно-орієнтованих технологій навчання.

Здобувач фахової передвищої освіти стає суб'єктом навчального процесу, активним партнером викладача в процесі освітньої фахової підготовки.

Навчання англійської мови за професійним спрямуванням відповідно до реалізації студентоцентрованого підходу побудоване на використанні інтерактивних методів навчання: на проведенні дискусій, залученні студентів до групової проєктної роботи, на вирішенні ситуаційних завдань, на проведенні засідань круглих столів, використанні методу ділової гри тощо. Враховуючи специфіку немовного навчального закладу, викладачу необхідно ретельно продумувати те чи інше завдання та дотримуватись принципу поступовості (наприклад, круглі столи або дискусії організовувати в кінці вивчення певного блоку занять з теми).

Важливим фактором у підвищенні мотивації здобувача освіти до вивчення англійської мови за професійним спрямуванням є міжпредметна координація, тобто постійний динамічний зв'язок з фаховими дисциплінами, що виступають замовниками спеціальної лексики, необхідної для іншомовного професійного спілкування [1, с. 251].

Врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти та різного рівня їх підготовки неможливе без виконання завдань різного рівня з програмового матеріалу. Серед слабких студентів є ті, котрі з часом досягають кращих успіхів і виконують завдання більш високого рівня, аніж на початку вивчення навчального курсу.

Слід зазначити, що сучасні комп'ютерні технології є невід'ємною складовою інтерактивного навчання. У зв'язку з переходом на дистанційне та змішане (в режимі онлайн та офлайн) навчання через карантин та військовий стан ця актуальність набуває ще більшого значення.

Застосування мультимедійних засобів забезпечує реалізацію принципів наочності та динамічності навчального процесу. Використання мультимедійних презентацій для дистанційного навчання дає можливість дещо компенсувати певні недоліки дистанційного навчання.

Під час дистанційного навчання контроль засвоєних лексичних та граматичних навичок можна проводити в режимі онлайн тестування. А самі онлайн заняття краще проводити у режимі онлайн конференцій. Різноманітні навчальні матеріали (аудіоматеріали, відеоматеріали, навчальні тексти, матеріали та завдання з граматики та тем, що вивчаються, матеріали самостійної роботи) для зручності розміщуються на навчальних платформах. На навчальні платформи студенти прикріплюють і зроблені письмові завдання.

З метою підвищення мотивації студентів до вивчення англійської мови можна використовувати певні додаткові матеріали з освітніх сайтів:

- BBC Learning English;
- British Council LearnEnglish, тощо.

Успіхи здобувачів освіти у вивченні англійської мови за професійним спрямуванням залежать також від ступеню особистої відповідальності до навчання. В цілому використання студентоцентрованого навчання налаштовує майбутніх медичних молодших бакалаврів на ефективне опанування англійської мови за професійним спрямуванням.

Список використаних джерел:

1. Пилип'юк Л. Студентоцентрований підхід на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням // Інноватика у вихованні: зб. наук. праць. Випуск 17. – Рівне: РДГУ, 2023. – С. 254

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТИМУЛЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ»

Освіта зараз безпосередньо пов'язана з конкурентоспроможністю країни і все більше визначає конкурентоздатність майбутнього спеціаліста. Самостійна робота поступово залучає магістранта до написання статей, доповідей, пошуку і вирішення актуальних сучасних проблем.

Форми самостійної роботи студентів (СРС) при вивченні курсу різноманітні. Вони включають:

- аналітичний пошук для складання бібліографії за тематикою дослідження з використанням комп'ютерної мережі «Інтернет» та бібліотечних інформаційно-пошукових систем;
- вивчення наукової та методичної літератури, залучення електронних засобів статистичної, періодичної та наукової інформації;
- підготовку доповідей, презентації, рефератів, параграфу в кваліфікаційній роботі;
- участь у роботі студентських конференцій, розрахунок аналітичних таблиць при виконанні індивідуального завдання.

На наш погляд, основними найефективнішими видами самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань за даними фінансової звітності фірм, де працюють самі магістранти та аналіз звітності підприємств де працюють стейкхолдери, які залучаються для проведення семінарів, круглих столів на протязі терміну викладання дисципліни. Також особливу зацікавленість викликає проведення деяких процедур стратегічного аналізу підприємств – контрагентів та підприємств – конкурентів.

Перспективною формою СРС є вивчення доповідей міжнародних організацій з тематики дисципліни, перекладу статей відомих аналітиків з іноземних джерел (обговорення основних питань Всесвітнього економічного форуму, публікацій Associated Press, Bloonberg, Financial Times).

Обв'язко, щоб підготовлені магістрантом реферати, ессе, завдання, аналітичні таблиці супроводжувались співбесідою з викладачем (очно або через платформу ZOOM). Це вкрай важливо, щоб зрозуміти, наскільки свідомо і самостійно студент виконав окремі види роботи.

Список використаних джерел:

1. Гайдаєнко О. М. Використання матричних методів для проведення стратегічного аналізу / О. М. Гайдаєнко // Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю ОНЕУ, 20 травня 2021 р. – Одеса : ОНЕУ, 2021. – С. 152-154.
2. Чернишова Л.В. Економічний аналіз суб'єктів господарювання: навч. посіб. / Н. А. Волкова, О. М. Гайдаєнко, К. Д. Семенова, та ін. – 2-е вид., перероб. і доп. – Одеса: ОНЕУ. – 2022. – 217 с.

Ольвінська Ю. О.
завідувачка кафедри статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
Самотоєнкова О. В.
доцент кафедри статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ТА ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ЗІ СТАТИСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У зв'язку з вимушеним переходом на змішане навчання зростає обсяг і роль самостійної роботи студентів. На сьогоднішній день, при організації та контролі самостійної роботи студентів необхідно враховувати складні умови військового стану, в яких знаходиться Україна, а також неможливість очного відвідування занять значною кількістю студентів.

Одним із видів самостійної роботи студентів є виконання ними індивідуальних завдань з кожної дисципліни. Зі статистичних дисциплін студенти виконують розрахунково-аналітичні індивідуальні завдання, які мають певну специфіку. Такі завдання можуть охоплювати як декілька тем, так і зміст дисципліни в цілому. Вони передбачають статистичний аналіз конкретної соціально-економічної ситуації в країні або окремих регіонах на підставі самостійно зібраної інформації, її обробки, розрахунків певних показників, надання результатів у вигляді таблиць і графіків, написання аналітичної записки щодо стану досліджуваного явища, захист індивідуального завдання. При цьому студенти повинні вміти працювати зі статистичними збірниками та іншими джерелами збору інформації, користуватись офіційним сайтом Державної служби статистики України, вміти швидко знаходити необхідні дані.

У теперішніх умовах, коли багато студентів навчаються за індивідуальним графіком, викладач при розробці індивідуальних завдань, критеріїв їх оцінювання та можливостей захисту повинен це враховувати.

По перше, необхідно визначити, яка кількість студентів групи повинна відвідувати заняття в аудиторії. Такі студенти мають можливість безпосередньо консультуватись з викладачем щодо питань виконання індивідуального завдання.

По-друге, серед студентів, які мають право навчатися за індивідуальним графіком, необхідно виокремити тих, хто знаходиться в нашому місті та оформив індивідуальний графік у зв'язку працевлаштуванням. Такі студенти за можливістю відвідують заняття і теж можуть безпосередньо звертатись до викладача з питань виконання індивідуального завдання.

По-третє, серед студентів, які навчаються за індивідуальним графіком, є такі, хто знаходиться в інших регіонах України або закордоном, при цьому деякі з них одночасно навчаються у закордонних вищих навчальних закладах. Такі студенти мають можливість спілкуватись з викладачем тільки онлайн і в них завжди виникає більше питань стосовно виконання індивідуального завдання. При необхідності надання пояснень і консультацій таким студентам щодо виконання індивідуального завдання викладач використовує систему ZOOM, день і час проведення консультації попередньо обговорюються зі студентами.

Крім того, студенти, які навчаються за індивідуальним графіком і не відвідують практичні заняття в аудиторії, не отримують певну кількість балів (10 або 20 відповідно до виду підсумкового контролю), передбачену карткою самостійної роботи за активну участь у практичних заняттях (обговорення проблемних питань, розв'язання розрахункових задач, виконання домашніх завдань тощо). Таким студентам за їх бажанням заробити ці бали, викладач повинен надати додаткове індивідуальне завдання, тобто викладачу необхідно розробити додатковий пакет індивідуальних завдань.

Умовою ефективно організації самостійної роботи студентів при виконанні індивідуального завдання є забезпечення всіма навчально-методичними засобами, необхідними

для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними посібниками, конспектами лекцій, методичними вказівками щодо виконання індивідуального завдання, електронно-обчислювальною технікою тощо. Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання [1].

Всім студентам надається доступ до платформи MOODLE, де з кожної дисципліни викладено всі необхідні навчально-методичні матеріали. Виконане індивідуальне завдання студент може надіслати викладачу на електронну пошту або завантажити у додаток Google-клас для перевірки.

Підсумкова оцінка враховує бали за правильне виконання індивідуального завдання, зміст аналітичної записки та захист. Наприклад, з дисципліни «Статистика та аналітика ринків» критерії оцінювання індивідуального завдання такі: правильність виконання та зміст аналітичної записки – до 20 балів, захист індивідуального завдання – до 10 балів.

При організації захисту індивідуальних завдань теж необхідно враховувати, як навчаються студенти. Для студентів, які навчаються наочно, захист проводиться в аудиторії за розкладом занять з використанням мультимедійної техніки. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, захищають індивідуальні завдання в системі ZOOM. День і час захисту індивідуальних завдань встановлює викладач. В більшості випадків, за проханням студентів, захист проводиться в другій половині дня, щоб мали можливість захиститися студенти, які зранку працюють або навчаються у закордонних вищих навчальних закладах.

Слід відмітити, що виконання і захист індивідуального завдання суттєво впливають на рейтинг студента і підсумкову оцінку з дисципліни. Це підтверджують результати іспиту з дисципліни «Статистика» студентів 26 та 28 груп ФЕУП у першому семестрі 2023/24 н. р.

Виконання і захист індивідуального завдання з дисципліни оцінювались максимально у 20 балів. Із 35 студентів 26 групи виконали і захистили індивідуальне завдання 25 студентів, з яких 24 студента успішно склали іспит. 17 студентів із 25 за індивідуальне завдання отримали максимальну кількість балів (20). З цих 17 студентів, враховуючи результати іспиту, 7 студентів отримали підсумкову оцінку з дисципліни «Відмінно», 8 студентів отримали підсумкову оцінку «Добре». Таким чином 88,2% студентів групи підтвердили високий рівень знань.

Аналогічні результати продемонстрували студенти 28 групи. Виконали і захистили індивідуальне завдання з дисципліни «Статистика» 24 студента з 32 студентів групи, які всі успішно склали іспит. Максимальну кількість балів за виконання і захист індивідуального завдання отримали 15 студентів, з яких підсумкову оцінку «Відмінно» отримали 11 студентів, 4 студента отримали підсумкову оцінку «Добре». Тобто бачимо прямий зв'язок між результатами виконання індивідуального завдання і результатами іспиту.

Організація самостійної роботи студентів в умовах змішаного навчання вимагає значних додаткових витрат часу викладача на розробку пакету обов'язкових і додаткових індивідуальних завдань, на проведення консультацій та співбесід або захисту, а також на підготовку необхідного навчально-методичного забезпечення в електронному вигляді. Також значних додаткових витрат часу потребує позааудиторна робота зі студентами, які навчаються за індивідуальним графіком. В деяких групах їх кількість складає більше половини загальної кількості студентів.

Список використаних джерел:

1. Самотоєнкова О. В., Ольвінська Ю. О. Особливості організації самостійної роботи студентів в умовах індивідуалізації навчання. Матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. – Одеса: ОНЕУ, 2020. - с. 236 -238.

Добридень О. В.

*к. філос. н., доцент кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук
Дніпровський державний медичний університет
м. Дніпро, Україна*

Колдунов Я. В.

*к. філос. н., викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук
Дніпровський державний медичний університет
м. Дніпро, Україна*

ЗДОРОВ'ЯЦЕНТРИЗМ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ В УМОВАХ ПСИХОСОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

З огляду на руйнівні процеси, що відбуваються в Україні, на чолі з високоякісною професійною підготовкою кадрів у низці першорядних положень сучасної освітньої парадигми вкрай актуальним є питання залучення студентської молоді до здоров'яцентричних практик. Психосоціальні виклики, перед якими опинилась наша держава, як ніколи вимагають створення психологічно комфортного освітнього простору, коли здобуття професійних навичок згідно з освітніми програмами відбуватиметься паралельно із становленням здоров'язберігаючої культури і набуттям знань для повсякденної безпеки в умовах війни.

На підставі опитувань студентів, проведених у Дніпровському державному медичному університеті, з'ясовано, що сьогодні спостерігається викривлення здоров'язберігаючої мотивації, коли намагання бути здоровим підмінюються бажанням вижити у трагічних виріях війни. При цьому «здоров'я» як фундаментальна категорія буття людини втрачає свою домінуючість, а здоров'язберігаючі прагнення блокуються постійними потрясіннями, побоюваннями і безвідрадістю. Тобто, відбувається зсув ціннісних орієнтирів: на першому місці – не здоров'язбереження, а виживання.

Опитування також дозволяє констатувати, що навіть високий рівень обізнаності студентів-медиків у питаннях здоров'язбереження не дорівнює одночасному вмінню використовувати власні знання у кризових ситуаціях. Такий перебіг подій є нормальним проявом в умовах війни, адже навіть досвідченим фахівцям іноді не під силу впоратися з власними психоемоційними станами. Однак, як доречно зазначає В.Л. Назарук, «педагогічною умовою формування практично-діяльнісного компоненту культури здоров'я майбутніх лікарів є інтеграція теоретичної і практичної підготовки студентів у напрямі здоров'язбереження» [1, с. 125]. Аби виконати таку педагогічну умову на тлі сучасних небезпек, раціональним бачиться посилення міждисциплінарних зв'язків і розширення контенту освітніх програм. У світлі інтегрованості навчальних дисциплін О.В. Потужній і В.В. Поліщук, досліджуючи здоров'язбережувальну освіту, прийшли до слушного висновку, що «інтегративність під час формування компетентності збереження здоров'я у майбутніх фахівців відображається у змісті та структурі професійної освіти та освіти з безпеки діяльності, що дозволяє сформуванню у студентів цілісний світогляд» [2, с. 128].

Українська наукова спільнота визнає виняткову важливість дотримання норм здоров'язберігання саме майбутніми медиками, оскільки «від рівня володіння медичним працівником культурою здоров'я залежить не тільки його професійне довголіття, але і якість наданої ним лікарської допомоги» [3, с. 129]. Виходячи з того, що здоров'язберігаюча культура здобувачів освіти визначається не стільки рівнем матеріального забезпечення, а залежить безпосередньо від рівня теоретичних знань і здобутих практичних навичок, можна стверджувати, що саме відповідальне і сумлінне ставлення до власних вчинків, обов'язків, майбутньої професії є визначальним фактором у формуванні культури здоров'я.

Таким чином, основний вектор здоров'яцентричної освіти повинен спрямовуватись на формування здоров'язберігаючої культури здобувачів освіти, базову складову якої становить духовний потенціал особистості. Слід підкреслити, що духовний потенціал особистості є центральним орієнтиром для всіх видів культури, зокрема правової, екологічної, інформаційної

тощо. Адже саме духовний потенціал здобувача освіти зумовлює аксіологічний контент подальшої професійної діяльності майбутнього фахівця.

Провідна роль у здійсненні здоров'яцентричних педагогічних практик належить довірі та повазі у відносинах між викладачем і студентом. Процес виховання і набуття людиноцентричних духовних орієнтирів можливий тільки за умови, що викладач на прикладі власної практичної діяльності може довести необхідність і доцільність розвитку духовного потенціалу. Так, Г.В. Кухар справедливо відзначає, що «викладачі медичних ВНЗ повинні набувати духовних знань, зростати духовно, своїм прикладом примушуючи та мотивуючи студентів ставати морально й духовно вихованими. Потрібно робити акценти на духовній сфері, а не тільки на компетентності, при викладанні дисциплін (і професійно спрямованих, і гуманітарних) викладачі своїм особистим прикладом мають формувати високодуховних лікарів» [4, с. 226].

Яскравим прикладом зв'язку поколінь у контексті доброчинності та сумлінного ставлення до обраної професії лікаря є Всеукраїнська науково-практична студентська конференція «Лешко-Попелевські студії», що традиційно щорічно проводиться на базі Дніпровського державного медичного університету. Тематичною проблематикою конференції обирались такі питання: «Молодіжний волонтерський рух: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку», «Українська історія крізь призму медицини: люди та навчальні заклади», «Гуманістична місія медицини в Україні та світі» тощо. Студенти ДДМУ активно долучаються до обговорення таких важливих питань, тим самим доводячи, що вони не залишаються осторонь актуальних соціальних проблем і мають активну громадську позицію.

Таким чином, виконується одне з основних завдань сучасної освіти – її гуманізація, тобто спрямування освітньо-виховного процесу на формування духовного потенціалу здобувачів освіти. Упродовж доповідей і обговорень на конференції відбувається тісний контакт викладачів і студентів, обмін думками і досвідом, що сприяє формуванню гармонійного педагогічного простору в навчальному закладі.

З метою впровадження багатоступеневої системи здоров'яцентричних практик у закладах вищої освіти бачиться необхідним складання щорічних комплексних планів заходів з об'єднанням освітнього, професійно-наукового і культурно-просвітницького контенту. Ефективність формування духовного потенціалу і здоров'язберігаючої культури значно зростатиме, якщо розширити коло основних і вибірковок дисциплін філософського і соціально-гуманітарного спрямування, основним завданням яких є формування різнобічно розвинутої творчої особистості з критичним мисленням і сформованою системою загальнолюдських цінностей.

Список використаних джерел:

1. Назарук В. Л. Педагогічні умови формування культури здоров'я майбутніх лікарів. Науковий вісник Ужгородського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка, соціальна робота. Випуск 34, 2014. С. 124-126.
2. Потужній О. В., Полішук В. В. Здоров'язбережувальна освіта та формування її компетентностей у студентів в освітньому середовищі. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки. №1 (2022). С. 124-129.
3. Ільницька О. М., Попович З. Б., Ярмошук І. Р. Формування культури професійного здоров'я майбутніх медичних працівників. Актуальні проблеми сучасної медицини. Том 21, Випуск 1 (73), 2021. С. 128-132.
4. Кухар Г. В. Формування духовних цінностей майбутніх лікарів: історичний та педагогічний аспекти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Випуск 55 (108), 2017. С. 222-229.

INTERACTIVE METHODS IN TEACHING THE DISCIPLINE «PROJECTION AND EQUIPMENT OF HOTELS AND RESTAURANTS»

Interactive learning methods – this is a joint activity of students and teachers, during which all participants in the educational process interact with each other, share information, jointly solve professional problems, simulate situations, evaluate each other's actions and their own behavior.

The purpose of interactive learning methods is to obtain a new cognitive experience in the course of active productive interaction, organized in the process of joint work of students between themselves, with a teacher, with a computer, with different sources of information. Interactive teaching methods can dramatically increase the percentage of material absorption.

Joint activity in the process of knowledge, the development of new material means that everyone makes a special individual contribution, there is an exchange of knowledge, ideas, ways of doing business. And all this happens in an atmosphere of benevolence and mutual support, which allows not only to acquire new knowledge, but also develops the most cognitive activity and interaction skills, raises it to higher forms of cooperation.

The interactive methods include the following: discussion, «brainstorming», role playing, «business» games, training, case-method, project method, group work with illustrative material, discussion of video materials, etc. The most important interactive methods in terms of the formation of key competencies in the study discipline «Projection and equipment of hotels and restaurants» is «brainstorming» and «group discussion».

The «Brainstorming» method, aimed at generating ideas for problem solving, is based on the process of joint analysis of problem-oriented tasks put in the course of an organized discussion.

Such tasks may contain professionally significant or interdisciplinary issues, such as a practical session on the topic «Modern directions and concepts of designing hotel and restaurant complexes», which is key in understanding the discipline. The main issues that are considered within this topic are: Market analysis; Concept of the future hotel project; Sketch project (technology and floor plans); Financial and economic model (FEM).

This method actively involves the participants of the educational process in the discussion and generation of ideas, which usually increases the student's self-esteem. The teacher summarizes all the speeches, makes meaningful emphasis so that the students have a need for theoretical understanding of the discussed material, that is, the need to turn to independent work with educational literature [1; 2; 3] and master classes of professionals [4].

The acquired experience of such an organization of the educational process has convincingly proved that students' professional interest in the chosen specialty is growing, and, as evidenced by the results of various forms of knowledge quality control, success rates are significantly increasing. The experience of using modern teaching techniques by teachers of the Department of Tourism and Hotel-restaurant Business shows that interactive methods occupy a leading place in the ranking of effective teaching methods.

References:

1. Проектування закладів ресторанного господарства. / А. А. Мазаракі, С. Л. Шаповал та ін. // Підручник / П79 за ред. А. А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 184 с.
2. Проектування готелів : навч. посіб. За ред. А. А. Мазаракі. К.: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 340 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk784374.pdf>
3. Проектування та оснащення устаткуванням готелів та ресторанів: методичні вказівки / В. Г. Захарчук. – Одеса: ОНЕУ, 2023 – 60 с.
4. Мастер-класс 3. Концепція – наріжний камінь готельного проекту. URL: https://artbuild.ua/ua/category_46/item_5.html

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Імідж студента закладу вищої освіти - це інтегральна характеристика особистості, що включає в себе сукупність зовнішніх і внутрішніх особових якостей студента, які сприяють ефективної навчальної діяльності. Імідж студента – це також візитна картка ЗВО, тому так важливо створити правильний і вигідний образ, як особистості так і навчального закладу вцілому. Імідж – це привабливість, як зовнішня так і внутрішня. Студент – це частина сучасного суспільства, який шукає себе, своє місце в ньому, та намагається виділитись серед решти.

До вивчення проблеми іміджу студента закладу вищої освіти звертаються вітчизняні та зарубіжні дослідники. Так, О. Валєєва визначає імідж студента, як таку особистісну властивість суб'єкта, що транслює його уявлення про себе в сукупності візуальних якостей, способів поведінки, внутрішніх і зовнішніх біосоціальних характеристик в певному середовищі життєдіяльності, забезпечує оптимальну інтеграцію того, хто навчається, в соціумі і продуктивне здійснення діяльності в обраній сфері суспільної практики. З погляду дослідниці, структура іміджу студента інтегрує компоненти:

- природообумовлені (фізичні, психофізіологічні, вікові, гендерні особливості),
- соціально-поведінкові (візуальний, аудіальний, ольфакторний, кінестичні образи; індивідуальний стиль життєдіяльності),
- професійно-статусні (рольовий діапазон, моральні, комунікативні, інтелектуальні, емоційновольові якості професіонала).

Дослідниця Т. Довга відзначає, що сучасні студенти не лишаються осторонь змін, які відбуваються в суспільному житті. Як і переважна більшість молодих людей, вони слідкують за модою й опікуються своїм зовнішнім виглядом. У студентському середовищі переважає думка, що бути модним означає насамперед дотримуватись моди на одяг та аксесуари. Тому студенти зазвичай витрачають значні кошти на створення власного модного образу (придбання дорогого одягу, елітних парфумів, новітніх мобільних гаджетів тощо), але недооцінюють при цьому вміння одягатись правильно і зі смаком, вироблення індивідуального стилю, урахування модних тенденцій тощо. Наступна перевага надається вихованості (ввічливість, стриманість, елегантність, толерантність, терплячість, людяність, гуманність, скромність, чесність, доброзичливість, привітність, повага до старших, скромність, доброта, порядність, терпеливість). Не останньою якістю є риса позитивного іміджу студента – відповідальність (активність особистості, вмотивованість, ініціативність, наполегливість, самостійність, пунктуальність, старанність, жага до знань, рішучість). Наступним щодо позитивних рис іміджу є дисциплінованість (працелюбність, цілеспрямованість, впевненість, працьовитість, постійне навчання, допитливість, старанність, уважність, пунктуальність). Також слід акцентувати увагу на комунікабельності (взаєморозуміння, гарні манери під час розмови, гарне почуття гумору, життєрадісність, привітність, гарне мовлення, толерантність).

Дослідниця Ю. Яблонська стверджує, що студентів потрібно мотивувати до створення власного позитивного іміджу, і цей процес обумовлений такими чинниками: знанням вимог роботодавців до випускника вузу й усвідомленням студентами необхідності сформованості позитивного іміджу як компонента успішності; формуванням мотивації випускника на розвиток умінь самоіміджування з урахуванням високих стандартів професії та різноманітними сферами дійсності; проявом суб'єктної позиції студента при роботі над своїм іміджем, власним самовдосконаленням; корекцією молодими людьми способів поведінки, самооцінки,

соціального статусу, прийомів спілкування (професійного, ділового, міжособистісного) по відношенню до інших на основі своєчасної самодіагностики та рефлексії. Необхідність формування позитивного іміджу студента з соціальними очікуваннями, під якими розуміють норми та вимоги соціального оточення, які постають перед людиною на певному етапі життя і націлюють його на освоєння необхідних соціальних ролей.

Соціальні очікування включають:

- 1) усвідомлення людиною того, які форми поведінки чекають від нього інші;
- 2) передбачення можливих реакцій оточуючих на його поведінку;
- 3) прийняття людиною вимог, що пред'являються до нього в зв'язку з соціальним статусом.

Соціальні очікування мають важливе значення для процесу саморегуляції особистості. Багато хто виділяє чотири основні складові успішного іміджу студента:

- візуальне сприйняття;
- інтелектуальне сприйняття;
- статусне сприйняття;
- соціальний фон.

За цими критеріями можна оцінити студента та визначити його успішність. Але найголовніше залежить від самого студента, а саме вибір – якими будуть критерії: позитивними чи негативними.

Іміджева гнучкість - здатність, уміння адаптувати свій імідж до певної ситуації; формування іміджу в залежності від зовнішніх умов, що змінюються.

Іміджева статичність - прихильність індивіда до одного певного іміджу і незмінність його при зовнішніх умовах, що змінюються.

Формування іміджу - процес створення свого образу, прищеплення почуття смаку і моделі поведінки.

Індивідуальна позиція - це індивідуальні цінності і значення людини, його погляди і відношення до миру, норми, установки і мотиви.

Приналежність до певної соціальної групи - це усвідомлення себе частиною даної соціальної групи, і, отже - це і прийняття значущих в даній групі моделей поведінки, норм.

Дрес-код (dress code - кодекс одягу) - форма одягу, необхідна при відвідуванні певних заходів, організацій, закладів (наприклад - ЗВО) Стиль casual – повсякденний модний одяг, в якому робиться упор на зручність.

Індивідуальність – сукупність характерних індивідуальних особливостей і властивостей, що відрізняють одного індивідуума від іншого; своєрідність психіки і особистості індивіда, її неповторність, унікальність.

Різні аспекти узагальненого образу студентства закріплюються в масовій свідомості у вигляді стереотипів, причому не тільки в свідомості самих студентів ЗВО, але і накладають відбиток на його сприйняття громадськістю. Від того, який імідж студента, як представлений образ студентів того або іншого ЗВО в свідомості громадськості, багато в чому залежить процес залучення абітурієнтів, реалізація перспективних проектів, загальне положення закладу вищої освіти в освітній системі. Для більшості студентів імідж - це спосіб самовираження і акцентування своєї індивідуальності. Вони приділяють увагу власному іміджу, це говорить про те, що власний імідж є важливою складовою їх образу загалом. Успішний студент повинен уміти себе правильно піднести, повинен бути готовим взаємодіяти з людьми, показувати свою суть відповідно до ситуації. Дуже важливо, щоб імідж був жвавим, динамічним і мінявся в залежності від ситуації, яка, є формою вираження суспільних настроїв, смаків і захоплень.

Аналіз результатів самопрезентування показав, що для основної маси студентів імідж виступає як можливість виділитися серед своїх однолітків, бажаючи підкреслити свою індивідуальність. Створюючи власний образ студенти швидше орієнтуються на модні тенденції, ніж на думку батьків і друзів. За допомогою іміджу більшість студентів виражають свою позицію, не схожу на інші.

Резюмуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що імідж на сьогоднішній день є однією з самих могутніх компонентів позиціонування себе в суспільстві, то при правильному формуванні іміджу студент може стати успішним. Для цього при створенні власного іміджу студентам необхідно більше орієнтуватися на такі чинники як - зовнішні умови (навчальний заклад, група), тим більше що здібність до іміджевої гнучкості у студентів вже є. І не варто забувати про те, що імідж студента ЗВО - це не тільки зовнішні вияви, але і внутрішні якості і здібності, такі як - доброзичливість, упевненість в собі, невербальні комунікації (усмішка) і володіння хорошим почуттям гумору.

Таким чином, студент повинен вибрати імідж ділової людини, не втративши при цьому своєї особистості. Зовнішній образ повинен гармонійно поєднуватися з внутрішніми якостями.

Список використаних джерел:

1. Дзядевич Ю. В. Формування позитивного іміджу студентів у процесі професійного становлення. Педагогічні науки. Зб. наук. пр. Вип. ЛІІ. Херсон: Вид-во ХДУ, 2009. С. 270-273.

2. Подгурська Т. А. Мовна мода як ознака національного та полікультурного іміджу сучасного студента (на прикладі реалізації студентського проекту «слово року» на заняттях з української словесності). Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії»: збірник статей / За заг. ред. канд. філол. наук, проф. О. С. Черемської, д-ра філософ. наук, проф. О. М. Кузя. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2016. С. 348.

3. Радул В. В. Соціально-професійні проблеми сучасної педагогічної науки: монографія. Харків: Мачулін, 2019. 332 с.

ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ

Сучасний процес підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери у закладах вищої освіти передбачає використання новітніх технологій навчання на засадах студентоцентрованого підходу. Сьогодні беззаперечним є розуміння факту, що важливе місце в новій освітній парадигмі освіти посідає трансформація взаємодії викладача та студентів, яка базується на суб'єкт-суб'єктних зв'язках та партисипативному управлінні діяльністю здобувачів освіти.

Варто відзначити, що діалогічна педагогічна взаємодія актуалізує прагнення студентів до посилення власної суб'єктності та творчої активності, вмотивованості та професійної спрямованості, вільної ініціативи та індивідуальної відповідальності. Оскільки діалогічна взаємодія реалізується в інтерактивному когерентному просторі освітнього середовища, вбачаємо її ефективність при дотриманні принципів фасилітативності:

- 1) принципу «розділеної відповідальності» – право студента на помилку та соціально-психологічну підтримку та взаємодопомогу;
- 2) інтеграції – формування відчуття цілісності особистості в навчально-виховному процесі;
- 3) спираючись на внутрішні особистісні ресурси здобувачів освіти;
- 4) створення ситуації успіху;
- 5) формування рефлексивної поведінки та самостійності;
- 6) обґрунтованого вибору педагогічних технологій відповідно до індивідуальних особливостей студентів;
- 7) емпатичного світосприймання поєднаного із принципом альтруїзму та конгруентності у взаєминах [1].

Таким чином, імплементація визначених принципів послідовно та системно прослідковується в активній партнерській позиції викладача «наставника-тьютора», яка характеризується стійкою позитивною мотивацією, толерантним ставленням до учасників навчально-виховного процесу, звільненням від професійно-рольових стереотипів, установку на творчу самореалізацію особистості.

Обстоюючи правомірність усіх принципів фасилітативної взаємодії, з метою конкретизації власної наукової позиції зазначимо, що суб'єкт-суб'єктні зв'язки формують конкурентноспроможного майбутнього фахівця соціономічної сфери, здатного до саморефлексії та конструктивного вирішення проблемних ситуацій, мотивованого до самореалізації в умовах особистісного та професійного зростання.

Однак, потрібно наголосити, що основою студентоцентрованого підходу є особлива форма управління освітнім процесом – це партисипативне управління, що створює взаємообумовлену відповідальність, співтворчість, згуртованість суб'єктів навчально-виховного процесу. Партисипативність є альтернативою директивної, авторитарної стратегії організації навчання студентів.

Партисипативне керівництво реалізується за специфічних умов:

- 1) конструктивної взаємодії всіх суб'єктів педагогічного процесу;
- 2) створення креативного освітнього середовища реалізації ініціативності, суб'єктності, професійної самосвідомості та індивідуальної відповідальності як студентів, так і викладачів;
- 3) полілогічного самовизначення студентів у взаємозв'язку із індивідуальною траєкторією навчання, пріоритетом позитивної взаємодії та психологічного клімату;
- 4) системного сумісного прийняття рішення викладачів із студентами шляхом медіації, діалогічної взаємодії, безпосередньої участі студентів у самоуправлінні своєю навчальною діяльністю;
- 5) паритетності взаємодії викладача і студентів, співуправління та дієвого делегування прав і повноважень.

Дані досліджень у сфері партисипативного управління навчальною діяльністю студентів свідчать про підвищення продуктивності їх діяльності шляхом впровадження партисипативних методів навчання – методів навчання в команді:

- 1) дискусії (форум-обговорення, дебати, круглий стіл, симпозіум);
- 2) проектний метод (творчі, ігрові, інформаційні, практико-орієнтовані, дослідницькі проекти);
- 3) метод вирішення ситуаційних професійних ситуацій;
- 4) імітаційні інтеракції (ділові ігри, інсценування, мозковий штурм, метод Делфі);
- 5) проблемна лекція, конференція, практикум;
- 6) метод взаємонавчання, взаємооцінювання;
- 7) тренінги професійного розвитку [2].

Використання діалогічної взаємодії у підготовці фахівців соціономічної сфери актуалізує у студентів мотиваційно-вольовий потенціал, креативність, лідерські здібності, самостійність, здатність здійснювати професійну діяльність на засадах педагогіки партнерства, уміння ефективно працювати в команді та підвищує індекс згуртованості студентської групи.

Список використаних джерел:

1. Авдєєва І. М., Мельнікова І. М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 304 с.
2. Титова Н. М. Теоретико-методичні основи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання : монографія /за ред. М. С. Корця. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 352 с.

Галашова О. Г.
старший викладач кафедри іноземних мов
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

Маслова С. Б.
канд. філол. наук
старший викладач кафедри іноземних мов
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕКОНОМІКА)» У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Прагнення студентів економічних факультетів оволодіти іноземною мовою як важливою професійною компетенцією зумовлене насиченістю міжособистісних та ділових контактів та інтеграцією країн у світовому економічному просторі. Майбутні фахівці спеціальності «Професійна освіта (Економіка)» набувають професійних компетентностей у галузі освіти, економіки та англійської мови, необхідних для здійснення освітньої діяльності у закладах освіти, бізнес-освіти, центрах освітніх послуг, а також тренерської діяльності. Отже, для здобувачів вищої освіти цього напрямку, професійна підготовка з іноземної мови визначає коло питань, пов'язаних з вирішенням проблем та налагодженням контактів в сфері ведення ділових переговорів, перекладацької та викладацької діяльності. Тому навчання іноземної мови для таких фахівців є не лише оволодінням іншої мови як засобу комунікації, але також можливістю до виявлення їхньої природної здатності до самовизначення, самореалізації і впливу на ділові та міжособистісні стосунки у професійному середовищі. Спрямованість предметів гуманітарного циклу на виховання цілеспрямованої активної особистості, компетентної у процесі практичного втілення здобутих академічних знань, передбачає засвоєння студентами норм і правил рідної та іноземної мови в рамках повсякденного та ділового спілкування, формування обізнаності про функції мови та культуру мовлення, навчання педагогічної майстерності. Успішність вивчення предмету «Ділова англійська мова та переклад», з нашої точки зору, зумовлюється максимальним наближенням процесу навчання студентів до їх майбутньої професійної діяльності, розвитку здатності до самостійного прийняття рішень. Варто зауважити, що прийняття вивірених рішень, як складний інтелектуальний процес, потребує формування творчого критичного мислення.

За визначенням Д. Брауса і Д. Вуда «критичне мислення – це пошук здорового глузду – як міркувати об'єктивно і діяти логічно з урахуванням як своєї точки зору, так й інших думок, уміння відмовитися від власних упереджень». [Цит. за 1, с. 5].

Отже, виникає необхідність створення на занятті проблемної навчальної ситуації, що спонукатиме студентів до обміну думками і співпраці в команді.

Робота в «малих групах» співробітництва неодноразово проводилася нами під час дослідження проблемних ситуацій і підготовки до дискусії англійською мовою. Кожна «мала група» з 3-4 осіб, у складі академічної групи, обговорювала визначене проблемне питання. Під час роботи в аудиторії лідер координував обмін думками та вирішення питань, спираючись на досліджений кожним учасником матеріал щодо зазначеної теми дискусії. Основним було вміння критично мислити та реагувати на ідеї решти членів команди, що вимагало прояву емпатії та контролю над емоціями [2, с. 85]. Утім, кожен учасник був вільний

у висловленні власного ставлення до напряму колективної думки та загальних висновків. Позначаючи усі деталі та цікаві зауваження кожного гравця «малої групи», лідер виводив команду до участі в дискусії усієї академічної групи. Таким чином, кожна «мала група» змогла представити своє рішення в особливому стилі, і це було результатом як індивідуальної, так і кооперованої пошукової діяльності. Слід зазначити, що створення на занятті проблемної ситуації, є педагогічною умовою, завдяки якій майбутні фахівці спеціальності «Професійна освіта (Економіка)» з самого початку навчання з обраної ними спеціальності поринають в атмосферу активної самостійної роботи з прийняття рішень та колективної взаємодії.

Дослідницька робота у рамках засвоєння навчальної дисципліни «Мовознавство» визначила пріоритетні сфери зосередженості студентів на мові як соціальному явищі, функціях мови та галузях лінгвістики. Активне обговорення питання першості мови чи мислення сприяло формуванню асоціативного мислення, навичок спілкування, умінню будувати логічні зв'язки у процесі комунікації.

Отже, поєднання психолого-педагогічних та лінгвістичних аспектів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу визначає можливість формування критичного та асоціативного мислення, комунікативних, лідерських, соціальних компетенцій студентів, емоційного інтелекту, умінь самостійного прийняття рішень та командної співпраці.

Список використаних джерел:

1. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії // С. О. Терно: [посібник для вчителя] – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012 – 70 с.
2. Іщенко О. В. Діалогічне мовлення як засіб розвитку емоційного інтелекту при вивченні іноземних мов у вищих навчальних закладах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70), червень. С. 84–86.

Волохова І. С.
професор кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
Дубовик О. Ю.
доцент кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

АКТУАЛЬНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ НА ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ

Вибір методів викладання закладами вищої освіти має величезне значення для ефективності навчання та розвитку студентів. Сучасний ринок праці вимагає від випускників вищих навчальних закладів гнучкості, творчості, критичного мислення та здатності до співпраці. Методи викладання повинні сприяти розвитку цих навичок. Ефективні методи викладання повинні бути націлені на потреби кожного студента. Зміна культурних та соціальних цінностей в суспільстві вимагає адаптації методів викладання до потреб сучасних студентів та їхнього сприйняття інформації. Також постійний розвиток наукових досліджень у галузі педагогіки та навчання надає нові ідеї та підходи до викладання, які можуть бути більш ефективними порівняно з традиційними методами. Впровадження сучасних технологій в освітній процес (наприклад, використання онлайн-ресурсів, інтерактивних платформ тощо) вимагає від викладачів адаптації та використання нових методів навчання.

У результаті, вибір актуальних методів викладання закладами вищої освіти повинен бути постійною процедурою, яка враховує описані вище фактори та забезпечує найкращі умови для успішного навчання та розвитку студентів.

Зупинимося на поширеній в Одеському національному економічному університеті методиці викладання проблемних лекцій. Методика викладання проблемних лекцій - це підхід до навчання, який ставить перед студентами конкретні проблеми або ситуації і сприяє їх активному розв'язанню під керівництвом викладача. Основні етапи методики викладання проблемних лекцій зводяться до наступних процедур:

- вибір проблеми - викладач обирає конкретні проблеми або ситуації, які стимулюють зацікавленість студентів і пов'язані з темою лекції;
- вступна частина - викладач розпочинає лекцію з короткого вступу, в якому пояснює тему, акцентуючи увагу на тому, які проблеми будуть вирішуватися під час лекції, які загальні та спеціальні компетентності та програмні результати здобуваються;
- забезпечення активної участі студентів - студенти мають вступати у взаємодію з проблемою, використовуючи свої знання, досвід та креативність для пошуку рішення. Вони можуть обговорювати проблему у групах, аналізувати інформацію та приймати рішення;
- забезпечення підтримки викладача - викладач допомагає студентам вирішувати проблему, надаючи необхідну інформацію, керуючи обговоренням та надаючи поради та рекомендації;
- заключна частина - лекція завершується обговоренням знайдених рішень, підведенням підсумків та наданням додаткових висновків або рекомендацій.

Основні переваги методики викладання проблемних лекцій включають активне залучення студентів, розвиток критичного мислення, аналітичних та комунікативних навичок, а також сприяння розвитку творчого підходу до вирішення проблем. Крім того, цей підхід сприяє покращенню здатності студентів до самостійного вирішення завдань і підготовлює їх до роботи в умовах реального життя.

Методика індивідуальних та групових завдань для студентів може варіюватися в залежності від конкретних цілей, теми та контексту навчання. Щодо індивідуальних завдань, передбачається, що студенти можуть брати участь у дослідницькому проекті, де вони обирають

тему для дослідження, збирають та аналізують дані та готують свої висновки. Здобувачі можуть створювати творчі роботи, письмові або візуальні проекти, відеопрезентації, мультимедійні виставки тощо, що дозволяє їм застосовувати свої знання та виявляти творчий підхід. Вони можуть отримувати завдання з розв'язання конкретної проблеми, дослідження питання або розробки плану дій, що стимулює їхню самостійність та критичне мислення.

Студенти можуть працювати у групах для розробки та представлення проекту з обраної теми. Це дозволяє їм розвивати навички співпраці, комунікації та лідерства. Групи можуть виконувати рольові ігри, де кожен учасник відіграє певну роль, що допомагає їм розуміти різні точки зору та ситуації. Здобувачі можуть обговорювати реальні або вигадані кейси, що дозволяє їм застосовувати теоретичні знання до реальних ситуацій та розвивати аналітичні навички. Групи можуть проводити спільні дослідження з певної теми або проблеми, що дозволяє їм об'єднати свої зусилля для збору та аналізу інформації.

Отже, викладач може формувати індивідуальні та групові завдання залежно від потреб та цілей навчання. Важливо, щоб завдання були цікавими, викликали активність студентів та сприяли їхньому розвитку.

Методика ситуаційних і творчих завдань для студентів сприяє розвитку їхньої креативності, аналітичних та проблемно-орієнтованих навичок. Наведемо кілька прикладів ситуаційних завдань. По-перше, це кейс-студії, де студентам пропонується аналізувати реальні або вигадані ситуації, які стикаються з певною проблемою або викликом. Вони повинні дослідити ситуацію, ідентифікувати ключові проблеми та запропонувати стратегії розв'язання. По-друге, це рольові ігри, на яких здобувачам даються ролі або сценарії, які вони повинні відігравати в імітованих ситуаціях. Це може бути симуляція переговорів, вирішення конфлікту, побудова команди тощо; По-третє, це можуть бути сценарії вирішення проблем, за якими студентам пропонується варіанти їх вирішення, в тому числі у непередбачуваних ситуаціях, використовуючи свої знання та креативність.

Важливі для навчання і творчі завдання, які включають: створення проектів, коли студентам дозволяється створювати власні проекти або продукти, що відповідають конкретним вимогам або темі. Це може бути написання тез, есе, розробка аналітичного завдання; творчі завдання з розв'язання проблем, що спрямовані на розв'язання практичних проблем або винайдення нових ідей. Наприклад, розробка інноваційного підходу; створення арт-проектів, коли здобувачам може бути запропоновано створення мистецьких робіт, таких як рисунок, фотографія, відеоінсталяції тощо, які відображають їхні думки та ідеї на певну тему або проблему.

Важливо, щоб такі завдання були стимулюючими, цікавими та релевантними для студентів. Вони сприяють розвитку творчості, критичного мислення та спроможності до розв'язання проблем, що є важливими навичками для майбутньої успішної кар'єри.

Методика дискусій з проблемних питань на практичних заняттях в закладах вищої освіти спрямована на стимулювання активної участі студентів у процесі навчання та сприяє розвитку їхнього критичного мислення, аналітичних навичок та здатності до аргументації своїх поглядів. Для цього слід обрати актуальну та зацікавлюючу тему для дискусії, яка стимулюватиме інтерес здобувачів та спонукатиме їх до активної участі. Для цього варто підготувати основні аргументи, факти та інші матеріали, які можна використовувати під час дискусії. Слід розробити короткий вступ до теми. Далі проводиться вступне обговорення теми, розкриваються основні аспекти питання та пропонується ключові питання для обговорення. Впродовж роботи варто розділити студентів на групи та надати їм час для обговорення питання в малих групах. Слід заохочувати їх висловлювати свої думки та аргументувати їх. За результатами виконання своїх завдань представники кожної групи повинні розповісти про висновки своєї групи та поділитися найважливішими аргументами та ідеями. Далі проводиться обговорення на всю аудиторію, дозволяючи здобувачам обмінюватися думками та аргументами. Слід заохочувати поважне ставлення до думки кожного студента. Завершити дискусію варто аналізом ключових аспектів теми, підведенням підсумків та висловленням основних висновків. Важливо створити атмосферу взаємоповаги та відкритості, де кожен

студент має можливість висловити свою думку та почути думку інших. Така методика сприяє активному залученню здобувачів до навчання та розвиває їхні аналітичні та комунікативні навички.

Методика подання презентацій студентами може включати кілька етапів, які сприяють їхньому успішному виступу та розвитку комунікативних навичок. Наведемо кілька рекомендацій для реалізації цієї методики. Підготовка до роботи повинна відбуватися за такими порадами: стимулюйте студентів до обрання цікавої та актуальної теми для презентації; надайте їм достатньо часу для дослідження та підготовки матеріалів; надайте рекомендації щодо оформлення та структури презентації. Слід провести тренування, для того, щоб здобувач освіти розумів поставлене завдання. Для цього: забезпечте можливість для тренування перед виступом перед колективом, можливо, у формі репетиції перед групою однокурсників або перед викладачем; надайте конструктивний фідбек щодо структури презентації, мови та манери виступу. Під час створення презентації: заохочуйте студентів використовувати різноманітні медіа-ресурси (слайди, відео, графіки тощо) для ілюстрації своїх ідей. Зверніть увагу на важливість чіткості та лаконічності тексту та зображень на слайдах. Для забезпечення методично правильного виступу студента: стимулюйте їх до використання живої мови та звернення до аудиторії; заохочуйте інтерактивний характер презентацій, наприклад, через постановку питань або залучення аудиторії до дискусії; надайте можливість для відповідей на запитання після презентації та заохочуйте студентів до самоаналізу. З метою об'єктивного оцінювання: забезпечте конструктивний фідбек щодо виступу кожного студента; враховуйте не лише якість викладання матеріалу, але і загальну впевненість та комунікативні навички. Проведіть підсумок: залучіть студентів до підсумкового обговорення та аналізу їхніх виступів; спрямуйте їх на рефлексію над тим, що вони вивчили та як можна покращити свої навички презентації в майбутньому. Ця методика допоможе студентам не лише опанувати навички підготовки та виступу на публіці, але й розвинути їхню впевненість у собі та здатність до ефективного спілкування.

На освітніх програмах магістерського рівня актуальні методи викладання повинні відповідати високим вимогам до якості освіти та враховувати специфіку цього рівня навчання. Застосування проблемних ситуацій та завдань сприяє розвитку критичного мислення та здатності до самостійного аналізу проблем. Студенти працюють над конкретними завданнями, проектами, що дозволяє їм застосовувати отримані знання на практиці та розвивати навички роботи в команді. Використання інтерактивних методів, таких як обговорення в групах, рольові ігри, використання відеоматеріалів тощо, створює більш активне та залучене навчання. Підтримка індивідуального навчання, включаючи наставництво, наукові дослідження та індивідуальні проекти, дозволяє студентам розвивати власні інтереси та здібності. Інтеграція сучасних технологій в навчальний процес, таких як відеолекції, онлайн-курси, віртуальні лабораторії тощо, забезпечує доступ до актуальної інформації та сприяє розвитку цифрових навичок. Важливим є сприяння співпраці між різними дисциплінами та факультетами, що дозволяє студентам отримувати комплексне розуміння проблем та розвивати широкий спектр навичок. Загалом, ефективне використання цих методів викладання на магістерському рівні допомагає забезпечити високу якість освіти, розвиток креативності та аналітичних здібностей студентів, а також підготувати їх до викликів сучасного ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі : Навч. посібник. Одеса : ОНЕУ, Атлант ВОІ СОІУ, 2014. 200 с.
2. Іванова С. Застосування сучасних технологій та інноваційних методів навчання у вищих навчальних закладах URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/22613/136>

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 242 «ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ» ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЙ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Освітньо-професійна програма «Управління туристичним та курортним бізнесом» для другого (магістерського) рівня вищої освіти на здобуття ступеня «Магістр» є нормативним документом, який регламентує компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні та методичні вимоги у підготовці магістрів у галузі знань «Сфера обслуговування», спеціальності «Туризм і рекреація» в ОНЕУ. Програма орієнтована на фундаментальну теоретичну та базову практичну підготовку магістрів зі спеціальності «Туризм і рекреація», її практична спрямованість надає змогу здобувачам освітньої програми набути фахові компетенції щодо «здатності застосовувати у професійній діяльності категорійно-термінологічний апарат, концепції, методи та інструментарій системи наук, що формують науковий базис туризму та рекреації» [1]. Випускники повинні бути здатні виконувати професійну роботу відповідно до Національного класифікатора України «Класифікація професій» ДК 003:2010 за наступними назвами і кодами професійних груп:

- 2481.2 Туризмознавець;
- 2481.2 Екскурсознавець;
- 2213.2 Фахівець з рекреації;
- 2483.2 Фахівець із санаторно-курортної справи.

Як підкреслюють науковці, розвиток компетентнісного підходу пов'язано перш за все з потребою суспільства в працівниках які володіють діяльнісною спрямованістю та здатністю виконувати функціональні обов'язки, вирішувати професійні завдання, які стосуються можливих варіантів професійної діяльності фахівця. В сучасних умовах навчання здобувачів освіти, передбачено впровадження технологій неформальної освіти для подальшого проведення науково-дослідних робіт при виконанні індивідуальних та інших завдань. На наш погляд, організація професійної неформальної освіти здобувачів під час навчання в ОНЕУ, повинне бути спрямовано на створення мотиваційного середовища учасників освітнього процесу. В сучасних дослідженнях визначається, що «освітня підсистема «Неформальна освіта (nonformaleducation)» передбачає організацію освітньої діяльності, що доповнює формальну освіту, забезпечує засвоєння тих вмінь і навичок, що необхідні для соціально та економічно активного громадянина. Така освіта не є спонтанною, вона структурована, має певні часові рамки, освітні цілі та часто проходить у формі курсів, гуртків, тренінгів, майстер-класів, вебінарів, воркшопів, семінарів, бізнес-тренінгів або в межах діяльності громадських об'єднань. Неформальна освіта є короткостроковою, добровільною та виникає, тільки якщо для цього є умови. Відмінності неформальної освіти від формальної полягають у врахуванні потреб слухачів, зв'язок з практикою, гнучкі програми навчання, розклад і вибір місця проведення, виявлення власного бажання займатися неформальною освітою» [2, с. 34].

Впровадження технологій неформальної освіти стає актуальним під впливом такого чинника як перехід студентів магістратури на індивідуальний графік та дистанційну форму навчання. Поширення цифрових технологій неформальної освіти у сфері туристичного бізнесу призводить до того, що утворюється попит на спеціалістів, які самостійно володіють сучасними інструментами геопросторового моделювання туристичних та екскурсійних маршрутів, інтерактивними методами проведення екскурсій, просування екскурсійних послуг у мережі Інтернет та програмним забезпеченням управління електронною комерцією. За результатами

навчання здобувач освіти демонструє здатність вести професійну діяльність у міжнародному та вітчизняному середовищі.

Відповідно до результатів спільного обговорення проектною групою зі стейкхолдерами, до робочої програми навчальної дисципліни «Екскурсологія» ОП «Управління туристичним та курортним бізнесом» було включено проходження базового навчального курсу ораторського мистецтва за технологіями неформальної освіти у форматі SCORM. Він складається з 7 відео-лекцій та поєднує теоретичні знання, прикладний досвід і тестування на розуміння техніки та методики публічних виступів [3].

Завдяки розвитку інформаційних технологій, дистанційний формат навчання дозволяє гармонійно поєднувати групові заняття в очному вигляді і віртуальному просторі, а також самостійну роботу з використанням інформаційних технологій. Ця технологія забезпечує гнучкий графік навчання, індивідуальний підхід до кожного слухача програми неформальної бізнес-освіти [4]. Також рекомендовано використовувати дві освітні платформи Coursera та Prometheus, що надають можливість знайти ресурси неформальної освіти для підготовки майбутніх фахівців [5, с.172]. Взаємодоповнення формальної та неформальної освіти сприяє виробленню у студентів таких компетенцій як здатність проводити наукові дослідження з проблем теорії та практики управління туристичним бізнесом.

Викладання навчальних дисциплін освітньо-професійної програми «Управління туристичним та курортним бізнесом» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, створює передумови для саморозвитку студента засобами новітніх технологій навчання. Набуття професійних компетентностей за рахунок технологій неформальної освіти, дозволить випускникам ОНЕУ бути підготовленими до працевлаштування, підвищити власну мобільність на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузі знань 24 Сфера обслуговування, за спеціальністю 242 Туризм. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.02.2022 р. № 209. URL: <http://surl.li/dkobx>
2. Ковальчук С. В., Мартинова Л. Б., Танасійчук А. М. (2021). Технології неформальної освіти: європейський та вітчизняний досвід. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/07/2021-1-E%D0%9D-6.pdf>
3. Ораторське мистецтво. URL: <https://eduhub.in.ua/courses/kurs-10-oratorske-mistectvo>
4. Василенко О. В. Розвиток системи неформальної освіти дорослих в умовах соціально-економічної кризи. URL: <http://surl.li/qorwo>
5. Шикіна О. В. Застосування Coursera та Prometheus як інструмент реалізації неформальної освіти (2023). URL: <http://surl.li/qpauc>

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В МАРКЕТИНГУ

У сфері сучасної економічної вищої освіти важливе значення має посилення практичної підготовки здобувачів освіти і формування у них навичок ухвалення управлінських рішень. Сьогодні все більшого поширення набуває використання інтерактивних технологій навчання. У перекладі з англійської термін «інтерактивний» означає «взаємодіючий» і передбачає діалогове навчання, активну цілеспрямовану взаємодію викладача і студента.

Аналіз конкретних ситуацій (Casestudy) – це метод, який дозволяє наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності і передбачає розгляд та аналіз реальних виробничих, фінансових, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків тощо. Кейс представляє собою виклад фактів з діяльності певного підприємства (групи підприємств), які містять проблемну ситуацію і потребують ухвалення управлінських рішень. Типові кейси, як правило, містять статистичні та звітні дані, довідкову інформацію тощо. Завданням кейс-методу є формування та розвиток навичок аналізувати і ухвалювати управлінські рішення в типових ситуаціях господарської практики.

На практиці кейс-метод часто проводиться у форматі роботи у малих групах. Саме групова робота спрямована на розвиток у студентів базових професійних компетенцій – вміння аналізувати ситуації та шукати оптимальні шляхи їх розв'язання, проявляти ініціативу, працювати у команді. Крім того, робота у малих групах дозволяє використати синергетичний ефект за рахунок взаємодії всіх учасників команди. Оптимальна кількість учасників групи складає 5-6 осіб. Це дозволяє створити команду з оптимальним розподілом основних управлінських ролей відповідно до особистісних і професійних якостей її членів. Так, група буде ефективною, якщо у ній максимально представлені різні управлінські ролі і відсутнє дублювання ролей. В іншому випадку, ресурси членів групи будуть використані не повністю. При формуванні групи важливо забезпечити баланс ролей, без домінування однієї, представленої великим числом учасників.

Іншим методом організації процесу розгляду та аналізу представленої проблемної ситуації є модерація – спосіб організації процесу навчання таким чином, щоб учасники самостійно прийшли до певних знань. Під керівництвом модератора (викладача) різноманітні думки структуруються у загальну картину, на основі якої учасники знаходять найбільш оптимальне рішення. Таким чином, учасники самостійно вирішують поставлену проблему, а завдання тренера – правильно організувати процес обміну думками та ідеями.

Традиційно вважають, що будь-яку нову інформацію студенти краще сприймають після попереднього процесу модерації. Разом з тим, модерацію не слід використовувати, якщо у учасників групи немає базових навичок та необхідного досвіду активного навчання.

Кейс-метод передбачає не тільки аналіз певної ситуації та розробку пропозицій з вирішення визначеної проблеми, а і обов'язкову презентацію своїх ідей. На цьому етапі додатково може бути використаний метод дискусії. Слово «дискусія» має латинське походження і означає колективне обговорення спірного питання, обмін думками, ідеями між кількома учасниками. Дискусія дозволяє поглибити знання з певної теми та сприяє розвитку вміння аргументовано відстоювати свою точку зору, при цьому уважно та зважено вислуховуючи думки опонентів.

Таким чином, кейс-метод представляє собою поєднання декількох активних методів навчання та дає можливість студентам вже під час навчання у ЗВО працювати з матеріалами реальної господарської практики українських та закордонних підприємств, вивчати світовий досвід та розвивати навички ухвалення власних управлінських рішень.

КЛІПОВЕ МИСЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасний стан розвитку науки й техніки, особливо у використанні цифрових технологій, формує новий підхід до освіти. Комп'ютерна техніка стає ключовим інструментом у навчальних закладах, а Інтернет - основним джерелом інформації. Сучасні новітні технології революціонізують освіту: викладачі й професори вже не єдині носії знань. Наприклад, концепція «перегорнутої освіти» передбачає, що здобувачі зможуть вивчати теорію дисциплін самостійно через інтернет-лекції, онлайн-курси та інші сучасні комп'ютерні засоби та технології. Лише аудиторні заняття й перевірка знань залишаються під контролем викладача.

Кожного дня люди зазнають великого потоку різноманітної інформації, при цьому отримані знання швидко застарівають, тим самим забезпечуючи формування нової концепції освіти, яка ґрунтується на використанні інноваційних технологій безперервної навчання – «Навчання протягом усього життя».

XXI століття розпочалося як ера цифрових інформаційних технологій, яка встановлює нові стандарти для освіти, відображається в зміні змісту навчального процесу та методів передачі знань. З'являються нові технічні засоби, без яких важко уявити собі майбутнє освіти. У сучасному світі для молоді гаджети стають навіть більш звичними, ніж традиційні паперові носії, тим самим швидкими темпами забезпечується формування нового мислення - кліпового мислення. Кліпове мислення обумовлене великим інформаційним потоком, саме як відповідна реакція на бурхливі техно-інформаційні процеси. Вплив інформаційного середовища відноситься до суспільного простору, навчання та управління.

Фактори, які сприяли формуванню нового, розподіленого та дефрагментованого типу мислення:

- Збільшення темпу життя і безперервний приплив інформації.
- Зростання вимог до швидкості і актуальності інформації.
- Посилення різноманітності отримуваної інформації.
- Збільшення кількості справ, які людина обробляє одночасно.
- Зростання демократії на різних рівнях соціальної системи: з пропаганди стає дискусія, з риторики - діалектика.
- Мова образів і жестів є старішою за мову символів, тому людині легше сприймати інформацію у вигляді образів, аніж у лінійній формі (літер, цифр, формул і т. д.) [1, с.13].

До позитивних сторін цього явища можна віднести наступне:

- Кліпове мислення допомагає розглядати багатоплановість, різноманітність та неоднозначність підходів до аналізу або вирішення конкретних питань і завдань. Такий тип мислення допомагає здобувачам краще усвідомлювати та розуміти різноманітні зв'язки між явищами та подіями.
- Робота з інформацією в стилі кліпового мислення надає динаміки в пізнавально-навчальну діяльність, дозволяє при зростаючому обсязі навчального матеріалу встигати, хоча б формально, виконувати необхідні завдання.
- Кліпове мислення може виступати як захисна реакція організму на перевантаження інформацією та сприяти кращій пристосованості до соціальної реальності та її розумінню. При урахуванні всієї інформації, яку людина сприймає за день, а також від Інтернету, її мислення перетворюється, адаптується й пристосовується до нових умов.

Основні негативні аспекти кліпового мислення можуть бути наступні:

- Сприйняття навколишнього світу як мозаїки різних, мало пов'язаних між собою фактів і частин інформації. Людина постійно змінює їх як у калейдоскопі та постійно шукає нову інформацію, що може відволікати від основного заняття - навчання.

- У здобувачів негативний ефект проявляється сильніше, оскільки вони звикли отримувати інформацію у кліповій формі, вкладати багато інформації в короткий час.

- Кліпове мислення спрощує інформацію, забираючи досконале засвоєння матеріалу.

- Втрачається здатність до аналізу та побудови довгих логічних ланцюжків, споживання інформації стає подібним до вживання фастфуду, що може зашкодити навчальному процесу.

Відхилення від раціональності та принципів критичного мислення кліповості призводить до зниження рівня критичної та самосвідомості, роблячи людину більш вразливою до впливу та легко контролюваною, позбавляє здатності до узагальнень, роздумів та здатності робити висновки на основі аналізу фактів і виявлення зв'язків між ними. Крім того, сприяє втраті здатності обробки інформації.

Проблема сучасної системи освіти - неспроможність спонукати людину до формування стійких логічних послідовностей та якісної систематизації отриманих знань. Поступово кількість осіб із кліповим мисленням у вищих навчальних закладах зростатиме щороку, що може стати причиною кризи, якщо не буде знайдено шляхів адаптації системи вищої освіти до сучасних вимог. Враховуючи вищезазначене, стає очевидною необхідність розробки альтернативних освітніх програм, зміни структури подання інформації, перетворення підручників у цифровий формат з багаторівневою структурою. На першому рівні користувач може ознайомлюватися з основною ідеєю за декілька хвилин, переглядаючи десятки абзаців-кліпів, а кожен наступний рівень поглиблює питання і систематизує раніше отримані знання. Крім того, книги в такій системі повинні пройти якісні зміни.

Інша загроза полягає в безкінечних тестуваннях. Ситуаційні завдання, які традиційно використовуються при вивченні клінічних дисциплін, часто обмежують творчу діяльність учнів. Більшість завдань містять вже готові відповіді на запитання. Використання тестів у навчанні знижує критичні та аналітичні здібності студентів, спонукаючи їх сприймати лише фрагменти явища без розуміння його причин і закономірностей. Розв'язуючи тестові завдання, ми, звичайно, оцінюємо рівень знань студента, але водночас позбавляємо його можливості критичного мислення та висловлення професійних думок. Сучасний виховно-освітній процес актуалізує лідерські якості молодих людей, прищеплюючи смак до нового і прогресивного, спонукає до вивчення новітніх медичних технологій. Таким чином, надмірне використання різних видів тестів також негативно впливає на формування професійного аналітично-критичного мислення.

Використання цифрових технологій безперечно змінює не лише методику, але й зміст освіти. Однак, незважаючи на те, наскільки передовими та потужними стануть технології у майбутньому, освіта залишиться процесом передачі знань, умінь та навичок від дорослих і досвідчених людей до молодого покоління, яке зростає, розвивається та набуває досвіду.

Список використаних джерел:

1. Клінічне та кліпове мислення в процесі навчання лікарів-інтернів/ Клігуненко Є.М., Єхалов В.В., Кравець О.В., Куц Є.А., Седінкін В.А.// Медицина неотложных состояний. 2018. № 6(93). С. 12-23.

2. Єхалов В.В., Седінкін В.А. Практичні рекомендації слухачам циклів післядипломного навчання з конспектування отриманої інформації// Медичний форум. 2017. № 10(10). С. 62-66.

Ланіна І. С.
доцент кафедри фінансового менеджменту
та фондового ринку
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Пінті А. В.
викладач кафедри фінансового менеджменту
та фондового ринку
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ВИБІРКОВІ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ НАВЧАННЯ

Щоб не відставати від вимог сучасного життя, освіта та професійна підготовка повинні адаптуватися до нових підходів. Вища освіта все більше стає рушійною силою соціального та економічного прогресу суспільства. Здатність шукати та здобувати нові знання, а також приймати інноваційні та відповідальні рішення в усіх аспектах життя високо цінується. Зараз основна увага приділяється підвищенню якості професійної підготовки для здобувачів освіти, з акцентом на європейський вимір. Це передбачає сприяння самовдосконаленню, здатності самостійно здобувати знання та ефективно застосовувати їх у професійній діяльності.

Тема включення персоналізованої освіти у вищу освіту була широко досліджена багатьма вченими [1]. Ці дослідження підкреслюють важливість врахування прав здобувачів вищої освіти досягати власних освітніх цілей, сприяючи самостійному навчанню, самоконтролю та самооцінці. Хоча дослідження щодо індивідуалізованої освіти тривають, все ще бракує всебічного дослідження щодо впровадження індивідуальних освітніх траєкторій.

Модернізація освітнього процесу на сучасному етапі передбачає встановлення пріоритетів потреб і вподобань студентів, таких як сприяння самостійності, комфорту, персоналізовані програми. Це включає надання здобувачам освіти більшої свободи у виборі індивідуальних освітніх траєкторій. Ці сучасні освітні тенденції знайшли своє відображення в Законі України «Про освіту», де визначено поняття «Індивідуальна освітня траєкторія» як «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання» [2]. Індивідуальна освітня траєкторія враховується при розробці індивідуального навчального плану, який визначає послідовність, формат і швидкість, з якою здобувач опанує освітні компоненти програми.

Для повного усвідомлення та аналізу поняття «індивідуальна освітня траєкторія» необхідно модифікувати освітню програму та методи навчання. Індивідуальна освітня траєкторія дає змогу здобувачам вищої освіти брати активну участь у структуруванні свого освітнього процесу. Саме вибіркові дисципліни є одним із компонентів індивідуальної освітньої траєкторії.

Вільний вибір здобувача – відкрита можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії. Водночас така практика викликає зацікавлення в усіх учасників освітнього процесу, адже:

- *студенти* мають можливість поглибити HardSkills («тверді навички», що допомагають освоїти певну професію ґрунтовніше);
- *викладачі* – працювати з мотивованою аудиторією.

Уже сама процедура вільного вибору дисциплін сприяє розвитку SoftSkills («гнучких навичок»), як-от: міжособистісного спілкування, управління часом, вміння переконувати, креативності, роботи в команді та ін.

У наш час у сфері вищої освіти здобувачі володіють автономією у виборі вибіркових дисциплін на основі своїх особистих інтересів та освітніх вимог, що дозволяє їм побудувати власну індивідуальну траєкторію навчання. Цей аспект має велике значення для всіх осіб, залучених до освітнього процесу. Предмети за вибором, які обирають здобувачі вищих навчальних закладів, викладаються різними кафедрами з конкретною метою задоволення освітньо-кваліфікаційних потреб здобувачів, тим самим підвищуючи їх конкурентоспроможність та працевлаштування на ринку праці. Під час цього процесу також враховуються регіональні міркування та інші відповідні фактори.

У вищій освіті вибіркові дисципліни відіграють вирішальну роль у підготовці студентів до їхньої майбутньої професійної діяльності та узгодженні з їхніми особистими інтересами. Що стосується ОПП «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування» спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», то навчальний план передбачає обов'язковий набір предметів, який не повинен перевищувати 75% від загальної суми кредитів ECTS. Крім того, здобувачам пропонується вибрати принаймні 25% кредитів ECTS з ряду вибіркових дисциплін. Вибір предметів за вибором враховує здатність кафедри забезпечити високоякісне навчання, включаючи кваліфікацію та досвід викладачів, наявність навчальних ресурсів, таких як підручники та електронні навчальні матеріали, достатність лабораторного обладнання та отримані відгуки від здобувачів при анкетуванні щодо якості викладання дисциплін.

Вивчення вибіркових дисциплін розпочинається з другого року навчання згідно з положеннями «Положення про організацію освітнього процесу в ОНЕУ» та «Положення про реалізацію права та вільний вибір навчальних дисциплін здобувачами освіти в ОНЕУ». Відповідно до цих положень заходи з організації вибору вибіркових дисциплін здійснюються в навчальному році, що передуює тому, у якому заплановано вивчення цих навчальних дисциплін. Здобувачі вищої освіти реалізують своє право вибору навчальних дисциплін на початку весняного семестру. Вибір навчальних вибіркових дисциплін закріплюється заявою здобувачів на ім'я декана факультету. Саме ці заяви є підставою для включення вибіркових дисциплін до індивідуального навчального плану студента.

Таким чином, вибіркові дисципліни виступають одним з важливіших елементів реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти та є одним із механізмів підвищення якості професійної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Горук М., Біляковська О. Студентоцентрованість як основа розвитку самоосвітньої компетентності студентів. *Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні: Збірник матеріалів I Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти* (11 лютого 2017 р.) / За ред. С.Щудло, О.Заболотної, О.Ковальчук. Київ-Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2017. С. 35–38.

2. Закон України «Про освіту»: за станом на 04.01.2024 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

ЕСЕ ЯК ІНСТРУМЕНТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

У сучасній вищій освіті існує безліч інструментів самостійного навчання студентів, головною метою яких є ефективне засвоєння знань, розвиток когнітивних здібностей, вдосконалення здібностей критичного мислення, набуття досвіду самостійної обробки інформації, дослідницька діяльність, розвиток якостей, незамінних для майбутньої самоосвіти та самореалізації. Серед цих різноманітних методів есе є цінним інструментом, який сприяє розвитку творчого та професійного мислення, стимулює пізнавальну мотивацію та полегшує практичне застосування набутих знань у професійному контексті. Тому есе, як інструмент самостійної роботи студентів у вищих закладах, повинна дати студенту крім професійних знань, творчих навиків, уміння орієнтуватися у постійно зростаючому потоці інформації, ще й критичне мислення, для подальшого аналізу міжнародних відносин між країнами.

Навчальна дисципліна «Міжнародна економіка» - це частина економічної теорії, що вивчає закономірності взаємодії національних економік у сфері міжнародного руху товарів, послуг, чинників виробництва та формування міжнародної економічної політики держав. При викладанні та опануванні цієї дисципліни використовуються різноманітні види СРС, які мають сприяти засвоєнню спеціалізованих знань та навичок з міжнародної торгівлі, міжнародного переміщення капіталу, міжнародної міграції робочої сили, економічної інтеграції країн, функціонування світової валютної системи. Всі ці проблеми міжнародної економіки є динамічними у розвитку, на них постійно впливає безліч чинників, які потрібно відслідковувати у часі.

Навчання включає, окрім лекційного курсу, передбачає практичні заняття з використанням активних форматів навчання, моделювання ситуацій та їх аналіз (виявлення наслідків рішень за підсумковими показниками), використання інформаційних технологій у навчальному процесі та організацію самостійної роботи студента.

Самостійна робота студента (СРС) - це самостійна діяльність студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом та контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі [1]. Есе є корисним інструментом СРС, який дозволяє студентам якомога більше формувати власні роздуми з тієї чи іншої проблеми міжнародної економіки.

Есе, як вид письмової навчальної роботи, представляє собою вид письмової самостійної роботи студента, а саме: як твір-міркування невеликого обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні міркування студента з конкретного питання, проблеми й свідомо не претендує на повноту й вичерпне трактування теми. Есе – самостійна творча робота із запропонованої викладачем теми або переліку тем для самостійного вибору студентами та виконується як позааудиторна робота. Есе передбачає вираження студентом своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу, а також вільного стилю з можливим використанням елементів імпровізації [2, с.5].

Есе складається з таких елементів:

- **Назва.** Вона повинна точно відображати суть написаного.
- **План.** Складається з двох і більше складових. План есе може видаватися більш довільним та публіцистичним.
- **Вступ.** Необхідно обґрунтувати важливість розгляду обраних студентом питань, висунути головну гіпотезу. Гіпотеза це якесь припущення, яке буде підтверджено або

спростовано. Якщо студент додержується думки певного вченого або групи людей, з якими не згодні, то така гіпотеза спростовується. А ось сформована самостійно ідея, як правило, повинна бути підтверджена.

- **Основна частина.** Структура основної частини нагадує ланцюжок. Спочатку висувається теза, потім пишуться кілька аргументів до неї. Автор самостійно вирішує, скільки тез йому необхідно довести. Кількість же тез не повинна бути менше трьох позицій. Велика кількість переважує дослідження, а менша виглядає несерйозно для такої роботи [2, с. 6].

Важливе значення має підбір джерел для написання есе. Спочатку необхідно ознайомитися з теоретичними аспектами теми, викладеної в підручнику (крім навчального посібника). Згодом доцільно вибрати дві-три відповідні сучасні наукові статті та монографії, які представляють узгоджену концептуальну основу чи теоретичну точку зору, або пропонують емпіричні дані. Ознайомлення з цими джерелами закладе фундамент фундаментальних принципів щодо теми (з урахуванням різноманітних думок та інтерпретацій) і послужить основою для цілеспрямованої подальшої підготовки есе.

Звісно, написання есе потребує часу від студента, а його перевірка – часу викладача. Але тут слід зазначити, що есе є корисним інструментом формування знань сучасних економістів - критичне мислення, яке є важливим для опанування проблем міжнародної економіки, проявляється, коли студенти розуміють навчальний матеріал, а есе вимагає як розуміння, так і більш глибокої формулювання своїх знань, що призводить до довгострокового володіння матеріалом. Окрім того, «письмо — це навчання», тобто лекція та обговорення заохочують до навчання та інформують студента, письмо для студента є місцем, де знання зміцнюється та зберігається. При написанні есе студент повинен не лише знайти інформацію, але й показати, що він може з нею робити: як він може пов'язувати факти, деталі, приклади та терміни. Підготовка до написання есе — це пошук загальної картини — основних ідей, термінології, суперечок, пояснень і концептуальних основ курсу. Есе дає студенту змогу підкріпити свою відповідь на запитання, заохочуючи його до ширшої освіти з досвіду та інших курсів, окрім міжнародної економіки, для більш повного розвитку, проведення дискусії. У найкращому випадку питання есе передбачають синтез, інтеграцію та застосування концепцій до контекстів, відмінних від тих, що зустрічаються в лекції та читанні. Тому важливою причиною для введення в СРС есе є те, що такі запитання змушують студентів дослідити подальші наслідки того, що вони вивчають [3].

Таким чином, використання есе у навчальному процесі вивчення навчальної дисципліни «Міжнародна економіка», сприяє більш чіткому та професійному викладенню думок, допомагає розташувати ці думки в логічній послідовності, передбачає вільне володіння мовою термінів і понять, розкриває глибину і широту навчального матеріалу, вчить використовувати відповідні приклади, цитати та необхідні аргументи.

Список використаних джерел:

1. Thomas, L., Hockings, C., Ottaway, J. and Jones, R. (2015). Independent learning: Student perspectives and experiences Final report to the Higher Education Academy, York: Higher Education Academy. Date View November 15, 2017. Available online: https://www.heacademy.ac.uk/sites/default/files/independent_learning_final.pdf.
2. Положення про письмові роботи здобувачів вищої освіти в Одеському національному економічному університеті. Укл. В. Г. Баранова, О. В. Самоєнкова, Н. А. Сиротенко, І. О. Уханова. Одеса: ОНЕУ, 2023 р. с. 31 с.
3. McQuillan, D., Abdou, R., Corbett, K. and Hack, E. (2022). Essays on Good Practice in Academic Writing: A comparison across business disciplines. Technological University Dublin, Available online: <https://arrow.tudublin.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=busresporart>

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ЛОГІСТИКА»

Наслідком триваючого науково-технічного прогресу є збільшення обсягу доступної інформації та швидкість її руху, а отже, постає необхідність формування сучасних методів та підходів щодо можливостей її аналізу та сприйняття. Специфіка методів економіко-математичного моделювання полягає у тому, що вони надають можливість гармонійного поєднання різних форм та методів взаємодії у навчальному процесі, як таких, що розвивають творче мислення, так і таких, що формують навички розв'язання економічних задач за допомогою пакетів прикладних програм.

Одним з результатів навчання при викладанні дисципліни «Міжнародна логістика» є формування у студентів навичок розробки та обґрунтування рішень щодо управління та розвитку міжнародних логістичних систем, інтеграції, координації та здійснення логістичних функцій, оптимізації логістичних ланцюгів та взаємодії їх різних ланок при виконання експортно-імпортних операцій. Серед широкого кола методів економіко-математичного моделювання активне застосування при викладанні дисципліни «Міжнародна логістика» отримали транспортні задачі. Транспортна задача [1,2] полягає у пошуку найбільш вигідного плану перевезення однорідного продукту з пунктів виробництва (чи зберігання) до пунктів споживання, тобто від постачальників до споживачів, ефективність якого будемо оцінювати за критерієм найменшої вартості перевезення.

Припустимо, що є m пунктів відправки товару A_1, A_2, \dots, A_m та в них зберігається однорідний вантаж у кількості a_1, a_2, \dots, a_m одиниць відповідно. Цей вантаж необхідно доставити у n пунктів призначення B_1, B_2, \dots, B_n , причому в кожен з них необхідно доставити відповідно b_1, b_2, \dots, b_n одиниць цього вантажу. c_{ij} позначимо як вартість перевезення одиниці вантажу з пункту A_i до пункту B_j .

Необхідно скласти такий план перевезення, сумарна вартість якого буде мінімальною за умови виконання усіх заявок. Така задача й називається транспортною задачею. За такою постановкою показником ефективності транспортної задачі є сумарна вартість перевезення, а сама транспортна задача називається транспортною задачею за критерієм вартості.

Позначимо через x_{ij} , $i=1, \dots, m$, $j=1, \dots, n$, кількість вантажу, який перевозиться з i -го пункту відправлення A_i в j -й пункт призначення B_j . Величини x_{ij} називаються перевезеннями, а сукупність перевезень $\{x_{ij}\}$ називається планом перевезень або просто планом.

Перевезення x_{ij} є змінною транспортною задачі, що управляється. Зрозуміло, що x_{ij} повинні задовольняти природним обмеженням $x_{ij} \geq 0$, $i=1, \dots, m$, $j=1, \dots, n$, оскільки кількість вантажу, що перевозиться, не може бути від'ємною. Крім того, на перевезення x_{ij} накладаються обмеження, обумовлені кількістю вантажу, що перевозиться.

Кількість вантажу, що експортується з i -го пункту відправлення A_i у всі пункти призначення, повинна бути не більше запасу вантажу в a_i одиниць в цьому пункті:

$$\sum_{j=1}^n x_{ij} \leq a_i, \quad (1.1.)$$

де $i=1, \dots, m$.

Кількість вантажу, що імпортується у j -й пункт призначення B_j від усіх пунктів поставки, повинна бути не більше заявки на вантаж у b_j одиниць в цьому пункті:

$$\sum_{i=1}^m x_{ij} \leq b_j, \quad (1.2.)$$

де $j=1, \dots, n$.

Сумарна вартість усіх перевезень може бути розрахована за формулою та повинна бути мінімальною $f(x) \rightarrow \min$.

(1.3)

Математичне вирішення наданої транспортної задачі відбувалося за допомогою пошуку рішення у програмі Excel за наступним алгоритмом:

- постановка завдання;
- матриця обсягів споживання;
- цільова функція;
- пошук рішення.

Після отриманих результатів аналізу студентам потрібно надати їх економічну інтерпретацію.

Окрім транспортної задачі ми пропонуємо використовувати у викладанні дисципліни «Міжнародна логістика» метод ABC-XYZ-аналізу [1,2], який є одним із методів ефективної організації роботи складського господарства та пов'язаних із ним логістичних процесів (зокрема, закупівельної та збутової логістики), оскільки має на меті упорядкування товарно-матеріальних ресурсів відповідно до визначених параметрів для підвищення точності планування, організації, контролю, а також регулювання обсягів та зменшення логістичних витрат.

ABC-XYZ-аналіз допоможе розподілити всі категорії запасів на групи, що відповідають системам управління, які є найбільш оптимальними для застосування в тих чи інших випадках. Приналежність комбінації ABC-XYZ-аналізу до ключових та найбільш розповсюджених методів оптимізації запасів пояснюється тим, що всі системи контролю над рівнем запасів існують у середовищі певного впорядкування та контролю їх фактичного рівня, що, своєю чергою, вимагає додаткового вкладання коштів – витрат фінансових, інформаційних ресурсів, а також трудових витрат.

Студентам пропонується робити аналіз відповідно до визначеного алгоритму дій. Виокремлюють такі етапи:

- визначення критерію, за яким класифікують запаси;
- аналіз інформації щодо помісячних та річних обсягів запасів;
- визначення середньомісячних обсягів запасів;
- аналіз обсягів запасів згідно з їх вартістю в порядку спадання;
- визначення питомої ваги обсягів запасів певного виду в їх загальному обсязі;
- визначення кумулятивного обсягу запасів;
- визначення класифікаційних груп.

В цілому надані приклади застосування методів економіко-математичного моделювання при викладанні дисципліни «Міжнародна логістика» дадуть можливість студентам досягти таких програмних результатів навчання, як:

- вміння обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків;
- вміння здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

Список використаних джерел:

1. Воропай Н. Л. та ін. Економіко-математичні методи та моделі: Навчальний посібник / Воропай Н. Л., Герасименко Т. В., Кирилова Л. О., Корсун Л. М., Мацкул М. В., Мальцева Є. В., Михайленко А. В., Орлов Є. В., Чернишев В. Г., Чепурна О. Є., Шинкаренко В. М. (за заг. редакцією Мацкул В. М.). Одеса: ОНЕУ, 2018. 404 с.

2. Економіко-математичні методи в логістиці. Навч. посіб. / Л. В.Савченко, М. Ю. Григорак. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2016. 284 с.

МЕТОДИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЙ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ

Зміст навчально-методичних комплексів професійно-орієнтованих дисциплін, зокрема, географічного спрямування, для забезпечення процесу підготовки майбутніх фахівців в сфері туризму і рекреації, на наш погляд, неможливо уявити без наочних засобів. Саме наочність створює сприятливі умови для збагачення кола уявлень студентів, організації доступності інформації, що надається, та в підсумку посилює їхню мотивацію до майбутньої професійної діяльності. Це підтверджується багаточисленними фундаментальними дослідженнями ролі візуальних засобів навчання, від традиційних до сучасних, за допомогою ІКТ (О. Асмолов, А. Вербицький, В. Беспалько, В. Гузєєв, В. Давидов та інші).

Останнім часом в наукових дослідженнях зазначається на дидактичному потенціалі технологій візуалізації, зокрема, в процесі вивчення природничих наук; «їх застосування надає педагогу можливість на більш високому рівні реалізувати провідні дидактичні принципи – системності і послідовності навчання, науковості, наочності, зв'язку теорії з практикою, усвідомленості і міцності засвоєння знань, природовідповідності» [1, с.27]. Однак, за спостереженнями викладачів [2, с.85], які викладають дисципліни для студентів- майбутніх фахівців в сфері туризму, застосування тільки традиційних дидактичних засобів візуалізації знижує їхню ефективність: співвідношення ступеня засвоєння навчального матеріалу й витраченого на це часу в такому разі знаходиться на рівні 30%. Застосування сучасних засобів візуалізації (з використанням ресурсів мережі Інтернет, цифрової візуалізації, доповненої реальності тощо) робить навчання більш інтерактивним та підвищує згаданий показник ефективності до 75% і навіть більше.

У зв'язку з важкими обставинами в Україні, які виникли для більшості суб'єктів туристичної діяльності, постало актуальним завдання розвитку внутрішнього туризму. Основний нормативно-правовий акт, який регулює діяльність в сфері туризму і рекреації, Закон України «Про туризм», чітко визначає поняття «внутрішній туризм – це подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на її території, в межах держави» [3]. На даний час активізації діяльності в напрямку розвитку послуг для внутрішніх туристів визначено пріоритетною на державному рівні. На регіональному та місцевому рівнях, на рівнях окремих суб'єктів туристичної діяльності таку стратегічну установку активно підтримують. Так, розвиток рекреації та туризму для Одещини, в першу чергу, внутрішнього задля підтримки та збагачення природного, історико-культурного, людського, інфраструктурного потенціалу регіону визнано стратегічним видом діяльності [4, с.86-92].

Україна одна з найкрупніших країн Європи, з величезною кількістю цікавих місць та визначних пам'яток. Навіть в складні часи, за даними соціологічних опитувань українців та за оцінкою виробників туристичних послуг зберігся попит на подорожі, відпочинок в межах країни. Хоча, без сумніву, є зміни у вподобаннях потенційних внутрішніх туристів та рекреантів, наприклад, зростає інтерес до найближчих від місця проживання місцевостей, користуються популярністю подорожі протягом одного-двох днів.

Для знайомства та вивчення нами було обрано прекрасне місто Одеса, а також місцевості Одеського району. Нами розроблено додатковий курс «Одещина очима місцевого жителя» до основної програми дисципліни «Рекреаційні комплекси світу» для бакалаврів, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація». Курс розроблений в рамках теми «Рекреаційні комплекси України в системі лікувально-оздоровчого туризму світу» та має на меті більш глибоко ознайомити студентів з рекреаційним потенціалом рідного краю, в тому числі, за допомогою технологій візуалізації.

Саме такий вибір місцевості був не випадковим. По-перше, для підготовки майбутніх фахівців в сфері туризму в процесі викладання дисциплін географічного спрямування знання з краєзнавства є особливо цінними. По-друге, Одеса – це моє рідне місто, тому особиста зацікавленість у його вивченні та почуття, які виникають, сприятиме кращому розумінню та засвоєнню матеріалу студентами. До речі, накопичено достатньо різного фото-, відеоматеріалу з особистого архіву, яким можна поділитися з іншими. По-третє, важливо розповісти студентам не лише про те, що Одеса – це місто-бренд в Україні та за її межами, в якому багато цікавих і визначних місць, але й про те, що є так звана Велика Одеса – це унікальна місцевість самого міста та його околиць, в якому можна постійно знаходити та відкривати для себе й для туристів нові об'єкти.

Виходячи із зазначеного, мета додаткового курсу «Одещина очима місцевого жителя» – привернути увагу до організації екскурсій та короткочасних подорожей як складових оздоровчого туризму на прикладі рекреаційних комплексів Одеси та Одеського району. Для досягнення поставленої мети були сформульовані наступні завдання: 1) охарактеризувати фізико-географічні особливості міста Одеса та місцевостей Одеського району; 2) розповісти про історичне минуле та сучасне життя Одещини; 3) охарактеризувати відомі пам'ятки та туристичні бренди Одещини; 4) розвинути пізнавальний інтерес, інтелектуальні та творчі здібності студентів до пошуку нових маловідомих або невідомих туристичних об'єктів.

Курс «Одещина очима місцевого жителя» передбачає застосування різних технологій: 1) традиційних наочних засобів, наприклад, карти екскурсійного маршруту по місту Одеса з використанням особистих фото, відео та аудіоматеріалів; 2) сучасних наочних засобів, які використовують у власній справі професіонали туристичного бізнесу, наприклад, навчальної версії мобільного додатку для здійснення самостійних подорожей під керівництвом аудіогіда (спільно з власником туристичної фірми «Відпочинок на славу»); 3) сучасних засобів візуалізації за допомогою ресурсів мережі Інтернет, інструменти для створення яких є загальнодоступними, наприклад, віртуальної подорожі «Одеськими вулицями». Наприкінці курсу студентам може бути запропоновано завдання з розробки авторського віртуального туру за визначеним маршрутом.

Розроблений курс з комплексом традиційних та сучасних технологій візуалізації у роботі викладача дисциплін географічного спрямування в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців в сфері туризму сприяє підвищенню мотивації до вивчення вказаного блоку дисциплін, розвитку навичок практичної діяльності студентів в обраній спеціальності, а також формує інтерес до вивчення деяких природничих наук, зокрема, екології, економічної та соціальної географії тощо, в подальшому.

Список використаних джерел:

1. Житеньова Н.В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до використання технологій візуалізації в освітньому процесі. автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2020. 43 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Rada/D_64_053_04/zhytenyova/autoreferat_Zhytienova.pdf
2. Мізюк Б.М., Миронов Ю.Б. Інтерактивний підхід до підготовки фахівців сфери туризму // Освітня аналітика України. 2022. № 5 (21). С. 80-91. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/6_Mizyuk_Myronov_521_2022_80-91.pdf
3. Про туризм : Закон України від 11.02.2015 р. № 324/95-вр. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
4. Офіційний сайт Одеської обласної державної адміністрації. Стратегія розвитку Одеської області на 2021-2027 роки. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/odeshyyna/soczialno-ekonomichnyj-ta-kulturnyj-rozvytok/strategichni-plany-dij-ta-programy-rozvytku/strategiya-regionalno-rozvytku/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky/>

ГРАМАТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Вивчаючи тему граматики, як ключового аспекту вивчення іноземної мови, ми виходимо з положення про те, що в навчанні іншомовному говорінню граматика має важливе значення являючи собою основу для подальшого вивчення лексики, побудови фраз і речень, а в результаті і говоріння, тобто, вільного володіння іноземною мовою.

У сучасному світі в умовах масової глобалізації роль міжнародного виховання та іншомовної освіти набуває все більшого значення.

І в сьогоднішній страшній ситуації в Україні, іноземна мова в силу своєї особливості має набагато більші можливості та потенціал. Багато українців були змушені виїхати за кордон для тимчасового проживання, навчання і частина з них зіткнулася з проблемою браку достатнього рівня знання іноземної мови для благоустрою, спілкування, адаптації в іншій країні. Це ще раз показує, що знання іноземної мови є необхідною умовою для самореалізації в особистій та професійній сфері, сприяє пошуку високооплачуваної та цікавої роботи як в Україні, так і за кордоном, дозволяє почуватися вільно та впевнено під час подорожей, а також надає можливість більш успішно орієнтуватися у реальному та віртуальному просторі.

З метою допомогти студентам вивчити або підвищити рівень знань, викладачі кафедри іноземних мов проводять на першому занятті тестування за результатами якого розподіляють студентів по групах за рівнем їх знань іноземної мови.

Перша і єдина мета викладачів – створити комфортну, сприятливу атмосферу на заняттях, щоб кожен студент не замикався в собі, а впевнено відкривався новим знанням.

Розглянемо, що входить до змісту граматичного матеріалу:

1. Засвоєння граматичних форм, частин мови, їхньої семантики та функцій.
2. Знання правил вживання цих форм залежно від ситуації спілкування та контексту.
3. Формування навичок та розвиток умінь у вживанні граматичного матеріалу

програми в усних та письмових висловлюваннях, зокрема розвиток наступних навичок:

- а) вибір структури типової пропозиції, адекватного задуму і співвідношення з ситуацією;
- б) оформлення здобувачем відібраних слів для заповнення типового речення.
- в) вибір службових форм та правильне поєднання їх із знаменними словами.

Вимоги до граматичної сторони на середньому етапі навчання іноземних мов включають:

- формування мовної компетенції, а саме оволодіння новими мовними засобами (фонетичними, орфографічними, лексичними, граматичними) відповідно до тем, сфер та ситуацій спілкування, відібраних для вищої школи;

- освоєння знань про мовні явища, різні способи вираження думки іноземною мовою.

В результаті вивчення іноземної мови здобувачі повинні знати / розуміти:

- особливості структури простих і складних речень іноземної мови;
- інтонацію різних комунікативних типів речення;
- ознаки вивчених граматичних явищ (видо-часових форм дієслів, модальних дієслів та їх еквівалентів, артиклів, іменників, ступенів порівняння прикметників та прислівників, займенників, числівників, прийменників тощо).

Сучасний стан теорії навичок та умінь в іноземній мові дозволяє виділити три основні етапи роботи над граматичним матеріалом:

- робота над граматиною починається з презентації граматичних явищ та створення орієнтовної основи для подальшого формування навичків;
- формування мовних граматичних навичок шляхом їх автоматизації в мовленні;
- включення мовних навичок у різні види мови та розвиток мовних умінь.

Метою введення нового граматичного матеріалу повинні бути не тільки підготовлені викладачем презентації та ознайомлення студентів з даним явищем, а й теоретичне орієнтування на основі засвоєння правила, первинне виконання граматичних дій у відповідних вправах. Якщо в практичному орієнтуванні цю функцію виконують імітативні, здебільшого підстановочні, умовно-мовні вправи за зразком, то в теоретико-практичному орієнтуванні найбільшу користь можуть принести мовні аналітичні і граматичні вправи.

Якщо викладач грамотно підходить до занять, майстерно знаходить спільну мову зі студентами, прислуховується до них, аналізує їх слабкі та сильні сторони, їх досягнення при вивченні матеріалу, то студентам комфортно, цікаво на заняттях і вони охоче беруть активну участь в роботі на заняттях, відповідаючи на запитання викладача, практикують різні граматичні конструкції та розширюють свій словниковий запас.

Словниковий запас – важливий аспект при вивченні іноземної мови, а найважливіший аспект вивчення мови – розмовна практика.

Список використаних джерел:

1. Юлія Лазугкіна Граматичний аспект вивчення іноземної мови. Науковий збірник «Педагогічні науки», №. 61-62. Краматорськ, 2014 р. 120-126 стор.
2. Антонян І. М., Попович Н. Г. Компетентнісний підхід у викладанні граматики в навчанні іноземної мови професійного спілкування у вищих навчальних закладах.- Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи». Випуск 67, 2019 р. 6-9 стор.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Традиційна методика навчання у вищому навчальному закладі передбачає спілкування викладача і студента, сутність якого зводиться до передачі знань студентам; контролю викладача за якістю та успішністю засвоєння знань. У дидактиці така модель набула статусу директивної. Під час директивної моделі результат навчання зводиться лише до передачі знань (викладач) та механічного засвоєння та відтворення (студент). Основними критеріями директивної моделі навчання є точність, достовірність інформації, підсумковий контроль [1].

Отже, у сучасному середовищі вищої освіти постає проблема використання сучасних форм і методів організації навчальної діяльності студентів. Така інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій з іншими технологіями навчання набагато збільшує їхні можливості здійснювати вибір і реалізацію індивідуального навчального дискурсу у відкритому освітньому просторі та підвищує якість підготовки студентів. Для цього необхідне широке інформаційне поле діяльності, джерела інформації, самостійний пошук шляхів обґрунтування різних візій щодо однієї й тієї самої проблеми, самостійний пошук шляхів її обґрунтування та розв'язання.

Пріоритетна роль у дослідженні інновацій в освіті належить інтерактивним методам навчання, зокрема методу ситуаційного навчання (кейс-стаді), екстраполяція ідей якого на проблеми фахової підготовки майбутніх вчителів уможливує розглядати це нововведення як закономірний за своєю природою процес змін у сучасній педагогічній системі вищих навчальних закладів [2].

З методичної точки зору «кейс» - це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що «містить структурований опис ситуацій, що запозичені з реальної практики». Кейси (ситуаційні вправи) мають чітко визначений характер і мету, тому у навчальному процесі використовуються у конкретних випадках, навчальних ситуаціях для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу дисципліни. Навчання за допомогою «кейсів» розвиває у студентів здатність аналізувати, уникати помилок, які часто виникають під час виконання конкретних завдань, спонукає закріпленню знань та вмінь що були отримані на попередніх заняттях, сприяє зв'язку теорії з практикою. Тобто в основу «кейсів» покладені концепції розвитку розумових здібностей та ідей [3].

Впровадження кейс-методу в освітній процес може бути дуже корисним для студентів, оскільки цей метод дозволяє їм застосовувати теоретичні знання до реальних ситуацій. Кейси можуть бути використані в різних предметах, включаючи менеджмент, маркетинг, фінанси, право, медицину та інші. Використання кейсів у навчанні може сприяти розвитку критичного мислення, аналітичних навичок, умінь приймати рішення та комунікаційних здібностей. Студентам надається можливість аналізувати складні ситуації, розробляти стратегії вирішення проблем та обговорювати їх з іншими учасниками групи.

Інноваційні підходи до використання кейс-методу в освітньому процесі вищих навчальних закладів можуть сприяти більш ефективному навчанню та підготовці студентів до викликів сучасного світу. Існує велика кількість інноваційних підходів, однак велику увагу слід приділити саме ігровому підходу.

Ігровий підхід в навчанні полягає в використанні елементів гри, ігрових сценаріїв, рольових ігор та інших ігрових технік для стимулювання зацікавленості студентів у навчанні. Цей підхід сприяє активному залученню студентів до навчального процесу, розвитку їх творчих навичок, сприяє формуванню комунікативних навичок та співпраці в групі. Ігровий підхід може

бути особливо ефективним у застосуванні кейс-методу, оскільки дозволяє створити живий та цікавий контекст для вивчення та обговорення реальних ситуацій.

Ось кілька ключових аспектів цього підходу:

1. Створення реалістичних ситуацій. Створення реалістичних ситуацій є ключовим елементом при розробці симуляцій, бізнес-ігор або кейсів, які використовуються в освітньому процесі. Реалістичні ситуації дозволяють студентам відчути себе в атмосфері реального бізнесу та розвивати навички прийняття рішень у віртуальному середовищі.

2. Різноманітність сценаріїв. Різноманітність сценаріїв грає важливу роль у створенні захоплюючих та ефективних симуляцій, бізнес-ігор або кейсів для освітнього процесу. Різні сценарії дозволяють студентам розглядати різні аспекти теми, розвивати різноманітні навички та навіть випробувати власні стратегії. Добитися цієї різноманітності можна багатьма шляхами:

- розробка сценаріїв з різною ступенем складності, які відповідають різним рівням знань та досвіду студентів;

- створення сценаріїв, що відображають різні галузі, щоб студенти могли отримати різні перспективи та розуміння теми;

- введення елементів конфліктів та проблем, які потребують розв'язання, щоб стимулювати критичне мислення та творчість;

- розробка сценаріїв, що моделюють кризові ситуації, де студентам потрібно приймати стратегічні рішення в умовах несприятливих обставин;

- введення змінних умов, таких як зміни в економіці, технології, законодавстві, щоб показати вплив цих чинників на бізнес або інші сфери тощо.

3. Командна робота. Цей підхід дозволяє студентам не лише розвивати індивідуальні навички, але і вдосконалювати комунікативні вміння, лідерські якості та спільні стратегії. Включення командної роботи в сценарії симуляцій, бізнес-ігор або кейсів може бути дуже корисним для студентів. Це дозволяє їм спільно працювати над вирішенням проблем та прийняттям рішень, що відображають реальні ситуації у бізнесі. У сценаріях симуляцій, командна робота може включати рольові ігри, де студенти беруть на себе ролі управлінців, співробітників, клієнтів тощо. Вони повинні спільно працювати над вирішенням конкретних завдань та виконанням поставлених цілей. У бізнес-іграх командна робота може полягати в управлінні власною компанією чи проектом, де студенти мають об'єднати зусилля для досягнення успіху. У кейсах командна робота може включати аналіз реальних бізнес-ситуацій та спробу знайти оптимальні рішення шляхом обговорення та спільної роботи.

4. Використання технологій. Використання технологій у створенні симуляцій, бізнес-ігор та кейсів для освітнього процесу може значно покращити якість навчання та зробити процес більш цікавим для студентів. Цей підхід реалізується наступними способами:

- використання віртуальної реальності (VR) та розширеної реальності (AR) для створення іммерсивних симуляцій. Це дозволяє студентам поглибитися в реалістичне оточення, що допомагає їм краще розуміти складні концепції та ситуації;

- використання онлайн-платформ для створення ігор та симуляцій, які дозволяють студентам працювати разом навіть на відстані. Це особливо важливо в умовах дистанційного навчання;

- використання спеціалізованих програмних засобів для моделювання бізнес-процесів, фінансових моделей та стратегічного управління, що дозволяє студентам отримати практичні навички безпосередньо на уроках.

5. Сценарії відкритого закінчення. Використання сценаріїв відкритого закінчення в контексті симуляцій, бізнес-ігор або кейсів дозволяє їм розвивати критичне мислення, приймати рішення та розвивати навички проблемного розв'язання. Такі сценарії створюють можливості для студентів досліджувати різні альтернативи, розробляти стратегії та виробляти власні рішення.

Наприклад, у бізнес-симуляціях або кейсах можна створити сценарії, в яких студентам потрібно приймати важливі бізнес-рішення з різними можливими результатами. При цьому студентам надається можливість обирати різні шляхи дій і бачити наслідки кожного рішення. Це допомагає їм розвивати навички стратегічного мислення та аналізу.

У бізнес-іграх також можна використовувати сценарії відкритого закінчення, де гравцям дається велика свобода вибору своїх дій та стратегій. Це стимулює креативність та сприяє розвитку навичок прийняття рішень в умовах невизначеності.

У контексті кейс-стадій також можна створити сценарії з відкритим закінченням, де студентам потрібно буде аналізувати інформацію, розробляти рішення та обґрунтовувати їх. Це допомагає студентам розвивати навички аргументації та переконливого викладання своїх ідей.

Отже, використання ігрових технік в кейс-методі є важливим елементом залучення студентів до активного навчання. Цей підхід сприяє розвитку творчого мислення, сприйняття і аналізу інформації, а також формує навички роботи в команді. Ігрові техніки допомагають студентам зануритися у ситуації, які можуть виникнути в реальному житті, та навчити їх приймати обґрунтовані рішення. Крім того, використання ігрових технік стимулює зацікавленість студентів у навчанні, сприяє підвищенню їхньої мотивації та залученню до процесу навчання. Такий підхід робить навчання більш цікавим, ефективним та продуктивним для всіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Г. А. Єрмолаєва. Використання кейс-методу в навчанні майбутніх фахівців з інформаційної діяльності. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/901757>.
2. Н. М. Бакланова. «Кейс-метод» як інноваційний метод в сучасному педагогічному процесі. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Case-method-an-innovative-method-in-the-modern-pedagogical-process-N.-M.-Baklanova.pdf>.
3. Коберник О.М. Підготовка майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності. URL: <http://studentam.net.ua>.

Кернас А. В.
*Доктор філософії в галузі психології, кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДИНАМІКИ СТРЕСОВИХ СТАНІВ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Нині стрімкий розвиток темпу життя охоплює всі соціально значущі сторони життя українського суспільства, вносячи свої нові корективи в уклад і побут, що вже став звичним. У сказаного не стала винятком і сфера освіти. Як відомо в даний час заклади вищої освіти (ЗВО) України у своїй більшості перейшли на дистанційну або змішану форму навчання.

Студентська молодь є об'єктом ґрунтовних психологічних досліджень як за рубежом, так і в нашій країні. Головна причина інтересу дослідників до студентства пов'язана із зростанням соціально зумовлених вимог до якості підготовки фахівців. У складних умовах нашого сьогодення студенти часто невпевнені у своєму майбутньому, нерідко переживають негативні емоційні стани і стреси. Визначення основних чинників, які впливають на схильність молоді до стресу має важливе практичне значення для розробки стратегій профілактики та психокорекції стресових станів, що вимагає, передусім, свого вивчення [1, с. 188].

Стрес, що виникає у студентів ЗВО під час навчання, – фактор виникнення нервово-психічних перевантажень, перевтоми, негативних психічних реакцій; це – психологічно дискомфортний стан, що характеризується значною психофізіологічною активністю [10; 11]. Серед індивідуальних властивостей, як чинників успішної соціально-психологічної адаптації студентів ЗВО, важлива роль належить рівню стресостійкості особистості. Високий рівень стресостійкості сприяє збереженню фізичного та психічного здоров'я студентів під час долання стресових ситуацій на початку навчання у ЗВО і подальшої професійної самореалізації [2, с. 46].

Психологічні особливості навчання у вищих навчальних закладах пов'язані з необхідністю розвитку та активного залучення творчого потенціалу студента, а також засвоєння великого обсягу знань, виробленням необхідних для майбутньої професії теоретичних знань та практичних навичок. У той же час слід відзначити важливе значення прихованих обставин студентського життя, які можуть призвести до нездатності студентів навчатися у ЗВО.

Вважаємо за необхідне відзначити, що особливо складним для студентів є період екзаменаційної сесії, коли адаптаційні ресурси виявляються перенапруженими, а сам студент стає більш уразливим до стресфакторів навчальної діяльності у навчальному закладі.

Екзаменаційний стрес займає одне з першочергових місць серед причин, що викликають психічну напругу у студентів закладів вищої освіти.

Навчальний стрес оптимального рівня - еустресс носить позитивне, стимулююче значення, допомагаючи учням мобілізувати наявні знання та особистісні резерви на вирішення поставлених їм навчально-професійних завдань. У той же час постійно наростаюча інтенсивна емоційна напруга здатна призвести студента до стану дисстресу, що згубно впливає як на відчуття психологічної стабільності, так і на стан фізичного здоров'я студента.

Таким чином, для нас є очевидним те, що стан здоров'я студента безпосередньо впливає на ефективну реалізацію його особистої соціальної активності та життєвого сценарію успішної реалізації своєї професійної кар'єри.

Таким чином особливої актуальності набуває проблема корекції та профілактики навчального стресу у студентів закладів вищої освіти. Різноманітні фізичні вправи допомагають ефективно боротися зі стресом, також вони допомагають впоратися з психологічною та фізичною втомою та зміцнюють здоров'я.

Для корекції та профілактики дисстресу, фахівцями рекомендуються заняття на воді, вони сприяють загальному покращенню здоров'я, розслабленню тіла, знімають емоційні затиски, дратівливість та перезбудження. Таким чином, водні процедури підвищують настрій і допомагають справлятися зі стресовими ситуаціями.

Також одним з найбільш рекомендованих та затребуваних способів корекції та профілактики, негативних наслідків дисстресу є йога. Йога – це комплекс способів, які допомагають долати один із основних факторів погіршення здоров'я та поганого самопочуття: розбалансування системи, призначеною протистояти стресові. Йога є чудовим методом, що дозволяє успішно протистояти стресфакторам навчальної діяльності.

Заняття йогою покращує поставу, що призводить до розкриття грудної клітки, що в свою чергу позитивно впливає на дихання і дозволяє позбутися тривоги та стресів.

Список використаних джерел:

1. Дубчак Г. М. Психологічні особливості прояву стресостійкості студентів. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць. URL: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v9/i9/27.pdf> (дата звернення: 18.02.2024).

2. Пухно С. В. Стресостійкість студентів закладів вищої освіти як психологічна проблема. Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія, випуск 1, 2023. № 1 С. 44–48. 2023. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/13336/1/STRESOSTIHKIST%20STUDENTIV.pdf> (дата звернення: 18.02.2024)

3. Циганчук Т. В. Динаміка переживання стресу студентами 1-4 курсів Вищих навчальних закладів. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1161/1/%D0%A6%D1%8B%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf> (дата звернення: 18.02.2024).

ЗДОРОВ'Я ЗБЕРІГАЮЧИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Збереження здоров'я студентів, зрозуміло, є основним фактором успішного навчання та досягнення програмних результатів. Однією із загальних компетенцій сучасного фахівця з економічних спеціальностей є «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя»[1]. До цієї компетенції можна додати окремі завдання, щодо формування особистості майбутнього фахівця:

- розуміння ролі фізичної культури в зміненні здоров'я, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, профілактика захворювань, забезпечення високого рівня фізичного стану, працездатності на протязі всього періоду навчання;
- оволодіння системою практичних умінь і навичок занять головними видами і формами раціональної фізкультурної діяльності, зберігання і зміцнення здоров'я, розвиток й удосконалення психофізичних можливостей студента;
- набуття фонду рухових умінь і навичок, забезпечення загальної і професійно-прикладної фізичної підготовленості до життєдіяльності й обраної професії;
- здатності до виконання державних або відомчих тестів і нормативів на рівні вимог освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр [2; 3; 7].

Говорити про поняття вітального здоров'я студентів треба з визначення цієї категорії як внутрішньої потреби та програмного результату навчання. Як можна побачити - ці дві потреби збігаються. На перший погляд, тим простіше завдання фахівця з фізичного виховання щодо формування цілісної особистості студента. З іншого боку, вітальне здоров'я визначається через рівень фізичної підготовленості та функціонального стану організму. А за цими показниками вже стоять аудиторні заняття та самостійна праця студента над собою. Постає на ступне питання: яким чином оцінити загальне здоров'я студента? Існують перелік варіантів цієї оцінки. Цю оцінку можна розподілити на якісну та кількісну. Зрозуміло, кількісна оцінка більш інформативна. І, в першу чергу, це функціональний стан (ФС). ФС визначається через такі фізіологічні показники як: частота серцевих скорочень (ЧСС), артеріальний тиск (АТ), максимальне споживання кисню (МСК), фізична робота спроможність (ФРП). Всі ці показники мають кореляційні співвідношення на основі частоти серцевих скорочень та максимального споживання кисню.

МОН України у своїх рекомендаціях [4; 5; 7] пропонує низку тестів та тестових нормативів як студентської молоді, так і різних верств населення[6]. Виконання цих тестів є опосередкованим показником функціонального стану. Так, виконання бігу на витривалість: 3000 м для чоловіків та 2000 м для дівчат - є інформативним показником максимального споживання кисню та частоти серцевих скорочень. А відтискання від підлоги для дівчат та підтягування на поперечині – є показником сили студента.

Тобто, кількісна оцінка виконання тестів та нормативів може відбивати стан фізичної підготовленості та загального здоров'я студента загалом. Що і є відображенням функціонального стану організму [8].

Контроль функціонального стану за допомогою ЧСС можна проводити під час виконання фізичної роботи (за допомогою апаратних пристроїв). Аналогічні вимірювання мають бути проведені як до так і під час відновлення піддослідного. Зрозуміло, що вимірювання ЧСС в цих двох випадках дає важливо різну інформацію: в першому разі, за

показниками ЧЧС роблять висновок про адаптацію організму до м'язової роботи, в другому – про закономірності відновлюваних реакцій. При цьому, у різних випадках адаптація до фізичного навантаження може бути задовільною, а відновлювані процеси – не задовільними. Стосовно практично обґрунтованих рекомендацій, то на заняттях з фізичного виховання викладачеві доступний тільки другий спосіб. Оцінюючи різницю ЧСС до фізичного навантаження і після нього, викладач складає висновок до правильності застосування навантаження та часу відпочинку. Однак, вивчення періоду відновлення не дозволяють достатньо точно робити висновки щодо адаптації організму до фізичного навантаження і у висновку – ФС.

Додамо ще кілька методичних фрагментів щодо вимірювання ЧСС для самих студентів, які бажають контролювати свій стан самотійно. А саме:

- Вимірювання бажано проводити на сонній артерії в області шиї.
- При підрахунку ЧСС всю увагу треба пере направити на інші зовнішні об'єкти (а не на сам підрахунок). В зворотному випадку – ЧСС буде об'єктивно вищою.
- Підрахунок ударів треба вести за 10 секунд. При необхідності перевести у 1 хвилину. Нормальна ЧСС – від 60 до 72 ударів на хвилину. Оптимальний пульс при оздоровчих заняттях – 170 ударів на хвилину.
- Для подальшого аналізу треба знати свій пульс у спокою, тобто свою норму (вимірювати дома у ліжку зразу після просинання).

Таким чином, опанування студентом дисципліни «Фізичне виховання» деталізують **такі програмні результати навчання** - діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних принципів поваги до культурного різноманіття та цінностей громадянського суспільства з дотриманням прав і свобод особистості.

Список використаних джерел:

1. Положення про робочу програму навчальної дисципліни в Одеському національному економічному університеті (Нова редакція). – Одеса: ОНЕУ, 2021 р. – 21 с.
2. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах. // Наказ Міністерства освіти України 11. 01. 2006, №4.
3. Лист МОН №1/9-454 від 25.09.2015 р. Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/47947/
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Закон України про фізичну культуру і спорт (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2704-VIII від 25.04.2019, ВВР, 2019, № 21, ст. 81) URL: <https://tavr.osv.org.ua/zakon-ukraini-pro-fizichnu-kulturu-i-sport-11-25-16-17-06-2020/>
6. Постанова КМ України від 9 грудня 2015 р. № 1045. (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 461 від 06.06.2018). Київ «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2015-%D0%BF#Text>
7. Наказ ММСУ №4665 від 15.12.2016 р. Про затвердження тестів і нормативів для проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України. (Набрання чинності відбулось 13.11.2018.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1207-18#Text>
8. Інноваційні технології фізичного виховання студентів [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів, які вивчають дисципліну «Фізичне виховання» та студентів зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» / Г. Л. Бойко [та ін.] ; КПІ ім. Ігоря Сікорського ; за заг. ред. Ю. М. Вихляєва. – Електронні текстові дані (1 файл: 5,72 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 543 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/27546>

СЕКЦІЯ 3

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Філяр С. В.

доцент кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
м. Черкаси, Україна

Гнатюк О. П.

доцент кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
м. Черкаси, Україна

Чен Н. О.

викладач кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
м. Черкаси, Україна

Шільвінська О. Л.

викладач кафедра обліку та фінансів
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Удосконалення системи освіти, оновлення та зміна цілей і змісту, впровадження сучасних освітніх технологій у навчальний процес є основними вимогами сучасного інформаційного суспільства. Тому основною складовою всіх стратегій реформування, що розробляються, є модернізація освіти на основі застосування нових освітніх технологій, що дозволить досягти ефективних результатів у розвитку освітніх характеристик особистісних моментів у процесі набуття знань, умінь і навичок. Вирішення цих проблем можливе лише завдяки різноманітності навчального процесу, тобто використанню в навчанні, крім традиційних, передових технологій.

Основні відмінності між традиційною освітньою технологією та інноваційною технологією подано на рисунку 1 [1, с. 62]

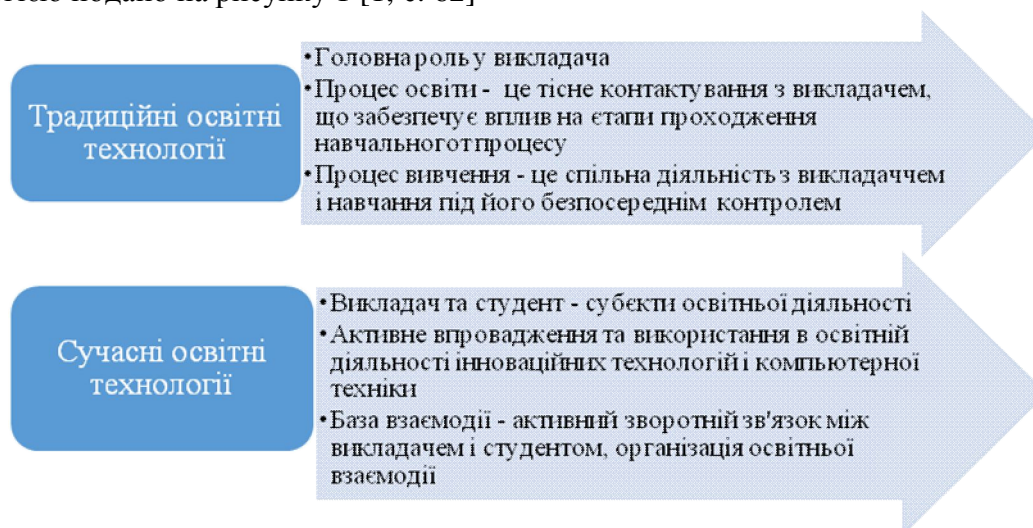

Рис. 1 – Характерні риси освітньої технології

Слід зазначити, що є відмінні особливості в організації навчального процесу. Тому при традиційній формі організації викладач або вчитель сам систематизує інформацію, дає логічні основи і прагне донести знання до учнів. А сучасні технології спрямовані на побудову діалогу між викладачем та студентом за активної участі студентів у процесі виконання завдань.

При побудові навчального процесу вчителі мають право самостійно обирати ту чи іншу форму організації занять. Проте в сучасних реаліях найбільш доцільною вважається організація навчального процесу на основі поєднання пасивної та активної форм керівництва пари. Це пояснюється тим, що пасивна форма з переважним впливом викладача на студента не дозволяє майбутньому фахівцю навчитися самостійно приймати рішення. Тоді як формат діяльності спрямований на активізацію діяльності студентів та створення умов для демонстрації студентами свого досвіду та оволодіння професійними знаннями та навичками. Тому в умовах сучасного розвитку інформаційного суспільства побудова навчального процесу відбувається не від засвоєння теоретичних знань і подальшого практичного застосування, а від практичного досвіду до розуміння того, що теорія є доцільною [2, с. 22].

Під час підготовки майбутніх спеціалістів до вимог сучасного рівня розвитку економіки необхідно використовувати різні види прогресивних освітніх технологій. Основні з них представлені на рисунку 2.

Рис. 2 – Види інноваційних освітніх технологій

Основними перевагами цих типів інноваційних освітніх технологій є такі [3, 4]:

1. Інтерактивні форми навчання дозволяють учням самостійно шукати шляхи та альтернативи один одному для вирішення реальних життєвих проблем, що стимулює інтерес учнів у дослідженні проблем реального світу та ін.

2. Проектна технологія сприяє розвитку дослідницьких навичок та аналітичного мислення, налагодженню ефективного діалогу, розробці практичних пропозицій і зосередженню уваги на конкретній проблемі, а також вивченню різних варіантів вирішення цієї проблеми.

3. Інформаційні технології в навчальному процесі поєднують багато галузей знань з інформатикою, сприяючи уточненню усвідомлення учнів щодо процесу комп'ютеризації, що відбувається в сучасному суспільстві.

Тому використання інноваційних методів у навчанні допомагає знайти шляхи організації навчальної діяльності, які дозволяють учням розвивати особистісні якості, особистісні здібності та само мотивування.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко Н. Дистанційне навчання в Україні: експерименти, напрацювання, перспективи / Наталія Андрющенко // Вища шк. – 2014. – № 5/6. – С. 60-63.
2. Букач А. Сервіси Google в дистанційному навчанні / Антоніна Букач // Інформатика. – 2015. – № 5. – С. 13-31 ; № 6. – С. 15-30 ; № 7. – С. 22-29 ; № 9. – С. 17-28.
3. Гавриляк І. С. Ідеї становлення освітніх інновацій в сучасній Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 3.1 (55.1). С. 23 - 26
4. Дудка У. Т. Використання інноваційних технологій навчання як запорука ефективності освітнього процесу. *Актуальні питання сучасної науки: зб. наук. праць III всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції (м. Бережани, 6 квітня 2020 р.)*. Бережани: ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний коледж», 2020. С. 188-194.

Кошельок Г. В.
професор кафедри економіки підприємства та ОПД,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
Янковий О. Г.
професор кафедри економіки підприємства та ОПД,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ПІДВИЩЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Компетентність можна трактувати за різними аспектами, а саме: 1) рівень освіченості особи, що характеризується її здатністю вирішувати певні завдання в різних сферах життєдіяльності на базі отриманих теоретичних і практичних знань, сформованих практичних навичок, вмінь і здатностей; 2) комплексна інтегративна якість фахівця, яка дає змогу виконувати певну діяльність на високому професійному рівні. Виділяють три універсальні види компетентності: ключові, професійні, фахові [1, с. 60].

Науково-педагогічна компетентність викладачів включає в себе різноманітні аспекти їхньої професійної діяльності, що охоплюють як педагогічні, так і наукові компоненти. На нашу думку, основними складовими науково-педагогічної компетентності викладачів вищої освіти є:

1. Педагогічна підготовка, яка передбачає вміння викладати матеріал ефективно, розуміння педагогічних принципів та методик, адаптація навчального процесу до потреб здобувачів.

2. Наукова діяльність включає здатність до проведення наукових досліджень, публікація результатів досліджень у наукових виданнях, участь у конференціях і семінарах.

3. Використання інноваційних методів навчання забезпечує застосування сучасних підходів до викладання, таких як активне навчання, інтерактивні методи, використання технологій та ін.

4. Розвиток здобувачів полягає у здатності стимулювати та підтримувати академічний розвиток здобувачів, сприяння їхньому творчому мисленню та вирішенню проблем.

5. Менторство та підтримка здобувачів – надання порад і підтримки здобувачів у вирішенні особистих та академічних питань, встановлення довірчих стосунків.

6. Колаборація з колегами забезпечує співпрацю з іншими викладачами та фахівцями для розробки та впровадження нових навчальних програм і методик.

7. Оцінювання та звітування передбачає вміння об'єктивно оцінювати академічні досягнення здобувачів і звітувати про свою наукову та педагогічну діяльність.

Навчання викладачів у цих аспектах допомагає підвищувати їхню науково-педагогічну компетентність та ефективність викладання, що, в свою чергу, сприяє покращенню якості освіти та розвитку здобувачів.

Серед безліч інноваційних моделей для розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів у системі вищої освіти, на наш погляд, заслуговує уваги менторство та коучинг. Ця модель базується на тому, щоб досвідчені викладачі або науковці працювали з менш досвідченими колегами, надаючи їм поради, підтримку та спільно вирішуючи проблеми. Це сприяє обміну знаннями та вміннями, а також підвищенню мотивації до саморозвитку.

Менторство передбачає взаємодію між досвідченим викладачем (ментором) та менш досвідченим колегою (менті). Ментор надає підтримку, поради, допомогу в усвідомленні та розвитку професійних навичок, сприяє адаптації нового викладача до навчального процесу та вирішенню професійних проблем. Взаємодія з ментором може включати в себе

обговорення методів викладання, організації роботи в аудиторії, підготовки до лекцій чи семінарів, а також індивідуальні консультації з питань професійного та особистісного розвитку.

Підхід коучингу фокусується на розвитку конкретних навичок та досягненні поставлених цілей. Коуч допомагає викладачеві зосередитися на його особистих потребах та амбіціях, стимулює його до самовдосконалення та самореалізації. Коуч може допомогти викладачеві виявити його сильні та слабкі сторони, розробити план дій для досягнення кар'єрних та особистісних цілей, а також надати підтримку та мотивацію на шляху до їх реалізації.

Другим напрямком інноваційних моделей є інтерактивне навчання та онлайн-курси. Використання сучасних технологій дозволяє викладачам отримувати доступ до онлайн-курсів з педагогіки, методики викладання та наукових досліджень. Це допомагає їм оновлювати свої знання та навички у зручний для них час.

Інтерактивне навчання та використання онлайн-курсів можуть значно підвищити ефективність навчання та розвиток науково-педагогічної компетентності викладачів. Ось кілька можливих аспектів цієї моделі: інтерактивність, гнучкість, оновлення та покращення, розширений доступ до ресурсів, моніторинг та оцінювання. Загалом, інтерактивне навчання та використання онлайн-курсів можуть ефективно підтримувати розвиток науково-педагогічної компетентності викладачів шляхом створення структурованого, захопливого та гнучкого навчального середовища. Заслужує уваги колаборативне навчання, де викладачі можуть спільно працювати над проектами та дослідженнями, обмінюючись ідеями та кращими практиками. Це сприяє розвитку їхньої наукової та педагогічної компетентності через колективне вирішення проблем та взаємне навчання.

Застосування моделі колаборативного навчання серед здобувачів спонукає їх до спільної роботи над завданнями, проектами або проблемами, сприяючи взаємному навчанню та спільному засвоєнню знань. У контексті розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів у системі вищої освіти, колаборативне навчання може бути корисним для наступних аспектів:

1. **Спільне дослідження:** викладачі можуть спільно досліджувати нові педагогічні підходи, методи викладання або проводити колективні наукові дослідження, обмінюючись досвідом та кращими практиками.

2. **Обговорення та аналіз кейсів:** у рамках колаборативного навчання викладачі можуть працювати у групах для аналізу кейсів зі своєї практики, обговорення складних ситуацій та пошуку спільних рішень.

3. **Підтримка та обмін ресурсами:** колаборативне навчання може сприяти обміну корисними матеріалами, ресурсами та ідеями між викладачами, що допомагає покращити якість навчання та наукової діяльності.

4. **Спільна розробка курсів:** викладачі можуть спільно розробляти нові курси або модулі, використовуючи колективний досвід та експертизу.

5. **Проведення спільних семінарів та тренінгів:** організація спільних навчальних заходів дозволяє викладачам обмінюватися досвідом та навичками, а також отримувати зворотний зв'язок від колег.

Колаборативне навчання створює сприятливу атмосферу для взаємного навчання, співпраці та підтримки серед викладачів, що може сприяти їхньому професійному зростанню та розвитку науково-педагогічної компетентності. Таким чином, наведені моделі можуть використовуватися окремо або у поєднанні, залежно від потреб вищого навчального закладу та його персоналу.

Список використаних джерел:

1. Савченко І. М., Ягупов В. В. Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів : термінологічний словник. К. : ІПТО НАПН України, 2014. 127 с.

Подвальна Н. Е.
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Самострол С. В.
старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Сучасна система освіти в Україні сьогодні орієнтується на входження у світовий освітній простір, на нові потреби суспільства і відповідне формування певних фахових компетентностей. Попри різну багатокомпонентну структуру компетентність у житті і у професійній діяльності має певні загальні ознаки. Актуальність впровадження компетентнісного підходу до здійснення організації освітнього процесу закладів вищої освіти (ЗВО) визначається і вимогами до розвитку науково-методичної компетентності викладачів, як однієї з найважливіших складових.

У працях вітчизняних науковців нерідко виокремлюються професійна, соціальна, інформаційна, комунікативна компетентність, рідше – методологічна, методична, психологічна, громадська.

Беручи до уваги загальне розуміння сутності компетентностей в освітній сфері, а також спираючись на наукові дослідження у сфері підвищення рівня науково-методичної компетентності викладача ЗВО, та враховуючи особливості його професійно-педагогічної підготовки і діяльності можна дослідити та сформулювати визначення і сутність науково-методичної компетентності викладача ЗВО. Вважаємо, що науково-методична компетентність є найважливішим компонентом професійно-педагогічної компетентності, який встановлює залежність розвитку цієї компетентності від вимог до якості викладацької діяльності.

Науковий аналіз проблематики формування і розвитку науково-методичної компетентності викладачів потрібно здійснювати відповідно до вимог законодавства та з урахуванням сучасних глобальних суспільних і освітніх викликів.

Законом України «Про вищу освіту» (п. 1 ст. 47 розділу 9) визначено шляхи формування компетентностей здобувачів через усвідомлення сутності освітнього процесу: «Освітній процес - це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості» [1]. Також Закон України «Про вищу освіту» (п. 5 ст. 1 розділу зазначає, що «вища освіта - сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [1].

Ми ж зазначимо, що якість організації самого освітнього процесу ЗВО неможлива без компетентності осіб, які саме надають ці професійні знання, їх здатності перетворювати процес навчання професії на засіб формування особистості здобувача освіти, власних комунікативних та інших особистісних якостей. Очевидно, що формування, вдосконалення і загалом розвиток компетентності викладачів ЗВО, зокрема і науково-методичної складової, є складним і багатокомпонентним процесом, який триває по суті упродовж всього часу їх професійної діяльності і не може бути обмеженим ні в тривалості, ні змістовно. Зміст

наукової готовності викладача розкривається через узагальнене уміння професійно та педагогічно мислити, що передбачає наявність аналітичних, прогностичних, проектних і рефлексивних умінь. Ефективність такого процесу на пряму залежить від особистих якостей викладача, його прагнення професійного розвитку і професійної відповідальності.

Для досягнення цілей підготовки кваліфікованих осіб, науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники ЗВО, згідно з ст. 58 Закону України «Про вищу освіту» мають такі обов'язки:

1. забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю, провадити наукову діяльність (для науково-педагогічних працівників);

2. підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію (для науково-педагогічних працівників);

3. дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України;

4. дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти;

5. розвивати в осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, самостійність, ініціативу, творчі здібності;

6. дотримуватися статуту закладу вищої освіти, законів, інших нормативно-правових актів.

Для розгляду питання щодо методичної компетентності викладачів звернемо увагу на сам термін «компетентність». У законодавстві України це поняття введено базовим Законом України «Про вищу освіту», в якому згідно з п. 13 ст. 1 розділу 1, компетентність визначена як «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» [1].

В.І. Маслов компетентність визначає як теоретичну, технологічну (практичну), а також моральну і психологічну готовність особистості виконувати функції, що входять до її обов'язків і прав відповідно до повноважень певної посади або певної професійно-фахової спрямованості [2].

Науково-методична компетентність є складовою професійно-педагогічної компетентності викладачів та значною мірою характеризує здатність професорсько-викладацького складу ЗВО ефективно проєктувати, організувати, коригувати та оцінювати професійно-теоретичну та професійно-практичну підготовку власну та майбутніх фахівців.

На нашу думку у структурі науково-методичної компетентності викладача можливо визначити три важливі компоненти: професійні знання; професійні вміння; особистісні якості викладача.

У вузькому сенсі науково-методична компетентність викладача розглядається як характеристика міри його інтегрованості в освітню діяльність, що передбачає певну світоглядну спрямованість та ціннісне ставлення до неї. Наявність наукових та загальнотеоретичних знань дозволяє отримати розуміння загальних закономірностей освітнього процесу, які складають основу нової освітньої парадигми – особистісно-орієнтованого підходу до навчання.

Для підтримки та вдосконалення професійно-педагогічної діяльності викладача необхідна наявність та постійна актуалізація предметно-методичного супроводу на відповідність реаліям часу. Викладачі ЗВО повинні мати навички самостійного проєктування освітнього процесу, розробки та формування навчальних робочих програм, силабусів, навчально-методичного забезпечення обов'язкових та вибіркових дисциплін; застосовувати методи аналітико-синтетичної переробки відповідної теоретичної та практичної інформації,

конструювати тексти, як наукових досліджень, так і навчальних (лекцій, методичних розробок, підручників) тощо, враховуючи виклики часу.

З точки зору професійних умінь та досвіду науково-методичну компетентність викладача ЗВО можна розглядати як теоретичну і практичну готовність до проведення лекційних та практичних занять за різними освітніми програмами, дисциплінами та спроможність ефективно розв'язувати стандартні та проблемні задачі щодо їх методичного забезпечення.

Сутність іншого аспекту науково-методичної компетентності полягає у технологічній готовності викладача використовувати в освітньому процесі сучасні інформаційні та навчальні технології, методики і прийоми, адаптуючи їх до різноманітних теоретичних вимог та практичних ситуацій.

Науково-методична компетентність має яскраво виражений прикладний характер, що поєднує спеціально-наукові, психолого-педагогічні, методичні знання, уміння й особистий практичний досвід викладача, як педагогічний, так і практичний в професійній сфері тієї чи іншої спеціальності.

Таким чином, науково-методична компетентність викладача у широкому сенсі об'єднує сукупність професійних характеристик особистості викладача, які дають змогу йому якісно здійснювати освітній процес у ЗВО, визначає ступінь його професійної, соціальної та психологічної зрілості, яка передбачає психологічну готовність до викладацької діяльності у ЗВО, певний рівень досягнень у професійній діяльності, що дає змогу бути успішним у професії, функціонувати в суспільстві та інтегруватися в нього.

З огляду на зазначене вважаємо, що науково-методична компетентність викладача є важливою складовою його професійно-педагогічної компетентності і визначальним чинником, який впливає на ефективність освітньої діяльності ЗВО. Рівень науково-методичної компетентності – це те, чого досягнув викладач, це міра опанування ним професійних знань, умінь, технологій, методів і прийомів викладання, психології, яка в кінцевому результаті встановлює його можливості вирішувати поставлені перед викладачем та ЗВО завдання.

Також, зазначимо, що необхідні певні важелі впливу (стимули) на можливість та бажання професорсько-викладацького складу відповідати вимогам ефективного освітнього процесу, мати високу професійну компетентність, і які б в свою чергу створювали умови мотивації до професійного розвитку і саморозвитку, та запобігали виникненню проблем і труднощів у практичній професійній викладацькій діяльності.

Підвищення професійної компетентності можливе за умов постійного оновлювання вмінь та навичок викладачів на підставі забезпечення: формування відповідного методичного середовища; професійної взаємодії з колегами; опануванні інноваційних форм методичної роботи; постійного підвищення кваліфікації викладача, яке не обмежується якоюсь однією формою, включає участь у тренінгах, конференціях, семінарах, вебінарах, курсах тощо

В сучасних умовах, загострення конкуренції у сфері вищої освіти, важливим питанням залишається доведення до свідомості викладачів проблеми забезпечення їх конкурентоспроможності та мобільності на ринку праці, перспектив кар'єрного зростання.

Всі стимули, впливаючи на емоційну сферу особистості викладача, повинні викликати певну позитивну реакцію, яка актуалізує його особистісне ставлення і спонукає до певних дій щодо вдосконалення науково-методичної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту»: Закон України від 01.07.2014 № 1556- VII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Маслов Валентин. Концептуальні засади розробки орієнтовних стандартів змісту компетентності фахівців / Електронний ресурс. URL: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_2/11mvizkf.pdf

Якубовська М. С.
кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри ІБКС Української академії друкарства
м. Львів, Україна
Даньшова В. О.
викладачка Державного вищого навчального закладу
«Київський механіко-технологічний фаховий коледж»
м. Київ, Україна

СИСТЕМА КОМУНІКАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна інноваційна людиноцентрична педагогіка повинна працювати на випередження часу. «Особистісні цінності не повинні бути замкненими у внутрішньому світі людини, вони мають виступати тими психологічними законами, за допомогою яких цей світ стає відкритим передусім для іншої людини і до того, що її оточує» [1, с. 31]. Побудова людських контактів є важливою умовою творення сучасної інноваційної моделі сучасної освіти.

У професії викладача ЗВО комунікативна компетентність набуває важливого значення; так як найбільші вміння фахівця не зможуть бути реалізованими, якщо немає сформованого комунікативного вміння.

Людська комунікація у сучасному світі інформаційного простору набуває свого активного розвитку, адже є різновидом діяльності людини включає у себе багато різновидів та функцій. Науково-технічний прогрес та забезпечують людині широкий простір для розвитку та спілкування. Глобальні технологічні зміни впливають і на мовну ситуацію, оскільки все частіше спостерігаються прагнення людей до оптимізації та спрощення мови задля максимального комфорту і зручності у використанні.

В Україні питання комунікативної компетентності розроблялося в межах лінгвістики та наук про комунікацію, проте його можна вважати малодослідженим у системі ЗВО. Методологічною основою для дослідження стали такі загальнонаукові методи: порівняльно-історичний, культурологічний, психолінгвістичний.

У системі роботи сучасних ЗВО спостерігаємо наступні тенденції: одного боку – модернізація он-лайн заняття у сторону олюднення цього процесу, насичення його емоційною духовною складовою, що дозволяє сформувати систему духовних цінностей сучасності, без яких неможливе формування духовного, гармонійно розвиненого світу людської особистості. З другої сторони, введення у систему он-лайн навчання культурологічного елемента дозволить пробудити систему живої емоції людської індивідуальності, підвищить якість засвоєння навчального матеріалу.

Проблема комунікації широко досліджена у різних галузях наук. Останнім часом виділилася окрема наукова галузь – соціальні комунікації, в основі яких є творення людиною свого власного «Я», свого духовного простору – більшої і меншої локації (доступності). Аби знайти злагоду зі світом – спочатку потрібно знайти порозуміння із самим собою (власну гармонію), яка базується на творенні Я-духовного особистості.

Перше визначення лінгвоекології як метафори в контексті збереження чистоти мовного довілля, як і визначення самого поняття «мовне довілля» спостерігаємо у працях американського лінгвіста Е. Гаугена. Праці іноземних вчених Дж. Стейнера «Мова і гнозис» («Language and Gnosis»), М. Геллідея «Про мову та лінгвістику» («On Language and Linguistics»), А. Філля «Еколінгвістика: стан речей» («Ecolinguistics: State of The Art»), Е. Сапіра «Мова та довілля» («Language and Environment»); українських учених, зокрема А. Капелюшного «Типологія журналістських помилок», П. Куляса «Типологія помилок: підручник-монографія», З. Партика «Загальне редагування: нормативні основи», О.

Сербенської «Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей», В. Пасинок «Еколінгвістичні аспекти у фокусі риторики, стилістики та культури мовлення» закладають основи сучасної еколінгвістики.

Самосвідомість як здатність розпізнавати власні емоції та вибудовувати своєї Я-духовне, в основі якого – єдність почуттів, думок, поведінки людської індивідуальності. Найбільшою мірою культурологія є засобом творення Я-духовного особистості.

Система стійких умінь та навичок особистості полягає в умінні конструктивно та ефективно керувати своїми почуттями (емоціями), думками а як наслідок поведінкою – складає основу комунікативної компетенції, що є основою комунікативної компетенції – здатністю формувати толерантні стосунки; вміння приймати рішення відносно власних вчинків та системи взаємодії із іншими людьми.

У спілкуванні реалізуються і суспільні, і міжособистісні відносини. Побудова людського суспільства реалізується на системі комунікації. Формування міжособистісних взаємин твориться на основі комунікації. За О.Леонтєвим, «в тканину спілкування утілюються і суспільні, тобто безособові за своєю природою відносини» [2, с. 23]. Не випадково Сент-Екзюпері називав спілкування єдиною розкішшю, якою володіє людина». О.Леонтєв наголошує, що «спілкування виступає як спосіб цементування індивідів і... як спосіб розвитку самих цих індивідів» [3, с. 31]. Розглядається два рівні спілкування: макрорівень (реалізація суспільних відносин) та макрорівень (реалізація особистісних відносин) [3, с. 31]. Центром спілкування виступає особистість і від рівня її гармонійного особистісного розвитку, від системи сформованих цінностей залежить якісний рівень спілкування.

Система комунікації людської індивідуальності є багатовекторною і визначає алгоритм зв'язків як у горизонтальному, так і вертикальному зрізі людського буття, як у реальній, так і ірреальній площинах. За допомогою комунікації людина пізнає світ у всій багатовимірності його зв'язків, у його історичному і сучасному триванні; на основі сформованих духовних цінностей формує своє ставлення до цього світу і найголовніше – пізнає самого себе.

У сучасній системі виховання і самовиховання важливо знайти можливі чинники посилення смислового коду. Культурологія і система культурологічних засобів є найбільш ефективним засобом формування системи порозуміння між індивідами.

У педагогічній практиці самовиховання чітко сформульовані завдання мають важливе значення у системі формування виховної дії в алгоритмі «Слово – Думка – Дія – Результат». Звісно, ця схема може набувати більш або менш структурованого вигляду, але незмінним залишається імператив «Від слова до дії».

Матеріалізація задумів це є парадигма поєднання раціонального та ірраціонального світів є підтвердженням думки про матеріалізацію слова у системі філософського буття людства. Хаос у словах породжує хаос у думках і діях. Хаос світу починається від кліпової свідомості людини, від невміння сконцентруватися у процесі діяльності, у невмінні відстоювати конструктивним інтелектуальним чином свої думки. Підміна системи інтелектуальної діяльності системою «кулачних розборок» іде від нездатності індивідів правильно сформувати силове культурологічне поле інформаційного простору у процесі людського спілкування.

У системі комунікативного впливу важливу роль відіграє система емоційного подразника (стимулу), який може носити як позитивний, так і негативних характер. У системі комунікативного силового поля важливим є формування комфортних умов для міжособистісної комунікації, який формується за допомогою «емоційного радикала» комунікативного стимулу.

Якісне інноваційне спілкування може твориться лише на культурологічній основі. За нашими спостереженнями, можна виділити наступні різновиди комунікації: міжчасове, через систему вертикального часового зрізу (на основі вивчення інтелектуальних здобутків

минулого у найрізноманітніших сферах людського буття); у системі класичного тривання координат (єдність часу і простору).

Другий тип спілкування відображає горизонтальний зріз буття і будується на основі взаємодії двох або більшої кількості осіб. Комунікація є основою навчальної діяльності сучасного студента і практично поділ на лекційно-семінарські заняття у системі ЗВО формується на основі запропонованого типу комунікації. Характер даної взаємодії є також джерелом народження нових інноваційних форм сучасної інноваційної особистісно зорієнтованої педагогіки.

У процесі навчальної діяльності студента користування електронними ресурсами займає щораз важливіше місце. Практично, воно стає визначальним у системі здобуття знань: починаючи від засвоєння матеріалу (електронні схеми, таблиці, лекції) до його закріплення (різні типи навчальних тренувальних завдань) і до перевірки засвоєного матеріалу (тестові завдання, різні типи перевірок у системі он-лайн тощо).

Система он-лайн-занять є необхідною і важливою формою навчання в умовах сучасної пандемії. Зважаючи на об'єктивні соціальні обставини її роль буде зростати. Але система он-лайн освіти потребує свого удосконалення у сторону олюднення, у процесі якого живе спілкування стане основою побудови взаєморозуміння та духовного діалогу між учасниками навчального процесу.

Умови сучасної пандемії внесли свої корективи у систему навчальної комунікації, виділивши систему он-лайн і оф-лайн занять.

Проблема подолання системи кліпової свідомості, характерної для покоління, зорієнтованого на «зависання в інтернеті», набуває все гострішого характеру; оскільки об'єктивна проблема тимчасової замкнутості, усамітнення, ізоляції характерна для світу, тимчасово ураженого пандемією. Накопичення досвіду, передача інформації, пошук розв'язання найскладніших проблем формується на основі сформованої у свідомості індивіда комунікативної системи. Загальна соціально-економічна ситуація у світі ставить спілкування у ряд найважливіших чинників професійної компетенції людини будь-якого напрямку професійного розвитку. Налагоджування контактів між підприємствами, більшість сервісних послуг з проблем реалізації продукції, стабілізація мікроклімату у колективі неможливі без чітко наладженої системи спілкування.

Комфортні умови на рівні спілкування створюють основу формування духовного простору, що є важливим для формування духовних цінностей сучасності.

Найбільша сума засвоєних знань, не одухотворених пристрасстю людського серця, його духовними імперативами, залишається вантажем без духовного призначення; так як раціональна прагматичність його використання має непрогнозовану амплітуду.

Педагогічна дія, спрямована на творення духовного світу людської особистості, повинна бути огранена людською довірою, чистотою і чесністю переконань, емоційною барвою, теплим гумором, іскрометним влучним жартом, який народжується із навчальної розповіді, як спалахи іскор у вечірньому багатті.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Київ: Либідь, 2006, 234 с.
2. Бех І. Д. Вихователь у контексті особистісно зорієнтованої технології. *Витоки педагогічної майстерності. Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (Вип. 5)*. 2008. Полтава: ПДПУ ім. В. Г. Короленка, с. 3–7.
3. Леонтьев О. Спілкування як об'єкт психологічного дослідження. *Методологічні проблеми соціальної психології*. К., 1975. 245 с.

Гострик О. М.
доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

Дербенцев В. Д.
професор кафедри інформатики та системології,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

Соловійова В. В.
В.о. завідувача кафедри економіки та цифрового бізнесу,
Державний університет економіки і технологій
м. Кривий Ріг, Україна

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ РІВНЯ PHD ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»

Сучасні умови розвитку освітньої діяльності в країні не можливо без впровадження в процес навчання відповідних засобів, які надавали б здобувачам певних навичок і знань для прийняття своєчасних і коректних управлінських рішень. Особливо це стосується здобувачів освітнього рівня Phd, так як саме вони потенційно викладачі для майбутніх бакалаврів та магістрів в закладах вищої освіти.

На кафедрі економічної кібернетики та інформаційних технологій в рамках курсу «Сучасні комп'ютерні технології фінансового ринку», який викладається для здобувачів рівня Phd спеціальності 051 «Економіка», вдалось поєднати в єдину систему програмне забезпечення яке дозволяє отримати певну інформацію про стан і функціонування фінансового ринку, виконати її обробку і провести аналіз з метою прийняття управлінських рішень про перспективи його розвитку[2; 3; 5]. В таблиці 1 надана інформація про цілі і результати використання програмного забезпечення, яке може бути задіяно на різних етапах оцінки стану певних секторів фінансового ринку.

Програмне забезпечення для оцінки та аналізу діяльності фінансового ринку

Таблиця 1

ПЗ/ Реалізація	MetaTrader5/ TVT/Lidertex	Deductor(Loginom) ¹ /MatLab ²	Power BI ³
Мета використання	Торгівля на фінансових ринках (валютний, сировинний, акції, індекси, крипто) з метою отримання інформації для аналізу.	Обробка даних про діяльність секторів фінансового ринку з ціллю визначення перспектив їх розвитку за допомогою сучасних підходів до перетворення первинних даних.	Реалізація процесів подання вихідної інформації про стан фінансового ринку за допомогою сучасних засобів візуалізації
Результати	Отримання певної інформації про поточний стан і динаміку ринку з метою подальшої обробки відвідними математичними методами	Побудування і аналіз моделей розвитку складних систем, до яких можна віднести фінансовий ринок на основі методів кореляційного, регресійного, факторного аналізу, методів прогнозування, декомпозиції, нечіткої логіки, а також методів Data Mining (пошук асоціативних правил, дерева рішень, кластеризація, нейронні мережеві технології	Прийняття управлінських рішень на основі динамічних графічних інтерфейсів

Джерело: розроблено авторами на основі [1; 2; 3; 4; 5; 6]

¹ Безкоштовне рішення реалізовано платформою Deductor Academic(підтримка тільки Deductor Warehouse)

² Це рішення не є безкоштовним

³ Безкоштовним є локальне рішення Power BI Desktop

Структурно практична реалізація курсу розбита на такі частини:

- моделювання відповідного сектору фінансового ринку за допомогою торгівельних терміналів(наприклад MetaTrader5(Libertex)), з метою отримання первинної інформації про динаміку відповідних фінансових інструментів;

- застосування певних методів обробки часових рядів з метою визначення перспектив поведінки фінансового ринку. Ця складова курсу орієнтована на такі пакети прикладних рішень, як Loginom(Deductor) і MatLab[3; 4; 6]. Ці програмні засоби дозволяють:

o провести первинну обробку вхідних даних з метою їх упорядкування для подальшої обробки за допомогою методів кореляційного, регресійного та факторного аналізу, а також методів нечіткої логіки, прогнозування та декомпозиції.

o реалізувати методи Data Mining, такі як пошук асоціативних правил, дерева рішень, кластеризація і застосування нейронних мережевих технологій.

- представити результати у вигляді графічних динамічних моделей(Dashboards) з метою прийняття управлінських рішень про поведінку фінансового ринку в умовах зміни відповідних факторів. На цій стадії передбачається використання пакету бізнес-аналітики – Power BI [2; 5].

Здобувачам надаються практичні завдання з визначенням контрольних прикладів. В якості індивідуальної роботи передбачені завдання, які можуть бути виконані на підставі інформації, яка описує предметну галузь певного дослідження.

Список використаних джерел:

1. Гострик О.М Програмні засоби бізнес-аналізу та їх застосування для оцінки розвитку бізнес-середовища. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції(Одеса, 23-24 вересня 2022 р). - Одеса, 2022, 596 с. (с. 372-373)

2. Гострик О.М. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Інформаційні системи підтримки прийняття рішень» розділ: «Інструментальні засоби бізнес-аналітики» для студентів ІУ курсу першого(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності – 073 «Менеджмент» освітня програма «Інформаційні і Інтернет-технології в менеджменті. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2023 р. 85 с.

3. Гострик О.М. Методичні вказівки «Нечітка логіка. Практика використання» до практичних занять з дисципліни «Сучасні комп'ютерні технології фінансового ринку» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня PhD всіх форм навчання спеціальності 051 «Економіка». Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2024 р. 36с.

4. Зиновьев А. Ю. Визуализация многомерных данных. URL: <http://www.klex.ru/5xu> (дата звернення: 10.02.2024)

5. Соловйов В.М., Сердюк О.А., Данильчук Г.Б. Моделювання складних систем: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Черкаси : Видавець О. Ю. Вовчок, 2016. – 204 с.

6. Deductor. Руководство аналитика. Версия 5.2 / BaseGroup Labs, 2009. 192 с. URL: https://basegroup.ru/system/files/documentation/guide_analyst_5.2.0.pdf (дата звернення: 10.02.2024)

7. Shinkarenko, V.; Hostryk, A. and V. Shynkarenko, L. (2023). Research of Inflation Processes in Ukraine in Crisis Conditions. In Proceedings of 10th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy - M3E2- Vol.1; SciTePress, pages 156-162. DOI: 10.5220/0011932200003432 (дата звернення: 10.02.2024)

8. Derbentsev, V.; Bezkorovainyi, V.; Matviychuk, A.; Pomazun, O.; Hrabariev, A. and Hostryk, A. (2023). Sentiment Analysis of Electronic Social Media Based on Deep Learning. In Proceedings of 10th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy - M3E2- Vol.1; ISBN 978-989-758-640-8, SciTePress, pages 163-175. DOI: 10.5220/0011932300003432

Кузнецова Н. Б.
завідувач кафедри економіки, управління та адміністрування
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна

Демідов В. В.
викладач кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
м. Черкаси, Україна

Патлаха О. С.
викладач кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
м. Черкаси, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧІВ

У будь-якому процесі навчання вкрай важливою виступає здатність студента або ж учня до самомотивації в процесі отримання знання. Серед основних факторів, що на неї впливають, можна відзначити свідомість студента. І тут говоримо у тому, наскільки людина захоплений предметом і розуміє значимість навчання. Вплив на цей фактор надає як підготовка та свідомість учня, так і професійна та психологічна підготовка викладача. Крім того, не менш важливим фактором, що впливає на мотивацію студента, є інноваційність та актуальність методології навчання, зручність та адаптованість усіх процесів і програм навчання під сучасні реалії. Причому саме цей фактор підлягає повному контролю з боку навчального закладу. Крім цього, саме зручність процесу навчання в умовах повсюдного запровадження дистанційного формату відіграє ключову роль у збереженні мотивації студентів до продовження навчального процесу.

В умовах постійного стресу від безперервної епідемії та початку в 2022 році військових дій на території України освоєння принципово нових платформ та програм сприятиме скоріш додаткової навантаженості як викладачів, так і студентів. За даними Міністерства освіти та науки, близько 80% закладів освіти в період 2022 року перейшли повністю на дистанційний формат роботи зі студентами, а з підвідомчих установ майже 100%. В період 2022 -2023 навчального року ситуація дещо змінилась і деякі заклади освіти пропонують систему змішаного навчання. В 2023-2024 навчальний рік 50% закладів освіти намагаються повернути очне навчання або практикують змішане.

При цьому не всі мають доступ до хорошого інтернету та комп'ютера, багато хто поєднує навчання з роботою, де теж відбуваються значні зміни. Погіршує ситуацію, що зберігається, незважаючи на все більший розвиток і впровадження інтеграційного навчання, предметоцентризм у розробці теоретичної освітньої бази. У зв'язку з цим основний наголос має бути не на впровадження будь-яких інновацій, а на покращення якості інформаційного середовища для викладачів та студентів. Розвиток взаємозв'язків між навичками та предметами, актуальність освітнього процесу та комфортність його здійснення – те, що справді важливо зараз. Викладачам не варто очікувати від студентів подвигів, підвищеної мотивації та швидкого освоєння нових форматів.

Говорячи про інтеграційне навчання, слід зазначити, що обмеження, що здаються на перший погляд фактором негативного впливу на систему освіти, навпаки, сприяють зростанню взаємозв'язку між предметами. Це говорить про те, що в умовах обмежених можливостей у навчанні викладачам все частіше доводиться впроваджувати приклади та знання з суміжних областей, а також використовувати інформаційні технології та пов'язані з ними знання у всіх освітніх сферах. Завдання викладача, який запроваджує інтеграційний

принцип освіти у процес навчання,— навчити студентів мислити власними категоріями, зіставляти узагальнені висновки з конкретними явищами. А для цього потрібно, щоб, з одного боку, учні намагалися поглянути на речі, явища наново, як на незвичні для них. З іншого боку, викладачі повинні бути відкриті до змін в освітньому процесі та налаштовані ділитися досвідом з колегами. Альтернативність і варіативність мислення - можливість, яку представляє інтегроване навчання, і в цьому його величезна користь.

У той же час і самому педагогові необхідно підвищувати своє особисте зростання, розвивати самоосвіту, самовдосконалення, індивідуальний стиль роботи, професійні навички, професійну майстерність. Методичне об'єднання, будучи таким професійним об'єднанням, сприяє згуртуванню колективу, виробленню єдиного педагогічного кредо, загальних традицій, виявленню, узагальненню та поширенню педагогічного досвіду, обміну цінними знахідками, стимулюванню творчості

Список використаних джерел:

5. Андрющенко Н. Дистанційне навчання в Україні: експерименти, напрацювання, перспективи / Наталія Андрющенко // Вища шк. – 2014. – № 5/6. – С. 60-63.

6. Букач А. Сервіси Google в дистанційному навчанні / Антоніна Букач // Інформатика. – 2015. – № 5. – С. 13-31; № 6. – С. 15-30 ; № 7. – С. 22-29; № 9. – С. 17-28.

7. Дудка У. Т. Використання інноваційних технологій навчання як запорука ефективності освітнього процесу. *Актуальні питання сучасної науки: зб. наук. праць III всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції (м. Бережани, 6 квітня 2020 р.).* Бережани: ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний коледж», 2020. С. 188-194.

Шмиголь М. Ф.
завідувач кафедри філософії, історії та політології
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

Юшкевич Ю. С.
старший викладач кафедри філософії, історії та політології
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН: ДОСВІД КАФЕДРИ – ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ

Методику викладання соціально-гуманітарних дисциплін, зокрема філософії, ми розглядаємо як систему методів, прийомів та підходів, які використовуються та впроваджуються викладачами для ефективної передачі знань та розвитку навиків студентів у сфері гуманітарних та соціальних дисциплін.

Зазначимо, що трансформації, які відбуваються в освіті останнім часом, внаслідок реформи вищої освіти, змінили і статус багатьох гуманітарних дисциплін, що перейшли з розряду обов'язкових в розряд предметів за вибором, як факультетів, так і студентів. Такі трансформації породжують певні проблеми, що постали перед навчальним процесом та передбачають необхідність кореляції між змістом дисциплін гуманітарного циклу, що викладаються в університеті та їх методичним забезпеченням. У цьому контексті особливо гостро актуалізується проблема формування релевантних методичних прийомів, здатних елімінувати можливі недоліки від зменшення кількості аудиторних занять з циклу гуманітарних дисциплін.

Ця проблема не нова. Вже тривалий час гуманітарні дисципліни виборюють своє право бути представленими в повному обсязі в системі університетської освіти. Але ситуація, що склалася мінімізує, на жаль, оптимістичний настрій від тих новацій в освіті, що призвели до зменшення кількості годин по цілому ряду дисциплін гуманітарного циклу, в тому числі і з курсу «філософія».

Добре відомо, що філософія як в минулому, так і зараз залишається динамічною формою духовної культури, що інтегрує в собі світоглядно-ціннісні, морально-етичні, епістемологічні знання, які для університетської освіти повинні бути базовими. Тому перед викладачами кафедри постає питання, яким чином зміст тисячолітньої філософської спадщини укласти в той ліміт годин, який визначений робочою програмою, щоб протягом цього часу можливо було б змістовно та бажано популярно пояснити студенту усі головні філософські премудрості? Як за цей короткий час, який наданий для засвоєння філософського матеріалу студентами, реалізувати надважливу мету, заради якої і викладається філософія в університетах, а саме: формування у молоді світоглядно-особистісних якостей (компетентностей), які б сприяли розвитку їх громадянських якостей, соціальної взаємодії, здібностей до міжособистісної комунікації, здатності до критичного мислення тощо?

Слід зазначити, що для освітнього рівня бакалавра, згідно Наказу Міністерства освіти та науки України від 30.04.2020 р. № 584 «Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» до переліку загальних компетентностей обов'язково повинні бути включені компетентності формування яких відбувається безпосередньо під час вивчення філософії, а саме:

- ✓ здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ✓ здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної

області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя [1].

Також, зазначається, що найбільш актуальні для спеціальності загальні компетентності для кожного рівня вищої освіти повинні бути обрані з переліку Проекту ЄС TUNING. Серед них слід акцентувати увагу на тих компетентностях, формування яких також відбувається в процесі розгляду епістемологічної, морально-етичної, соціально-філософської, філософсько-антропологічної та культурологічної проблематики, зокрема:

- ✓ здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ✓ здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- ✓ здатність бути критичним і самокритичним;
- ✓ здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ✓ здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- ✓ здатність приймати обґрунтовані рішення;
- ✓ здатність до міжособистісної взаємодії;
- ✓ цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- ✓ здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ✓ здатність діяти соціально відповідально та свідомо [1].

Необхідно наголосити, що гуманітарна складова освіти в цілому має найбільший потенціал у збереженні духовності та формуванні високоморальної людини, що безпосередньо забезпечує культурне наслідування та духовний розвиток людини як цілісної особистості в її екзистенційній та онтологічній повноті.

Крім того, не можна не враховувати, що гуманітарні дисципліни вчать мистецтву розуміння іншої індивідуальності, іншої культури, історії, розвивають здатність до їх інтерпретації. Наявність творчої рефлексії є однією з характерних рис гуманітарної освіти. При порівнянні природничих та гуманітарних дисциплін можна прийти до висновку, що при їх засвоєнні механізм «розуміння» реалізується по-різному. Вивчення природних об'єктів передбачає розуміння їх змісту та сутності; що ж стосується гуманітарного матеріалу, то його зміст має бути вироблений самостійно. Розуміння в цьому випадку є процесом смислотворення, в результаті чого зміст, що виникає, виявляється не у відчуженому знанні, а в усвідомленні спільного буття того, хто розуміє, і того, кого прагнуть зрозуміти.

Метою гуманітарної освіти є трансляція таких знань, вмінь та переживань, що забезпечать формування «людського в людині», продукуючого імпульсу існування, осмислення особистістю свого місця у світі та власної відповідальності за нього. Людиноцентризм та свобода як умова креативного творення нової реальності – визначальні характеристики поняття «гуманітарність». Поєднуючи у собі зовнішнє та внутрішнє, об'єктивне та суб'єктивне знання, гуманітарні дисципліни характеризуються злиттям в освітньому просторі історично обумовлених морально-етичних цінностей та індивідуально інтерпретованого знання про них, що знаменується сходженням особистості – як носія моральної самосвідомості – до своєї цілісності [2, с. 144].

Зрозуміло, що якою б не була доля гуманітарних дисциплін в ЗВО, кафедра прагне використовувати такі методи викладання, які б все ж таки певною мірою дозволяли реалізувати поставлені задачі і по можливості не довели процес до «смерті гуманітаристики».

Досвід кафедри показує, що оптимальними методами в цій ситуації, які б були релевантними існуючому змісту філософії, слід вважати деякі найбільш продуктивні принципи методики викладання цієї дисципліни. Пропонуємо деякі з них.

Кафедра впроваджує інтерактивні методи навчання. Йдеться про практику створення викладачами кафедри активної та творчої атмосфери на заняттях, коли студенти можуть зацікавлено брати участь в обговоренні та вирішенні проблемних ситуацій. Тут ключовим моментом є сам викладач, його професіоналізм, академічність, стиль подачі матеріалу, вміння просто і доступно поставити проблему, а також підбирати матеріали, які б були

цікавими та актуальними для студентів та сприяли б розвитку їх критичного мислення і аналітичних навиків. Слід зазначити, що найбільш проблематичний і плюралістичний зміст мають питання та ситуації, що розглядаються філософією – кожне філософське твердження потребує критичного підходу та самостійної рефлексії [3, с. 166].

На кафедрі практикують використання таких інтерактивних методів, як групові дискусії. Тут плідним ми вважаємо контекстуальний аналіз творів класиків філософії, що представлені в навчальній програмі. Завдяки цьому студенти навчаються аналізувати текст, здійснюють експлікацію його базової ідеї, виявляють її авторське обґрунтування, осмислюючи проблемне поле в історичному ракурсі. Для цієї роботи на практичному занятті в групі за заданою темою визначаються тексти, які пропонуються студентам в електронній версії, з їх подальшим аналізом на заняттях.

Рольові ігри, де студенти виконують певні ролі та вирішують задачі з морально-етичної та суспільно значущої проблематики. Це особливо актуально в аналізі суспільно-політичної кризи сьогодення, коли доступ до різної за змістом інформації, частіше за все спотвореної, потребує вміння співставляти різні точки зору на певну ситуацію та виявляти маніпулятивні та сфальсифіковані інформаційні потоки.

Кафедрою також практикується проектна робота, яка передбачає самостійну роботу, коли студенти публічно представляють свою роботу перед аудиторією на актуальні теми з морально-етичної, антропологічної або когнітивної проблематики. Тут цікавим є те, що студенти репрезентуючи свою роботу, повинні обов'язково відповідати на питання, які ставлять пропоненту заздалегідь призначені студенти-опоненти. Враховуючи, що кожен студент має свої індивідуальні особливості та інтелектуальні потреби, викладачі кафедри практикують індивідуальний підхід до кожного студента, даючи можливість кожному студенту самостійно обирати теми із запропоновано переліку, маючи на увазі його рівень знань та здібності. У цьому зв'язку перед викладачами кафедри стоїть завдання допомогти студентам розкрити свої здібності та розвивати свій емоційний інтелект, здатність до емпатії до розуміння важливості самостійно мислити та самостійно приймати рішення.

Кафедра також має досвід використання проблемно-орієнтовного навчання як інноваційного підходу у викладанні філософської дисципліни. Його ціллю є пошук студентами у тексті відомих філософів відповіді на питання, що сформульовані викладачем. Для цього на кафедрі розроблені практикуми з набором фрагментів текстів, які студенту треба проаналізувати і дати відповіді на поставлені питання. Така робота дозволяє компенсувати недостатню кількість семінарських годин для вивчення навчального курсу.

Разом з тим, незважаючи на зазначені в тезах методичні прийоми, як і на інші інновації, що практикує кафедра, ми усвідомлюємо, що вони ситуацію, яка склалась в сфері гуманітарних дисциплін можуть лише певною мірою пом'якшити, але повністю елімінувати головне протиріччя між необхідним обсягом філософського матеріалу для вивчення, який в решті-решт структурує світогляд майбутнього фахівця, та редукованим до мінімуму обсягом навчальних годин не здатні.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства освіти та науки України від 30.04.2020 р. № 584 «Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-unesennya-zmin-do-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-vishoyi-osviti-1>
2. Соціогуманітарний потенціал освіти як чинник модернізації українського суспільства: колективна монографія / кол. авт., відп. ред. М. Ф. Шмиголь. Київ, 2018. 326 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jsptui/handle/123456789/8574>
3. Юшкевич Ю. С. Модернізація освіти в умовах європейської інтеграції України. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 141 (№2). Ч. 2. Філософські науки. С. 165-168. URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=178>

Вережак В. В.

викладач іноземних мов, викладач-методист

Бойко І. М.

викладач англійської мови, викладач-методист

*Науковий ліцей «Політ» при Обласному коледжі «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С.Макаренка» Полтавської обласної ради,
м. Кременчук, Україна*

«ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ» ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ

Сучасна освітня парадигма реалізується через формування ключових та професійних компетентностей учасників освітнього процесу. У всьому світі саме кадровий потенціал виступає фактором інноваційного розвитку суспільства. Глобалізація суспільства, мінливість вимог ринку, постійне впровадження нових технологій свідчить про те що важливо не лише зберегти свої специфічні сучасні навички, пов'язані з отриманою спеціальністю у закладі освіти, а також володіння загальними компетентностями, які адаптуються, змінюються разом із розвитком суспільно-економічного простору, впливають на мотивацію та якість роботи. Європейською комісією в галузі освіти було визначено вісім ключових компетентностей, які необхідні для адаптації та гнучкого реагування на виклики:

- спілкування рідною мовою;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність та базова компетенції в науці та техніці;
- цифрова компетентність;
- навчання вчитися;
- соціальні та громадянські компетентності;
- ініціативність та підприємливість;
- культурна обізнаність та самовираження [1].

Усі ключові компетенції розглядаються як однаково важливі та є взаємопов'язані. Зокрема, основою для навчання є вільне володіння рідною та іноземною мовою, логіко-математичне мислення та впевнений рівень володіння інформаційно-комунікаційними технологіями. А у формуванні критичного мислення, креативність, ініціативність, вирішення проблем, оцінка ризиків, прийняття рішень і конструктивне управління відіграють роль усі вище названі компетентності.

Основи компетентісного підходу до освіти закладено в Законі України «Про освіту», яким визначено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості ... формування ... необхідних для успішної самореалізації компетентностей, підвищення освітнього рівня громадян ...» [2]. Досягнення цієї мети можливе через реалізацію права «здобувати освіту впродовж усього життя» [2].

Питання «освіти впродовж життя» розглядається у наукових працях вітчизняних дослідників О. Василенко, Т. Боровик, С. Устиченко, Л. Лук'янової, Т. Скорик, О. Огієнко, О. Шапочкіної, О. Лазоренко, Н. Павлик, В. Бикова тощо.

Зокрема, Л.Лукачова зазначає, що «важливість освіти впродовж життя за сучасних обставин обумовлена не тільки динамікою соціального і науково-технічного прогресу, змінами у змісті й характері праці, збільшенням вільного часу, але й можливостями його раціонального використання. Усвідомлення важливості ролі цього освітнього напрямку в Україні пов'язане також із швидкозмінюваними потребами ринку праці, швидким старінням населення, великою внутрішньою міграцією тощо» [3, с.14]. Формування компетентності «освіта впродовж життя» розпочинається на освітньому рівні (школа, університет) та передбачає здобуття саме загальних (ключових) компетентностей. А вже з початком професійної діяльності відбувається перосмислення життєвого кредо та визначення компетентностей, які необхідні для кар'єрного зростання. «Особливістю навчання дорослих є потреба врахування та оцінки ділової активності, що є відправною точкою для прийняття рішення про необхідність та доцільність підвищення рівня професіоналізму працівника», див. рис. 1.

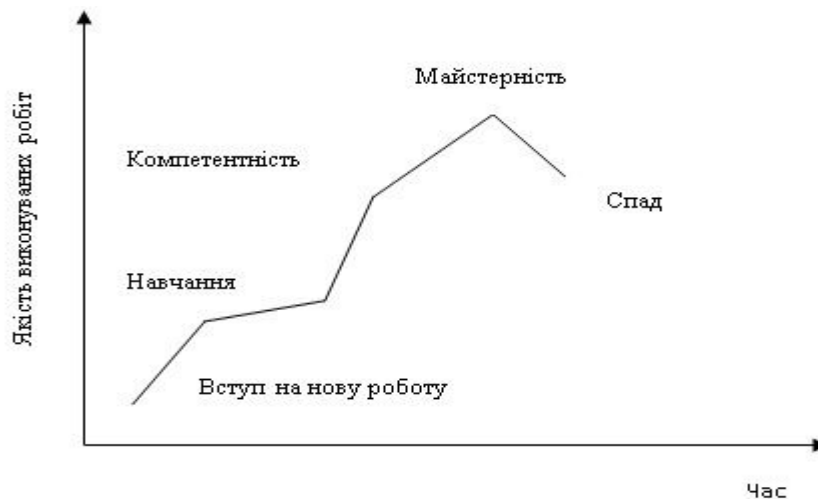

Рис. 1. Етапи ділової активності працівника

Джерело: [4, с. 6].

За межами інституціональної освіти вибір звужується до вибору професійно орієнтованих програм, які задовольнятимуть потребу та відповідатимуть запитам концепції «освіта впродовж життя», що можливо через систему неформальної, інформальної освіти.

Саме через неформальну, інформальну освіту відбувається:

- компенсація недоотриманих (з об'єктивних та суб'єктивних причин) знань, незалежно від рівня освіти, віку тощо;
- адаптація до змін в суспільно-економічному просторі;
- розвиток творчого та професійного потенціалу [4, с. 8].

У сучасних умовах окремі науковці визначають наступні шляхи реалізації процесу освіти впродовж життя:

- формування потреби людини до самонавчання та створення умов для успішної реалізації даного процесу;
- оптимізація процесу перепідготовки працівників різних сфер діяльності та підвищення рівня їх кваліфікації;
- впровадження дистанційної освіти як один із важливих аспектів для зручності здобуття освіти [5, с. 187].

Викладений матеріал дозволяє зробити висновки про багатогранність ключової компетентності «освіта впродовж життя» та важливість неформальної освіти у професійному розвитку фахівця. Окремі дослідження підтверджують про важливість цифровізації освітнього процесу, яка полягає не лише у набутті технічних навичок, а також як шлях отримання та глибшого розуміння можливостей технологій у здобутті освіти.

Список використаних джерел:

1. Key Competences for Lifelong Learning. European Reference Framework. URL: <https://career.vntu.edu.ua/ukr/images/stories/stat/soft-skills/doc/23-05-17-news-youth-in-action-keycomp-en.pdf> (дата звернення 10.01.2024).
2. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII, дата оновлення 04.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 10.01.2024).
3. Луцянова Л. Освіта впродовж життя в умовах інформаційно-технологічного суспільства. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2019. № 1(15). С. 10-20. URL: <http://adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/87> (дата звернення 10.01.2024).
4. Боровик Т.М., Устиченко С.В. Неформальна освіта як складова освітньої парадигми сучасності. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 4. С. 5-10. DOI: 10.31651/2524-2660-2019-4-5-10 URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3596> (дата звернення 10.01.2024).
5. Ткачук М. Безперервна освіта як загальноосвітня людино-центристська тенденція сучасності. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2022. № 2(6). С. 186–192.

ДИНАМІКА ЗМІСТОВНИХ ЗМІН У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У СУЧАСНИХ ЗВО УКРАЇНИ

Освіта, як і будь-яка сфера життєдіяльності людини, зазнає значних змін у зв'язку з глобальними тенденціями у світі. У нових умовах заклади освіти нерідко орієнтовані на утилітарність та прагматичність, а також на рентабельність та конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг. Ці обставини не могли не призвести до суттєвих змін у викладанні соціально-гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти. Так, наприклад, у США ще з 60-х років ХХ століття розпочалися відповідні нововведення у системі вищої освіти. В результаті соціально-гуманітарні дисципліни стали набувати факультативного статусу, більше того, вимоги щодо проходження даних предметів поступово пом'якшувалися. Відтепер студенти, які не спеціалізуються у соціально-гуманітарних науках, за бажання могли вибирати виключно предмети, що відповідають їхній основній спеціалізації та профорієнтації. Широке вивчення «класичних» гуманітарних дисциплін було визнано малоефективним, на зміну їм студенти почали орієнтуватися на дисципліни STEM та професійні компетенції. Модифіковані курси та програми демонстрували готовність університетів йти в ногу з часом, а у студентів з'являлося більше можливостей для успішної реалізації майбутньої кар'єри та фінансового добробуту. Згодом соціально-гуманітарні дисципліни загалом стали сприйматися як напрямок, що поступається за рівнем престижу та перспективністю приватно-орієнтованим спеціальностям технологічного та прикладного профілю. В результаті на початку 70-х років ХХ століття було відзначено різкий спад інтересу до цих дисциплін у студентів. З 1966-2010 року кількість студентів, які здобувають ступінь у галузі гуманітарних наук, знизилася на 50 % [1]. Стрімко спадаючий інтерес до гуманітарних дисциплін призвів до так званої кризи гуманітарної освіти (humanities crisis). Ці зміни призвели до втрати спадкоємності академічної думки, а також до загального падіння рівня освіченості та гуманітарної культури випускників багатьох американських університетів. [2, с. 11]. Соціально-гуманітарні науки були покликані культивувати високі інтелектуальні та духовні якості у студентів, проте згодом вони були витіснені установками на професіоналізм, менеджеризм та антиінтелектуалізм. Такі тенденції відбуваються й в українській системі освіти. Адже, швидкі технологічні зміни у поєднанні з процесами глобалізації потребують гнучкості, універсалізації, стандартизації, швидкості та ефективності у підготовці професійних кадрів. Соціально-гуманітарний блок знань гірше за інших піддається такого роду модифікаціям. Понад те, часом, тактичні міркування вказують на доцільність виключення чи навіть їх скорочення з освітніх програм технічних спеціальностей. Однак, треба пам'ятати, що соціально-гуманітарні знання відіграють фундаментальну роль у формуванні справді освіченої особистості, що має високі людські та моральні якості. У найгіршому своєму прояві, вища освіта без високоякісної соціально-гуманітарної основи породжуватиме особистості, які замість знань мають лише компетенції. Тому не виправдана редукція академічних програм вищої освіти за рахунок усунення їх соціально-гуманітарної складової загрожує, насправді, глобальними наслідками та радикальною деградацією людства.

Список використаних джерел:

1. Reitter P., Wellmon C. Permanent Crisis: The Humanities in a Disenchanted Age. Chicago: The University of Chicago Press, 2021.
2. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології у викладанні суспільних дисциплін / О. П. Мокрогуз. — Чернівці, 2022. — С. 72.

Несененко П. П.

*доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

Каражия Е. А.

*старший викладач кафедри економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЗАГАЛЬНИЙ ПІДХІД ТА СТРУКТУРА

За умов багатоаспектної трансформації та розвитку системи вищої освіти під впливом суспільних та технологічних змін зростає потреба у кваліфікованих викладачах [1; 2], які здатні забезпечити підготовку фахівців відповідно до вимог сучасного ринку праці, що постійно змінюється. У цьому контексті важливим інструментом для визначення рівня професійної підготовки та прийняття рішень щодо підвищення кваліфікації, або присвоєння викладачам кваліфікаційної категорії є оцінювання їх кваліфікації [3, с. 99-100]. Водночас існуючі моделі оцінювання кваліфікації викладачів мають низку недоліків, серед яких можна виділити такі [4; 5]:

- орієнтація на традиційні методи навчання та неповне врахування сучасних вимог до вищої освіти;
- відсутність системного підходу до оцінювання кваліфікації, що не дозволяє отримати цілісну картину професійної підготовки викладача;
- формальний характер оцінювання, що не дає змоги виявити реальний рівень кваліфікації викладача.

Важливим кроком до подолання цих недоліків може стати нова модель оцінювання кваліфікації викладачів вищої освіти, яка має базуватися на наступних принципах:

- об'єктивність – оцінювання має проводитися без упередженості та необґрунтованих впливів;
- прозорість – критерії та процедури оцінювання повинні бути зрозумілими та оприлюдненими;
- надійність – оцінювання має проводитися за допомогою валідних та надійних методів;
- відповідність – оцінювання має відповідати цілям та завданням вищої освіти.

Модель пропонується реалізувати на основі компетентнісного підходу, який передбачає оцінювання в рамках запропонованої моделі не тільки знань і навичок викладача, але й його здатності застосовувати їх на практиці. Так, зокрема, компетентності викладача вищої освіти можна поділити на три основні групи: професійні компетенції, педагогічна майстерність та особистісні якості.

Модель оцінювання кваліфікації викладачів вищої освіти може включати наступні складові:

1. Педагогічна компетентність – оцінювання здатності викладача організовувати та проводити навчальний процес, створювати сприятливі умови для навчання, використовувати інноваційні методики та технології, оцінювати результати навчання студентів. Включає наступні критерії оцінювання:

- знання предметної області та сучасних тенденцій її розвитку;

- здатність організувати та проводити навчальний процес, створювати сприятливі умови для навчання та засвоєння матеріалу студентами;
- здатність до самостійного навчання та підвищення кваліфікації.

2. Наукова компетентність – оцінювання рівня наукової підготовки викладача, його внеску в розвиток науки, наявності наукових публікацій, участі у наукових конференціях та проектах. Включає наступні критерії оцінювання:

- володіння методиками наукових досліджень та вміння їх проводити;
- наявність та рівень наукових публікацій;
- наявність фактів участі у наукових конференціях та проектах національного та міжнародного рівнів.

3. Методична компетентність – оцінювання вміння викладача розробляти та використовувати навчальні програми та методичні матеріали, використовувати сучасні методики та технології навчання, оцінювати ефективність навчального процесу. Включає наступні критерії оцінювання:

- уміння розробляти та реалізовувати навчальні програми та курси;
- навички роботи з інформаційними технологіями та використання їх у навчальному процесі;
- здатність до самооцінювання та самоаналізу за допомогою сучасних методик та підходів до оцінювання компетентності викладачів вищої освіти.

4. Комунікативна компетентність – оцінювання здатності викладача ефективно спілкуватися зі студентами, колегами та іншими учасниками освітнього процесу, встановлювати та підтримувати продуктивні відносини, використовувати різноманітні форми та методи комунікації. Включає наступні критерії оцінювання:

- наявність та вираженість у викладача навичок ефективного спілкування зі студентами;
- здатність викладача встановлювати та підтримувати продуктивні відносини;
- здатність викладача використовувати різноманітні форми та методи комунікації з колегами та здатність до співпраці.

5. Особистісні якості – оцінювання моральних та етичних якостей викладача, його відповідальності, працелюбності, пунктуальності, толерантності, здатності до самостійного прийняття рішень та роботи в команді. Включає наступні критерії оцінювання:

- високий рівень моральності та етики, відповідальність;
- творчість та ініціативність;
- емоційна стійкість та стресостійкість.

Таким чином, структура запропонованої моделі оцінювання кваліфікації викладачів вищої освіти передбачає проведення оцінювання відповідно до п'ятих блоків компетентності за 15-ма критеріями оцінювання, що доповнюються системою показників та порядком виміру та інтерпретації результатів оцінювання на основі бального оцінювання та виведення загального (або середнього) балу компетентності викладача вищої освіти. Отримані результати дозволять як порівнювати компетентність окремого оціненого за моделлю викладача зі стандартом, іншими викладачами (рейтингування), так і відслідковувати його прогрес (або регрес) у випадку проведення серії оцінювань в процесі трудової діяльності викладача.

Для ефективної реалізації запропонованої моделі оцінювання кваліфікації викладачів вищої освіти необхідно забезпечити:

- об'єктивність та прозорість процедур оцінювання;
- високу кваліфікацію експертів, які проводять оцінювання;
- регулярне оновлення змісту моделі (показників, індикаторів, орієнтирів) з урахуванням вимог сучасного ринку праці та освітніх стандартів;

- створення сприятливих умов для професійного розвитку та підвищення кваліфікації викладачів вищої освіти.

Отже, оцінювання кваліфікації викладачів вищої освіти є невід'ємною частиною забезпечення якості освітнього процесу. Ефективна модель оцінювання дозволяє визначити рівень професійної компетентності викладачів, їх відповідність вимогам сучасної освіти та сприяє підвищенню їхньої кваліфікації. У доповіді запропоновано загальний підхід та розкрито структуру даної моделі, представлено авторське бачення шляхів вирішення проблеми оцінювання кваліфікації викладачів вищої освіти за сучасних умов, що визначаються динамічністю зміни вимог та потреб розвитку вищої освіти як у світі в цілому, так і в Україні зокрема. Надалі кожен компонент моделі розглядається окремо, визначаються критерії та показники оцінювання, що передбачає перспективи розвитку ідей, викладених в даній науковій доповіді.

Список використаних джерел:

1. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика: монографія / Калашнікова С. та ін.; за наук. ред. С. Калашнікової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с.
2. Карташова Л. А., Кириченко М. О., Сорочан Т. М. Антикризовий менеджмент підвищення кваліфікації. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Т. 2. № 1. С. 1–10.
3. Кузнецова О. Ю., Штефан Л. А., Сімонюк, В. П. Підвищення кваліфікації вчителів: зарубіжний вимір. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2021. № 50. С. 98–113.
4. Лунячек В. Оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах диверсифікації освітніх послуг. *Нова педагогічна думка*. 2023. № 1 (113). С. 9–17.
5. Мося І., Лапа О., Лузан П. Якість професійної підготовки фахівців як предмет педагогічного оцінювання. *Професійна педагогіка*. 2022. Т.1. № 24. С. 259–276.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМКУ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

В умовах реформування освіти та суспільних трансформацій змінюються вимоги до діяльності всіх освітян, у тому числі й викладачів вищої школи. Незворотними є зміни у сфері їхніх професійних компетенцій. Виникає потреба у концептуалізації і гармонізації професійної діяльності викладачів вищої школи. Зважаючи на те, що компетенції викладача вищої школи є важливим індикатором діяльності останнього, актуальність реалізації ідеї проекту пов'язана з уніфікацією підходів до визначення компетентнісної сфери викладачів в умовах змін та розробкою діагностичного інструментарію. Зазначене сприяє подальшій стандартизації результатів професійної діяльності викладачів вищої школи в країнах-партнерах.

Актуальність проблеми підвищення якості науково-педагогічної діяльності нині зумовлюється й проявом низки суперечностей, що характеризують сучасний простір вищої освіти в Україні на концептуальному, нормативно-організаційному та методичному рівнях.

У сучасних умовах гармонізації вітчизняної вищої освіти з вимогами європейських стандартів професіоналізм та імідж викладача набувають особливої актуальності, оскільки за останні роки суттєво змінилися вимоги до викладача вищого навчального закладу. Позитивний імідж викладача забезпечує імідж вищого навчального закладу та особистий.

Питаннями професійної компетентності, педагогічної майстерності викладача ЗВО займаються педагоги, психологи, соціологи, менеджери освіти та ін. Проблема професійної компетентності педагогічної компетентності розглядалась у працях К.Б. Віаніс-Трофименко, М.В. Гордієнка, В.М. Гриньової, М.М. Зароцького, І.О. Зязюна, Н.В. Кузьміної, Г.В. Лісовенко, С.Д. Максименка, А.К. Маркової, Г.І. Приходько.

Ми схилиємось до визначення, що професійна компетентність викладача це – знання предмета, педагогіки, психології, логіки, принципів, форм і методів, технологій навчання і виховання, змісту предмета та індивідуальних особливостей студента; уміння спілкуватися, дохідливо, на високому науковому рівні викладати навчальний матеріал, володіти педагогічними технологіями. Це органічне поєднання теоретичної та практичної готовності до здійснення діяльності.

Серед професійних якостей доцільно зазначити педагогічну ерудицію, педагогічне цілепокладання, педагогічне мислення, педагогічну імпровізацію, педагогічне спостереження, педагогічну спритність, педагогічний оптимізм, педагогічне передбачення та ін. [3, с. 155].

Важливими ознаками розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін є поєднання особистісної та діяльнісної орієнтацій. Науковець О. Біляковська вважає, що методична компетентність включає засвоєння педагогом нових методичних і педагогічних ідей, підходів до освітнього процесу в сучасних особистісно-зорієнтованих, розвивальних, креативних технологіях, володіння різними методами, прийомами й формами організації навчання, оскільки сучасний ринок праці диктує високі вимоги до професійних та особистісних якостей викладача [2, с. 231].

Професійна компетентність, знання, вміння та навички викладача самі по собі не забезпечують успішне здійснення педагогічної діяльності і не створюють гідну репутацію. Для цього необхідно користуватись повагою та авторитетом серед колег, студентів, тобто створити свій неповторний імідж. Іншими словами, кожній людині необхідний свій імідж, тобто те уявлення, яке вона створює сама про себе і яке виступає як зовнішнє відображення особистості такої людини та показник її професійних та особистісно значимих якостей.

На думку дослідниці А. Левківської, загальнонаукові та інструментальні компетентності забезпечують професійну мобільність викладача, який сьогодні повинен швидко переорієнтуватися на новий, нетрадиційний шлях надання освітніх послуг і спроможний прийняти виклик – дистанційне навчання.

Інструментальні компетентності викладача включають в себе особливості, що вирізняють їх серед інших компетентностей:

✓ багатофункціональність (відображають якості і здібності особистості, які є цінними в будь-якій професійній діяльності та у повсякденному житті і забезпечують нормальну життєдіяльність людини в соціумі);

✓ фундаментальність (є основою для спеціальних компетентностей, зокрема, стратегічної – формування здібностей і навичок, необхідних для успішного освоєння спеціальними, професійними компетентностями);

✓ метапредметність та міждисциплінарність (не відносяться до певної дисципліни /фаху та дозволяють вирішувати цілу низку завдань у різних ситуаціях, не тільки в навчальному закладі, на роботі, але і в побуті, в різних сферах суспільного життя).

Інструментальні компетентності можна назвати «ключами-помічниками» у знаходженні розумного виходу із проблемної ситуації:

✓ багатовимірність (включають в себе низку розумових процесів, комунікативних, творчих, аналітичних і соціальних умінь);

✓ інтегрований характер та єдність складових її компонентів.

Наявність вищевказаних компетентностей у викладача робить його конкурентоспроможним у складних реаліях розвитку нашої країни, навіть в умовах воєнного конфлікту [2].

Науковий аналіз власної педагогічної діяльності викладача реалізується через систематичне вдосконалення професійних потреб. Важливим чинником є позитивна тенденція апробації закордонних освітніх систем, відповідно до яких може бути організована методична робота. Така сукупність сприяє позитивному перебігу розвитку методичної компетентності викладачів. Отже, викладач закладу вищої освіти нагромаджує нові методичні знання, стає генератором формування методичної компетентності студентів і провідником між школою, коледжем і закладом вищої освіти.

Розвиток вищої освіти в Україні спрямовано на забезпечення якості підготовки висококваліфікованого, компетентного фахівця відповідно до вимог держави, суспільства, потреб і здібностей особистості, яка навчається

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що ефективний розвиток компетентності викладачів гуманітарних дисциплін залежить від цілеспрямованого пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу, застосування традиційних і сучасних методик навчання, оптимального поєднання традиційних та інноваційно-педагогічних технологій навчання, які спрямовані на підвищення кваліфікаційного рівня сучасного викладача. Таким чином, для успішної педагогічної діяльності викладачеві вищого навчального закладу повинні бути притаманні високий професіоналізм та компетентність, педагогічна майстерність та позитивний імідж.

Список використаних джерел:

1. Біляковська О.О. Професійна компетентність учителя як складова ефективної педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія «Педагогіка»*. С. 229-234.

2. Лебедик Л.В. Компетентнісний підхід до проектування системи підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Дидаскал: часопис*. Полтава. 2019. С. 154-158.

3. Левківська А.Л. Забезпечення мобільності викладача шляхом інструментальних та загальнонаукових компетентностей в умовах дистанційного навчання. 2020. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua>

Кошельок Г. В.
професор кафедри економіки підприємства та ОПД,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
Батарейна О. С.
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
Малікова І. П.
спеціаліст вищої категорії, старший викладач,
Одеський торговельно-економічний фаховий коледж,
м. Одеса, Україна

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Педагогічна майстерність – найвищий рівень опанування педагогічною діяльністю (якість як результат педагогічної діяльності) та як вияв творчої активності педагога (психологічні механізми успішної педагогічної діяльності), комплекс професійно важливих та особистісних якостей, що забезпечує самоорганізацію високого рівня педагогічної діяльності на рефлексивній основі [1, с. 79].

Слово «інтерактивний» походить від англійського слова «interact». «Inter» означає «взаємний», а «act» – «діяти». Отже, інтерактивний означає здатний до взаємодії або діалогу. Інтерактивне навчання – це особлива форма організації пізнавальної діяльності з конкретними та передбачуваними цілями.

Інтерактивне навчання – це не лише ефективний метод передачі знань, але й потужний інструмент для розвитку педагогічної майстерності викладача. Використання інтерактивних методів навчання вимагає від викладача не лише глибоких знань у предметній області, але і вміння створювати стимулююче навчальне середовище, сприяти активній участі студентів та вирішувати проблеми, що виникають під час навчання.

Наведемо кілька способів, як інтерактивне навчання може сприяти розвитку педагогічної майстерності викладача:

1. Стимулювання активності студентів здійснюється з використанням методів, таких як групова робота, обговорення в малих групах або використання інтерактивних технологій, що сприяє активізації студентів і залучає їх до процесу навчання. Викладачі повинні бути здатні стимулювати учнів до діалогу, обміну ідеями та критичного мислення.

Стимулювання активності студентів – це важлива складова ефективного навчання. Є кілька способів, які можна використовувати для стимулювання активності студентів. Одним із таких способів є залучення до діалогу. Викладач повинен стимулювати обговорення в групі, ставити питання, що спрямовані на активну участь, варто заохочувати студентів ділитися своїми думками та досвідом.

Групова робота допомагає студентам вчитися взаємодіяти, обмінюватися ідеями та розв'язувати проблеми разом. Необхідно розробляти завдання, які потребують співпраці у групах.

Використання технологій передбачає вживання онлайн-інструментів, інтерактивних дошок та інші технології для залучення студентів. Наприклад, веб-квізи, форуми для обговорення, інтерактивні презентації тощо.

Стимулювати активність студентів можна із застосуванням різноманітних методів викладання. Такими методами є проблемні лекції, демонстрації, рольові ігри, дебати тощо, щоб залучити різні типи навчальних потреб студентів.

Заохочення ініціативи допомагає стимулювати студентів до самостійного пошуку знань і власної ініціативи в навчанні. Похвала та заохочення грають ключову роль у стимулюванні активності студентів та їхнього вдосконалення.

Залучення до практичних досліджень надає можливість залучати студентів до практичних проектів і дослідницької роботи. Це допомагає їм застосовувати отримані знання на практиці та розвивати критичне мислення.

Стимулювання активності студентів варто розглядати як постійний процес, що вимагає уваги, творчості та постійного вдосконалення з боку викладача.

2. Формування гнучкості у студентів є важливою складовою їхньої освіти та розвитку. Інтерактивне навчання часто потребує від викладача гнучкості та здатності адаптуватися до потреб та індивідуальних особливостей студентів. Відкритість до нових методик, вміння ефективно реагувати на несподівані ситуації та швидко змінювати підхід є ключовими навичками для викладача. Гнучкість допомагає студентам адаптуватися до змін, розвивати критичне мислення та здатність швидко вирішувати проблеми.

3. Особливу увагу варто приділити розвитку співпраці та комунікації. Інтерактивне навчання сприяє розвитку навичок співпраці та комунікації як у студентів, так і у викладача. Викладач повинен бути здатний налагоджувати ефективний діалог зі студентами, слухати їхні думки та відповідати на їхні запитання та потреби.

4. Важливим способом інтерактивних методів є стимулювання творчості. Інтерактивні методи навчання часто сприяють розвитку творчого мислення як у студентів, так і у викладача. Від викладача вимагається здатність пропонувати цікаві завдання та заохочувати студентів до пошуку альтернативних рішень і нових підходів.

5. До основних способів інтерактивних методів відносять оцінку та вдосконалення. Інтерактивне навчання дозволяє викладачам здійснювати більш ефективну оцінку рівня засвоєння матеріалу та розвитку навичок студентів. Викладачі можуть використовувати зворотний зв'язок від студентів і спостереження за їхніми відповідями та реакціями для вдосконалення свого навчального підходу.

Інтерактивне навчання може бути ефективним методом, але воно також може зустрічати певні виклики. Наведемо найпоширеніші проблеми інтерактивного навчання:

- деякі студенти можуть бути більш активними та відкритими у порівнянні з іншими, що може призвести до нерівності в участі та внеску в процес навчання;
- занадто багато інтерактивних елементів або недостатня структура можуть призвести до відволікання студентів і втрати їхньої концентрації;
- якщо використовується технологія для інтерактивного навчання, можуть виникати проблеми з підключенням, програмним забезпеченням або сумісністю пристроїв, що може вплинути на ефективність заняття;
- інтерактивне навчання може вимагати більшого обсягу планування та підготовки в порівнянні з традиційними методами, оскільки воно потребує створення завдань, активної взаємодії та обробки відгуків;
- інтерактивне навчання може викликати конфлікти або непорозуміння, особливо якщо думки студентів розходяться або виникають суперечки під час дискусій;
- інтерактивне навчання вимагає активної участі студентів, інакше воно може бути менш ефективним;
- якщо студенти не взаємодіють або не виявляють інтересу, це може стати перешкодою для успішного впровадження цього методу навчання.

Таким чином, незважаючи на ці проблеми, інтерактивне навчання залишається важливим інструментом для залучення студентів і сприяння їхньому навчанню та розвитку. Важливо усвідомлювати ці проблеми та шукати способи їх вирішення для підвищення ефективності цього методу навчання.

Список використаних джерел:

1. Савченко І. М., Ягунов В. В. Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів : термінологічний словник. К. : ІПТО НАПН України, 2014. 127 с.

Танасюк І. М.
доцент кафедри економіки підприємства
та організації підприємницької діяльності
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЗАДЛЯ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Сучасні ринкові умови роботи підприємства характеризуються невизначеністю і багатофакторністю, потребуючи від фахівця вміння пошуку управлінських рішень в середовище, яке швидко змінюється, що можливо внаслідок використання в підготовці здобувачів інтерактивних методів навчання. Інтерактивні методи навчання спрямоване не на викладання готових знань та їх просте відтворення, а на самостійне оволодіння студентами ними в процесі активної пізнавальної діяльності. Вони передбачають взаємодію всіх учасників навчального процесу, унаслідок чого студенти перестають бути пасивними учасниками, а впливають на хід навчання та активно долучаються до обговорення, приймають рішення на основі власних розрахунків. Використання інтерактивних методів значною мірою розвиває самостійність та відповідальність студентів, спонукаючи їх передбачати, відчувати та розмірковувати протягом ділової гри, а викладач перетворює за допомогою інтерактивних методів освіти з пасивної на активну через рух динамічних елементів, умов, зміну драйверів протягом заняття.

Інтерактивні методи навчання передбачають двосторонню комунікацію, під впливом якої змінюється відношення студентів до процесу навчання, активізується розумова діяльність, підсилюється творча складова навчання. Як зазначено, в роботі Шеховцевої Т.Г., Долінної М.О: «У порівнянні з іншими методами, інтерактивніорієнтовані на більшу взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним, на домінування активності студентів у процесі навчання. Домінантна роль викладача поступається місцем активності студентів, а завданням викладача стає створення умов для їх ініціативи»[1, с.106].

Саме тому використання таких методів потребує особливої підготовки викладачів, які підтримують необхідний ритм проходження ділової гри залежно від рівня підготовки студентів, а також створюють доброзичливу творчу атмосферу в аудиторії. Практика викладання розглядається як один із засобів позитивного впливу на результати навчання. Викладач коригує свої методи викладання відповідно до потреб різних студентів, прагнучи формування впевненості студентів у своїх власних навичках і знаннях. Так формується навчання, орієнтоване на студента, яке допомагає підтримувати постійну увагу та створює умови для співпраці студентів і викладача. Крім того, групова робота та потреба в обговоренні, підбиття проміжних підсумків приводять до більш глибокого осмислення процесів та прагнення отримання найвищих результатів.

Використання в процесі навчання ділових ігор дозволяє виявити та простежити особливості психології учасників, наявність у них стратегічного мислення, здатність прогнозувати. Створювання контрольованої емоційної напруги внаслідок наближення до реальної практики сприяє швидкості адаптації студентів до нових умов та надає можливість аналізувати їх власні можливості, вибудовувати відповідну поведінку, що збагачує їх власний соціальний досвід через моделювання різних професійних ситуації. У подальшому це допомагає будувати конструктивні взаємини у групі, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу та консенсусу.

Ділова гра «Стратег-інвест» використовується в освітньому процесі в рамках викладання дисципліна «Стратегія підприємства» як педагогічна технологія або один з методів інтерактивного навчання вирішення виробничих, організаційних та психологічних проблем. Отримавши на початку гри однакові умови для розробки та реалізації стратегії власного підприємства, студенти мають розробити власну успішну стратегію конкуруючи з

іншими підприємствами. Моделювання діяльності підприємства дозволяє відчувати всі особливості конкуренції в зовнішньому середовищі та забезпечує професійне зростання, розвиток самостійності та відповідальності в прийнятті рішень.

Розвиток професійного мислення формується в наслідок обговорення та аналізу виробничих ситуацій, потребує навичок постановки, вирішення та обґрунтування професійних завдань для реалізації теоретичних знань, обміну знаннями в процесі пошуку найкращого рішення.

Особливістю та перевагою ділової гри як методу навчання є активізація групових процесів у вигляді спрямованого моделювання функціонально-рольових відносин реальної діяльності підприємства.

Для розробки та використання у навчальній діяльності ділових ігор необхідно визначити основні принципи, а саме :

- ділова гра моделює аспект цілеспрямованої діяльності фахівця відповідно до сучасних умов;

- учасники ділової гри виконують ролі, які постійно змінюються, унаслідок чого змінюються цілі при ухваленні рішень, що іноді призводить до конфліктів інтересів та вимагає відповідального ставлення студентів до прийнятих рішень;

- активізація дій підсилюється розробленою системою поточних підсумків та стимулів;

- дії гри регулюються системою правил та чітко визначені блоки та етапи;

- ділова гра має просторово-часові характеристики, що дозволяє підвищити активність;

- ділова гра має умовні дані щодо виробничої потужності підприємства, рівня собівартості продукції та ефективності реалізації запропонованих стратегічних напрямів;

Характерними рисами ділової гри є:

- моделювання робочого процесу (діяльності) керівників і фахівців підприємств та організацій у розробці управлінських рішень;

- упровадження процесу «ланцюжка рішень».

Ділова гра «Стратег-інвест» є динамічною модельованою системою, успішність дій у рамках якої передбачає послідовне виконання «ланцюжка рішень». Рішення, прийняте учасниками на першому етапі ділової гри, впливає на результативність роботи власного підприємства на кожному етапі та на кінцевий результат роботи підприємства, на результати діяльності конкурентів. Такий підхід дозволяє мати безліч альтернативних рішень, які складно передбачити.

Важливим етапом є етап оцінювання результативності діяльності підприємства та студентів, який є підсумковою оцінкою аналітичної роботи протягом ділової гри, його вміння розробити та презентувати стратегію, без помилок проводити розрахунки та вчасно надавати інформацію викладачу.

Організація ділової гри включає такі етапи: підготовку форм звітності, здійснення інструктажу викладачем, відповіді на питання, проведення гри, аналіз гри та її результатів. Особливе місце займає поточне підбиття підсумків, яке дозволяє відчувати конкурентне середовище, проаналізувати помилки та відкоригувати стратегію.

Отже, використання інтерактивних методів навчання дозволяє розвивати відповідальність та самостійність у прийнятті рішень майбутніх фахівців, створюючи творчу атмосферу співпраці та активної комунікації, розвивати навички відповідальної проєктної діяльності, самостійної роботи, креативного виконання творчих робіт.

Список використаних джерел:

1. Шеховцева Т. Г., Долінна М. О. Інтерактивні методи навчання як основа мотивації студентів в умовах сучасного педагогічного процесу. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. Т. 19, Вип.1 (65).С. 105-108.
URL:http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/16752/1/apsm_2019_19_1_24.pdf

ФОРМУВАННЯ КОУЧИНГОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Ключові слова: *коучингові технології, педагогічний коучинг, коучинг, педагогічна компетентність.*

Навчання – це взаємний процес, і без активної участі самих здобувачів освіти практично неможливо досягти високого рівня підготовки, якими б високими не були вміння та знання педагога. Це накладає певні обмеження на впровадження інноваційних методів навчання, тому в успішності навчання важливу роль відіграє особиста мотивація до навчання та здатність мобілізувати сили для досягнення результату. Одним із сучасних та швидко розвиваються напрямів в освіті (особливо в бізнес-освіті) є «коучинг».

Коучинг як технологія освіти має значний потенціал саме для підвищення якості освіти вищої школи та підвищення ефективності освітніх процесів. Для повноцінного впровадження коучингу в систему освіти та в педагогічну практику необхідно робити свідомі кроки його впровадження при підготовці майбутніх педагогів.

Впровадження коучингу в практику викладання в закладах освіти має здійснюватися не лише окремими викладачами, а й у рамках загальної, організованої та керованої системи впровадження коучингу зверху вниз саме при здобутті професійної педагогічної освіти.

Основна мета коучинга полягає не в тому, щоб передати здобувачу знання, а в тому, щоб стимулювати самонавчання. Перед викладачем стоїть завдання показати майбутнім фахівцям потрібність інформації, що вивчається, її обґрунтованість і застосовність, навчити знаходити, перевіряти та інтерпретувати отримані знання.

Коучинг в освіті характеризується особистісним підходом до кожного здобувача, підтримкою, усвідомленою участю в процесі і досягненні конкретних результатів, у виявленні сильних та слабких сторін кожного з учасників освітнього процесу. Найголовніший акцент коучингу у вищій освіті – індивідуальний підхід для підвищення ефективності та результативності в процесі навчання.

У свою чергу коуч-технології передбачають певні вимоги до педагогів: дотримання етичних норм, дотримання коуч-позиції, відсутність оціночного судження, вміння довести здобувачів до певного результату, вміння слухати і чути, а також вміння встановлювати відносини, що базуються на довірі та взаєморозумінні.

Використання коучингу в системі вищої освіти України є особливо важливим, оскільки сьогодні сучасний ефективний викладач вищої школи – це фахівець, що поєднує в собі безліч ролей, таких як: консультант, наставник, тьютор, фасилітатор, коуч, дослідник, мотиватор, експерт, методолог, який вибирає зміст навчання, підбирає і розробляє технології навчання й організації навчального процесу тощо.

Використання коучингу в системі вищої освіти України може бути використано як універсальний інструмент, який дає можливість ефективно працювати на суб'єкт-суб'єктному рівні, тобто вміти керувати собою, допомагати іншим у розвитку особистісного потенціалу, у підвищенні особистої ефективності, розвивати ефективні комунікації, будувати конструктивні взаємини з колегами, створювати і розвивати систему вищої освіти, що максимально ефективно працює на результат розв'язання актуальних завдань тощо [6, с. 144].

Одним з напрямів коучингу, який активно розвивається і ґрунтується на коучингових підходах Тімоті Голві, Майлза Дауні, є педагогічний або ще його називають освітній коучинг.

Педагогічний коучинг стимулює зміну ролі викладача як партнера, який допомагає навчатися й коригує знання здобувачів, забезпечує високий рівень їх мотивування та професійно-особистісного супроводу. Це ефективна система взаємодії, у якій коуч визначає всі стадії процесу розвитку особистості, пов'язані з ними потреби в навчанні, стимулює інтерес до навчання й бажання вчитися [8].

Щодо впровадження коучингу у навчання, слід зазначити, що педагог-коуч має дотримуватися компетенцій Міжнародної Федерації Коучів (ICF), що були визначені майже 25 років тому.

Оновлена модель базових компетенцій ICF включає наступні блоки та компетенції:

- A. Створення фундаменту:
 - 1. Демонструє етичну практику.
 - 2. Втілює коучинговий світогляд.
- B. Спільне створення відносин:
 - 3. Встановлює та дотримується домовленостей.
 - 4. Плекає довіру та безпеку.
 - 5. Підтримує присутність.
- C. Ефективна комунікація:
 - 6. Слухає активно.
 - 7. Пробуджує усвідомлення.
- D. Сприяння навчанню та зростанню:
 - 8. Сприяє зростанню клієнта.

Отже, щоб навчання було успішним, необхідно, щоб його зміст відповідав потребам, вимогам та інтересам учнів. Для цього нам необхідно формувати у майбутніх педагогів коучингові компетенції та опановувати коучингові технології в освіті.

Для того аби розробити та впровадити модель впровадження коучингу в процес підготовки майбутніх викладачів, необхідно ретельно вивчити та зрозуміти компетенції професійного коуча.

Коучингові технології в освіті вже впроваджуються у закладах вищої освіти (ЗВО) України, але це носить поодинокий характер. А для якісної трансформації освіти України, потрібно комплексний підхід, який необхідно починати з формування необхідних коучингових компетенцій та навичок, які слід включати в освітню програму підготовки викладачів та вчителів.

Важливо відзначити, що формування коучингової компетентності у майбутніх педагогів залежить від особливих педагогічних умов, які визначають процес їхньої професійної підготовки. Тому виникає необхідність ідентифікувати та розглянути ці педагогічні умови, які є ключовими факторами в розвитку коучингової компетентності та мають вирішальне значення для успішної професійної кар'єри.

Однією з педагогічних умов є професійна компетентність, яка формується шляхом навчання, тренування та набуття досвіду. Л. Виготський також наголошував на важливості самоусвідомлення. Тобто саме через особистий досвід людина може оцінити цінність професійної майстерності педагога. Саме через особисту трансформацію та зростання під час навчання завдяки коучинговому підходу здобувач освіти проходить свій власний процес самоусвідомлення, що є вкрай важливо для педагога. Через розуміння себе, людина може прийти до розуміння інших.

Перша умова – власний досвід під час навчання.

Наступною педагогічною умовою формування коучингової компетентності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки є комплекс педагогічних умов, таких як обставини та середовище навчального процесу. До обставин варто віднести зміст, методи, технології навчання, середовище ж включає в себе інформаційну та освітню складову.

Друга умова – методи і технології навчання.

Третя умова – практичний досвід. Отже, ще однією важливою педагогічною умовою формування коучингової компетентності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки можна вважати отримання практичного досвіду через проведення тренінгів для відпрацювання у здобувачів навичок практичної діяльності, отримання необхідного досвіду, застосування та апробації індивідуальних технік.

Список використаних джерел:

1. Аткинсон Мэрилин, Чойс Т. Рэй. *Пошаговая система: Наука и искусство коучинга*. Companion Group, 2010. 256 с.
2. Борова, Т. (2011). Концепція освітнього коучингу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 12, 12–16. <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2011-12/11btaecc.pdf>
3. Голви У. Тимоти. *Работа как внутренняя игра: фокус, обучение и мобильность на рабочем месте*. Москва, 2005. С. 194–233.
4. Голяд І.С., Чернова Т.Ю. *Філософія педагогічного коучингу*. Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал.-№№3 (134) березень 2016, 106-112.
5. Дауни М. *Эффективный коучинг: Уроки коуча коучей*. Москва, 2008. 288 с.
6. Ківшик А. І., Чернова Т.Ю. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників професійно-технічного навчального закладу: коучинговий підхід: метод. Рекомендації*. Хмельницький, 2015. 254 с.
7. Нежинська, О. О., Тименко, В. М. (2017). Коучинг як інструмент соціально-психологічної допомоги клієнту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2017. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка, 23.С. 182-187.
8. Парслоу Э., Рэй М. *Коучинг в обучении: практические методы и техники*. Санкт-Петербург, 2003. 204 с.
9. *Педагогічний коучинг: навч.-метод. посіб./* Т. Ю. Чернова, І. С. Голяд, О. А. Тіщук // [за заг. редакцією Д. Е. Кільдерова]. Київ, 2016. 166 с.
10. Тищук А. *Коучинг. Это так просто?* Киев, 2013. 52 с.
11. Уитмор Дж. *Внутренняя сила лидера: Коучинг как метод управления персоналом*. Москва, 2012. 309 с.
12. Чепіль М. М. *Педагогічні технології* : навч. посіб. Київ, 2012. 224 с.
13. Хмельницька, О. (2017). Коучинг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу. *Young Scientist*, 6(46), С. 315–319. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6/71.pdf>
14. Шевчук, С.П., та Шевчук, О.С. (2016). Коучинг як метод навчання студентів у контексті реформування вищої освіти України. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу “Києво-Могилянська академія”*, 269(257), С. 62–65.
15. Ames, C. A. (1990). Motivation: What teachers need to know? *Teachers College Record*, 91(3), 409-421.
16. Kops, W. (2014). Coaching in Education: Getting Better Results for Students, Educators, and Parents. *Canadian Journal of University Continuing Education*, 40(2), 1–2. <https://doi.org/10.21225/D5H89X>
17. Leonard, Thomas J. (1999). *Becoming A Coach: The Coach U Approach*. Coach Univ.
18. Whitmore, J. (2017). *Coaching for Performance: The principles and practice of high-performance leadership*. Nicholas Brealey. https://coachinghataroknelkul.hu/wp-content/uploads/2019/03/A-k%c3%b6nyv-_Coaching-for-Performance.pdf

Ланіна І. С.
доцент кафедри фінансового менеджменту
та фондового ринку
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
Кула М. В.
доцент кафедри економіки
Національний університет «Одеська політехніка»,
м. Одеса, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ПІД ЧАС ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Розвиток науки і технологій, разом із реформами, що тривають в економічній, соціальній і культурній сферах України, а також її інтеграція у світовий освітній ландшафт, зробили обов'язковим постійне підвищення кваліфікації викладачів і сприяння зростанню їх професійних здібностей. Зрозуміло, що це потребує вивчення сучасних методологій для розробки навчальних програм, методів навчання та оцінювання результатів навчання.

У питаннях підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти актуальним є питання відбору та використання інноваційних педагогічних технологій. Ці технології мають базуватися на інтеграції навчальної, пізнавальної, професійної та виховної діяльності. Ми поділяємо точку зору авторів, які визначають інноваційні технології навчання як дії учасників освітнього процесу, спрямовані на розвиток творчого інтелекту та сприяння саморефлексії та позитивній самооцінці викладачів [1, 2]. Ці технології мають сприяти розвитку професійно важливих якостей, які відповідають актуальним потребам вищої освіти та суспільства в цілому. Застосовувані методи, засоби та навчальні підходи мають бути спрямовані на активізацію механізмів самоорганізації викладачів щодо підвищення їх професійної компетентності.

Існують різні освітні технології (педагогічні стратегії), спрямовані на підвищення професійної майстерності викладачів вищої освіти, які можуть застосовуватися для підвищення кваліфікації. Це технологія контекстного навчання, технологія проектного навчання, інформаційно-комунікаційні (комп'ютерно-орієнтовані) технології, технологія модульного навчання. Тепер розглянемо кожну з цих стратегій докладніше.

Технологія контекстного навчання унікальна тим, що вона представляє знання, уміння та навички не як просто зміст для когнітивної взаємодії викладачів, а як інструменти для вирішення завдань, з якими вони стикаються у своїй професійній та педагогічній діяльності. Ця технологія, яка поєднує інноваційні та традиційні форми і методи, ефективно моделює предметний і соціальний аспекти професійно-педагогічної роботи. Вона передбачає тиражування реальних професійних сценаріїв і фрагментів ролі викладача, а також взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу. Таким чином, педагогічна ситуація з усією її складністю і суперечливістю стає центром взаємодії викладача і здобувача. Саме через аналіз цих ситуацій та участь у таких заходах, як ділові та рольові ігри, викладачі розвивають свої професійні компетентності.

Для ефективного впровадження технології контекстного навчання в професійний розвиток викладачів вищої школи необхідно досягти дидактично доцільної репрезентації як предметних, так і соціальних аспектів їх професійно-педагогічної діяльності. Щоб забезпечити успіх цього процесу, необхідно виконати кілька вимог. Вони включають елементи змістовного та контекстуального відображення професійної та педагогічної діяльності викладачів у їх освітню практику, використання різноманітних навчальних форм і методів, які відповідають дидактичним принципам і психологічним міркуванням, використання модульної системи, яка може бути адаптована до конкретних умов навчання, встановлюючи різні типи зв'язків між освітніми формами та поступово збільшуючи складність змісту та форм контекстного навчання протягом усього освітнього процесу. Важливо зазначити, що реалізація технології контекстного навчання при підвищенні кваліфікації для викладачів закладів вищої освіти охоплює два ключові аспекти: предметний

зміст, який формує професійно-педагогічну компетентність, і соціальний зміст, який спрямований на розвиток здатності до конструктивної педагогічної діяльності.

Застосування технології проектного навчання є яскравим прикладом освітнього підходу, який вдало поєднує академічні знання та практичні навички. Враховуючи сучасні психолого-педагогічні завдання, які виникають під час взаємодії зі здобувачами, вкрай важливо при підвищенні кваліфікації освоїти цю технологію. Для повного розуміння ефективності та ефективності діяльності викладачів вищих навчальних закладів необхідно враховувати єдність їх функцій, результатів, цілей, змісту, розвитку, функціонування, дослідження, моделювання, оцінювання, проектування. Рівень професійно-педагогічної компетентності безпосередньо впливає на успішність їх діяльності.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології відіграють вирішальну роль у підвищенні професійно-педагогічної компетентності викладачів вищої школи. Ці технології мають здатність полегшувати передачу знань і надавати доступ до широкого кола освітньої інформації більш ефективно, ніж традиційні методи. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес призводить до значного вдосконалення дидактичних прийомів і засобів навчання, результатом чого є поява інноваційних педагогічних підходів із використанням комп'ютера. Отже, зараз дослідники зосереджуються на розробці «педагогіки інформаційного суспільства», спрямованої на виховання людей з нетрадиційними моделями мислення, сприяння творчості та підготовку їх до трансформаційних та інноваційних зусиль у їхній професійній сфері.

Наразі ефективне виконання цієї мети в рамках підвищення кваліфікації викладачів вищої освіти тісно пов'язане з удосконаленням передових механізмів збору, аналізу та поширення науково-методологічних знань за допомогою різноманітних платформ (таких як локальні та глобальні освітні мережі). Це також передбачає створення відкритих освітніх систем, інтеграцію сучасних моделей дистанційного навчання та створення і використання інноваційних освітніх ресурсів, які використовують можливості інформаційно-комунікаційних технологій та медіа.

Застосування модульної технології навчання розглядається як повноцінний спосіб підвищення професійно-педагогічної майстерності викладачів вищої школи. Виділяються ключові відмінності модульної технології навчання, які передбачають подання змісту у комплексних інформаційних блоках, формулювання навчальних цілей як за обсягом і змістом навчальної діяльності, так і за рівнем розуміння, виховання самостійності здобувача у плануванні, організації, самоконтролю та оцінки своїх дій.

Модульна освіта вносить не лише зміни в організацію та деталі надання контенту, але й охоплює інші помітні відмінності від традиційної системи освіти. Способи спілкування учасників навчального процесу набувають більш персоналізованого та рівноправного характеру. Здобувачам надається більша автономія, що вимагає високої відповідальності за їхні дії. Крім того, модульне навчання сприяє більш індивідуальному підходу до навчання. Здобувачі модульних програм часто шукають індивідуальних консультацій з викладачами, що призводить до розробки унікальних освітніх шляхів, які відрізняються за предметом, темпом і методами обробки інформації.

Таким чином, теоретичний розгляд інноваційних педагогічних технологій, які спрямовані на підвищення професійних компетенцій викладачів під час підвищення кваліфікації, можна зробити висновок, що ефективність формування цих компетенцій значною мірою залежить від правильного вибору та впровадження педагогічних технологій. Ці технології покликані активізувати професійно-особистісний потенціал викладача, сприяти взаємодії учасників освітнього процесу, набуттю важливих дій, умінь, знань і досвіду, необхідних для професійної та педагогічної діяльності. Проаналізовані педагогічні технології є основою до побудови логічно організованої системи педагогічної взаємодії в рамках підвищення кваліфікації викладачів.

Список використаних джерел:

1. Єрмоленко А. Б., Кулішов В. С., Шевчук С. С. (2023). Розвиток інноваційної компетентності сучасного педагога професійної школи. *Імідж сучасного педагога*, (5(194), 52–57.
2. Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті розвитку професійної компетентності: колективна монографія / за науковою редакцією докторки педагогічних наук, професорки Вікторії Сидоренко. Poland: Bilostok. 2021. 236 с.

Дедерко Д. Ю.
вчитель II кваліфікаційної категорії
Гружчанський НВК, Дубов'язівської селищної ради
с. Грузьке, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ СІЛЬСЬКОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Аналіз досліджень науковців, спрямованих на формування професійної компетентності педагогічних фахівців, майже не виокремлює особливостей і пов'язаних з ними завдань стосовно вчителів, що працюють в умовах сільської місцевості.

На підставі висновків дослідників В. Мелешко, З. Онишківа, І. Осадчого, О. Пінського та ін., можна визнати, що педагогічна діяльність учителя сільської школи за своїм змістом, формами організації навчання відрізняється від діяльності вчителя міського навчального закладу, та уможлиблює виокремлення особливостей навчально-виховного процесу в школі сільської місцевості: кількість учнів у класі може становити менше 5 осіб, здебільшого вони навчаються за індивідуальними планами; у сільській школі переважають індивідуальні й колективні форми роботи в різновіковому дитячому колективі; учнів можуть об'єднувати для проведення уроків у групи, що сформовані за різним рівнем навчальних здібностей та розвитку; учням сільської школи властива перенасиченість спілкування з учителем, спостерігаються явища гіперопіки, можуть виникати фізичні перевантаження [5; 6; 7; 8].

Метою даного дослідження є розкриття особливостей розвитку професійної компетентності вчителя сільської школи. У результаті його проведення було виокремлено ті значущі фактори, що мають вплив на розвиток професійної компетентності, саме працівників освіти в сільській місцевості.

Крім того, з дослідження Л. Армейської, вчитель сільської школи, незалежно від отриманої у вищому навчальному закладі спеціальності, має педагогічне навантаження з різних навчальних дисциплін. Щоденна підготовка до декількох уроків з різних навчальних предметів створює труднощі для такого вчителя у виборі типу занять, форм навчання, побудові уроків; вимагає постійної роботи з навчальними програмами, підручниками, іншими матеріалами [**Помилка! Источник ссылки не найден.**].

З досліджень вчених (О. Біда, В. Мелешко, О. Пінський, О. Савченко) для досягнення якісних результатів у навчанні учнів сільських шкіл учитель має досконало володіти методикою організації індивідуальної роботи на уроках [2,4,7,10].

Серед позитивних ознак сільської школи варто виокремити такі, як: можливість реалізації освітнього процесу безпосередньо в природному середовищі; діти і дорослі можуть брати спільну участь у сільськогосподарській праці, що сприяє здобуттю школярами практичних знань з природничих та інших дисциплін, виробленню вмінь з вирощування рослин, садових дерев, розведення тварин, оволодінню сучасними видами сільськогосподарської техніки; присутня наявність сприятливих можливостей для виховання господарської самостійності у дітей, формування навичок трудової та бізнесової діяльності; є необхідні умови для фізичного, естетичного, екологічного, економічного розвитку школярів [3].

Одним із основних недоліків існуючої системи освіти в сільській місцевості є суперечність між потребою забезпечити широкий спектр якісних освітніх послуг і відсутністю умов для цього в кожній сільській школі, особливо, в малокомплектній.

Необхідно також враховувати об'єктивні причини, при підготовці вчителів до роботи у сільській місцевості: близько 40 % сільських населених пунктів не мають ні клубів, ні будинків культури, майже половина – бібліотек, через що сільські учні не мають можливості відвідувати позашкільні заклади, в необхідній кількості обирати факультативи.

До цього слід додати, що у сільській місцевості лише 4,7 % шкіл забезпечено сучасними комп'ютерними комплексами, що створює нерівність у доступі до освіти, тому «досить складно говорити про успіх нововведень в освітній галузі, які вимагають від педагога додаткових зусиль, а тим більше складно здійснювати ці нововведення» [1].

Сільська школа – це не недорозвинена міська, а своєрідна освітня установа зі своїм середовищем, умовами розвитку, які значно відрізняються від умов розвитку міських шкіл. Село має свої особливості [9].

Враховуючи дані особливості освітнього процесу школи та інфраструктури сільської місцевості, можна прийти до висновку, що особливостями розвитку професійної компетентності вчителя сільської загальноосвітньої школи будуть: володіння техніками та методиками з попередження професійного вигорання, досконале володіння методикою організації індивідуальної роботи на уроках, розуміння особливості, «плюсів» та можливостей середовища сільської місцевості, для їх використання в процесі сприяння реалізації соціального становлення учнівської молоді.

Список використаних джерел:

1. Армейська Л. В. Розвиток професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Харків, 2013. 42 с.
2. Біда О., Прокопенко Л. Сільська малокомплектна та малонаповнена школа: соціальний статус, проблеми роботи та існування. Гірська школа українських Карпат. Івано-Франківськ, 2007. № 2–3. С. 106–110.
3. Манжелій Н. М. Педагогічні умови функціонування сільських навчально-виховних комплексів «Школа-дитячий садок»: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Манжелій Наталія Михайлівна. – Полтава, 1995. – 188 с.
4. Мелешко В. В. Організація індивідуального навчання в сільських загальноосвітніх навчальних закладах. Зміст і технології шкільної освіти: Матер. звітн. наук. Конференції Інституту педагогіки АПН України 6 березня 2001 року. Київ: Пед. думка, 2001. С. 30.
5. Мелешко В. В. Проблеми сільської малокомплектної школи. Почат.школа. 1999. № 2. С. 1–2.
6. Онишків З. В. Індивідуалізація навчального процесу в умовах сільської початкової школи. Спільний шлях: зб. наук. праць. Ужгород : Поліпринт, 2006. С. 55–61.
7. Осадчий І. Г. Освітні технології для сучасної сільської школи. Директор школи, ліцею, гімназії. 2010. № 2. С. 22–36.
8. Пінський О. О. Самостійна робота учнів у процесі вивчення дисциплін природничого циклу в малокомплектних школах Слобожанщини (60-90 рр. ХХ ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків, 2009. 245 с.
9. Рибалко Л. С. Акмеологічні основи професійної педагогічної самореалізації майбутнього вчителя: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди. Харків, 2008. 45 с.
10. Савченко О. Я. Моделювання розвитку сільської школи: досвід Всеукраїнського фестивалю-конкурсу. Моделі розвитку сучасної української школи: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. 11-13 жовтня 2006 р., Черкаси-Сахнівка. Київ: СПД Богдановна А.М., 2007. С. 109–115.

СЕКЦІЯ 4

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Вищі навчальні заклади у всьому світі переживають значні трансформації в організації навчального процесу і у своїй діяльності в цілому. Ці зміни відбуваються під впливом діджиталізації та цифровізації суспільства. Цифрові технології демонструють низку інструментів, які успішно використовуються для викладання у вищій освіті, а студенти використовують ці інструменти для сприяння своєму навчанню. Застосування методів цифрової трансформації в освітньому секторі є новою сферою, яка останнім часом все більше привертає до себе увагу, крім того, цифрове навчання можна розглядати як частину єдиної системи сучасної вищої освіти.

У третьому десятилітті двадцятого століття заклади вищої освіти активно долучаються до цифрової трансформації. Такі процеси є необхідними для закладів вищої освіти, які претендують на лідерство в перехідному періоді та високу конкурентоспроможність у своїй галузі [1]. Оскільки цифрова трансформація у вищих навчальних закладах є дуже важливою, її інформаційна складова має відповідати послідовному стилю роботи. По-перше, дані з різних джерел можуть бути скорочені для більш економної та ефективної розробки стратегії, щоб покращити внутрішню процедуру стратегічного розвитку та організації всієї роботи закладу освіти. По-друге, з точки зору викладання, сучасні умови призвели до створення навчальних ресурсів у цифровій формі, які стали основним засобом, за допомогою якого забезпечується онлайн-освіта [2, с.24-28].

Основні цілі цифровізації у вищих навчальних закладах пов'язані з рамковою моделлю, бізнес-процесами, адмініструванням, викладанням, навчальними програмами, доступом до працевлаштування, доступністю ринку, дослідженнями та інтернет-маркетингом. Можна визначити чотири основні цілі цифровізації вищої освіти, а саме: [27].

- ✓ покращення навчального середовища для студентів;
- ✓ підвищення операційної ефективності освітніх програм;
- ✓ удосконалення науково-технічного потенціалу для проведення передових досліджень;
- ✓ сприяння освітнім інноваціям.

Цифровізація закладів вищої освіти може бути досягнута за рахунок здійснення наступних процесів:

– впровадження та використання конференцій TEDx, додатків для більш ґрунтовного навчання і технології VR-AI, які дозволяють студентам ділитися своїми поглядами та ідеями, розвивати соціальні, технічні навички та навички критичного мислення, необхідні для подальшого успішного працевлаштування та реалізації себе як особистості. Також сучасні технології надають викладачам доступ до науково обґрунтованих інструментів (таких як тести і модулі), які дозволяють їм оцінювати успішність студентів і вносити необхідні зміни в навчальну програму;

– підвищення комп'ютерних потужностей для передових досліджень, таких як оригінальні тексти, реферати мільйонів публікацій, включаючи монографії, звіти, матеріали конференцій та дисертації, доступні в електронних бібліотеках та базах даних. Велика кількість досліджень доступна студентам і викладачам завдяки відомим пошуковим системам, таким як Google і YouTube;

– впровадження освітніх інновацій. Завдяки технологіям викладачі мають більше часу і ресурсів для творчості. Інновації потрібні більше, ніж будь-коли, щоб створювати робочі місця та використовувати технології для покращення освітнього досвіду;

– зменшення витрат за рахунок перенесення технологічних систем у хмару, впровадження електронного навчання, поступова заміна підручників цифровими ресурсами та заміна дорогого обладнання ресурсами віртуальної чи доповненої реальності. Освітні технології знижують витрати на вищу освіту, заощаджують час, дозволяючи викладачам адаптувати та пришвидшити навчання, зручні додатки для викладачів звільняють час, надають можливість зосередитися на наукових дослідженнях [3, с.148-150].

Таким чином, цифрові технології пропонують спрощений і доступний шлях до якісної освіти, доповненої найсучаснішими, надійними матеріалами в усіх галузях.

Основними перевагами цифровізації освітнього процесу, на думку студентів, є створення сприятливих умов для розвитку навичок самостійного навчання, можливість вибору ресурсів для саморозвитку, створення особистісної мобільності, підвищення мотивації до самоосвіти та саморозвитку [4, с.110-115]. Процес цифровізації освіти передбачає встановлення шляхів реалізації прийнятої педагогічної концепції в рамках її ефективного використання, врегулювання нормативно-правових і методичних аспектів, визначення місця цифрових технологій в дидактиці і системі інтегративних знань, визначення сфер, до яких відносяться ці положення, і створення умов для ефективної реалізації цих положень. Розвиток технологій дозволив об'єднати освіту, науку, суспільство, уряд, комерцію та інновації як віртуально, так і фізично, що сприяло зростанню цифрової освіти [5, с.65-70]. Деякі науковці зазначають, що сучасні віртуальні освітні технології дають викладачам можливість автоматизувати більшість своїх завдань; вивільнити час персоналу для пошуку, спілкування та індивідуальної роботи зі студентами; отримувати негайний зворотний зв'язок від студентів; більш ефективно управляти навчальним процесом [6].

Як наслідок, цифровізація освіти передбачає використання студентами мобільних та інтернет-технологій, розширення їхніх знань та розширення меж їхнього світогляду. Завдяки ефективному використанню цифрових технологій, залученню здобувачів освіти до самостійного пошуку, вибору інформації та участі в проектній діяльності в них розвиваються нові здібності, необхідні для досягнення успіху в XXI столітті.

Список використаних джерел:

1. Головня, Ю. (2023). Цифрова трансформація вищої освіти в Україні: від академічного центру до освітньо-науково-інноваційного комплексу. Економіка та суспільство, (58). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-43>
2. Цифрова трансформація вищої освіти: закордонний та вітчизняний досвід. Т.А. Вакалюк, Д.С. Антонюк, І.В. Новіцька, М.О. Медведєва. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 90. С. 24-28. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.90.05>
3. Цифрова трансформація закладів вищої освіти в умовах діджиталізації суспільства: виклики і перспективи. Л.О. Сущенко, О.О. Андрющенко, П.Р. Сущенко. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Спецвипуск. Том 2. С. 146-151. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.28>
4. Al Rawashdeh, A.Z.; Mohammed, E.Y.; Al Arab, A.R.; Alara, M.; Al-Rawashdeh, B. Advantages and disadvantages of using e-learning in university education: Analyzing students' perspectives. Electron. J. e-Learn. 2021, 19, pp. 107–117.
5. Vidor, S.; Budde, C.E. A Maturity Assessment Model for Cyber Security Education in Europe. In Proceedings of the IFIP World Conference on Information Security Education, Copenhagen, Denmark, 13–17 June 2022; pp. 60–74.
6. Selingo, J., Clark, C., Noone, D., & Wittmayer, A. (2020). The Hybrid Campus – Three Major Shifts for the Post-COVID University. New York: Deloitte Centre for Higher Education Excellence. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/public-sector/post-pandemic-hybrid-learning.html>

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Глобалізація світу та пандемія COVID-19 суттєво змінили обличчя освітнього процесу по всьому світу. З метою пристосування процесу навчання до цих змін заклади освіти задіяли нові стратегії і технології: дистанційне навчання; інтерактивні навчальні ресурси (електронні підручники, відеоуроки, тести, онлайн-курси, онлайн-лекції, вебінари); віртуальні платформи; антиплагіатні програми; віртуальні офіси тощо.

Наступним викликом для України стала російська збройна агресія, яка значно вплинула на вітчизняну систему освіти та вимагає рішучих трансформацій для забезпечення ефективності та доступності освітніх послуг у цих надзвичайних обставинах. У цьому зв'язку, діджиталізація навчання є ключовим чинником забезпечення безперервного доступу до освіти та збереження освітнього процесу у складних вітчизняних умовах, що спричинені воєнним станом. Особливого значення така цифрова трансформація набуває на тих територіях, де склалася вкрай напружена військова ситуація, пошкоджена інфраструктура, а також для тих громадян, що були вимушені через війну змінити місце проживання або втратили можливість відвідувати заняття офлайн. В цьому контексті доречно згадати Гордона Драйдена, співавтора книги під назвою «Революція в навчанні», який зазначив: «Вживає не сильніший і не розумніший, а той, хто найкраще реагує на зміни, що відбуваються» [1].

У сучасних умовах діджиталізація навчання стала ефективним інструментом для забезпечення стабільності та неперервності освітнього процесу, а також збереження якості освіти під час дії воєнного стану:

- *електронні навчальні матеріали надають можливість доступу до них з будь-якої точки, незалежно від місця перебування, а також забезпечують доступ до навчального матеріалу в будь-який час. Цифровий формат освітніх ресурсів дозволяє здобувачам освіти обирати навчальні матеріали відповідно до їх потреб та глибини засвоєння знань;*

- мережеві платформи, соціальні мережі та месенджери забезпечують взаємодію всіх учасників освітнього процесу, а також надають можливість створення спільнот для обміну інформацією та допомоги один одному;

- технічна підтримка, застосування шифрування та інші технології для захисту особистих даних забезпечують безпеку електронних систем та платформ, з метою уникнення можливих кібератак, особливо в умовах дії воєнного стану.

Неабиякої значущості в цифровому освітньому просторі України набула Мережа Українських Освітніх Хабів (Цифрових Освітніх Центрів – DLC) під егідою Міністерства освіти і науки України [2], які впроваджують цифрові інновації в навчання та розвиток суспільства. Отже, цифрові трансформації в освіті відіграють важливу роль у зміні та покращенні форм та методів навчання. Діджиталізація навчання змінює та збагачує можливості здобувачів освіти, надаючи їм більше мобільності та інформації, а також сприяє підвищенню якості навчання.

Список використаних джерел:

1. Драйден Г., Вос Д. Революція в навчанні. Переклад з англ. М. Товкало. Львів: Літопис, 2011. 544 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/2606/1/sample.pdf> (дата звернення 19.01.2024) (українською мовою).

2. Мережа Українських Освітніх Хабів. URL: <https://eduhub.org.ua/> (дата звернення 19.01.2024) (українською мовою).

Sieminski M.

*dr hab., professor University of Warmia and Mazury,
in Olsztyn, Poland*

Koshelok H.

*Doctor of Economic Sciences of the Department of Economy
of Enterprises and Business Organization,
Odesa National Economic University,
Odesa, Ukraine*

Orlenko O.

*Associate Professor, Phd of the Economics of Enterprise and
Business Organization Department,
Odesa National Economic University,
Odesa, Ukraine*

MICRO-CREDENTIALS AS A TOOL FOR LIFELONG LEARNING AND EMPLOYABILITY

It is obvious that in the conditions of rapid development of technologies and changes in the labor market it is important to support constantly the high level of human resources. It is necessary to ensure life-long learning for every person in any country. The continuous training becomes not just an advantage, but a necessity for the competitiveness of specialists. Micro-credentials for education can play a key role in providing access to education for the general population, particularly for those seeking retraining or upskilling opportunities.

Today micro-credentials is a global trend. According to [1] micro-credentials are a framework for delivering competency-based qualifications that are shorter than a comprehensive certification. It is said that micro-credentials – a form of credential that individuals can earn upon the completion of organised learning activities that are smaller, more targeted, and more flexible than traditional education and training programmes [2]. Such form of education provides a lot of advantages (Fig.1).

Fig.1. Advantages of micro-credentials [2]

Micro-credentials are a type of modular learning, giving learners the flexibility to build a professional development portfolio that is unique to their needs. They support the learning experience by being fast, accessible, reputable, specialized, global, competitively priced. They enable learners to demonstrate their knowledge and gain skills in a specific topic, leading to a digital badge or digital certificate award [2].

Micro-credentials are becoming an increasingly important part of the global education landscape, offering flexible, targeted learning opportunities that align with specific skills demanded by employers. For Ukraine, amidst its dynamic economic and social challenges, micro-credentials offer a promising pathway to enhance workforce skills, support continuous learning, and drive economic growth. HEIs develop micro-credentials in diverse forms (Tabl.1.) [3]:

Table 1. The forms of HEIs micro-credentials

Independently	In collaboration with others
1	2
Micro-credentials developed by individual HEIs or HEI departments	Micro-credentials developed by HEIs partnering with other organizations, including:
Can be based on, among others: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Unbundling of degree programmes; ▪ Bundling of several courses; ▪ Pre-existing continuous learning offer 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Employers, professional organizations or other labour market actors; ▪ Through online learning platforms; ▪ As part of national and international collaboration projects.

The system of micro-credentials are developed in OECD countries. But for Ukraine it is also appropriate tool. Ukrainian economy has growing IT sector, agriculture, manufacturing, and services industries. Therefore it requires a workforce that can quickly adapt to new technologies and processes. Micro-credentials enable individuals to acquire specific skills in shorter timeframes, making them highly relevant for career advancement or transitions.

Micro-credentials are more affordable and accessible alternative to traditional degrees. They are especially beneficial for individuals looking to upskill without the financial or time commitments required by full degree programs.

Also this form of education is particularly important for such sectors as IT, renewable energy, and digital marketing. It can reduce a skills gap in these fields of Ukrainian economy by providing targeted training that meets current market demands.

Micro-credentials can support people who were displaced because of the war. Displaced individuals and veterans will get opportunities to re-skill or upskill. It will enhance their employability in new regions or industries.

The lifelong learning concept is essential in today’s fast-evolving job market. Micro-credentials are useful offers which create opportunities for continuous education. Such education allows individuals to stay more competitive and responsive despite the changing industry trends.

Nowadays the collaboration HEIs with Industry by developing micro-credentials ensures that the courses are relevant and meet current workforce needs. This also opens pathways for internships and job placements for credential holders.

Ukrainian universities and colleges can incorporate micro-credentials into their offerings, providing students with additional skills that complement their traditional degrees and enhancing their employability upon graduation.

Leveraging online platforms can make micro-credentials widely accessible to individuals across the country, including rural or conflict-affected areas. Courses can be available not only in Ukrainian but in other languages. This can increase accessibility of the Ukrainian HEIs.

References:

1. What Are Micro-Credentials and How Are They Used?URL: <https://www.accredible.com/blog/what-are-micro-credentials>
2. Micro-credentials for Lifelong Learning and Employability: Uses and Possibilities. URL:<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9c4b7b68-en.pdf?expires=1709582819&id=id&accname=guest&checksum=2E85DDCE1C1512542108A78E19C81967>
3. Micro-credential Development in OECD countries. 6 November 2023 URL: <https://www.nakvis.si/wp-content/uploads/2023/11/Key-findings-from-the-OECD-EC-Micro-credential-Implementation-Project-Kato-Gyorfi.pdf>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ

В сучасних умовах цифровізація освітнього процесу у закладах вищої освіти стає критично важливою, забезпечуючи гнучкість, інновації та покращення якості навчання. Впровадження цифрових технологій у освітній процес дозволяє готувати здобувачів до вимог сучасного ринку праці та надавати доступ до освіти без обмежень простору та часу.

Цифрова економіка потребує робочої сили, яка має високий рівень цифрових навичок, і може конкурувати на ринку праці. Крім того, дослідження Міністерства цифрової трансформації України за 2023 р. [1] показали, що працівники із цифровими навичками отримують на 81,3% вищі заробітні плати, на відміну від тих, хто їх не опанував. Тому, впровадження та використання у закладах вищої освіти сучасних цифрових технологій для підвищення рівня цифрових навичок здобувачів, є потребою сьогодення.

Впровадження сучасних цифрових технологій в освітній процес закладів вищої освіти є дуже актуальним та має ряд переваг [2, с. 119–120; 3, с. 46]:

- суттєво розширюються освітні можливості для учасників освітнього процесу;
- активно розвиваються такі формати навчання, як корпоративне онлайн-навчання, перевернуте навчання, мікронавчання та багато інших;
- зростання мобільності як здобувачів, так і викладача, що сприяє гнучкості навчального процесу;
- розширення доступу без географічних обмежень здобувачів та викладачів до відкритих електронних освітніх ресурсів та платформ;
- поповнення бібліотечних фондів ЗВО електронними книгами, створення міжбібліотечних об'єднань для обміну і спільного користування бібліотечними фондами;
- здобувачі вищої освіти можуть розвиватися відповідно до своїх можливостей та уподобань, оптимізуючи індивідуальні освітні траєкторії, зокрема за допомогою використання інструментарію неформальної освіти;
- викладачі підвищують свій професійний рівень і цифрову грамотність через проходження курсів підвищення кваліфікації з цифрових технологій, вебінарів та тренінгів;
- покращення ефективності процесів управління, організації та прозорості освітньої діяльності;
- створення можливостей для віддаленої освітньої та дослідницької співпраці між університетами-партнерами тощо.

Оскільки цифровізація у закладах вищої освіти має багато переваг, важливо продовжувати вдосконалювати цифрові технології в освітній сфері та забезпечувати їх ефективне застосування для підвищення якості навчання, підготовки молодих людей до майбутньої професійної діяльності [4, с. 109].

Хоча завдяки цифровізації й відкриваються широкі можливості, проте впровадження цифрових технологій стикається з рядом викликів та проблем: нерівність доступу до технологій; недостатня інфраструктура та технічна підтримка у ЗВО; фінансові витрати та бюджетні обмеження; потреба у зміні освітніх програм і методик; недостатня підготовка викладачів до цифрових інструментів; зростання навантаження на викладачів і виникнення дисбалансу; ризик зростання плагіату; проблеми забезпеченні об'єктивності оцінювання; проблеми використання штучного інтелекту; проблеми з безпекою. Розглянемо їх більш детально.

Сьогодні існує проблема цифрового розриву, і як результат – освітньої нерівності. Нерівність доступу до комп'ютерів, інтернету та інших цифрових ресурсів і технологій серед здобувачів призводить до нерівних можливостей для навчання, досліджень та саморозвитку.

Багато закладів вищої освіти мають недостатню інфраструктуру та технічну підтримку для впровадження сучасних цифрових технологій у навчальний процес. Це може ускладнювати навчання через відсутність доступу до сучасних інформаційних ресурсів.

Впровадження та підтримка цифрових технологій у закладах вищої освіти вимагає значних фінансових витрат на інфраструктуру, програмне забезпечення та підготовку персоналу, що не завжди вкладаються у бюджетні обмеження закладів.

Цифрова трансформація потребує перегляду та модернізації освітніх програм і методик. Це означає включення нових дисциплін інформаційної галузі, які стосуються цифрових технологій, у навчальні плани та програми, а також створення нових підходів до навчання.

Не всі викладачі готові та мають достатню підготовку для ефективного використання цифрових інструментів у навчанні. Це може стати перешкодою для максимального використання переваг цифрових інструментів у навчальному процесі та призводити до недостатньої підтримки здобувачів у їх цифровому розвитку.

Цифровізація освітнього процесу призводить до зростання навантаження на викладачів і виникнення дисбалансу між робочим часом та особистим життям, що призводить до професійного вигорання [2, с. 120].

Цифрові технології розширюють можливості викладачів, проте також створюють виклики у забезпеченні об'єктивності та справедливості оцінювання знань здобувачів.

Розширення доступу до інформаційних ресурсів підвищує ризик зростання плагіату серед здобувачів та викладачів.

Використання штучного інтелекту у освітньому процесі закладів вищої освіти стикається з кількома проблемами, серед яких етичні питання, відсутність чітких стандартів та регуляцій щодо використання ШІ в освіті. Необхідність встановлення етичних та правових рамок у цьому контексті стає важливою для забезпечення ефективного та етичного використання ШІ у навчальних цілях.

Робота з освітніми платформами (Moodle, Google classroom та ін.) вимагає стійких систем захисту, оскільки вони можуть бути вразливі до кібератак та технічних збоїв, що може призвести до порушень навчального процесу та безпеки даних. Недоліки або збої в системах можуть негативно впливати на якість освіти та рівень навчання здобувачів. Збір, обробка та зберігання великих обсягів особистих даних здобувачів та викладачів також може стати об'єктом кібератак та порушень приватності. Тому забезпечення захисту особистих даних є великою проблемою для закладів вищої освіти.

Наприкінці слід зазначити, що розв'язання зазначених проблем потребує: інвестицій у технічну інфраструктуру; підготовки викладачів до роботи з цифровими інструментами; перегляду освітніх програм; підтримки здобувачів у випадку нерівності доступу до технологій; посилення заходів зі збереження конфіденційності та захисту даних викладачів та здобувачів. Важливо розвивати та впроваджувати інноваційні технології для підвищення якості навчання, рівня цифрових навичок здобувачів освіти та підготовки їх до викликів сучасного світу.

Список використаних джерел:

1. Дослідження цифрової грамотності в Україні. 2023. Міністерство цифрової трансформації України / Дія. Освіта : сайт. URL: <http://surl.li/orijv> (дата звернення: 31.01.2024).

2. Соціальні, економічні та освітні трансформації в цифрову епоху : монографія / С. В. Леонов та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук С. В. Леонова, к-ки екон. наук О. А. Криклій. Суми : Сумський державний університет, 2022. 204 с.

3. Ковальчук А. Проблеми цифровізації освітнього процесу в закладах вищої освіти. Актуальні проблеми вищої професійної освіти : зб. наук. праць / за заг. ред. Л. В. Барановської. К. : НАУ, 2022. С. 45–46.

4. Павлиш Т., Басараб В., Терещенко О., Рогів М. Цифровізація освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. *Освітні обрії*. 2023. № 1(56). С. 106–109.

Дорогий Я. Ю.
*д.т.н., професор кафедри прикладної математики та інформатики,
Донецький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

Дорога-Іванюк О. О.
*вчитель інформатики вищої категорії,
Пологівський ліцей Ковалівської територіальної громади,
Київська область, Україна*

Бердиченко І. О.
*к.ю.н., доцент кафедри кримінального права та процесу,
Київський університет права НАН України,
м. Київ, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ CHATGPT В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ **USE OF CHATGPT IN EDUCATIONAL ACTIVITIES**

Вступ. Штучний інтелект (ШІ) відіграє визначальну роль у втіленні концепції персоналізованого навчання, що передбачає адаптацію процесу освіти, його змісту та темпу до індивідуальних потреб кожного студента. ШІ надає можливість отримання інформації з різноманітних джерел, перевірки цих даних та їх аналізу за допомогою інструментів, таких як прогнозна аналітика та машинне навчання. Таким чином, можливості ШІ в галузі освітніх технологій мають значний потенціал, а його впровадження може виступити як каталізатор трансформації освіти для всіх зацікавлених сторін — від окремих студентів до міністерств освіти.

Використання ChatGPT для освітньої діяльності. ChatGPT – велика мовна модель, створена компанією OpenAI [1]. Вона створена на базі архітектури GPT (Generative Pre-trained Transformer) [2], яка використовує глибоке навчання для обробки натуральної мови. ChatGPT навчена на великій кількості текстових даних, зібраних з різноманітних джерел в Інтернеті. Може використовуватися для різноманітних завдань, таких як генерація тексту, відповідь на питання, виконання завдань по обробці мов тощо.

Нижче перераховано деякі можливості, які бачать дослідники [3]:

- *Аналіз та інтерпретація даних.* ChatGPT може допомогти дослідникам проаналізувати та інтерпретувати великі обсяги даних.
- *Наукова комунікація з широкою громадськістю.* ChatGPT може використовуватися для викладення складної наукової інформації доступною мовою.
- *Підтримка прийняття рішень.* ChatGPT може надавати особам, які приймають рішення, відповідну інформацію та рекомендації для вирішення різних проблем.

Існують очікування, що ШІ стане ефективним інструментом персоналізації освіти, індивідуальним помічником та навігатором. Проте реальні результати залежать не від наявності віртуального помічника, а від мотивації, настійливості та працелюбності самого студента. Вже зараз ChatGPT допомагає швидше поглибитися в нову галузь знань. Навіть короткий діалог з ним дозволяє визначити актуальні дослідницькі питання та сформулювати перші гіпотези. ChatGPT можна назвати Вікіпедією на новому технологічному рівні. Для викладачів – це інструмент для підготовки до занять. ChatGPT добре справляється з написанням есе та іншими завданнями такого типу, і можна припустити, що його можна використовувати для оцінювання таких робіт. Це деяка найближча перспектива, про яку слід задуматися і яку варто методично проробити.

Крім оцінки, ШІ може надавати конструктивний зворотний зв'язок, вказуючи на помилки, недоліки та можливості покращення роботи. У цьому випадку штучний інтелект, подібний ChatGPT, може створити середовище для самоосвіти та надавати необхідний розвиваючий зворотний зв'язок, на який у викладача досить часто просто немає вільного часу. Таким чином, впровадження систем, таких як ChatGPT, може практично втілити ідею

самовдосконалення/освіти протягом усього життя, надаючи цінний зворотний зв'язок та відкриваючи можливості для подальшого розвитку.

В даній роботі не будуть обговорюватися варіанти недобросовісного використання штучного інтелекту. Академічній спільноті ще лише належить виробити згоду щодо того, як правомірно використовувати ШІ, подібний ChatGPT. Існує кілька десятків програмних продуктів на основі ШІ, які допомагають працювати з текстом, такі як, наприклад, Grammarly [4] і Wordtune [5]. По суті, ChatGPT пропонує схожий функціонал. Він допомагає грамотно викласти текст будь-якою мовою. Можна сказати, що це хороші новини для тих викладачів та науковців, хто готує наукові статті для публікації в іншомовних журналах. ШІ в цьому випадку перевіряє граматику, але сам не створює наукоподібний текст.

У випадку використання подібних інструментів можна передбачити як зниження навичок письма, так і їх розвиток. І знову ж таки багато залежить від людини і її мотивації. Штучні помічники можуть показувати помилки, пропонувати варіанти та таким чином допомагати вчитися, а можуть і працювати замість людини, створюючи тексти на основі запитань і підказок користувачів, замінюючи авторів.

Для викладачів це означає, що такі звичні форми оцінки здатностей студентів, як есе чи реферат, втрачають свій зміст, оскільки ChatGPT створює середню за якістю імітацію змісту на задану тему. При цьому така імітація легко подолає тести на плагіат.

У цьому сенсі досить зрозуміле бажання заборонити використання ChatGPT в навчальному процесі. Проте такий висновок лише маскує небажання змінювати підходи до навчання та вдосконалювати методики використання письмових робіт. Закриття доступу, заборона чи, ще гірше, замовчування не призведуть ані до вирішення проблем, ані до можливого розвитку системи освіти. В утвореній ситуації особливо важливо навчитися перетворювати проблеми в можливості та намагатися адаптувати свою практику до змін.

Можна з впевненістю говорити про те, що, так само як колись обчислювальні можливості комп'ютера стали невід'ємною частиною технічних і природничих наук, так і системи аналізу, оцінки та генерації тексту стануть невід'ємною складовою освіти на всіх її рівнях, якщо вже не стали.

Висновки. Використання моделі ChatGPT в освітній діяльності має значний потенціал. Модель, заснована на архітектурі GPT, відкриває можливості для різноманітних завдань, включаючи аналіз даних, наукову комунікацію та підтримку прийняття рішень. Є очікування, що штучний інтелект стане ефективним інструментом персоналізації освіти та самоосвіти. Однак успіх залежить від мотивації студента, а не лише від наявності віртуального помічника. ChatGPT також може надавати конструктивний зворотний зв'язок та відкривати можливості для саморозвитку. Потрібно розглядати використання штучного інтелекту в освіті як можливість адаптації педагогічних підходів, а не лише як проблему, де важливо зберегти баланс між підтримкою та викликами, які це може представити в навчальному процесі.

Список використаних джерел:

1. ChatGPT 3.5. URL: <https://chat.openai.com> (дата звернення: 13.01.2024 р.).
2. Generative Pre-trained Transformer. URL: <https://insights2techinfo.com/generative-pre-trained-transformer/> (дата звернення: 13.01.2024 р.).
3. Biswas, S.S. Potential Use of Chat GPT in Global Warming. *Annals of Biomedical Engineering*, 2023. doi: 10.1007/s10439-023-03171-8.
4. Grammarly: Free AI Writing Assistance. URL: <https://www.grammarly.com/> (дата звернення: 13.01.2024 р.).
5. WordTune: Free AI Writing Assistant. URL: <https://www.wordtune.com/> (дата звернення: 13.01.2024 р.).

СТРАТЕГІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Розвиток технічної грамотності викладачів і студентів є важливим аспектом освіти в сучасну епоху. Оскільки розвиток технологій продовжує змінювати форму різних галузей, для освітян вкрай важливо отримати необхідні навички та знання, щоб орієнтуватися та ефективно використовувати ці технології. Технічна грамотність охоплює низку здібностей, включаючи навички використання комп'ютера, програмування та розуміння основних інженерних принципів [1, с. 70].

Діджиталізація освітніх систем і технологій у вищій освіті відіграє важливу роль у підготовці студентів до цифрової ери. Це й використання різноманітних електронних ресурсів, онлайн-курсів, відкритих освітніх ресурсів, відеолекцій, інтерактивних платформ.

Цифрування систем і технологій навчання вимагає процесу перетворення традиційних освітніх методів і матеріалів у цифрові формати. Цей перехід має на меті покращити навчання, доступність і підвищити ефективність доставки освітнього контенту. Зі швидким розвитком технологій, освітній сектор став значною мірою переходу до цифрових навчальних платформ, інструментів і ресурсів.

За допомогою цифрових технологій студенти можуть отримувати доступ до актуальної інформації, спілкуватися з викладачами та однокурсниками, а також виконувати навчальні завдання в будь-який зручний час. Діджиталізація також дозволяє впроваджувати інноваційні методи навчання, такі як ігрові технології та віртуальна реальність, що робить навчання більш захопливим та ефективним. Важливою перевагою також є можливість індивідуалізації навчання, коли кожен студент може навчатися у власному темпі, підбираючи необхідні для нього матеріали та завдання [2, с. 398].

Діджиталізація в освіті включає різні аспекти, такі як:

1. Створення цифрового контенту: навчальні заклади та організації створюють і курують цифровий контент, такий як електронні книги, відео, подкасти та інтерактивні симуляції, щоб надати студентам привабливий та інтерактивний досвід навчання.

2. Системи керування навчанням (LMS): ці платформи полегшують надання, адміністрування та відстеження онлайн-курсів і освітніх програм. Вони пропонують такі функції, як онлайн-оцінювання, дискусійні форуми та інструменти для співпраці для підтримки залучення та взаємодії студентів.

3. Адаптивне навчання: цей підхід використовує алгоритми та штучний інтелект для персоналізації досвіду навчання для кожного учня на основі його індивідуальних потреб, уподобань і успішності. Адаптивні системи навчання можуть регулювати рівень складності, зміст і темп навчання відповідно до здібностей кожного учня.

4. Мобільне навчання: з широким використанням смартфонів і планшетів мобільне навчання стає все більш популярним. Це дозволяє учням отримувати доступ до освітнього контенту та ресурсів у будь-який час, у будь-якому місці та на будь-якому пристрої.

5. Гейміфікація: включення елементів і принципів ігрового дизайну в навчальний контент може зробити навчання більш захоплюючим і приємним для студентів. Методи гейміфікації включають винагороди, значки, таблиці лідерів і розповідь, щоб мотивувати учнів і покращити їхній досвід навчання.

6. Віртуальна та доповнена реальність: ці захоплюючі технології можуть імітувати реальний досвід і середовище, надаючи студентам інтерактивний та захоплюючий досвід навчання. Віртуальну та доповнену реальність можна використовувати в різних сферах.

Оцифрування систем і технологій навчання пропонує кілька переваг, зокрема:

1. Підвищена доступність: цифрові навчальні матеріали можна отримати з будь-якого місця, де є підключення до Інтернету, що робить освіту доступнішою для студентів у всьому світі.

2. Персоналізація: цифрові платформи дозволяють персоналізувати навчальний досвід, задовольняючи індивідуальні потреби та вподобання студента.

3. Інтерактивність: цифровий вміст може бути більш привабливим та інтерактивним, ніж традиційні навчальні матеріали, сприяючи більш динамічному та приємному навчанню.

4. Економічна ефективність: цифрові навчальні матеріали часто є економічно ефективнішими, ніж фізичні підручники та інші традиційні навчальні ресурси.

5. Оцінювання та зворотній зв'язок у реальному часі: цифрові платформи дозволяють викладачам відстежувати прогрес студентів і надавати миттєвий зворотний зв'язок, допомагаючи студентам покращити їхні результати навчання.

6. Співпраця та спілкування: цифрові навчальні платформи сприяють співпраці та спілкуванню між учнями, а також між учнями та вчителями, сприяючи більш інтерактивному та сприятливому навчальному середовищу.

Хоча діджиталізація пропонує численні переваги, воно також створює певні проблеми, наприклад:

1. Цифровий розрив: не всі учні мають рівний доступ до цифрових пристроїв та підключення до Інтернету, створюючи цифровий розрив, який може перешкоджати їхній здатності брати участь у цифровому навчанні.

2. Технологічна грамотність: викладачам і студентам може знадобитися набути нових навичок і знань для ефективного використання цифрових навчальних інструментів і платформ.

3. Конфіденційність і безпека даних: використання цифрових платформ викликає занепокоєння щодо конфіденційності та безпеки даних, оскільки конфіденційна інформація студентів може бути під загрозою зламу.

4. Контроль якості. Забезпечення якості та точності цифрових навчальних матеріалів може бути складним завданням, оскільки будь-хто може створювати та ділитися вмістом онлайн.

5. Адаптація до змін: навчальним закладам і вчителям може знадобитися адаптація до нових технологій і методів навчання, що може зайняти багато часу.

Діджиталізація освітніх систем і технологій суттєво змінило цей сектор, запропонувавши численні переваги, такі як підвищена доступність, персоналізація та інтерактивність. Однак це також створює проблеми, які необхідно вирішити, щоб забезпечити успішну інтеграцію цифрового навчання в освітній ландшафт. Технології продовжують розвиватися, освітянам і навчальним закладам важливо прийняти цифрові технології та адаптуватися до змінного освітнього ландшафту [2, с. 407].

Успішна цифрова трансформація є завданням, яке вимагає комплексного підходу. Покращення лише технічних аспектів не буде достатнім. Окрім технічної підтримки, ключовими є культурно-педагогічні та організаційні аспекти. Важливо створити сприятливу культуру для прийняття нових технологій, розвивати навички персоналу та оптимізувати всі процеси.

Список використаних джерел:

1. Флярковська, О. В. (2023). Управління та перспективи розвитку професійно-технічної освіти. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка, (2), 69–76.

2. Малахов, А, & Хмельна, О. (2021). ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ЕФЕКТИВНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ. ГРААЛЬ НАУКИ, (10), 396-409.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНОЇ РОБОТИ «ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА МЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ НА РОБОЧИХ МІСЦЯХ» З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Студенти вищих навчальних закладів вивчають нормативну дисципліну «Основи охорони праці» з метою отримання необхідних знань, навичок та компетентностей для успішного здійснення своєї професійної діяльності. Основна мета цього вивчення полягає в забезпеченні оптимального управління охороною праці на об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої сфер, а також в формуванні у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку. Студенти також усвідомлюють необхідність повного виконання всіх заходів, спрямованих на гарантування безпеки праці на робочих місцях, відповідно до встановлених стандартів [1; 2; 3; 4].

Для поліпшення усвідомлення теоретичного матеріалу та отримання практичних навичок у рамках дисципліни «Основи охорони праці», студенти виконують лабораторні роботи, включаючи лабораторну роботу №1 «Дослідження та оцінка метеорологічних умов на робочих місцях» [5; 6]. Після виконання цієї лабораторної роботи студент повинен бути здатний порівняти експериментальні виміри параметрів мікроклімату з нормативними значеннями та зробити висновок про можливість або неможливість працювати в таких умовах. Крім того, студент повинен визначити заходи та засоби для досягнення нормативних параметрів і відзначити їхню належність [7, с. 8].

Використання віртуальних лабораторних стендів на персональних комп'ютерах для виконання лабораторних робіт набуває все більшої популярності порівняно з традиційними методами на макетних лабораторних стендах, особливо в контексті оптимізації та інтенсифікації навчання [8; 9; 10; 11]. Цей підхід розширює можливості студентів у доступі до вищої освіти, оскільки використання віртуальних технологій дозволяє багатьом користувачам працювати з лабораторним стендом одночасно [8, с. 77]. Останнім часом віртуальні лабораторні роботи набувають популярності в системі інженерної освіти через зниження фінансових витрат, зменшення часу на проведення фізичних експериментів та можливість якісного підготовки фахівців у відповідній галузі [12, с. 141], зберігаючи реалістичні враження від виконання завдань в умовах реального експерименту.

На рис. 1 наведено загальний вигляд діалогового вікна розробленої комп'ютерної програми віртуального лабораторного стенду «Дослідження та оцінка метеорологічних умов на робочих місцях», яка отримала свідоцтво на твір (комп'ютерну програму) [13, с. 1]. Ця програма відзначається деталізованою реплікацією в інтерфейсі віртуального стенду зовнішнього вигляду та елементів керування реальної установки, а також втіленням математичної моделі, що визначає залежності між вхідними та вихідними величинами. Дана лабораторна робота також є частиною розробленого дистанційного курсу з дисципліни «Основи охорони праці» [14, с. 22].

Під час використання програми потрібно дотримуватись таких настанов:

1. Вибрати пункт «Теоретичні відомості» із меню «Файл» для ознайомлення з теоретичними відомостями щодо виконання лабораторної роботи в окремому вікні.
2. Звернути або закрити вікно з теоретичними відомостями.
3. Вибрати пункт «Виконання роботи» із меню «Файл». При цьому стенд знаходиться в початковому положенні.
4. Натиснути кнопку «Вимірювання».
5. Записати початкові покази анемометра в стовпчик А1 таблиці (у вікні програми).

6. Натиснути кнопку ►. При цьому імітується увімкнення вентилятора, потік повітря від якого спрямовується на чашковий анемометр та психрометр протягом $\tau=60$ с, після чого вентилятор вимикається.

7. Записати кінцеві покази анемометра в стовпчик A2 таблиці, в стовпчик $dA=A2-A1$ – різницю значень A2 і A1, в стовпчик tau – тривалість досліду $\tau=60$ с, а в стовпчик dA/τ – відношення значень dA та tau.

8. Натиснути кнопку ► для виведення на екран тарувального графіка.

9. Використовуючи тарувальний графік, за співвідношенням dA/τ визначити швидкість руху повітря v і записати її в стовпчик v таблиці.

10. Натиснути кнопку ► для виведення на екран стаціонарного психрометра Августа, що складається з 2-х термометрів – сухого та вологого, резервуар останнього обгорнутий батистом і змочується водою.

11. Записати покази сухого та вологого термометрів в стовпчик t таблиці.

12. Натиснути кнопку ► для виведення на екран довідкової таблиці.

13. Використовуючи довідкову таблицю, за величинами показів сухого та вологого термометрів визначити відносну вологість повітря і записати її в стовпчик f таблиці.

14. При необхідності за допомогою натиснення кнопок ◀ та ► можна повернутись до будь-якого етапу виконання лабораторної роботи.

15. Зберегти таблицю результатів у текстовий файл для подальшого оформлення звіту, натиснувши кнопку із зображенням дискети або вибравши пункт «Зберегти результати» меню.

а)

б)

в)

Рис. 1. Загальний вигляд діалогового вікна розробленої комп'ютерної програми віртуального лабораторного стенду для проведення лабораторної роботи «Дослідження та оцінка метеорологічних умов на робочих місцях»: а) загальний вигляд стенду; б) вимірювання швидкості руху повітря; в) вимірювання температури та відносної вологості повітря

Перед початком виконання лабораторної роботи «Дослідження та оцінка метеорологічних умов на робочих місцях» студенти піддаються тестовій перевірці рівня знань, яка проводиться за допомогою комп'ютерів [15; 16; 17; 18].

Отже, діджиталізація навчання за допомогою віртуального лабораторного стенду, комп'ютерної тестової перевірки та оцінки знань студентів є новітнім, прогресивним методом і заслуговує на широке впровадження в навчальний процес, що наблизить нашу країну до входження в систему вищої освіти Європейського та світового співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Kazachiner O. et al. Theoretical and scientific foundations of pedagogy and education. International Science Group, 2022. 476 p.
2. Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Основи охорони праці» для вищих навчальних закладів. К. : МОНМСУ, 2011. 11 с.
3. Лемешев М. С., Березюк О. В. Основи охорони праці для фахівців радіотехнічного профілю : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2007. 108 с.
4. Лемешев М. С., Березюк О. В. Основи охорони праці для фахівців менеджменту : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2009. 206 с.
5. Березюк О. В. Використання віртуальних лабораторних стендів для проведення лабораторних робіт з дисципліни “Основи охорони праці”. Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців : Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 09-10 квітня 2016. Вінниця : ВНТУ. 3 с.
6. Березюк О. В. Використання віртуального лабораторного стенда для проведення лабораторної роботи «Дослідження ефективності освітлення у виробничих приміщеннях». Педагогіка безпеки. 2017. № 1. С. 35-39.
7. Бондаренко Є. А. та ін. Основи охорони праці : лабораторний практикум. Вінниця : ВНТУ, 2007. 68 с.
8. Чеховський С. А. та ін. Розробка віртуальних лабораторних стендів для вимірювання тиску, температури та витрати. Системи обробки інформації. 2010. № 4 (85). С. 77-80.
9. Березюк О. В. Оптимізація міжпредметних зв'язків при формуванні компетенцій з безпеки у фахівців радіотехнічного профілю. Педагогіка безпеки. 2018. № 2. С. 95-101.
10. Цирульник С. М., Роптанов В. І. Комп'ютеризований лабораторний віртуальний стенд. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2010. № 4. С. 94-98.
11. Kazachiner O. et al. Theoretical foundations of pedagogy and education. Boston : Primedia eLaunch, 2022. 602 p.
12. Панченко Б. М., Гудков С. М. Віртуальний лабораторний стенд для дослідження сальникових ущільнень. Сучасні технології у промисловому виробництві : матеріали IV Всеукраїнської міжвузівської науково-технічної конференції. Суми : СумДУ. 2016. С. 141.
13. Березюк О. В. Комп'ютерна програма «Віртуальний стенд для виконання лабораторної роботи «Дослідження та оцінка метеорологічних умов на робочих місцях» ("OP_LR_1"). Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 54938. К. : Державна служба інтелектуальної власності України. Дата реєстрації : 23.05.2014.
14. Березюк О. В. Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення дисциплін циклу безпеки життєдіяльності майбутніми фахівцями радіотехнічного профілю. Педагогіка безпеки. 2017. № 2. С. 21-26.
15. Березюк О. В., Лемешев М. С., Віштак І. В. Комп'ютерна програма для тестової перевірки рівня знань студентів. Інформатика, управління та штучний інтелект : Тезиси наук.-техн. конф. студ., маг. та асп., 26-27 листопада 2014 р. Харків : НТУ «ХП», 2014. С. 7.
16. Савицький М. В. та ін. Педагогічні студії з підготовки будівельно-архітектурних фахівців : дидактичний та виховний аспекти. Дніпро : ПДАБА, 2022. 483 с.
17. Березюк Л. Л., Березюк О. В. Тестова комп'ютерна перевірка знань студентів із дисципліни «Медична підготовка». Науково-методичні орієнтири професійного розвитку особистості : тези доповідей учасників IV Всеукраїнської науково-методичної конференції, 20 квітня 2016. Вінниця, 2016. С. 96-98.
18. Березюк О. В. Проблеми при викладанні безпеки життєдіяльності в процесі підготовки фахівців радіотехнічного профілю. Педагогіка безпеки. 2019. № 2. С. 104-111.

Sofia Melnychenko
The third year study postgraduate student for the Ph.D degree
assistant of the Department of Aquatic bioresources and aquaculture
Kherson State Agrarian and Economic University
Kropyvnytskyi, Ukraine

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF DEVELOPING DESIGN THINKING IN FUTURE EDUCATORS DURING PROFESSIONAL TRAINING PROCESS

Pedagogical training for educators involves not only mastering theoretical knowledge but also developing practical skills and effective communication abilities. Educators must be prepared to meet diverse needs of children, understanding specific characteristics and social contexts, and employing various teaching styles.

Therefore, contemporary preparation of education professionals must encompass several crucial aspects.

The first and fundamental one is a deep understanding of modern pedagogical theories. Educators must be well-versed in the latest achievements in the field of education and upbringing to apply innovative and effective approaches to facilitate learning [1].

The second aspect involves a thorough knowledge of child and adolescent psychology. Understanding cognitive, emotional, and social development enables educators to adapt teaching methods according to the individual needs of each child.

Another important aspect is proficiency in modern teaching tools and information technologies. The use of IT can significantly enhance the educational process for children and allows educators to diversify teaching methods.

Continuous education is also a key element in professional preparation. Educators should be encouraged to pursue ongoing professional development throughout their careers by participating in seminars, conferences, and taking qualification enhancement courses. This ensures that they stay informed about new educational trends and continually refine their skills [4].

In addition, teacher training should emphasize the development of interpersonal communication skills. Educators are often encouraged to collaborate with other education professionals, parents, and the community. Effective communication skills, conflict resolution abilities, and collaboration are crucial for creating a harmonious educational environment.

One of the key characteristics of design thinking is its focus on solving specific issues. Educators learn to identify and address real-life problems that arise in their daily work. This approach promotes the development of practical skills and enhances the level of readiness for adaptation, which is necessary for successful work in a dynamic educational environment.

Another crucial aspect of design thinking in pedagogical education is its orientation towards innovation. Educators who undergo training with this approach are encouraged to challenge established educational conventions, experiment with new teaching methods, and leverage new technologies. This stimulates the creativity of educators and prompts them to reconsider their role in the classroom.

The methodology of Design Thinking also provides a foundation for the development of critical thinking and the ability to make informed decisions. By prompting educators to deeply analyze complex situations, this approach strengthens their capacity to make well-founded decisions, adjust their practices according to the changing needs of students, and contribute to an inclusive learning environment [1].

Theoretical and methodological developments, along with acquired scientific experience, play a crucial role in shaping the methodological foundations of professional training. This dynamic field of education continually evolves to meet the changing needs of the education system. It is important to explore how scientific experience contributes to shaping the personality of future educators and conducting their professional training [3].

Firstly, scientific experience provides students with a solid foundation in the methodology of educational research. Understanding the principles of scientific inquiry enables the application of a responsible approach to analyzing educational issues and developing effective solutions. A responsible approach is crucial for educators who strive to continually improve teaching practices and contribute to the development of education.

It should be noted that existing scientific findings and theoretical frameworks serve as the basis for the development of critical thinking in future educators. Familiarity with research methods and professional scholarly works allows individuals to question their own beliefs and critically examine various aspects of education. The ability to think analytically and objectively evaluate different teaching approaches is a valuable professional skill.

The scientific experience gained by future educators during their education contributes to the development and implementation of innovative methods in education. Educators can integrate the latest educational research into their practices, creating a more dynamic learning environment adapted to the needs of children.

In the preschool environment, where curiosity, exploration, and individual self-expression are at the core of learning, design thinking provides a child-centered approach. The educator takes on the role of a facilitator, encouraging children to ask questions, actively explore their surroundings, and collaborate with peers. This approach focuses on the process rather than the final outcome, allowing children to develop crucial skills such as critical thinking, communication, and creativity.

The development of critical thinking and creativity in future educators is a paramount aspect of the professional training process. These methodological principles play a crucial role in creating a dynamic and innovative educational environment. Educator preparation goes beyond knowledge transmission; it is also aimed at developing their ability to stimulate the critical and creative thinking of children.

It is crucial to apply a comprehensive approach to thinking development. This means that educators should consider thinking not only as a cognitive process but also as a complex set of emotions, values, and perspectives. Understanding the various dimensions of thinking enables future educators to adapt their teaching methods to the diverse needs of preschool-aged children [2].

Another important methodological principle is flexibility in the development of educational programs for preschool children. Future educators must be prepared to adapt to rapid changes in society and technology. This requires a proactive approach based on the latest research in education, upbringing, and emerging trends, simultaneously fostering continuous improvement in teaching and caregiving practices.

Additionally, in the process of cognitive development, it is necessary to consider the diversity of learning styles and the individual needs of children based on their personal and age-related development. Educators should be able to recognize and respect individual differences, adjusting pedagogical methods to promote inclusive learning. This requires an understanding of various learning modalities, specific needs of children, and the importance of equality in education, teaching, and upbringing.

A crucial principle in educator preparation is fostering collaboration and communication. Future educators must learn to create an environment where thinking thrives through the exchange of ideas, discussions, and collaboration. Encouraging open and respectful communication contributes to the creation of a positive learning climate where children feel comfortable expressing their thoughts and comparing their ideas with those of other children.

It is worth noting that teacher preparation should encompass ethical and social aspects. Educators must be knowledgeable about issues of social justice, equality, and inclusion, as well as be prepared to address sensitive topics and initiate meaningful discussions on issues such as diversity, discrimination, and inequality. The ethical dimension contributes to the preparation of educators capable of encouraging critical and empathetic thinking in preschool-age children.

Another aspect to consider in the development of thinking in future preschool educators is the need to encourage them to engage in lifelong learning. Educators, like teachers, should serve as

role models, constantly seeking to expand their knowledge, explore new teaching methods, and stay informed about the latest developments in their field. This lifelong learning attitude is reflected in their behavior, attitude towards children, and teaching practices.

Assessing the thinking skills of preschool educators is crucial for determining the quality of their preparation. Assessment methods should go beyond simple written exams and include practical assessments, classroom observations, and feedback. This measures the ability of future educators to apply methodological principles in real situations, facilitating a smooth transition from theory to practice.

At the core of design thinking lies empathy – an essential principle for understanding the needs, emotions, and future perspectives of preschool-age children. The preschool educator aims to establish a close connection with each child, observing their interests, recognizing their strengths and weaknesses, and understanding their challenges. This enables the use of an individualized approach, creating an inclusive learning environment where every child feels understood and valued.

The iterative process of design thinking involves several steps, including problem definition, exploration, idea generation, prototyping, and testing. In preschool classrooms, this transforms into a fun and engaging activity that encourages children of various preschool ages to actively explore, experiment, and learn. Practical projects, educational games, and artistic activities become powerful educational tools to stimulate children's curiosity and contribute to their overall development [4].

A preschool educator who integrates design thinking into their practice also acknowledges the importance of failures as a natural part of the learning process. Mistakes are viewed as opportunities to learn and improve, fostering resilience and perseverance in preschool-aged children. Such a positive attitude towards failures helps create a fear-free learning environment where children feel free to explore their surroundings and express their ideas without fear.

Therefore, the concept of design thinking in preschool education goes beyond traditional approaches and represents a child-centered, creative, and dynamic methodology. A preschool educator adhering to such an approach sees each child as a unique individual with distinct needs, fostering authentic and meaningful learning and upbringing. Integrating design thinking into the preschool classroom opens doors to a world of educational possibilities where curiosity is cultivated, creativity is encouraged, and the potential of each child is unleashed

Therefore, design thinking applied to teacher education is much more than just a teaching method. It is a philosophy that shapes the thinking of future educators, inspiring them to be learning facilitators rather than merely transmitting knowledge to students. By employing design thinking, student teachers prepare to respond to the complex educational challenges of the future, shaping learning environments that are dynamic, inclusive, and tailored to the needs of each child. Thus, design thinking becomes a catalyst for educational innovation, helping to prepare a generation of educators ready to positively transform the future of education.

References:

1. Anisimova O. E. Use of distance learning tools in the professional training of future preschool educators. *Open Educational E-Environment of the Modern University*. 2021. No. 10. P. 10-19 [in Ukrainian].
2. Hrytsyshyna T. I. Innovative education for preschoolers. *Education and Development of Gifted Personality*. 2017. No. 3. P. 65-70 [in Ukrainian].
3. Mkrtychyan O. A. Research on the issue of preparing future educators in foreign theory and practice. *Collection of Scientific Works "Pedagogical Sciences"*. 2020. No. 92. P. 61-67 [in Ukrainian].
4. Troyanov O. G. Theoretical and methodological foundations for building a model of professional potential development for future designers in the conditions of educational and creative activities. *Bulletin of Postgraduate Education*. 2014. No. 11. P. 174-182 [in Ukrainian].

Орлов Є. В.
доцент кафедри статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна
Шинкаренко В. М.
доцент кафедри статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ СЕРЕДИ ПРОГРАМУВАННЯ R ПРИ ВИКЛАДАННІ АНАЛІЗУ ДАНИХ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

З розвитком цифрової економіки та зростанням об'єму даних, які отримуються у різноманітних секторах економічної діяльності, вміння їх аналізувати за допомогою комп'ютерних технологій стає ключовим для розуміння різноманітних економічних процесів та можливості побудови відповідних математичних та статистичних моделей. Перед сучасним економістом постає завдання проаналізувати велику кількість отриманих даних. При цьому з самого початку виникають дуже важливі проблеми при первинній обробці матеріалів. А саме, кількість числових даних може складати десятки тисяч одиниць інформації, яку потрібно спочатку привести до вигляду приємного для обробки певними спеціалізованими програмами. Обробка їх стандартними комп'ютерними програмами типу Microsoft Excel або подібними якщо й можлива, то буде дуже складною і може зайняти непомірно велику кількість часу. Первинні дані часто бувають не чистими, іноді деякі значення взагалі можуть бути відсутніми. Отже, перед тим як починати аналіз даних спочатку їх потрібно відчистити. Для подібних задач існують спеціалізовані програмні пакети, які дозволяють проводити очищення, візуалізацію та аналіз даних за допомогою сучасних новітніх методів. Прикладом може бути середа програмування R.

Перевага середи програмування R полягає у простоті використання, великим інструментарієм для статистичного аналізу а також відкритим програмним кодом. Слід також зазначити постійну оновлюваність та безкоштовність цієї середи програмування, що сприяє постійному зростанню співтовариства розробників різноманітних прикладних пакетів, кількість яких на даний момент досягає майже 28 тисяч [1].

На відміну від іншого світу, де на протязі останніх двадцяти років R перетворився в майже найважливіший інструмент статистика (про це свідчать різноманітні нагороди, широта використання в різних організаціях а також біля чотирнадцяти тисяч розроблених пакетів для різноманітних задач), в нашій країні поки що не знайшов такого поширеного використання. Але безумовно, наведення скриптів R стає загальноновизнаним стандартом як в журнальних публікаціях, так і при неформальному спілкуванні вчених всього світу.

Найбільш поширеною та дуже зручною оболонкою мови R є Studio. Їх можна безкоштовно скачати відповідно за адресами [2] та [3]. Є велика кількість літератури, яка може допомогти опанувати як саму середу програмування [4] так і різноманітні спеціалізовані напрямки [5].

Список використаних джерел:

1. <https://www.rdocumentation.org>
2. <https://www.r-project.org> центральний сайт R, де можна його завантажити.
3. <https://posit.co/download/rstudio-desktop/#download> завантаження RStudio.
<http://www.cookbook-r.com/Basics/> посібник по R.
4. Cotton R., Learning R. O'Reilly. 2013. 377 p.
5. James G., Witten D., Hastie T., Tibshirani R., An introduction to statistical learning with applications in R. Springer. 2013. 450 p.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Стрімкий розвиток діджиталізації освітнього простору розпочався у 2015 році в європейських країнах. Інноваційні зміни не минули й Україну, оскільки сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в умовах глобалізації національної економіки визначають рівень конкурентоспроможності країни. Отже, на початковому етапі важливо розкрити сутність поняття «діджиталізація» та визначити головні чинники її розвитку.

Дослідження цифровізації освітнього простору представили у своїх розвідках вітчизняні та зарубіжні науковці, як от: В. Биков, О. Буйницька, Л. Варченко-Троценко, Д. Галкін, О. Гриценчук, М. Жалдак, Г. Кузан, Н. Лісова, Д. Настас, М. Лещенко, П. Матюшко, О. Овчарук, Л. Панченко, В. Ребрина, О. Стрижак, Т. Терлецька, О. Трифонова, М. Шишкіна, А. Яцишин, Г. Грибер, М. Деузе, Р. Мартін, Л. Манович, Дж. Стоммел, М. Хенд та ін.

Діджиталізація – це «принципово новий формат освітнього середовища, в основі якого цифрові технології, що забезпечують зручні та доступні сервіси і платформи для підвищення конкурентоспроможності, більш ефективної взаємодії усіх учасників навчального процесу, підвищення його прозорості, підвищення ролі інтелектуальної власності, розвитку цифрових навичок» [1]. Діджиталізація постає головним трендом розвитку освітніх систем майже в усьому світі на всіх рівнях.

Основними факторами впливу на розвиток діджиталізації на сучасному етапі розвитку суспільства визначають (за А. Б. Трушляковою):

- 1) появу новітніх цифрових технологій; формування нового комплексу потреб та запитів споживачів, які, зокрема, пов'язані із економією часу; отримання товарів за чітко визначеними критеріями;
- 2) формування нових цінностей, властивостей товарів; зміни у конкурентному середовищі;
- 3) трансформації в державній політиці щодо підтримки та розвитку окремих видів діяльності;
- 4) удосконалення законодавчо-нормативної бази, що зосереджується на інфраструктурному розвитку мобільних телекомунікацій, цифрового телебачення, радіо- та технологій, віртуалізації та збереженні даних та перегляді інструментів кібербезпеки [2, с. 188].

Діджиталізація як один із найпріоритетніших напрямів модернізації вітчизняної системи освіти тільки-но набирає обертів та потребує постійної підтримки та оновлення [3]. На початку 2021 року з метою впровадження Концепції цифрової трансформації освіти і науки Міністерством освіти і науки було презентовано план діджиталізації.

Наявність сприятливих умов та відповідних складових не заперечують існування й певних негативних факторів, так би мовити, «викликів» для освітньої системи. На думку І. В. Варжанського, головними викликами можна вважати:

- 1) масову освіту: наповнення університетів погано підготовленими студентами, студентами із низькою мотивацією та «незвичних» студентів (дорослих, мігрантів тощо); необхідність розробки нових технологій навчання та мотивації навчання;
- 2) перерозподіл освітнього середовища: конкуренція з глобальними університетами та консорціумами провідних світових університетів за талановитих студентів, перспективних дослідників та викладачів;
- 3) інтернаціоналізацію: впровадження дисциплін із викладанням іноземною мовою; міжнародна акредитація програм; співпраця з представниками інших культур;

4) діджиталізацію: повномасштабне оцифрування освітньої системи (використання нових цифрових технологій в освітньому процесі, в управлінні університету тощо);

5) розрив поколінь: наявність розбіжностей між сучасним, новим поколінням та старшим поколінням (різні системи цінностей, світогляд, спосіб життя, способи навчання і вивчення). Ці розбіжності можуть виникати як між новим поколінням студентів і викладацьким складом, так і між молодим та старшим поколіннями викладачів;

6) наслідки когнітивної революції: поява нових способів вироблення та відтворення знань, типів мислення та спілкування; формування нових типів колективного та гібридного (людина-комп'ютер) інтелекту; глибокі зміни когнітивних здібностей людини;

7) витіснення університетів на периферію наукових процесів: виробництво знань, інновацій, «процес розвитку» людини, формування «колективних інтелектів», відтворення знань відбуватиметься поза університетами – в інноваційних компаніях, «think tanks», інтелектуальному цифровому навколишньому середовищі тощо [4, с. 28].

За твердженням Ю. М. Корнейко, О. І. Скоробагатської та А. Л. Гречко, існують і певні ризики діджиталізації освіти, як от [5]:

- 1) використання недостатньо досліджених технологій;
- 2) утрата здатності записувати основні думки пропонованого матеріалу внаслідок використання електронних версій навчальних програм;
- 3) неспроможність сприймати великий обсяг інформації через «дайджест-манію»;
- 4) розвиток екранної залежності у здобувачів освіти;
- 5) зниження розумових здібностей («розвиток цифрової деменції»);
- 6) витіснення живого спілкування;
- 7) виникнення проблем зі здоров'я;
- 8) збій системи;
- 9) інформаційна маніпуляція.

Отже, діджиталізація освітнього простору досить тривалий та складний процес, який створює не тільки нові можливості, але й ставить перед сучасним суспільством низку серйозних викликів. Проте головним викликом залишається питання належного фінансування освітніх і наукових програм, розвиток матеріально-технічної бази тощо.

Список використаних джерел:

1. Кучерак І. Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей. *Теорія і методика професійної освіти*. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/22/part_2/22.pdf (дата звернення: 03.01.2024).

2. Трушлякова А.Б. Розвиток діджиталізації в Україні: фактори впливу, переваги та виклики сьогодення. *Економічні горизонти*. 2018. № 4(7). С. 186–191. URL: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(7\).2018.212762](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(7).2018.212762) (дата звернення: 02.01.2024).

3. Ковальська Н.А. Діджиталізація як головний елемент цифрової трансформації освітнього простору. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку*: матеріали VI Міжнародної науково-методичної конференції, 21–22 лютого 2023 р., Одеса: ОНЕУ, 2023. С. 173–174. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/15715> (дата звернення: 02.01.2024).

4. Варжанський І.В. Виклики діджиталізації для закладів вищої освіти. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. I Міжнародної наук.-практ. конф., 23 квіт. 2020 р. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. С.28–29. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/12195-5796-PB.pdf> (дата звернення: 03.01.2024).

5. Корнейко Ю.М., Скоробагатська О.І., Гречко А.Л. Платформи для діджиталізації науково - освітнього процесу: інноваційні тренди 2023 року. *Академічні візії. Секція: Освіта. Педагогіка*. Вип. 18. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7861612> (дата звернення: 03.01.2024).

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЦИФРОВІЗАЦІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення РФ на територію України актуалізували потребу закладів вищої освіти швидко адаптуватись до викликів сьогодення, адже в таких умовах запит на якісну онлайн та дистанційну освіту лише зростає.

Підвищення якості дистанційного та онлайн-навчання потребує впровадження сучасних досягнень у сфері цифровізації. Незважаючи на те що у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки передбачено «цифровізацію послуг, сервісів (зокрема бібліотечних) та управлінських процесів у закладах вищої освіти», сучасні вимоги потребують більш докорінних змін, тобто не лише цифровізації певних сервісів або процесів, а й створення повноцінного цифрового простору [1]. Саме дослідження світового досвіду створення цифрового простору у закладах вищої освіти створює умови для його адаптування та впровадження в українські реалії.

Європейські університети були піонерами у використанні цифрових технологій і витратили багато років на створення цифрових рішень. Ще у 1980-90-х роках адміністрації низки університетів створили та впровадили реєстри студентів, системи іспитів, реєстри кадрів та фінансів. Після 2000-ного року заклади вищої освіти почали поступово впроваджувати такі освітні рішення як Learning Management Systems (LMS), веб-сайти курсів, бібліотечні системи. Також викладачами було впроваджено оцифрування предметів тобто цифрове представлення знань, наприклад, у біології це означає перехід від зосередження на природних об'єктах до орієнтації на цифрове представлення природних об'єктів і явищ. Отже до настання пандемії Covid-19, у більшості університетів вже були діючі цифрові рішення. Варто відмітити, що і готовність студентів до онлайн-навчання була на достатньо високому рівні [2].

Виклики пандемії Covid-19 змусили західні вищі переосмислити процес навчання за допомогою технологій, що обумовило створення цифрового навчального простору. Поява Інтернету дозволила людині познайомитися з цифровим простором, тобто мати справу з віртуальними об'єктами за допомогою ПК, мобільних телефонів. Цифровий навчальний простір використовує ці послуги, виступаючи в якості негеографічно розташованого середовища, яке пропонує інтегровані можливості для навчання та спілкування за допомогою цифрових пристроїв. Ці можливості створюються за допомогою цифрової інфраструктури з використанням інтерактивних онлайн-інструментів, які дозволяють проводити синхронні зустрічі, викладання, спільне навчання та організацію курсів [2].

Успішним є досвід створення та використання цифрового простору на юридичному факультеті університету Осло. Науковцями було створено цифровий зал суду як екосистему, де кілька зацікавлених сторін, а саме, студенти, викладачі, юридичні фірми, адміністрація суду, судді та адміністрація університету, можуть регулярно взаємодіяти шляхом обміну досвідом і співпраці для створення знань. Цифровий зал суду — це освітня екосистема, яка дає можливість студентам навчатися, проводячи цифрові процеси, готуючи та обробляючи судові документи та виконуючи інші дії, необхідні під час ведення справ із вирішення спорів. Використання цифрового залу сприяє глибокому експериментальному навчанню, що досягається шляхом використання та експериментування з цифровими ресурсами, які можна використовувати в юридичній практиці. Застосування зазначеної освітньої екосистеми сприяє розвитку нових форм розслідування за допомогою сучасних технологій, таких як

штучний інтелект та машинне навчання. Також використання цієї освітньої екосистеми створює умови для появи та застосування нових методів навчання [2].

Отже, створення цифрового навчального простору потребує:

- від сучасного університету - переорієнтації на цифрову трансформацію;
- від викладачів - переосмислення їх ролі з подальшим переходом від лекторів до фасилітаторів ресурсів;
- від студентів - спрямування зусиль на підвищення власної здатності працювати в складних гібридних умовах, де присутні різні форми цифровізації.

Застосування означених підходів дозволить вітчизняним вишам суттєво підвищити якість дистанційної та онлайн-освіти в умовах довготривалої війни.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 21.02.2024)

2. Bendik Bygstad, Egil Øvrelid , Sten Ludvigsen, Morten Dæhlen. From dual digitalization to digital learning space: Exploring the digital transformation of higher education. Computers and education. 2022. Vol.182. URL:https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131522000343?ref=pdf_download&fr=RR-2&rr=8614e8be4a5d2313 (дата звернення: 21.02.2024)

ВИКЛИКИ ОЦІНЮВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Відповідно до Закону України Про освіту академічна доброчесність це «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1]. Відповідно до Закону до видів порушення академічної доброчесності відносять: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти допомоги, вплив у будь-якій формі [1].

Вагомим чинником розвитку сучасного освітнього середовища нині є системи штучного інтелекту. Штучний інтелект, або ШІ, — це технологія, яка дозволяє комп'ютерам і машинам імітувати людський інтелект і здатність вирішувати проблеми. Початок розвитку ідеї штучного інтелекту припадає на 1960-і роки ХХ ст. Важливий етап розвитку систем ШІ припадає на 2023 рік. У цей період відбувається зростання масштабних мовних моделей, або LLM, як-от ChatGPT. Це створює величезні зміни в продуктивності штучного інтелекту та його потенціалі підвищення цінності. Завдяки цим новим генеративним методам штучного інтелекту моделі глибокого навчання можна попередньо навчити на величезній кількості необроблених даних [2].

Системи ШІ мають широкий спектр використання, в тому числі в освітньому середовищі. Систематизацію викликів використання ChatGPT в академічному середовищі наведено на рис. 1.

Використання ChatGPT в академічному середовищі	
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none">• написання есе та статей (структурування матеріалу та пошук джерел);• навчання (пояснення, структурування, складання конспектів);• мовне навчання;• програмування;• генерування ідей	<ul style="list-style-type: none">• точність інформації та посилання на джерела;• «генерація» нових знань;• «вирішення» проблем;• присвоювання тексту (думок, ідей тощо)

**Рис. 1. Можливості та загрози використання
ChatGPT в академічному середовищі**

Джерело: власна розробка

Ураховуючи загрози та виклики використання ШІ в академічному середовищі, можна виділити наступні завдання щодо перспективних напрямів регулювання академічної доброчесності: важливим є чітке розмежування цілей використання ШІ; використання посилань на відповідний контент створений ШІ; поглиблення обізнаності та покращання культури академічної доброчесності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». 2145-VIII. Редакція від 21.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звертання 20.01.2024 р.)
2. What is AI? URL: <https://www.ibm.com/topics/artificial-intelligence> (дата звертання 20.01.2024 р.)

МОЖЛИВОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ПРЕВАЛЮВАННЯ ЦИФРОВИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ

В останні десятиліття швидкий розвиток та якісний стрибок у всіх технологічних стандартах торкнувся всіх аспектів повсякденного життя, особливо в галузі освіти [1], а цифрове навчальне середовище стало доступним з будь-якого місця та у будь-який час. Педагогіка також трансформується завдяки перевагам інформаційних та комунікаційних технологій та потребує перегляду стратегій викладання, які мають бути адаптовані до потреб студентів, а компоненти цифрових інструментів стають основним інструментом активного навчання [2]. Для досягнення нових цілей педагогіки вища школа повинна допомагати здобувачам визначати цілі та навчитися їх досягати. Необхідний перехід від традиційної моделі, заснованої на засвоєнні навчального плану, до моделі навчання, яка полягає в тому, щоб дати студентам практичний досвід та розвинути їхній особистий потенціал. Один із найшвидших способів впровадити цифрове навчання – надати педагогам технології, доповнені структурованими програмами, щоб вони могли використовувати їх із «особистою вигодою». Особиста вигода означає, що педагог має причину використовувати технологію, тому що вона робить професійну діяльність простішою і продуктивнішою, допомагає розробляти цікаві навчальні заходи, отримувати більше задоволення від роботи [3].

Доки у педагога не буде значущої мети використовувати технології для покращення власної праці, у них набагато менше шансів прийняти трансформацію викладацької діяльності. Також слід переконатися, що викладачі мають інструменти, необхідні для цифрового перетворення своєї праці. Одна з найбільших помилок, яку припускаються освітні системи, полягає в тому, що педагогам не надають технічних пристроїв та не інвестують коштів у їхній професійний розвиток. Вкрай важливо якомога раніше дати педагогам технології, щоб професійний розвиток був максимально ефективним. У контексті електронного навчання викладач та студенти, як і раніше, є головними героями, і комп'ютери повинні використовуватися як технологічні інструменти, а не як остаточне рішення. Сьогодні професори мають гарне загальне сприйняття програм дистанційного навчання. Це важливий крок у відкритті нових можливостей для студентів, а також у досягненні покращеного спілкування між колегами, забезпечення обміну інформацією та новим досвідом. Стверджується, що викладачі витрачають менше часу на навчання та підготовку курсів, оскільки можуть постійно працювати в тому самому навчальному середовищі. Віртуальні навчальні системи надають переваги, які можуть виправдати їхнє швидке розширення, наприклад, можливість використання мультимедійних матеріалів, просте оновлення контенту, інтерактивність та простий доступ до курсів [4].

Щоб досягти педагогічної ефективності в електронному навчанні, потрібно розуміти, наскільки комфортно в цьому середовищі педагогу, щоб позбавити його потенційних проблем інтеграції в цифрове середовище. Сьогодні цифрові навички мають вирішальне значення для всього спектра освіти, що потребує цілеспрямованих зусиль щодо створення умов, у яких здобувачі можуть продемонструвати та розвинути ці здібності. Однак цифровізація освітнього середовища стосується не лише студентів, а й викладачів, для яких вона несе як нові виклики, так і нові можливості.

Опитування продемонструють, що серед позитивних наслідків процесу цифровізації освіти можна виділити такі [5; 6]:

- розвиток Інтернет та мобільних технологій створює практично необмежений доступ до інформації, легко обмінюватися інформацією, співпрацювати за темами та проектами, отримувати прямий зворотний зв'язок, а розширений ступінь анонімності та

індивідуальності у віртуальному навчальному середовищі позитивно позначається на результатах навчання студентів;

- цифрові матеріали можуть зберігатися та передаватися у навчальному співтоваристві шляхом прямого завантаження у хмарне сховище, поширюватися через соціальну мережу, електронною поштою, на сайтах веб-публікацій, у системах управління навчанням, через служби відеоконференцій, розширюючи співпрацю викладача та студента;

- цифрові навчальні матеріали не займають місця в порівнянні з традиційними паперовими носіями, вони можуть бути організовані в особисті колекції та архіви, відредаговані відповідно до потреб навчання студента. При цьому немає необхідності створювати та завантажувати нові версії навчальних матеріалів, оскільки послуги пропонують пряме редагування через Інтернет;

- онлайн-технології надають допомогу в процесі налаштування навчальних модулів, викладачі можуть використовувати широкий спектр онлайн-інструментів для створення навчальних матеріалів різних форм: від текстових документів до графічних файлів, інтерактивних моделей та мультимедіа презентацій;

- засоби моніторингу та аналітики навчання полегшують тестування та оцінку навичок та компетенцій учнів;

- засоби комунікації дозволяють зовнішнім учасникам приєднатися до процесу навчання у спеціально відведений час, студентам надається можливість спілкуватися з польовими експертами, викладачами з інших установ, успішними практиками, викладачі можуть використовувати онлайнві засоби для свого професійного зростання та розвитку, поглиблюючи знання у галузі змісту та педагогічні навички.

Проте цей процес має ряд недоліків, зазначених у процесі проведення опитувань викладачів [5; 6]:

- незважаючи на розвиток ІКТ та зниження цін на персональні комп'ютери, ноутбуки, смартфони, планшети та інші пристрої, серед викладачів все ще існує дисбаланс щодо матеріального обладнання та підключення до Інтернету;

- викладачам може не вистачати знань та навичок, щоб ефективно використовувати технології для покращення професійного досвіду;

- негативне ставлення до інформаційних технологій є значним блоком для деяких людей, навчання, засноване на технологіях, може викликати невдоволення педагогів, у яких відсутня достатня мотивація;

- проблема інформаційного навантаження - надто велика кількість контактів, робота за комп'ютером при складанні посібників, практикумів, презентацій, постійне спілкування різними каналами, перевірка виконаних завдань, може призвести до проблем, пов'язаних зі здоров'ям. Процес підготовки якісного навчального модуля, який включатиме не лише тексти та інші матеріали, але також надасть практичні та практичні можливості, є складним та трудомістким, забирає особистий час;

- онлайнві технології не можуть бути застосовані до кожної окремої ситуації навчання аналогічно, в деяких випадках використання онлайн-інструментів може навіть перешкоджати навчанню як такому;

- часто викладачі стикаються з базовими технічними проблемами, неминуча залежність від технологічної інфраструктури, яка зумовлює епізоди технічних збоїв та аналогічні події – у таких випадках мотивація впроваджувати рішення для електронного навчання падає.

Саме через названі причини слід відзначити, що технології дають викладачам можливість розширити можливості навчання поза аудиторіями університетів. Вони допомагають створювати спільноти студентів, колег, спеціалістів з різних дисциплін по всьому світу, надають доступ до величезної кількості навчальних матеріалів, ресурсів та інструментів. Однак, щоб реалізувати всі можливості цифровізації освіти, викладачам необхідно полегшити доступ до технологій та забезпечити можливість ефективного їх використання технологій, їм, як і студентам, потрібна постійна, своєчасна підтримка, засоби

професійного розвитку, можливість навчатися. Заклади, що відповідають за професійний розвиток викладачів, повинні зосередитися на тому, щоб вони могли вибирати, оцінювати та використовувати відповідні технології та ресурси, розуміли проблеми безпеки, пов'язані з технологіями, мали можливість переосмислити навчальні підходи та методи. Це переосмислення має ґрунтуватися на глибокому розумінні ролі та практики викладачів у тих середовищах, у яких навчання підтримується технологіями. Викладачам потрібно дати можливість почуватися комфортно в цифровому середовищі, а це означає бути з технологіями «на ти», які не бояться використовувати їх для навчання. Це можливо, якщо навичка застосовувати технології не є додатковою, а сформована як базовий педагогічний компонент. Досвід показує, що молоді викладачі легко адаптуються до інновацій у викладацькій сфері, однак для старшого покоління необхідно створювати можливості підвищення їх цифрової грамотності, щоб вони могли реалізувати привабливі навчальні заходи, що покращують методи викладання, оцінки та навчання. Щоб зробити цю мету реальністю, необхідні програми підготовки викладачів вищої школи, ініціативи державних та місцевих органів, стандарти, які розширюють можливості підключення та доступу до пристроїв. Технології не повинні бути відокремлені від предметної галузі, а повинні використовуватися для перетворення та розширення навчання [7].

Таким чином, проблема плюсів та мінусів онлайн-технологій, дистанційного навчання та цифровізації освітньої сфери складна та має багато граней. Будь-які технологічні рішення у сфері навчання доцільно розглядати з погляду вдосконалення, які має означати для навчальної ситуації. Крім того, необхідно оцінити низку інших факторів, таких як тип дисципліни, предмет, навчально-методична, технічна інфраструктура, технологічне та методичне забезпечення. Іноді доцільно зберігати обережне ставлення до нових рішень та виділяти достатньо часу для оцінки можливих витрат та вигод. Звісно ж, найкраще мати широкий, неупереджений погляд впровадження освітніх технологій з урахуванням кращих практик у навчальному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Firat M. Measuring the e-learning autonomy of distance education students. *Open Praxis*, vol. 8 issue 3, July–September 2016. pp. 191–201. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1112557.pdf>
2. Bikowski D. (2015). The pedagogy of collaboration: Teaching effectively within an evolving technology landscape. Selected papers from the fourth International Teacher Educator Conference Hyderabad “Innovation in English language teacher education”, New Delhi, IN: British Council, India. 21–23 February 2014. pp. 223-231. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/274252669_The_Pedagogy_of_Collaboration_teaching_effectively_within_an_evolutionary_technology_landscape
3. Brown C. Advantages and disadvantages of distance learning. *ezTalks: Web Conferencing Software*. 2017. Retrieved from: <https://www.eztalks.com/elearning/advantages-and-disadvantages-of-distance-learning.html>
4. Picciano A. G. Theories and frameworks for online education: Seeking an integrated model. *Online Learning*, 2017, vol. 21(3). 166-190. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1154117.pdf>
5. Alfadil, M., Anderson, D. & Green, A. Connecting to the digital age: using emergent technology to enhance student learning. *Education and Information Technologies*, Volume 25, Issue 3, May 2020. pp 1625–1638. Retrieved from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-019-10035-z>
6. Sadeghi M. A Shift from Classroom to Distance Learning: Advantages and Limitations. *International Journal of Research in English Education*. Volume 4, Number 1, March 2019. Retrieved from: <https://ijreeonline.com/article-1-132-en.html>
7. Davies R.S., Dean D.L., & Ball N. Flipping the classroom and instructional technology integration in a college-level information systems spreadsheet course. *Educational Technology Research and Development*, 2013, 61(4). 563-580. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1007/s11423-013-9305-6>

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Процеси цифровізації поширюються на всі сфери суспільного життя. Володіння певними цифровими навичками є основним завданням сучасного фахівця. Саме тому цифрові технології набувають особливого значення в освітній діяльності. В освітній діяльності цифрові технології є з одного боку інструментом для набуття відповідних навичок та знань, а з іншого саме тими знаннями та навичками, які мають бути опановані.

Останнім часом активно розвивається галузь штучного інтелекту, в межах якої функціонують технології, які використовуються в освітній діяльності, такі як машинне навчання та обробка природної мови, щоб покращити досвід навчання. Використання алгоритмів, які аналізують дані, визначають закономірності та роблять прогнози дозволяє викладачам персоналізувати навчання для кожного студента. Інтелектуальні системи навчання, чат-боти та автоматичне оцінювання і оцінювання може підвищити ефективність, заощадити час викладачів і забезпечити більш точний і послідовний зворотний зв'язок.

Чат-боти — це комп'ютерні програми, призначені для імітації людської розмови, дозволяючи їм взаємодіяти з людьми через текстові або голосові інтерфейси. Чат-боти можуть діяти як віртуальні викладачі, надаючи миттєвий зворотний зв'язок, відповіді на запитання та супровід студентів у процесі навчання. Ці програми також можуть надавати персоналізовані рекомендації щодо навчальних ресурсів, пропонувати сфери для вдосконалення та відстежувати прогрес. Чат-боти можуть виконувати такі рутинні завдання, як планування, оцінювання та відповіді на поширені запитання, заощаджуючи час викладачів.

Чат-боти також можна використовувати для гейміфікації навчання, та заохочення за виконання завдань і досягнення цілей навчання. Незважаючи на переваги чат-ботів в освіті, є деякі проблеми застосування цієї технології. Однією з проблем є необхідність переконатися, що чат-боти розроблені з орієнтацією на студента, враховуючи потреби, інтереси та стилі навчання студентів. Чат-боти також повинні бути розроблені для сприяння доступності, гарантуючи, що всі студенти можуть отримати доступ до технології та використовувати її. Інша проблема полягає в тому, що чат-боти були точними та надійними, надавали правильну інформацію. Є приклади використання навчальними закладами чат-ботів. Університет штату Джорджія реалізував чат-бота під назвою "Pounce", який надає персоналізовану підтримку студентам, відповідаючи на запитання та надаючи вказівки щодо академічних і адміністративних справ. Університет Аделаїди в Австралії розробив чат-бота під назвою "MyUni", який надає підтримку студентам у різних адміністративних питаннях, таких як реєстрація, розклад та інформація про курси. Аналогічно, вивчення мови Duolingo чат-бот надає студентам практику розмовної мови та зворотний зв'язок [1].

Найбільш поширеним стає використання чат-боту ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) — чат-бот з генеративним штучним інтелектом, розроблений компанією OpenAI та здатний працювати у режимі діалогу, що підтримує запити на природних мовах. ChatGPT був запущений 30 листопада 2022 року та привернув увагу до своїх широких можливостей: напис коду, створення текстів, можливість перекладу, отримання точних відповідей і використання контекстного діалогу для відповідей. Ця технологія може використовуватись для організації дискусій серед студентів, оцінки отриманих відповідей, порівняльного аналізу. Однак цю технологію необхідно використовувати в навчальному процесі з обережністю, дотримуючись правил доброчесності [2].

Алгоритми штучного інтелекту можуть аналізувати роботу студентів і надавати зворотний зв'язок на основі попередньо визначених критеріїв, що дозволяє студентам отримувати негайний зворотний зв'язок щодо їх успішності. Один із прикладів автоматизованого оцінювання

за допомогою штучного інтелекту це використання автоматизованих систем оцінювання есе. Ці системи використовують обробку природної мови та алгоритми машинного навчання для аналізу есе студента та забезпечують миттєвий зворотний зв'язок і оцінку.

Перевагами використання штучного інтелекту в освітній діяльності є персоналізоване навчання. Штучний інтелект може допомогти персоналізувати процес навчання для кожного студента, дозволяючи йому навчатися в власному темпі та відповідно до його індивідуальних потреб і здібностей. Це може призвести до покращення результатів навчання та підвищення активності студентів.

Штучний інтелект може автоматизувати повторювані завдання, такі як оцінювання, аналіз даних і адміністративні завдання, звільняючи час для викладачів та студентів, щоб зосередитися на більш значущих завданнях.

Штучний інтелект може допомогти покращити залучення студентів, забезпечуючи інтерактивне та захоплююче навчання. Наприклад, чат-боти та віртуальні помічники можуть зробити навчання більш цікавим та інтерактивним, а технології адаптивного навчання можуть допомогти студентам залишатися залученими, подаючи матеріал на рівні їхнього розуміння. Кращий аналіз даних: штучний інтелект може аналізувати великі обсяги даних і давати уявлення про успішність студентів, дозволяючи викладачам краще розуміти своїх студентів і відповідним чином адаптувати свої інструкції. Це може призвести до покращення результатів навчання та кращої успішності студентів.

До проблем використання штучного інтелекту в освітній діяльності можна віднести конфіденційність і безпеку. Збір та аналіз великої кількості особистих даних студентів може становити ризик, якщо відбудеться витік інформації. Інститути повинні переконатися, що вони вживають належних заходів для захисту конфіденційності студентів і запобігання витоку даних. Студенти можуть вагатися щодо оцінок або відгуків, створених системою штучного інтелекту, віддаючи перевагу людському внеску та оцінці. Системи штучного інтелекту можуть бути дорогими для впровадження та підтримки, що може стати проблемою для навчальних закладів, які вже стикаються з бюджетними обмеженнями. Інститути повинні ретельно проаналізувати витрати та переваги впровадження систем штучного інтелекту.

Системи штучного інтелекту можуть бути упередженими, особливо якщо вони навчаються на упереджених даних. Це може призвести до несправедливого ставлення до певних студентів і закріпити існуючу нерівність. Інститути повинні гарантувати, що їхні системи штучного інтелекту є неупередженими та не увічнюють існуючу нерівність.

Забезпечення доступності: освітні системи на основі штучного інтелекту повинні бути розроблені з урахуванням доступності, гарантуючи, що всі студенти, включно з особами з обмеженими можливостями, зможуть отримати доступ до технології та використовувати її.

Системи штучного інтелекту мають бути прозорими, з чіткими поясненнями того, як вони приймають рішення та чому. Це допоможе створити довіру між студентами та переконатися, що вони розуміють технологію. Системи навчання на основі штучного інтелекту мають бути справедливими, забезпечуючи однакове ставлення до всіх студентів і відсутність дискримінації за расою, статтю чи іншими факторами.

Штучний інтелект має потенціал змінити спосіб навчання та навчання, зробивши освіту більш персоналізованою, ефективною та результативною. У майбутньому ми можемо очікувати побачити більш досконалі системи штучного інтелекту, які зможуть розуміти людські емоції та реагувати на них, надавати детальніші відгуки та навіть створювати персоналізовані плани занять для кожного студента.

Список використаних джерел:

1. Harry A. Role of AI in Education. Injurity: Interdisciplinary Journal and Humanity Volume 2, Number 3, March 2023 e-ISSN: 2963-4113 and p-ISSN: 2963-3397. P. 260-268. URL: <https://injuryty.pusatpublikasi.id/index.php/in>.
2. ChatGPT. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/ChatGPT>.

ЗАСТОСУВАННЯ VR ТЕХНОЛОГІЙ У ДИСЦИПЛІНАХ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Одним з основних напрямків розвитку освітніх технологій на сьогодні є діджиталізація, тобто, активне впровадження новітніх інформаційних технологій. Освітні матеріали все більше представляються лише в оцифрованому вигляді, набувають нових форм. Виникають нові методи представлення освітніх матеріалів та залучення здобувача в освітній процес.

Разом з цим у викладача виникає необхідність:

- набути нових навичок задля оволодіння новими інформаційними технологіями;
- навчитися застосовувати їх в освітньому процесі, тобто, набути нових методичних навичок;
- пристосувати їх саме для своєї області, якщо ще немає актуальних рішень.

Все частіше основним бар'єром стає сама інформаційна технологія, а, точніше, відсутність необхідних технічних та програмних засобів як у ВНЗ, так і у самого викладача.

Саме така проблема присутня в українських ВНЗ відносно VR технологій. Але дізнаватись про цю технологію, її можливості, переваги та недоліки потрібно вже сьогодні. Адже це один з основних трендів освітньої системи у розвинених країнах та, можливо, через декілька років якісні VR рішення будуть більш доступними.

VR (Virtual Reality) – інформаційна технологія, що полягає у застосуванні VR окулярів або подібної техніки, що створює ілюзію знаходження у 3D віртуальному оточенні, із застосуванням аудіо-ефектів та гіроскопів для віртуального «пересування». Існує й бюджетна версія – спеціальні картонні окуляри, в які вкладається смартфон [1], проте ефект присутності у віртуальному просторі буде суттєво нижчий.

Важливими перевагами використання VR в освітньому процесі є візуалізація, гейміфікація, можливість змоделювати реальний кейс. Саме захоплення та концентрація на конкретній задачі дозволяє досягати високих результатів у навчанні із використанням VR технологій [2].

Окрім того, що необхідно мати технічні засоби, також знадобиться обрати необхідні програми, які найбільш підійдуть для певної дисципліни. Розробники програмного забезпечення пропонують готові шаблонні програми, наприклад [1, 3], або можна замовити розробку індивідуального рішення. Популярними сферами навчання за допомогою VR технологій є: робітничі спеціальності, шкільні предмети, медицина, у тому числі, психологія, вивчення іноземних мов та інші комунікаційні навички, а також прийняття рішень.

Останні дві категорії популярних тем для тренінгів з використанням VR технологій найбільше підходять саме для студентів економічного спрямування. Для такої цільової аудиторії VR технології можна використовувати для розвитку наступних навичок:

- Тайм-менеджмент;
- Прийняття бізнес-рішень, вирішення бізнес кейсів;
- Рольові ділові ігри;
- Ораторське мистецтво;
- Спілкування із клієнтами;
- Вивчення іноземної мови ділового спілкування;
- Фінансові задачі, гра на фондовій біржі;
- Вирішення логістичних задач;
- Розробка маркетингових рішень, дизайн;
- Симулятор роботи в певній сфері, наприклад, в страховій компанії, тощо.

Крім того, VR технології, не залежно від конкретної спеціалізації, використовуються для організації віртуального середовища для навчання, в тому числі, й онлайн, представлення лекційного матеріалу, відео-матеріалу за темою, тощо. Для організації онлайн-навчання є можливість віртуального контакту – присутності в одній віртуальній кімнаті певної кількості студентів та викладача. Організувати освітній процес, зручне розміщення всіх необхідних освітніх матеріалів, збереження та відображення прогресу можна за допомогою VR LMS (системи для управління освітнім процесом для VR технології).

Окреме питання при впровадженні VR технологій у навчальний процес – це планування уроку та вибір його оптимальної структури. Тут є необхідним індивідуальний підхід до кожної ситуації. Якщо заняття проходить в університеті, а в групі, наприклад, 15 студентів та всього п'ять VR окулярів, потрібно вірно спланувати заняття, щоб всі студенти були задіяні в деякій освітній активності. Навіть якщо обладнання вистачить на всіх студентів в групі, потрібно мати на увазі, що є часові обмеження на його використання. Потрібно робити перерви у 10-15 хвилин кожні 30 хвилин використання, щоб не нашкодити зору [4]. При цьому потрібно комбінувати різні активності впродовж одного заняття. Ще одне суттєве фізичне обмеження для навчального закладу – це простір, бо на кожного учасника необхідно виділити певну його частину [5].

Також при впровадженні VR технології у навчальний процес ВНЗ потрібно мати на увазі й такі її інші недоліки, як загальні, так і суто для студентів економічних спеціальностей:

- Вартість;
- Брак необхідних знань та навичок викладачів;
- Брак необхідного програмного забезпечення, що відповідає освітній програмі;
- Можлива невідповідність віртуального контенту реальності;
- Необхідність корегування освітньої програми, робочих програм, змінювати структуру занять;
- Обмеження щодо використання – деякі категорії студентів, наприклад, з обмеженою рухливістю, не зможуть використовувати цю технологію, що суперечить важливій цілі освітньої системи – рівним правам на доступ до навчання, інклюзивність.

Як і всі інші новітні технології, що впроваджуються в навчальний процес, VR має свої переваги, обмеження та недоліки. Обмеження та недоліки треба враховувати при розробці конкретних дисциплін із її застосуванням та виходячи із ситуації (наявність простору, інклюзивні студенти тощо). VR надає викладачу можливість передати контент студентам у такій формі, що буде більш захоплювати, запам'ятовуватись, дозволить сконцентрувати увагу. Але це лише засіб, який потрібно вірно використовувати, за доречних обставин та із відповідним освітнім контентом.

Список використаних джерел:

1. Освітні програми з використанням віртуальної реальності (VR) <https://edpro.ua/blog/osvitni-programy-z-vykorystannjam-virtualnoji-realnosti> (дата звернення 30.01.2024).
2. N. Kirkpatrick. Virtual reality has expanded into job training / Washington post. URL: <https://www.washingtonpost.com/technology/interactive/2023/virtual-reality-job-training/> (дата звернення 30.01.2024).
3. Immersive learning content library. URL: <https://www.talespin.com/immersive-learning-content> (дата звернення 30.01.2024).
4. Is Virtual Reality (VR) Bad for Your Eyes? URL: <https://myvision.org/guides/is-vr-bad-for-your-eyes/> (дата звернення 31.01.2024).
5. Сороко Н., Ткаченко В. Моделі взаємодії учасників освітнього середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальностей у закладі загальної освіти. Фізико-математична освіта, 2023. Том 38. № 3. С. 63-72. DOI: 10.31110/2413-1571-2023-038-3-009.

Беспалов В. М.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Васильченко К.Г.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Обнявко О. В.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 075 «МАРКЕТИНГ»

В сучасному світі, цифрові технології стають все більш невід'ємною частиною суспільства. Дуже стрімко розвивається та інтегрується в усі доступні сфери штучний інтелект, зокрема в цифрові інструменти. Особливі відмінності та переваги сьогоденних цифрових інструментів – швидкість, ефективність, персоналізованість та багатофункціональність, що досягається за допомогою машинного навчання, опрацювання системою великих масивів даних та інших алгоритмів [1, с. 120]. Значна трансформація ринку праці в Україні робить актуальною підготовку молодших бакалаврів популярної спеціальності 075 «Маркетинг» за початковим рівнем (коротким циклом) вищої освіти. Дворічна підготовка молодших бакалаврів є одним з напрямів задоволення попиту ринку праці в фахівцях-маркетологах і опанування цифровими інструментами для майбутньої практичної роботи як в Україні, так і за кордоном.

Можна навести такі популярні маркетингові цифрові інструменти, якими повинні володіти сучасні маркетологи [1, с. 117-118, 119-120; 2; 3]:

1) веб-сайт, який є основою цифрової присутності підприємства в Інтернеті. Використання веб-сайту забезпечує глобальну доступність для клієнтів з усього світу 24/7; можливість розробки інтернет-магазину з метою надання докладної інформації про продукти та послуги;

2) контент-маркетинг, як технологія створення та поширення якісного контенту, має метою зростання авторитету компанії завдяки якості контенту; цінний контент привертає поклики та підвищує позиції в пошукових системах; швидка адаптивність контенту допомагає компанії бути релевантною до запитів користувачів;

3) пошукова оптимізація сайту (SEO). Кінцевою метою SEO є поліпшення позиції сайту в пошуковій видачі. Оптимізація для пошукових систем допомагає піднятися в пошукових результатах і залучати цільовий органічний трафік. В свою чергу стабільний органічний трафік й висока позиція у пошукових системах забезпечують стабільний потік постійних відвідувачів. Органічний трафік вважають довготривалим та менш вартісним порівняно з рекламним трафіком;

4) контекстна реклама. Однією із найпопулярніших форм є контекстна реклама з оплатою за клік (PPC) – рекламний метод, за якого рекламодавець платить тільки за кожен фактичний клік на рекламне оголошення. Перевагами використання контекстної реклами є, по-перше, точність спрямованості: рекламні кампанії можна налаштувати на певну цільову аудиторію; по-друге, миттєвий результат: реклама може забезпечити миттєве збільшення трафіку та продажів. Завдяки сучасним засобам веб-аналітики легко виміряти маркетингові показники та зрозуміти, які рекламні кампанії найефективніші;

5) соціальні медіа – онлайн-платформи і веб-сервіси, які дають користувачам змогу створювати, обмінюватися і споживати вміст (такий як тексти, фотографії, відео тощо) та спілкуватися між собою через мережу інтернет. Використання соціальних медіа допомагає

формувати та підтримувати позитивний імідж бренду серед клієнтів, створити спільноту та взаємодіяти з клієнтами. Соціальні платформи надають інструменти для цільового таргетингу, а активна присутність у соціальних мережах допомагає налагодити емоційний контакт з клієнтами;

6) електронна пошта дає можливість особисто й безкоштовно спілкуватися з клієнтами та підтримувати зв'язок, відправляти персоналізовані повідомлення клієнтам. Електронна пошта дає змогу безпосередньо контактувати з клієнтами та реагувати на їх запити;

7) автоматизація рутинних операцій на основі технологій штучного інтелекту є для маркетологів, мабуть, найважливішою перевагою їх використання в роботі. Завдання, з якими справляються сучасні нейромережі, найрізноманітніші: створення логотипів, розробка структур презентацій, додавання субтитрів під відео та багато іншого;

7) веб-аналітика – це збирання, аналіз та інтерпретація даних про відвідувачів веб-сайту та їх поведінку. Завданням веб-аналітики є виявлення недоліків в маркетингових стратегіях та здійснення їх вдосконалення; вимірювання результату різних маркетингових заходів; оцінка конверсії, що дає змогу відстежувати шлях клієнта від першого контакту до завершення цільової дії; аналіз поведінки, щоб зрозуміти, як користувачі взаємодіють з веб-сайтом та як вони взаємодіють з контентом;

8) технології віртуальної реальності (Virtual reality – VR) та доповненої реальності (Augmented reality – AR), які можуть сприяти зростанню зацікавленості та привабливості товарів та послуг, а також допомагають підприємствам привернути увагу клієнтів через унікальний досвід із попередньою взаємодією з продуктом. Використання VR та AR дає змогу взаємодіяти з продуктами підприємства у віртуальній та доповненій реальності; залучати аудиторії через імерсивний досвід; створювати інтерактивні продукти і послуги; покращувати споживчий досвід та залучати клієнтів;

9) чат-боти – це інтерактивні програми, призначені для автоматизованого спілкування з клієнтами через миттєві повідомлення, що робить комунікацію зручнішою та ефективнішою. Успіх впровадження чат-ботів пояснюється можливістю автоматизації клієнтського обслуговування, доступністю 24/7 для відповідей на запитання та зменшенням навантаження на працівників;

10) QR-кодування. Перевагами використання QR-кодування є надання споживачам корисної інформації щодо товарів та послуг; можливість використання в маркетингових кампаніях. QR-кодування є також зручним інструментом для просування товарів та послуг.

Опанування молодшими бакалаврами-маркетологами необхідними цифровими інструментами надає їм такі переваги.

По-перше, цифрові інструменти надають можливість студентам отримати практичний досвід застосування маркетингових інструментів у віртуальному середовищі (наприклад, вони можуть розробляти й оптимізувати веб-сайти та інтернет-магазини підприємств, створювати й аналізувати рекламні кампанії в соціальних мережах, проводити аналіз даних з використанням спеціальних програм для маркетингових досліджень тощо). На підготовку таких компетентностей орієнтовані обов'язкові дисципліни: ОК 12 «Інформаційні основи партнерських відносин в маркетингу» (передбачає вивчення сучасних прикладних офісних інформаційних систем та їх застосуванням у маркетингу, зокрема, пакету програм MS Office, навчання застосовуванню його інструментів для збору, редагування, аналізу та обробки даних у маркетинговій діяльності; ознайомлення с технологіями зі створення та обробки об'єктів мультимедіа і графічних об'єктів; ознайомлення із структурою сайту, основними поняттями HTML/CSS; вивчення процесів створення та обробки текстових файлів за допомогою редактору MS Word, форматування інформації на сторінці, вставки зображень, створення автозбірного змісту; вивчення процесів обробки та аналізу даних за допомогою табличного процесору Excel, побудови графіків, діаграм, виявлення математичних закономірностей; створення презентацій за допомогою MS PowerPoint і Canva); ОК 19 «Цифрові технології в маркетингу» (передбачає вивчення сучасних цифрових інструментів і технологій, які використовують маркетологи для просування бренду та товарів в онлайн-середовищі; ознайомлення з основними трендами і

можливостями цифрового маркетингу, практичними методами та прийомами, які роблять контент правильно структурованим і корисним для покупця; ознайомлення із загальними та спеціалізованими технологіями штучного інтелекту; вивчення середовища для розробки сайту компанії, платформ для збору даних із сайтів і додатків та створення звітів з інформацією, корисною для бізнесу; розробку практичних завдань щодо створення власних веб-сторінок з відкритим кодом та їх розміщення на веб-сервісах для хостингу ІТ-проектів; ознайомлення з хостингом, переносом сайту на веб-сервіс та основами пошукової оптимізації).

По-друге, сучасні цифрові інструменти забезпечують студентам доступ до величезного обсягу інформації та навчальних ресурсів в за допомогою сайту ОНЕУ та в Інтернеті. Вони можуть вивчати лекції, методичні матеріали до практичних занять в системі дистанційного навчання ОНЕУ (середовище Moodle), читати електронні книги та статті в репозитарії ОНЕУ та інших ВНЗ, проходити онлайн-курси, вебінари та інші форми неформальної освіти, що дозволяє їм розширити свої знання та ознайомитися з останніми тенденціями в маркетингу.

По-третє, цифрові інструменти сприяють активізації взаємодії роботи між студентами та викладачами. Вони можуть використовувати при традиційному навчальному процесі, в дуальній освіті, пр дистанційній формі навчання як спеціалізовані платформи для зворотного зв'язку (наприклад, с системі Moodle ОНЕУ), так і для спілкування, обміну ідеями, виконаним роботами тощо через платформи Zoom, Google Meet тощо, що розвиває їхні комунікативні навички.

По-четверте, цифрові інструменти є потужним засобом оцінки навчальних досягнень студентів. Завдяки системі дистанційного навчання ОНЕУ (середовище Moodle), викладачі можуть здійснювати в online режимі аналіз знань та навичок студентів, що дозволяє надавати індивідуальну підтримку та рекомендації для кожного студента, забезпечувати реалізацію індивідуальної траєкторії навчання кожного здобувача освіти.

Всі зазначені складові формують у молодших бакалаврів необхідні компетентності використання цифрових інформаційних та комунікаційних технологій, а також спеціалізованих програмних продуктів, які забезпечують їм конкурентоспроможність на ринку праці [4].

Отже, цифрові інструменти, використанню яких в маркетингу навчають в ОНЕУ, та інформаційно-цифрові технології, які використовуються в навчальному процесі, створюють можливості для молодших бакалаврів на спеціальності 075 «Маркетинг отримати не лише теоретичні знання, а й практичний досвід, необхідний для успішної реалізації себе в сучасній цифровій економіці. У той же час, важливо зазначити, що успішна цифрова трансформація освіти не можлива без розвитку відповідної інфраструктури, технічних засобів, ліцензійного програмного забезпечення, нормативно-правового регулювання. Зокрема, на наш погляд, доцільно створити комісію з підготовки Стратегії розвитку ОНЕУ на 2026-2030 роки, одним із завдань якої було б посилення конкретних напрямків цифровізації навчального процесу та технологій управління університетом. Можливо, доцільно розробити окрему Стратегію цифрової трансформації ОНЕУ на найближчі роки; переглянути та доповнити існуючу Стратегію розвитку ОНЕУ на 2021-2025 роки, суттєво посиливши в ній аспекти цифровізації діяльності університету, виходячи із сучасного стану політичної ситуації, змін в розвитку цифрових технологій в маркетингу та навчальному процесі, фінансових можливостей університету для розвитку внутрішнього цифрового середовища.

Список використаних джерел:

1. Кулиняк І.Д., Головецький Д.І. Цифрові інструменти маркетингового менеджменту підприємств: роль, переваги та виклики використання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління». 2023. Вип. 7. № 2. С. 114-125.
2. Venkatesan R., Lecinski J. The AI marketing canvas: A five-stage road map to implementing artificial intelligence in marketing. Stanford University Press, 2021. P.272
3. Rivas P., Zhao L. Marketing with chatgpt: Navigating the ethical terrain of gpt-based chatbot technology. *AI*. 2023. №4.2. P.375-384.
4. Звіт «Барометр ринку праці 2023. Прогнози на 2024. Думка пошукачів та роботодавців». URL: https://drive.google.com/file/d/1_KUzcfyQWT1hJE7kNds6IZchjUHxG__f/view

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА»

У ВУЗах усього світу віддається перевага активним методам навчання, які базуються на інноваційних технологіях. Традиційні форми контролю навчальної діяльності, такі як письмові контрольні роботи, усне опитування, заліки та іспити, виявились недостатньо об'єктивними, точними та оперативними. Використання комп'ютеризованого навчання дозволяє здійснювати контроль навчальної діяльності студента з високою точністю і об'єктивністю, забезпечуючи постійний зворотний зв'язок [1, с. 318].

Одним із перспективних напрямків застосування діджиталізації в галузі освіти є комп'ютеризований контроль знань студентів, зокрема з дисципліни «Медична підготовка» [2; 3; 4; 5].

Тестова перевірка має ряд переваг перед традиційними формами і методами, вона гармонійно вписується в сучасні педагогічні концепції, дозволяє раціональніше використовувати час занять, охопити більший обсяг змісту, швидко встановити зворотний зв'язок із студентами і визначити результати засвоєння матеріалу, зосередити увагу на пропусках в знаннях і внести до них корективи.

Перспективність сучасних комп'ютерні технології тестування знань студентів описана у праці [6, с. 2]. В роботі [7, с. 217] розглянуті перспективи тестової комп'ютерної перевірки знань студентів із дисципліни «Безпека життєдіяльності», в тезах [8, с. 7] описані особливості комп'ютерного тестування з дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі», а в публікації [9, с. 2] розглянуто використання комп'ютерних тестів для перевірки знань під час виконання лабораторних робіт, які проводяться з використанням віртуальних лабораторних стендів [10; 11; 12; 13; 14].

Перевірка знань засвоєного студентами матеріалу полягає в тому, що студент під час роботи за комп'ютером вибирає правильні, на його думку, відповіді на поставлені тестові питання [15; 16; 17].

При цьому тестовий матеріал повинен відповідати певним вимогам, зокрема, тести не повинні бути занадто прості. До тестового матеріалу висуваються також такі вимоги логічності:

1) внутрішня зв'язаність і причетність всіх можливих відповідей до поставленого запитання;

2) відсутність у тестах відповідей, ймовірність яких занадто мала.

3) метою запобігання списування студентів, враховуючи попередній досвід тестування, вжито ряд заходів при розробці комп'ютерної тестової програми:

1) студенту пропонується не весь тестовий масив з конкретної дисципліни, а лише випадкова вибірка запитань;

2) послідовність тестових запитань визначається генератором випадкових чисел;

3) послідовність варіантів відповідей (від 3 до 10) на тестові запитання також визначається генератором випадкових чисел;

4) файл, який містить тестовий масив, зашифровано найбільш криптостійким із відомих на сьогодні алгоритмів шифрування BlowFish із стійкістю шифру 448 біт;

5) комп'ютерна тестова програма захищена від несанкціонованого копіювання.

Для перевірки знань студентів розроблено комп'ютерну програму «Тестер», вікно введення реєстраційних даних до якої наведено на рис. 1, загальний вигляд вікна якої показано на рис. 2, а результати тестування – на рис. 3.

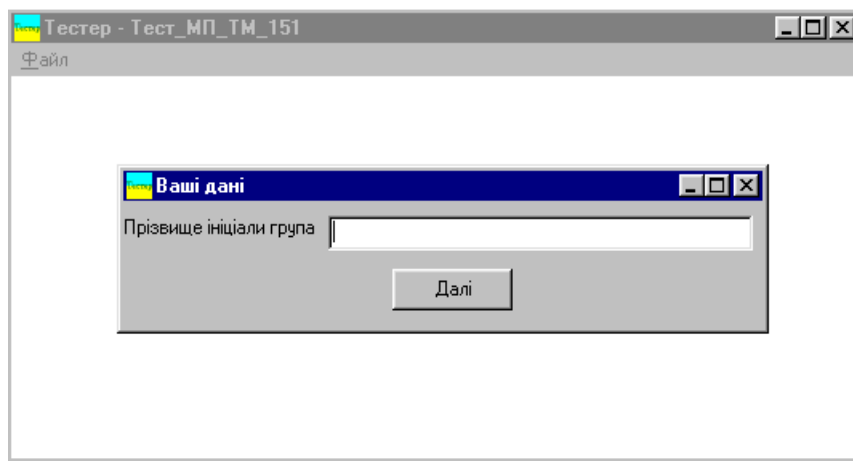

Рис. 1. Вікно введення реєстраційних даних

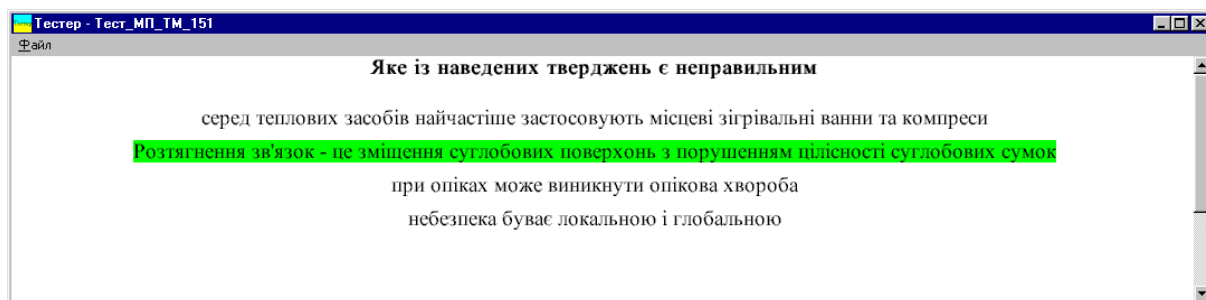

Рис. 2. Загальний вигляд вікна програми «Тестер»

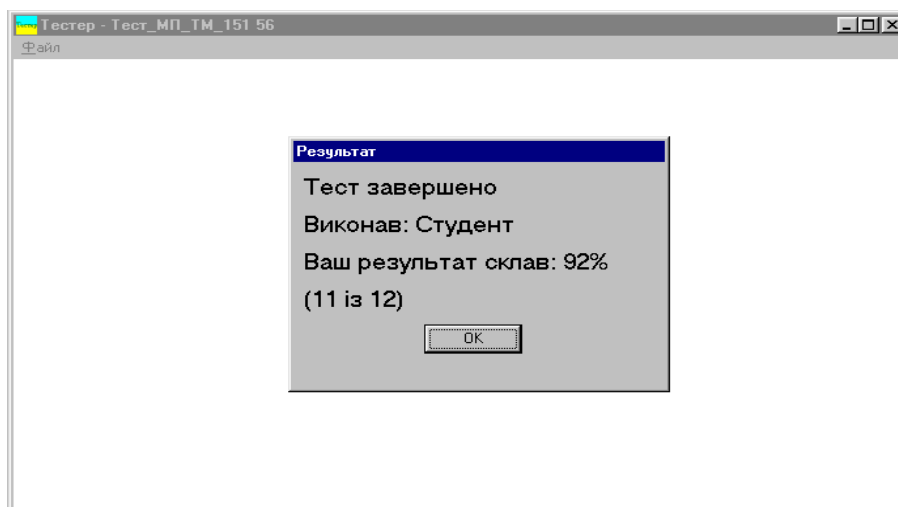

Рис. 3. Результати тестування

На сьогодні розроблено комп'ютерні тести з дисципліни «Медична підготовка» для проведення поточного контролю знань студентів.

Таким чином, діджиталізація перевірки і оцінки знань студентів є перспективним методом, що створює оптимальні умови для перевірки знань студентів і заслуговує на її широке впровадження у навчальний процес.

Список використаних джерел:

1. Березюк О. В. Цифрові технології в процесі вивчення студентами безпекових дисциплін. Побудова інформаційного суспільства: ресурси і технології : матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 вересня 2019 р. Київ: УкрІНТЕІ, 2019. С. 318-321.
2. Березюк Л. Л., Березюк О. В. Тестова комп'ютерна перевірка знань студентів із дисципліни «Медична підготовка». Науково-методичні орієнтири професійного розвитку

особистості : тези доповідей учасників IV Всеукраїнської науково-методичної конференції, 20 квітня 2016. Вінниця, 2016. С. 96-98.

3. Alieva M. et al. Conceptual options for the development and improvement of medical science and psychology. International Science Group. 2023. 117 p.

4. Березюк Л. Л., Березюк О. В. Перевірка знань студентів із дисципліни «Медична підготовка» засобами комп'ютерного тестування // Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития '2017 : материалы международной научно-практической Интернет-конференции, 10-17 октября 2017 г. SWorld, 2017. 5 с.

5. Khrebtii H. et al. Innovative ways of improving medicine, psychology and biology : collective monograph. Boston : Primedia eLaunch, 2023. 305 p.

6. Повідайчик М. М., Повідайчик О. С. Сучасні комп'ютерні технології тестування знань студентів. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/NVUu/Ped/2011_21/povidaj4ik.pdf.

7. Березюк О. В., Лемешев М. С., Томчук М. А. Перспективи тестової комп'ютерної перевірки знань студентів із дисципліни «Безпека життєдіяльності». Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика : Матеріали дев'ятої міжнародної науково-методичної конференції. Львів : ЛНУ, 2010. С. 217-218.

8. Березюк О. В., Лемешев М. С., Віштак І. В. Комп'ютерна програма для тестової перевірки рівня знань студентів. Інформатика, управління та штучний інтелект : Тезиси наук.-техн. конф. студ., маг. та асп., 26-27 листопада 2014 р. Харків : НТУ «ХП», 2014. С. 7.

9. Березюк О. В. Використання віртуальних лабораторних стендів для проведення лабораторних робіт з дисципліни «Основи охорони праці». Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців : Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 09-10 квітня 2016. Вінниця : ВНТУ. 3 с.

10. Березюк О. В. Використання віртуального лабораторного стенда для проведення лабораторної роботи «Дослідження ефективності освітлення у виробничих приміщеннях». Педагогіка безпеки. 2017. № 1. С. 35-39.

11. Березюк О. В. Застосування віртуального лабораторного стенду для проведення лабораторної роботи «Дослідження та оцінка метеорологічних умов на робочих місцях». Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців : Матеріали 2-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29.03.2017. Вінниця : ВНТУ, 2017. С. 68-71.

12. Березюк О. В. Перспективи застосування віртуального лабораторного стенда для проведення лабораторної роботи «Дослідження напруг дотику і кроку». Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців : Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 29-30 березня 2018 року. Вінниця : ВНТУ, 2018. С. 57-59.

13. Березюк О. В. Розробка віртуального лабораторного стенда для проведення лабораторної роботи «Вимірювання опору розтіканню струму заземлюючих пристроїв, питомого опору ґрунту, ізоляції мереж та електроустановок». Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 березня 2019 року. Вінниця: ВНТУ, 2019. С. 5-7.

14. Березюк О. В. Віртуальний лабораторний стенд для проведення лабораторної роботи «Дослідження виробничого шуму» з дисципліни основи охорони праці. Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців – 2021 : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 25-26 березня 2021 р. Вінниця : ВНТУ, 2021. С. 1-3.

15. Kazachiner O. et al. Theoretical and scientific foundations of pedagogy and education. International Science Group, 2022. 476 p.

16. Савицький М. В. та ін. Педагогічні студії з підготовки будівельно-архітектурних фахівців : дидактичний та виховний аспекти. Дніпро : ПДАБА, 2022. 483 с.

17. Kazachiner O. et al. Theoretical foundations of pedagogy and education. Boston : Primedia eLaunch, 2022. 602 p.

ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН ТЕСТІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗВО

Сьогодні диктує свої правила і розставляє роботу педагога за пріоритетністю. Становлення та розвиток суспільства породжують нагальну потребу в педагогах з високою професійною компетентністю та вмінням зацікавити студентів у вивченні власного предмету. Система освіти повинна реагувати на потреби і очікування сьогоденних студентів, сприяючи їхньому повноцінному розвитку і підготовці до викликів сучасного суспільства. Сучасні студенти – це вже не ті люди, для яких створювалася освітня система, вони потребують проактивних інновацій у навчанні, які враховують сучасні виклики та можливості. Освітня система повинна адаптуватися до змін у суспільстві, технологіях та економіці, щоб готувати студентів до успішної кар'єри і життя в цьому швидкозмінюючому світі.

Використання тестів у навчальному процесі надійно увійшло у світову педагогічну практику. В Україні цей процес також набуває сил: розвиваються наші уявлення про призначення та педагогічні можливості тестів, форми тестів, формати запитань, методи обробки результатів тестування та їх інтерпретації.

Онлайн тестування в системі освітнього процесу вищих закладів освіти є одним із найважливіших елементів, які потребують правильного формування з урахуванням особливостей дистанційної роботи, специфіки предметної області дослідження та вимог до якості знань

На нашу думку, якісно складені тести дозволяють викладачу отримувати достовірну інформацію, щодо підготовленості студентів. Тестування – це спосіб визначення рівня знань і вмінь студентів за допомогою спеціальних тестових завдань, як правило, у вигляді запитань або задач. За результатами виконання тестів можна судити про рівень знань, умінь і навичок студентів, про успішність або, навпаки, неуспішність певного етапу навчання для всієї групи або окремих студентів. Тести припускають наявність певного обсягу інформації, тому вони найчастіше застосовуються при повторенні і закріпленні знань [1].

Використання онлайн тестів для оцінювання знань студентів виходить за межі традиційних методів тестування і відкриває багато нових можливостей для покращення процесу навчання та оцінювання. Ось деякі засоби і *переваги використання онлайн тестів* для оцінювання знань студентів:

1). *Автоматизація та ефективність*: онлайн тести можуть бути автоматизовані, що робить процес оцінювання ефективнішим та швидшим; системи автоматичної перевірки дозволяють отримувати результати миттєво, що дозволяє швидко реагувати на потреби студентів та покращувати навчальний процес.

2). *Різноманітність форматів тестів*: онлайн тести дозволяють використовувати різноманітні формати питань, такі як одинарний вибір, множинний вибір, відкриті питання, з'єднання та інші, що розширює можливості оцінювання знань.

3). *Гнучкість в графіку*: студенти можуть проходити тести в будь-який час та в будь-якому місці з доступом до Інтернету, що забезпечує гнучкість в графіку та враховує індивідуальні особливості навчання.

4). *Аналітика та звіти*: системи онлайн тестування часто надають аналітичні інструменти та звіти, які допомагають вчителям та студентам аналізувати результати, виявляти слабкі місця та вдосконалювати навчальний процес.

5). *Взаємодія та зворотний зв'язок*: виправлення та коментарі можуть бути надані онлайн, що сприяє взаємодії вчителів і студентів, допомагаючи останнім зрозуміти свої помилки та вдосконалюватися.

б). *Використання різних медіа-ресурсів*: онлайн тести можуть включати зображення, аудіо та відео, що робить їх більш змістовними та інтерактивними [3].

Але не слід забувати і про *негативні аспекти* при виконанні онлайн тестів. Студенти можуть намагатися обходити систему та шахрайським чином отримувати кращі результати. Це може включати в себе використання шпаргалок, колишніх матеріалів або навіть допомогу інших осіб. Крім того, можуть з'явитися технічні проблеми у вигляді втрати зв'язку, проблеми з програмним забезпеченням чи апаратурою, що може призвести до несправедливого впливу на їх результати. Часом для викладача виникає брак контролю над умовами тестування. Подеколи, у віддалених умовах трудно гарантувати, що учасники тестів дотримуються всіх правил і не використовують недозволених допоміжних засобів. Учасники процесу можуть відчувати відсутність спільноти та взаємодії під час онлайн тестування, що може вплинути на їх мотивацію.

Однак, слід пам'ятати, що попри ці переваги та недоліки, важливо враховувати можливі виклики, а саме: проблеми зі забезпеченням чесності, технічні проблеми та інші аспекти, які можуть впливати на результати оцінювання. Важливо ретельно підходити до планування та впровадження онлайн тестів, забезпечуючи їхню справедливість та ефективність.

На сьогоднішній день існує багато онлайн платформ для створення тестів. Ми, як укладачі цих тестів, маємо визначитись з вибором платформи. Дуже важливо враховувати наступні потреби: а) типи питань; б) зручність користування; в) можливості адаптації для навчального середовища.

Існує багато освітніх платформ, які дозволяють створювати тести онлайн. Ось кілька популярних освітніх платформ, які надають можливість створювати тести: 1) *Google Forms*; 2) *Moodle*; 3) *Quizizz*; 4) *Kahoot!*; 5) *Socrative*; 6) *ClassMarker*.

Саме вибір правильної онлайн платформи для створення тестів має велике значення, оскільки це може впливати на якість, ефективність і задоволення від процесу оцінювання та навчання. Важливо зазначити, що вибір платформи повинен відповідати конкретним вимогам навчального закладу і забезпечувати ефективну інтеракцію із студентами [2].

Отже, тестування – багатофункціональний метод, який дозволяє швидше зрозуміти, як краще далі працювати з студентом, а також допомагає викладачу скоригувати курс навчання. Інтерес до тестування пояснюється тим, що воно значно підвищує ефективність навчального процесу, оптимально сприяє повній самостійності роботи кожного студента, є одним із засобів індивідуалізації в навчальному процесі.

Список використаних джерел:

1. Задільська Г. М. Сучасні педагогічні технології тестування з метою контролю рівня сформованості англомовної комунікативної компетенції студентів мовних спеціальностей ВНЗ у читанні. Молодий вчений. 2018. № 3.1 (55.1). С. 58–62.

2. Франчук В. М. Методика навчання інформатичних дисциплін в педагогічних університетах з використанням веборієнтованих систем: монографія. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 434 с.

3. Шарова Т. М., Шаров С. В. Масові відкриті онлайн курси як можливість підвищення конкурентоспроможності фахівця. Молодий вчений. 2018. Т. 9. № 61.1. С. 137–140.

РОЛЬ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ З ЦИКЛУ ДІДЖИТАЛ-ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ HR, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

У сучасному світі, де технологічний прогрес набуває все більшого значення, сфера управління персоналом не може залишатися осторонь. Розвиток діджитал-технологій впливає на всі сфери життя, де технології швидко розвиваються, область управління персоналом (HR) також стикається з необхідністю використання цифрових інструментів для досягнення ефективності та інноваційності. Діджитал-технології стають необхідним атрибутом для сучасних фахівців із управління персоналом, щоб забезпечити конкурентну перевагу як для себе, так і для організацій, в яких вони працюють.

Треба зазначити, що діджитал-технології мають суттєвий вплив на кожен галузь життя, включаючи освіту. Освітні компоненти з циклу діджитал-технологій виступають як важливий інструмент підвищення якості підготовки фахівців із управління персоналом. Управління персоналом вимагає широкого спектра навичок і знань. Одним із ключових аспектів у сфері HR є збір і аналіз даних про співробітників, їхні здібності і компетенції. Діджитал-технології дозволяють автоматизувати процес збору та аналізу даних, що значно полегшує роботу HR-фахівців. Завдяки цьому інструменту, HR-менеджери зможуть швидше та ефективніше виявляти потенційних кандидатів, оцінювати їхні навички та здібності.

Освітні заклади повинні активно впроваджувати діджитал-технології в свою навчальну програму, щоб забезпечити студентам у сфері HR, максимально ефективну підготовку та бути конкурентоспроможними на ринку праці відповідаючи сучасним вимогам роботодавців.

На думку роботодавців, завданнями сучасного HR фахівця стало не тільки підбір та управління персоналом, але й ефективне використання цифрових технологій (діджитал-технологій) для покращення роботи всієї компанії. Роботодавці в сфері HR все більше оцінюють високу компетентність у цьому напрямку, *за їх вимогами, сучасний фахівець у сфері HR перш за все, повинен:*

- ✓ мати знання та розуміння сучасних діджитал-технологій. Його завданням є активно досліджувати і впроваджувати нові інструменти, програми та платформи, які допоможуть поліпшити роботу з підбору персоналу, збереження талантів, а також сприятимуть ефективному комунікації внутрішньої команди;

- ✓ мати вміння аналізувати та інтерпретувати великі обсяги даних стають ключовими для HR фахівця. Застосування аналітичних інструментів, таких як штучний інтелект, машинне навчання та автоматизація процесів, допоможуть більш об'єктивно оцінити потенційних кандидатів, прогнозувати ризики й можливість звільнень, а також визначати перспективні напрямки розвитку співробітників;

- ✓ бути експертом використання соціальних мереж, платформ для віддаленої роботи та комунікації. Він повинен забезпечувати активну присутність компанії в Інтернеті, будувати стратегію і розвивати бренд роботодавця, привертати таланти та залучати їх увагу до вакансій.

З наведеного випливає, що освітні компоненти циклу діджитал-технологій у сфері HR є надзвичайно важливими для студентів навчального закладу. Вони готують майбутніх спеціалістів до впровадження і використання цифрових інструментів у проведенні рекрутингу, управлінні персоналом та інших аспектах роботи в галузі кадрового менеджменту.

Освітні заклади повинні сприяти підвищенню цифрової грамотності студентів. Важливо, щоб фахівці з управління персоналом були знайомі з основними принципами та інструментами цифрових технологій, це:

- вивчення різноманітних онлайн-платформ і соціальних мереж, які сприяють пошуку талантів та комунікації з потенційними кандидатами. Студенти повинні розуміти, як ефективно використовувати ці цифрові канали для пошуку та залучення найкращих працівників;

- навички аналітики та використання спеціалізованого програмного забезпечення для обробки даних. У сфері HR велика кількість інформації про кандидатів та співробітників, і знання як ефективно збирати, аналізувати та використовувати ці дані стають критичними для успішного управління персоналом;

- розуміння процесів автоматизації, таких як використання інтелектуальних систем рекрутингу та прийняття рішень на основі аналізу даних. За допомогою діджитал-технологій студенти зможуть покращити ефективність роботи в HR-сфері та зменшити шанси на помилки при виборі найкращих кандидатів;

- вивчення етики та професійних стандартів у використанні діджитал-технологій.

Студенти повинні розуміти, як правильно використовувати ці технології, не порушуючи приватність та права осіб, з якими вони взаємодіють у HR-процесах.

Сьогодні існує багато безкоштовних програм і додатків, які допомагають ефективно та зручно виконувати HR-функції. В табл.1 наведено лише деякі з багатьох програм і додатків, доступних для HR-менеджерів, які можна використовувати в навчальному процесі. Крім того, є багато інших безкоштовних програм і додатків для HR-функцій, доступних через пошукові системи.

Таблиця 1

Перелік безкоштовних програм та додатків для ефективності роботи HR-менеджера

№ з/п	Програма /додаток	Функціонал програми/додатку
1	2	3
1	OrangeHRM	Безкоштовна програма, яка дозволяє керувати всіма аспектами управління персоналом, включаючи процес найму, планування графіків роботи, відстеження відпусток та відсутності персоналу, а також аналітику
2	Bitrix24	Універсальна платформа, яка має безкоштовні інструменти для управління проектами, комунікації, календарем і завданнями. Вона також надає можливість вести облік співробітників і контролювати їхню роботу
3	Zoho People	Інтегрована система управління персоналом, яка пропонує безкоштовний базовий план. З його допомогою можна вести облік персоналу, робити заявки на відпустки, відстежувати робочий час і проводити ефективну комунікацію зі співробітниками
4	Trello	Хоча Trello в першу чергу використовується для управління проектами, він також може бути використаний для ведення календаря завдань і спільної роботи в команді. Він надає зручні можливості для організації робочих процесів і взаємодії між співробітниками. З його допомогою ви можете створювати дошки, списки та картки з завданнями, розподіляти відповідальність та контролювати прогрес проектів

1	2	3
5	BambooHR	Хмарна платформа, яка дозволяє організаціям вести базу даних про співробітників, відстежувати основні дії та аналізувати дані про персонал. Додаток забезпечує зручну навігацію, ефективне управління кадрами та взаємодію зі співробітниками
6	ADP Workforce Now	Програма, що надає комплексні рішення для управління персоналом, включаючи облік робочого часу, заробітну плату, управління талантами та багато іншого. Цей інструмент дозволяє автоматизувати багато рутинних процесів та допомагає зекономити час та зусилля

Джерело: складено за [1]

Заклади освіти повинні сприяти вдосконаленню конкурентоспроможності фахівців з управління персоналом через використання діджитал-технологій в HR. На нашу думку, необхідно:

1) *включення цифрових компетенцій у навчальні плани*: заклади освіти повинні адаптувати свої навчальні програми, включаючи предмети, що стосуються цифрових технологій в HR. Це допоможе студентам оволодіти навичками, такими як використання HR-порталів, аналіз даних персоналу та впровадження цифрових інструментів для ефективного управління персоналом;

2) *застосування й вдосконалення віртуальних навчальних середовищ (віртуальні тренінги)*: заклади освіти повинні активно впроваджувати та вдосконалювати віртуальні навчальні середовища, які дозволять здобувачам набувати практичних навичок за допомогою симуляцій та віртуальних тренажерів. Використання віртуальних тренінгів за допомогою безкоштовних програм та додатків може бути чудовим способом передати студентам практичний досвід управління персоналом. Інтерактивні симуляції, в яких студенти мають можливість приймати рішення та бачити їх наслідки, можуть бути особливо корисними;

3) *інтерактивна спільнота*: створення онлайн-спільноти студентів з управління персоналом може створити можливість для обміну думками, ідеями та знаннями. Проведення форумів, віртуальних зустрічей або створення чат-групи, де студенти можуть обговорювати теми, розв'язувати кейси та взаємодіяти один з одним та з викладачами;

4) *використання аналітики*: застосування аналітики допоможе відстежувати прогрес студентів та здобуття ними знань. Збір даних про виконання завдань, вирішення кейсів, оцінки тестів та інші параметри, щоб зрозуміти сильні та слабкі сторони здобувачів і адаптувати навчальну програму на основі цих відомостей;

5) *співпраця з промисловими підприємствами/бізнесом*: залучення експертів, фахівців з управління персоналом для проведення віртуальних лекцій, тренінгів та дискусій зі студентами. Це надасть їм можливість почути про реальні випадки з практики та отримати корисні поради від професіоналів. Заклади освіти повинні забезпечувати співпрацю з промисловими підприємствами/бізнесом, організовуючи на належному рівні стажування та практики для здобувачів, на конкретних робочих місцях за їх фахом. Це дозволить їм здобути реальний досвід використання цифрових технологій в HR, працюючи в справжніх бізнес-середовищах і впроваджуючи цифрові рішення для управління персоналом.

На нашу думку, усі ці компоненти допоможуть здобувачам набути необхідні навички та знання у сфері цифрового розвитку HR-професій, що дасть їм конкурентну перевагу і допоможе професійно реалізуватись у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Череп О. Г. Прискорення цифровізації та COVID-19: ретроспективний огляд та вплив на створення нових робочих місць. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. № 4. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-4-8825>

Шикіна О. В., Ремізайло І. Ю.
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
e-mail: o.shikina@oneu.ukr.education

Федосова К. С.
Одеський національний технологічний університет,
м. Одеса, Україна
e-mail: fedosova2008@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ REVSIM HOTEL SIMULATION ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РЕВЕНЮ МЕНЕДЖМЕНТУ В ГОТЕЛЬНОМУ ТА РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ

У сучасному готельному та ресторанному бізнесі ревеню менеджмент стає критично важливим аспектом успішної експлуатації. Так, розвиток всебічних фахівців у сфері управління доходами є ключовим завданням для готельної індустрії. Традиційні підходи до навчання управління доходами зазвичай розвивають високий технічний рівень експертизи без розвитку інших важливих бізнес-навичок. Симулятори вважаються гідним рішенням для забезпечення комплексного навчання управління доходами. З метою ефективного вивчення та навчання цієї стратегічної області, використання інноваційних інструментів, таких як RevSim Hotel Simulation, стає необхідністю.

RevSim Hotel Simulation – це віртуальний інструмент, спеціально створений для моделювання та аналізу ревеню менеджменту в готельному та ресторанному бізнесі. Інтерактивний симулятор, який дозволяє готельним менеджерам та командам ефективно навчатися стратегічному управлінню доходами. Учасники гри працюють як члени виконавчого комітету готелю, зосереджуючись на оптимізації доходів та конкурентоспроможності. Його використання дозволяє студентам і професіоналам отримати реальний досвід управління доходами, експериментуючи з різними стратегіями та ситуаціями, які можуть виникнути в реальному бізнесі.

Один із ключових аспектів RevSim Hotel Simulation – це можливість адаптації до різних типів готелів та ресторанів, враховуючи їхні унікальні особливості. Студенти можуть використовувати інструмент для вивчення впливу різних факторів, таких як сезонність, цінова політика, маркетингові стратегії та багато інших.

RevSim Hotel Simulation дозволяє не лише теоретично вивчати концепції ревеню менеджменту, але і розвивати навички прийняття стратегічних рішень у реальному часі. Він стає платформою для інтерактивного навчання, де користувачі можуть експериментувати, навчатися на власних помилках та вдосконалювати свої навички.

Загалом, використання RevSim Hotel Simulation в навчанні ревеню менеджменту в готельному та ресторанному бізнесі відкриває нові можливості для ефективного і практичного вивчення цієї стратегічної галузі.

Фокус RevSim Hotel Simulation на досягненнях і вивченні компетентностей. Учасники, як індивідууми чи команди, діють як члени виконавчого комітету готелю з акцентом на оптимізації доходів. Відбувається конкуренція в реальному часі. Готелі конкурують між собою в реальному часі, враховуючи реалістичні динаміки ринку. Учасники повинні розробляти та впроваджувати стратегії, впливаючи на власні результати та результати конкурентів.

По-перше відбувається збір інформації. Отримання даних про готель, конкуренцію та ринок. На базі отриманих даних визначається розробка конкурентоспроможної стратегії та оптимізації використання високомаржинальних, але обмежених залишків. Перед студентами стоїть задача прийняття рішень. Здійснення рішень, відповідних обраних стратегій. Огляд отриманих результатів та виправлення стратегії на основі отриманого досвіду.

В ході роботи з RevSim Hotel Simulation відбувається оптимізація стратегічного мислення. Відточення стратегічного планування та виконання з загальним оглядом високовартісних, але обмежених ресурсів. Створення ефективного та конкурентоздатного продукту з урахуванням ринкової цінності та фінансової доцільності. Освоєння навичок ціноутворення, бюджетування, управління каналами та контролю витрат для досягнення оптимального доходу від номерів.

RevSim Hotel Simulation стає не лише інструментом для вивчення, але й платформою для формування ключових навичок, необхідних для успішного функціонування в готельній індустрії.

25 січня 2024 року викладачі кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу – Шикіна О.В. та Ремігайло І.Ю. взяли участь у міжнародному вебінарі, який був проведений - Dr. Klara Karakas Morvay з Budapest Business University, Hungary. Приймаюча сторона – Одеський національний технологічний університет. Тема цього вебінару була: «Revenue management. Воркшоп-тренінг на симуляторі по управлінню готелем».

Після привітання від La Fondation pour la Formation Hôtelière, Great Britain пройшла лекція для поглиблення в тему управління прибутками в готельному бізнесі. Основною метою заходу було проведення бізнес гри у командах на симуляторі RevSim Hotel Simulation.

Досвід наших колег з Одеського національного технологічного університету – Федосової Катерини Сергіївни показує, що впровадження RevSim Hotel Simulation у галузі освіти у сфері гостинності значно покращує навчальний процес для студентів. Одним із значущих успіхів є успішне співробітництво між онлайн і очними класами. Цей спільний підхід сприяє створенню динамічного навчального середовища, яке враховує різноманітні потреби та вподобання студентів, забезпечуючи всеосяжний та комплексний освітній досвід.

Крім того, інтеграція елементів застосування та прийняття рішень, що розглядаються у теоретичному курсі у віртуальну позицію RevSim Hotel Simulation дозволяє студентам краще зрозуміти і практично застосовувати отримані знання у сфері готельно-ресторанного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Шикіна О. В. Ремігайло І. Ю. (2021) Поняття revenue менеджменту в готельному бізнесі. Економіка та суспільство, (34). URL: <https://cutt.ly/I8lugoC>
2. Шикіна О. В. Ремігайло І. Ю. Інструменти revenue менеджменту у готельному бізнесі / Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання»: 24 – 25 березня 2022 року, м. Черкаси : у 2-х томах / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Т. 1. Черкаси : видавець Гордієнко Є.І., 2022. 153 с. С. 54-56.
3. Шикіна О. В. Ремігайло І. Ю. Оптимізація доходів шляхом revenue менеджменту у готельному бізнесі / Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XX Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 14 квітня 2022 р. Одеса : ОНЕУ, 2022. 332 с. С.294-296
4. Шикіна О. В. Інструменти діджиталізації учбового процесу // Освіта та наука: трансформація, відповідальність, академічна свобода (березень 2021). – К., 2021. URL: <https://conf.krok.edu.ua/ONTR/ESTR/paper/view/378>.
5. Ремігайло І. Ю., Шикіна О. В. Revenue менеджмент, як інструмент удосконалення ціноутворення на підприємствах готельного бізнесу. Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (Одеса, 21 жовтня 2021 р.). Одеса: ОНЕУ, 2021. 174 с. С. 144-145

Мельниченко С. Г.
здобувачка ступеня доктора філософії третього року навчання
асистентка кафедри водних біоресурсів та аквакультури
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Кропивницький, Україна

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ТА ОНЛАЙН ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ

Історично, професія викладача зазнала значних трансформацій, адаптуючись до суспільних змін і технологічного прогресу. Поява електронних ресурсів започаткувала нову епоху, змусивши педагогів прийняти цифрові платформи як потужні інструменти для поширення знань.

Поняття науково-педагогічної компетентності викладача являє собою фундаментальний каркас, який лежить в основі ефективності та якості освіти. У сфері освіти викладачі відіграють ключову роль у формуванні інтелектуального та соціального розвитку майбутніх поколінь. Щоб ефективно виконувати цю роль, педагоги повинні володіти багатогранним набором компетенцій, які виходять за межі простого знання предмета. Цей великий набір навичок охоплює як науковий, так і педагогічний аспекти, разом сприяючи загальній компетентності педагогів.

Інтеграція як наукової, так і педагогічної компетенції є важливою для створення цілісного та ефективного освітнього процесу. Викладач, який відрізняється науковою компетентністю, але не має педагогічних навичок, може мати проблеми з ефективним донесенням знань до студентів. Навпаки, викладачу, який має сильну педагогічну компетентність, але йому бракує наукової складової, може бути важко скерувати студентів до кращого розуміння предмету [3].

Електронні ресурси охоплюють широкий спектр цифрових матеріалів, починаючи від електронних книг і наукових статей до інтерактивного моделювання та мультимедійного вмісту. Вони виходять за межі традиційних підручників, пропонуючи викладачам доступ до актуальної інформації, різноманітних точок зору та цікавих матеріалів, які можуть збагатити їхнє розуміння предмета. Крім того, електронні ресурси є платформою для спільного навчання, дозволяючи викладачам ділитися думками, ресурсами та найкращими практиками з іншими педагогами та студентами.

Розвиток онлайн-освіти перевизначив традиційні межі навчання, надаючи викладачам можливості для професійного зростання та спеціалізації. Віртуальні класи, вебінари та онлайн-курси пропонують викладачам гнучкі та зручні можливості для вдосконалення своїх наукових знань і методик викладання. Завдяки онлайн-платформам викладачі можуть брати участь у безперервному навчанні, здобувати нові навички та бути обізнаними в нових тенденціях освіти та науки.

Електронні ресурси відіграють ключову роль у підвищенні наукової компетентності викладачів, надаючи їм доступ до тематичних досліджень і наукових публікацій. Віртуальні лабораторії дозволяють викладачам проводити експерименти в цифровому середовищі, сприяючи практичному підходу до наукового навчання. Інтеграція онлайн-платформ сприяє спільним дослідженням і мережевим зв'язкам, об'єднуючи викладачів із міжнародною спільнотою експертів і ресурсів.

Окрім наукової компетентності, електронні ресурси та онлайн-освіта значною мірою сприяють розвитку педагогічної майстерності. Онлайн-курси з педагогічної психології, розробки навчальних програм і навчальних тренінгів дають змогу викладачам удосконалювати свої методики викладання. Вебінари та віртуальні майстер-класи сприяють обміну педагогічними ідеями, дозволяючи викладачам застосовувати науково-обґрунтовані практики, які покращують результати навчання студентів [1].

Одним із важливих аспектів електронних ресурсів та онлайн-освіти є сприяння професійній співпраці. Цифрові платформи дозволяють викладачам спілкуватися з колегами, дослідниками та експертами з усього світу. Онлайн-форуми, дискусійні групи та спільноти в соціальних мережах надають освітянам місце для обміну ідеями, отримання порад і участі в змістовних бесідах про практику викладання та педагогічні інновації. Цей взаємозв'язок сприяє почуттю спільності серед педагогів, долаючи географічні бар'єри та створюючи глобальну мережу професіоналів, які займаються освітньою діяльністю.

Інтеграція електронних ресурсів також відкриває двері для технологій адаптивного навчання, які пристосовують навчальний процес до індивідуальних потреб студентів. Викладачі можуть використовувати адаптивні навчальні платформи, щоб персоналізувати навчання, визначати сильні та слабкі сторони студентів і відповідно коригувати свої стратегії навчання. Це не лише покращує навчальний процес для студентів, але й дає змогу вчителям удосконалювати свої підходи до навчання на основі даних у реальному часі та відгуків.

Електронні ресурси та онлайн-освіта забезпечують різноманітні стилі навчання, надаючи викладачам інструменти для створення інклюзивного та ефективного навчального середовища. Мультимедійний вміст, інтерактивне моделювання та онлайн-оцінювання пропонують різноманітні підходи до подання інформації, враховуючи потреби візуальних, аудіальних та кінестетичних студентів.

Інтеграція електронних ресурсів та онлайн-освіти підкреслює важливість навчання впродовж життя для викладачів. Професійний розвиток більше не обмежується періодичними семінарами чи конференціями; натомість це стає безперервним процесом. Викладачі можуть займатися самостійним навчанням, відвідуючи онлайн-курси, вебінари та конференції, щоб бути обізнаними в нових освітніх теоріях, технологічних досягненнях і передовим педагогічним досвідом [2].

Хоча інтеграція електронних ресурсів і онлайн-освіти відкриває численні можливості, вона також створює проблеми, такі як забезпечення цифрової грамотності викладачів, усунення технологічних розбіжностей і навігація у величезному просторі інформації, доступної в Інтернеті. Програми професійного розвитку повинні бути розроблені таким чином, щоб озброїти викладачів навичками критичної оцінки електронних ресурсів та ефективного використання онлайн-платформ.

Таким чином, електронні ресурси та онлайн-освіта є незамінними інструментами для розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів. Впровадження цих цифрових досягнень дає змогу викладачам залишатися актуальними в освітньому середовищі, що швидко розвивається, сприяючи розвитку культури безперервного навчання та професійного зростання. Оскільки технології продовжують формувати майбутнє освіти, викладачі, які використовують потужність електронних ресурсів та онлайн-освіти, будуть краще підготовлені, щоб ефективно навчати наступне покоління студентів.

Список використаних джерел:

1. Гриневич Л. М., Морзе Н. В., Бойко М. А. Наукова освіта як основа формування інноваційно компетентності в умовах цифрової трансформації суспільства. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. № 77 (3). С. 1-26.
2. Кремень В. Г., Биков В. Ю., Ляшенко О. І., Литвинова С. Г., Луговий В. І., Мальований Ю. І., Пінчук О., Топузов О. М. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4 (2). С. 1-49. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4223>
3. Морзе Н. В., Кочарян А. Б. Інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників університету. Історичний розвиток формування понятійного апарату. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2015. № 24. С. 20 – 31.

ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ОСВІТІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

У світі, насиченому швидкими технологічними змінами, роль штучного інтелекту стає все більш визначальною. Штучний інтелект (ШІ) – це потужна технологія, яка може бути використана для автоматизації, оптимізації, персоналізації та покращення навчального процесу. ШІ володіє потенціалом для підвищення ефективності, продуктивності, потенціал для підвищення якості навчання [1].

Відповідно до Oxford Government AI Readiness Index 2020, Україна стала лідером за кількістю компаній-розробників технологій штучного інтелекту у Східній Європі. За даними Oxford Government AI Readiness Index 2023, цього року Україна зайняла 60-те місце серед 193 країн світу за готовністю до використання ШІ у сфері державного управління [2].

Штучний інтелект отримує дедалі важливішу роль й у вищій освіті. У сучасному освітньому контексті, штучний інтелект виявляє свої можливості та переваги у наступних процесах [3; 4; 5]:

- Персоналізація навчання, проведення аналізу навчальних даних кожного студента; створення індивідуальної програми навчання з урахуванням його можливостей та темпу засвоєння матеріалу. Можливість ШІ аналізувати навчальні підходи та налагоджувати матеріал відповідно до індивідуальних потреб становить одну з важливих переваг використання ШІ в освіті. Персоналізоване навчання за допомогою ШІ має бути спрямоване на доповнення, а не заміну ролі викладача. ШІ може надавати інформацію про прогрес студента, пропонувати сфери для вдосконалення і надавати персоналізовані ресурси. Однак остаточне рішення має бути за викладачем. Такий підхід робить персоналізацію інструментом розширення можливостей, а не засобом контролю.

- Автоматизація адміністративних завдань, допомога викладачам та адміністрації ЗВО в автоматизації рутинних завдань: ведення журналів, планування занять, облік та аналіз результатів тощо.

- Автоматизація процесів створення тестів та навчального контенту.

- Аналіз результатів оцінювання знань, допомога викладачам у визначенні тем лекційних та практичних занять, які потребують додаткового пояснення, а також студентів, які потребують додаткової допомоги.

- Організація зворотного зв'язку, який надає штучний інтелект, відкриває нові можливості для поліпшення освітнього процесу. Використання ШІ для миттєвої реакції на запитання студентів може значно покращити їх розуміння та зміцнити знання; дозволяє студентам отримувати допомогу негайно, що сприяє вирішенню поточних труднощів у навчанні та активізації їхнього інтересу до предмета.

- Перевірка виконаних завдань з відкритими відповідями та есе.

- Створення онлайн-курсів, віртуальних навчальних середовищ та інших форм дистанційного навчання дозволяє надати допомогу тим студентам, які не можуть фізично відвідати навчальні заклади і мають обмежені можливості для отримання освіти.

- Застосування різних методів для поліпшення сприйняття інформації, таких як симуляції, візуалізація та створення веб-навчального середовища (віртуальної реальності), сприятиме більш ефективному поглибленню знань та навичок учнів.

- Створення онлайн-курсів, віртуальних навчальних середовищ, адаптивних навчальних систем та систем оцінювання і так далі.

Таким чином, взагалі можливості використання ШІ в системі вищої освіти можна розглядати у трьох аспектах: системи, спрямовані на викладача; системи, орієнтовані на студента; системи, які використовують штучний інтелект в освітніх процесах в цілому.

Використання ШІ в освіті має великий потенціал, але також породжує важливі виклики. Один із головних аспектів – це етичні питання та забезпечення конфіденційності студентських даних. Розробка чітких етичних стандартів та правил використання ШІ стає необхідністю для запобігання можливим ризикам та збереження довіри учасників освітнього процесу. Ще однією важливою проблемою є управління упередженнями в алгоритмах ШІ. Оскільки ці системи навчаються на основі даних, вони можуть відображати та поширювати упередження, що існують у вихідних наборах інформації. Це може призводити до неправильних або несправедливих рішень в процесі навчання та оцінювання, що вимагає ретельного аналізу та коригувань [4]. Додатковим викликом є потреба в підготовці викладачів та студентів до використання ШІ. ЗВО повинні створити ефективні програми навчання, спрямовані на розуміння та вміле використання цих технологій, забезпечуючи необхідну компетентність для їх безпечного та ефективного застосування.

Окремої уваги щодо використання ШІ в освітній та науковій діяльності ЗВО заслуговують також наступні ризики та застереження [4; 5]: ризик несамостійного виконання завдань студентами; можливе скорочення штату викладачів та інших працівників освітніх закладів; негативний вплив на соціальну взаємодію між учасниками освітнього процесу; ризики та наслідки нерівномірного доступу до технологій та ресурсів для навчання; залежність від технологій та можлива втрата навичок, які можуть бути корисними в реальному житті; відсутність посилення на джерела інформації; неточність даних та алгоритмів; невизначеність інтелектуальної власності та авторських прав; проблеми, пов'язані з конфіденційністю, безпекою даних і доброчесністю тощо.

Запобігти непередбачуваним негативним ризикам з використання ШІ в освіті може: розроблення та впровадження необхідної правової основи, етичних стандартів для використання; забезпечення викладачів та студентів необхідними навичками та знаннями для ефективної взаємодії з ШІ (організація тренінгів, семінарів та навчальних курсів з використання технологій ШІ); забезпечення прозорості використання ШІ в освіті; розробка та впровадження надійних систем захисту конфіденційності та безпеки даних; забезпечення рівного доступу до технологій ШІ; інвестування в дослідження та розробку ШІ-систем, які є справедливими та доступними для всіх тощо.

ШІ має великий потенціал і, отже, буде використовуватися в різних сферах, зокрема в освіті. Проте важливо пам'ятати про необхідність дотримання безпеки та конфіденційності і використовувати їх виключно на користь викладачів та студентів.

Список використаних джерел:

1. Єсіна О.Г. Цифрова трансформація бізнесу як інструмент формування конкурентних переваг. Інноваційні технології управління підприємством: монографія / За заг. ред. І.О. Кузнецової, О.С. Балабаш. Харків : Діса плюс, 2023. С. 137-157.
2. Government AI Readiness Index 2023. URL: <https://oxfordinsights.com/wp-content/uploads/2023/12/2023-Government-AI-Readiness-Index-1.pdf> (дата звернення: 29.01.2024).
3. Волкова Н.В. Зарубіжний досвід використання штучного інтелекту в освітньому процесі. *Управління розвитком соціально-економічних систем*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 квітня 2023 р. м. Харків: ДБТУ, 2023. С. 92-96.
4. Відповідальне використання генеративного ШІ в освітніх технологіях. URL: <https://brainberry.ua/uk/newsroom/blog/responsible-use-of-generative-ai-in-education-technology> (дата звернення 29.01.2024).
5. Драч, І., Петрос, О., Бородієнко, О., Регейло, І., Базелюк, О., Базелюк, Н., & Слободянюк, О. (2023). Використання штучного інтелекту у вищій освіті. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*, 15, 66-82. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-66-82>

*Висоцька З. І.
професор кафедри гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін
Військова академія (м. Одеса)
м. Одеса, Україна*

*Гладченко С. В.
доцент кафедри гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін
Військова академія (м. Одеса)
м. Одеса, Україна*

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Активне впровадження сучасних інформаційних технологій вносить зміни у всі сфери людського життя, зокрема науку та освіту. Освітнє середовище стає все більш інтерактивним, оскільки інтерактивні методи навчання сьогодні набувають великої популярності.

Інтерактивний («Inter» – це взаємний, «act» – діяти) – означає взаємодіяти, знаходитися у режимі бесіди, діалогу з будь-ким. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності. Пізнання відбувається у формі спільної діяльності здобувачів. Усі учасники обмінюються інформацією, взаємодіють один з одним, розв'язують завдання, оцінюють власну поведінку та дії інших, моделюють ситуації. Створюються умови комфортного навчання, коли здобувач відчуває свій успіх, свою інтелектуальну спроможність. Приймають продумані рішення, беруть участь у дискусіях, вчаться спілкуватися з іншими людьми. Отже, інтерактивне навчання – це діалогова форма навчання, коли взаємодіють усі учасники процесу – і викладач, і здобувач. Як зазначає С. Сисоєва: «Практично всі дослідники проблеми інтерактивного навчання відзначають, що для викладачів будь-якого рівня освіти важливі установки на побудову відкритих, доброзичливих відносин з учасниками навчального процесу, вміння використати для цього спеціальні соціально-психологічні, дидактичні й особистісні засоби» [1, с. 34]. Інтерактивні заняття пробуджують інтерес до освітнього процесу та когнітивної діяльності. Кожен здобувач бере активну участь у навчальному процесі, відбувається ефективне засвоєння навчального матеріалу. Учасники навчального процесу навчаються формулювати, висловлювати власну думку і ставлення до всього, що відбувається навколо. У них формуються необхідні життєві навички.

Сьогодні існують нові вимоги до професійної підготовки фахівців, зокрема фахівців військової сфери. Це зумовлено насамперед запитом суспільства. Вискокваліфікований фахівець повинен прагнути до саморозвитку, уміти самостійно, нестандартно мислити, бути мобільним, конкурентоспроможним. Саме тому на сучасному етапі важливою є проблема впровадження інноваційних методів навчання при підготовці фахівців військової сфери за новими стандартами. Одним із шляхів подолання цієї проблеми, на думку багатьох дослідників, є впровадження у навчальний процес інтерактивних методів навчання. Цю проблему актуалізовано у працях багатьох сучасних науковців, зокрема В. Балашова, В. Загвзінського, Н. Зарічанської, І. Зязюна, О. Копаниці, О. Маковського, М. Махмутова, О. Семенової, О. Сціборовського, А. Стрелецького та інших.

Україна реформує свої Збройні Сили, а разом із ними – науку і сучасну систему військової освіти. Суттєво у цьому допомагає закордонний досвід, який вивчають та впроваджують наші найкращі фахівці. У навчальному процесі сучасних військових вишів активно використовуються інтерактивні та комп'ютерні технології навчання, яких не було у традиційній системі підготовки майбутніх офіцерів. Досконало вивчивши досвід країн НАТО і країн-партнерів Альянсу, їхні методики підготовки військових, фахівці розробляють

спеціальне дидактичне наповнення освітнього процесу, зокрема, інтерактивні форми навчання: ділові рольові ігри, «мозкова атака», лекція/конференція тощо.

На думку науковців, перспективу активного застосування в українській військовій освіті мають інноваційні методики навчання, які успішно використовують у країнах НАТО і які вивчав професор В. Рижиков, а саме: e-learning (електронне навчання), m-learning (мобільне навчання), u-learning (усепроникне навчання), f-learning («перевернуте» навчання), blended-learning (змішане навчання).

Цікавою є методика u-learning, так зване всепроникне навчання, яке можна назвати звичнішим для нас «зануренням» у свою професію – і теоретичне, і практичне. Наприклад, після традиційної лекції студент чи курсант може засвоїти 10-20 відсотків, максимум 30% переданих йому знань, а у «всепроникному» навчанні це майже 70%.

Звичайно, що інтерактивні технології дають більше знань, краще впливають на формування навичок та умінь, ніж традиційні форми навчання. Сьогодні розроблено достатньо велику кількість інтерактивних методів навчання. До форм і методів інтерактивного навчання належать: евристична бесіда, презентації, дискусії, «мозкова атака», метод «круглого столу», метод «ділової гри», конкурси практичних робіт з їхнім обговоренням, рольові ігри, навчальні тренінги, колективні вирішення творчих завдань, кейс-метод, практичні групові й індивідуальні вправи, моделювання певного виду діяльності або ситуацій, проектування й написання бізнес-планів, різних програм, обговорення відеозаписів, включаючи запис власних дій тощо [1, с. 40].

На заняттях з української мови за професійним спрямування важливим є стимулювання творчої активності курсантів. Тому активне використання методу «мозкової атаки» допомагає курсантам згенерувати якомога більшу кількість варіантів розв'язання певної проблеми. Потім із усіх придуманих варіантів відбираються ті, які можуть бути реально реалізовані. Курсанти проявляють творчість, розвивають вміння швидко аналізувати ситуацію. За короткий термін (до 3 хв.) вдається зібрати велику кількість ідей. На завершальному етапі цієї вправи зібрані ідеї курсанти разом із викладачем систематизують, аналізують, обговорюють та відкидають абсурдні [2].

Особлива роль у вивченні професійної мови належить проєктній діяльності: це практичні творчі завдання, що вимагають застосування української мови у професійній діяльності. Вони передбачають індивідуальну, групову та колективну діяльність з обов'язковим виступом перед публікою. Проєктна методика посідає важливе місце у формуванні комунікативних компетенцій майбутнього випускника, оскільки курсант під час підготовки проєкту розкриває свої індивідуальні здібності та реалізує професійний потенціал майбутнього офіцера. Отже, інтерактивні методи навчання мотивують до навчально-професійної діяльності та підвищують власну активність курсантів. Вони дозволяють перейти від пасивного засвоєння знань до їх активного застосування у змодельованих або реальних ситуаціях професійної діяльності, що підвищує якість підготовки майбутніх офіцерів, які відповідають усім стандартам щодо професійної підготовки фахівців військової сфери.

Отже, за умови вмілого впровадження інтерактивні методи навчання дозволяють залучити до роботи всіх учасників освітнього процесу, сприяють виробленню соціально важливих навичок роботи в колективі, взаємодії з колективом, навичок проведення чи підтримки дискусії, обговорення запропонованих тем.

Список використаних джерел:

1. Сисоева С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
2. Рижиков В. Методика використання «Мозкового штурму» на семінарських заняттях в професійній підготовці у вищих військових навчальних закладах. *Молодь і ринок*. 2018. №5 (160). С. 26-32.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРВАГИ

В сучасному світі, динамічно змінюючись під впливом технологічних новацій, вища освіта стає ключовим чинником адаптації до вимог сучасного ринку праці. У цьому контексті технології навчання та діджиталізація набувають особливого значення, перетворюючи традиційний освітній процес та надаючи нові можливості навчання та розвитку. Тема діджиталізації визначає ключові аспекти переходу вищої освіти до цифрового віку.

Зростання використання інформаційних технологій у сфері освіти ставить перед сучасними університетами завдання адаптуватися до вимог сучасного студента, який активно взаємодіє з цифровим середовищем. Використання онлайн-платформ, віддалених технологій та інтерактивних методів навчання відкриває нові перспективи для розвитку освіти та формування гнучких освітніх траєкторій. Діджиталізація вищої освіти диктує необхідність переосмислення не лише засобів навчання, але й форматів, що враховують сучасні умови та потреби студентського співтовариства.

Однією з основних переваг цих тенденцій є розширення доступу до освіти для широкого кола аудиторії, включаючи ті категорії, які раніше могли бути відсічені від участі в вищому навчанні. Онлайн-платформи та MOOCs створюють можливості для навчання на високому рівні, не залежно від розташування або соціального статусу, що сприяє розвитку освітньої системи.

Особливо варто висвітлити важливість відкритих онлайн-курсів (MOOCs), що є інтерактивними та масштабними захоплюючими курсами, доступними для всіх через Інтернет. MOOCs надають студентам унікальну можливість вивчати широкий спектр економічних тем, отримуючи відомості від світових фахівців у галузі. Ці курси часто включають в себе відеолекції, завдання, інтерактивні тести та форуми для обговорення, сприяючи активному взаємодії та обміну думками між студентами з усього світу. MOOCs є інноваційним інструментом, що збагачує освітній процес та дозволяє ефективно поєднувати теоретичні знання з практичним досвідом для студентів різних спеціальностей, зокрема економічних.

Використання онлайн-платформ та розвиток віддалених форматів навчання, таких як відкриті онлайн-курси (MOOCs), стає необхідним елементом еволюції сучасної освіти. Ці платформи не лише дозволяють гнучкість в часі та просторі, але і відкривають нові можливості для практичного впровадження теоретичних знань.

Переваги використання онлайн-навчання для студентів економічних спеціальностей полягають у тому, що вони можуть здобувати знання від світових експертів, працювати з реальними кейсами та вивчати сучасні підходи до економічного аналізу. Зокрема, практичне впровадження для згаданої вище економічної спеціальності може включати участь у відкритих онлайн-курсах з фінансів, де студенти мають можливість аналізувати фінансові звіти реальних компаній та розробляти стратегії фінансового управління. Додатково, вони можуть брати участь у віртуальних економічних симуляціях, що дозволяють застосовувати теоретичні знання до конкретних сценаріїв та приймати стратегічні рішення.

Незважаючи на ці переваги, студентам слід також бути уважними до можливих викликів, таких як відсутність безпосереднього спілкування з викладачами та співстудентами. Важливо виробляти навички самодисципліни та самоорганізації для успішного завершення онлайн-курсів та ефективного використання отриманих знань у практиці.

Крім того, діджиталізація вищої освіти відкриває нові можливості для покращення володіння мовами студентами, що є важливим аспектом у глобалізованому світі. Онлайн-платформи та MOOCs часто надають можливість вивчення предметів англійською та іншими мовами, розширюючи мовні компетенції студентів. Вивчення предметів у міжнародному контексті не лише сприяє покращенню мовних навичок, але й розширює культурний кругозір студентів, надаючи їм можливість спілкуватися та співпрацювати з колегами з різних країн.

Ця можливість покращення мовних навичок через діджиталізацію освіти важлива не лише для сприяння глобальному спілкуванню, але й для збагачення самоосвіти студентів. Вивчення предметів або участь у дискусіях на іноземних мовах допомагає студентам розвивати вміння використовувати мову в різних ситуаціях, що є важливим аспектом для подальшого успіху у професійній сфері.

Отже, діджиталізація вищої освіти є ключовим етапом в еволюції сучасного освітнього процесу, особливо для студентів економічних спеціальностей. Використання технологій навчання, таких як відкриті онлайн-курси (MOOCs), сприяє розширенню доступу до високоякісної освіти та взаємодії зі світовими експертами. Це не лише надає можливість навчатися в будь-якому місці та часі, але й сприяє практичному застосуванню теоретичних знань через відкрите вивчення реальних сценаріїв та взаємодію з віртуальними економічними симуляціями.

Проте, разом із цим, студентам важливо розвивати навички самодисципліни та самоорганізації для успішного завершення онлайн-курсів. Діджиталізація, хоча і відкриває нові можливості, також вимагає уваги до можливих викликів, таких як відсутність прямого спілкування. Збалансований підхід до використання цифрових технологій у вищій освіті дозволить студентам максимально використовувати переваги сучасного освітнього середовища, забезпечуючи їх готовність до викликів сучасного ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Aborisade, K., & Ismaila, A. D. (2020). Digital Transformation in Higher Education: A Literature Review. *International Journal of Information and Communication Technology Research*, 2020. DOI: 10.2478/ijictr-2020-0004.
2. Graham, C. R. (2011). *Digital Technology and the Culture of Teaching and Learning in Higher Education*. Higher Education, 2011. DOI: 10.1007/s10734-010-9382-8.

Кирилова Л. О.
*старший викладач кафедри статистики та математичних методів в економіці
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВИЩА МАТЕМАТИКА ТА ТЕОРІЯ ЙМОВІРНОСТЕЙ»

Система освіти в сучасних умовах примушена змінювати та відповідним чином перебудовувати навчальний процес. Вимогами, що пред'являються до системи освіти в цілому, є неперервність, слідування за кон'юнктурою ринку, практична орієнтованість програм, досягнення високого освітнього рівня завдяки сучасним технологіям навчання. Результатом вивчення дисциплін є не стільки знання як такі, а компетенції, які при цьому формуються. Прикладами загальних компетенцій, які повинні сформуватися у студентів в результаті вивчення дисципліни «Вища математика та теорія ймовірностей», є здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Проблемам викладання математичних дисциплін студентам економічних спеціальностей присвячено роботи багатьох вітчизняних науковців, зокрема, І.З. Готинчан, І.І. Дрінь, З.В. Бондаренко, С.А. Кирилашук, В.Г. Чернишев, Д.В. Окара, В.М. Шинкаренко, Л.В. Шинкаренко, Л.Л. Гевлич, І.Г. Гевлич. У роботах [1;2] вказано, що серед труднощів, з якими стикаються викладачі при роботі з сучасними студентами, є незадовільний рівень математичної підготовки великої частини українських абітурієнтів, що вступає у протиріччя з фаховими завданнями інформаційної підтримки управлінських рішень. Трудомісткість математичних дисциплін спричиняє незацікавленість здобувачів перших курсів у вивченні математики, також пов'язану із нерозумінням можливостей застосування математичного інструментарію [1].

Інші труднощі у викладанні вищої математики та теорії ймовірностей в Одеському національному економічному університеті у період воєнного стану пов'язані з наявністю деякої кількості студентів, що навчаються за індивідуальним графіком, та за тими чи іншими причинами не в змозі відвідувати аудиторні заняття. Подолати наявні виклики допоможе залучення сучасних цифрових методик організації освітнього процесу, які об'єднуються терміном «діджиталізація». Дослідженню змісту цього терміну, а також перевагам та ризикам його впровадження, присвячено роботу [3].

Під «діджиталізацією» будемо розуміти створення такого формату освітнього середовища, який дозволяє максимально ефективно поєднувати та використовувати переваги он-лайн та офф-лайн освіти, а також впроваджувати новітні технології та методи навчання. Отже, саме діджиталізація дає змогу організувати змішане навчання, яке фактично функціонує зараз в ОНЕУ. Розглянемо декілька моделей змішаного навчання, що описано у світовій літературі, та які має сенс запропонувати при вивченні вищої математики та теорії ймовірностей.

Перша модель називається Flipped Classroom (перевернутий клас) – принцип навчання, за яким основне засвоєння нового матеріалу відбувається вдома, а час аудиторної роботи виділяється під виконання завдань, вправ, консультацій викладача. Переваги методу є наступні: студент отримує знання у зручний для себе час (це можуть бути відео або конспекти лекцій, завантажені з Moodle чи гугл класу); студент засвоює матеріал у своєму темпі та може подивитись відео чи прочитати учбові матеріали декілька разів; на лекціях не витрачається час на викладання нового матеріалу, завдяки чому створюється більше можливостей для застосування знань; методика не потребує спеціальних дорогих технічних пристроїв.

Труднощі, які виникають при застосуванні технології Flipped Classroom: не всі студенти можуть виявитись досить самостійними для організації своєї позааудиторної роботи належним чином, та викладач неспроможний повністю проконтролювати процес самоосвіти; технічні труднощі, пов'язані з різною якістю доступу студентів до інтернету; збільшення навантаження викладачів на початковому етапі, пов'язане з необхідністю підготовки великої кількості матеріалів у новому форматі, а також з необхідністю отримання додаткових знань у галузі комп'ютерних технологій; можливе перевантаження студентів самостійною роботою у позааудиторний час.

Другу модель називають Station Rotation (ротація станцій). Це модель змішаного навчання, при якій студенти під час заняття діляться на групи, і ці групи переходять між різними «станціями». Можливо застосувати у наступному вигляді:

- 1) студенти діляться на три групи за видами навчальної діяльності (станція роботи з викладачем, станція он-лайн навчання та станція проектної роботи), кожна група працює у своїй частині аудиторії;
- 2) протягом заняття групи переміщуються між станціями;
- 3) склад груп змінюється від заняття до заняття залежно від педагогічного завдання.

Переваги моделі наступні: викладачеві можливо реалізувати диференціацію студентів, використовувати інтерактивні форми роботи, залучити всіх студентів групи до активної праці; для студентів – зростає частка відповідальності за процес навчання, стимулюється розвиток особистісних характеристик (активність, відповідальність, ініціативність), метапредметних навичок (самоорганізація, управління часовими ресурсами), сприяє покращенню розуміння матеріалу.

Недоліками застосування моделі Station Rotation є зріст навантаження та вимог до викладача у зв'язку з необхідністю підготовки матеріалів для організації нових форм занять. Відмітимо, що вимоги до викладача у даній моделі є наступні: вміння працювати з малими групами; вміння реалізовувати диференційований підхід; готовність бути тьютором та фасилітатором; вміння формувати навчальну культуру аудиторії. Дана методика передбачає також певні вимоги до технічної реалізації (наявність в аудиторії електронних пристроїв з доступом до інтернету).

Третя модель змішаного навчання називається Lab Rotation (ротація лабораторій) та передбачає, що частина занять проходить у звичайній аудиторії, а на окремі пари студенти переміщуються до комп'ютерного класу («лабораторії»), де індивідуально працюють, переважно в он-лайн середовищі. При вивченні вищої математики це може бути проходження он-лайн тестувань, або робота з пакетами прикладних програм.

У кожній з перелічених форм організації змішаного навчання є свої переваги та труднощі, але вони дають викладачу можливість обирати саме ті методики, які дозволять досягти поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Гевлич Л.Л., Гевлич І.Г. Математичні компетентності при підготовці фахівців з обліку і оподаткування. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін*: збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. Полтава. 2022. С. 146-148. URL: <https://r.donnu.edu.ua/handle/123456789/2443>
2. Чернишев В.Г., Шинкаренко В.М., Кирилова Л.О. Викладання математичних дисциплін при студентоцентрованому навчанні. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку*: матеріали V Міжнародної науково-методичної конференції. Одеса. 2022. С. 184-186.
3. Ромашко Т.П. Діджиталізація освіти: переваги та ризики впровадження. *Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації*: матеріали 52-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава. 2021. С. 18-20. URL: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/6983/materialyzbirnyk2021_0.pdf

Артюх О. В.
професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Муренко Т. О.
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ПОТЕНЦІАЛ ВПРОВАДЖЕННЯ CHAT GPT У ВИКЛАДАННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Штучний інтелект, а саме модель GPT (Generative Pre-trained Transformer), є однією з провідних технологій в галузі обробки мови. Chat GPT, як підтип штучного інтелекту, спроектований для створення тексту, який максимально наближений до людського мовлення. Chat GPT визначається як генеративний, або натренований трансформатор, він вивчає структуру мови з великої кількості даних і може створювати текст, реагуючи на вхідні запитання або вказівки користувача.

Chat GPT, як чат-бот, має такий функціонал:

- Генерація тексту: здатний генерувати текст на різні теми відповідно до запитань та введеного контексту.
- Відповіді на питання: надає відповіді на різноманітні питання, використовуючи свою базу даних та навчені моделі.
- Мовний аналіз: розуміє природну мову, аналізує введений текст та намагається взаємодіяти з користувачем на мовному рівні.
- Підтримка учбових завдань: допомагає в розв'язанні завдань, пояснює теми та надає інформацію для навчання.
- Переклад тексту: забезпечує можливість перекладу тексту з однієї мови на іншу.
- Калькулятор та математичні операції: виконує базові математичні операції та допомагає вирішувати прості математичні завдання.
- Креативність: здатний генерувати творчий вміст, такий як вірші, казки чи фіктивні історії.
- Підтримка розмов: підтримує розмову на різні теми та намагається створювати природний діалог.
- Загальна інформація: надає основну інформацію про факти, дати, події та інші загальні теми.
- Збереження контексту розмови: зберігає контекст розмови, щоб забезпечити послідовність та логічність у відповідях.

Важливо враховувати, що Chat GPT не має особистості чи свідомості і базується на заздалегідь заданих даних (до січня 2022 року).

Застосування Chat GPT в обліковій сфері має безкінченний потенціал. Розглянемо лише кілька напрямків його використання. Chat GPT може використовуватися для автоматизації рутинних процесів внесення облікової інформації, наприклад, складання звітів чи розрахунку фінансових показників. Надійне розуміння мови дозволяє ефективно взаємодіяти з обліковими системами та виконувати завдання різного ступеню складності без значного втручання людини. Використання Chat GPT у відповідях на запитання клієнтів або консультаціях може значно покращити якість їх обслуговування та забезпечити швидкі відповіді на запитання, пов'язані з фінансовими операціями або звітами. Можливості Chat GPT у розумінні контексту дозволяють використовувати його для прогнозування фінансових трендів та проведення аналізу бізнес-показників. Модель може адаптуватися до нової інформації та допомагати у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень. Щодо комунікації в команді: використання Chat GPT може полегшити обмін інформацією між

співробітниками, здійснюючи ефективну комунікацію. Здатність Chat GPT виявляти аномалії та виявлення нетипових фінансово-господарських операцій в облікових даних може зробити його дуже корисним інструментом для попередження шахрайства та забезпечення фінансової безпеки.

Загальний потенціал Chat GPT для обліку полягає в полегшенні рутинних операцій, підвищенні точності та ефективності роботи облікових спеціалістів, а також у покращенні взаємодії з клієнтами та здатності аналізувати великі обсяги фінансових даних.

Нижче наведена таблиця (табл.1), в якій ми виокремили основні переваги впровадження штучного інтелекту в облік діяльності компаній та у викладання облікових дисциплін у закладах вищої освіти, порівнюючи їх по ключовим критеріям. Виокремлені переваги вказують на ключові можливості та потенціальні вигоди від впровадження штучного інтелекту як у сфері обліку, так і в процесі викладання облікових дисциплін у закладах вищої освіти.

Таблиця 1

Основні переваги впровадження Chat GPT в облік діяльності компаній та у викладання облікових дисциплін у закладах вищої освіти

<i>Облік діяльності компаній</i>	<i>Викладання облікових дисциплін</i>
1	2
Автоматизація рутинних завдань	
Штучний інтелект дозволяє автоматизувати рутинні операції, такі як обробка фінансових транзакцій та підготовка звітності, зменшуючи час та ймовірність помилок	Введення інтелектуальних систем у навчальні плани дозволяє студентам більше уваги приділяти аналізу та стратегічному мисленню
Швидкі та точні аналітичні здібності	
Інтелектуальні алгоритми штучного інтелекту можуть аналізувати великі обсяги даних швидше та точніше, сприяючи прийняттю обґрунтованих рішень	Використання інтелектуальних систем підвищує рівень аналітичних навичок студентів та розвиває їх спроможність робити інформовані висновки
Прогнозування та стратегічне планування	
Штучний інтелект може допомагати в прогнозуванні фінансових та економічних тенденцій, полегшуючи стратегічне планування	Введення інтелектуальних систем дозволяє студентам навчатися стратегічному аналізу та плануванню на реальних прикладах
Збільшення продуктивності та зменшення витрат	
Автоматизація завдань завдяки штучному інтелекту сприяє підвищенню продуктивності та оптимізації ресурсів	Використання інтелектуальних систем у навчанні розглядається як ефективний спосіб підвищення якості навчання та зменшення часових витрат
Розвиток ключових навичок для майбутньої кар'єри	
Впровадження штучного інтелекту створює можливості для облікових фахівців розвивати навички у використанні та управлінні інтелектуальними системами	Відповідно до потреб сучасного ринку праці, викладання з використанням інтелектуальних технологій підготовлює студентів до ефективного використання їх у професійній діяльності

Але, звичайно, є й недоліки та небезпеки впровадження штучного інтелекту, а саме Chat GPT у викладанні облікових дисциплін (табл.2).

**Недоліки та небезпеки впровадження Chat GPT
у викладанні облікових дисциплін**

<i>Недолік</i>	<i>Розкриття впливу недоліку</i>
1	2
Відсутність етичних стандартів	Відсутність чітких етичних стандартів (прописаних на рівні як університету, так і країни в цілому) може вести до недооцінки або неправильного використання облікової інформації та наявності плагіату
Брак індивідуалізації	Інтелектуальні системи, такі як Chat GPT, можуть не завжди надавати достатньо індивідуалізованих підходів до студентів, враховуючи їхні особисті потреби та рівень підготовки
Недостатність взаємодії	Багато з існуючих систем штучного інтелекту не забезпечують достатньої можливості для взаємодії та обговорення матеріалів, що може впливати на розвиток комунікативних навичок студентів
Загроза працевлаштування	Автоматизація деяких облікових процесів може призвести до зменшення потреби в облікових фахівцях, що може вплинути на зайнятість випускників
Технічні проблеми та обмеження	Недосконалість технічних рішень та обмеження інтелектуальних систем можуть вплинути на якість навчання та надійність інформації, яку вони надають
Питання конфіденційності	Використання інтелектуальних систем для аналізу та оцінки студентів може викликати питання конфіденційності та безпеки даних
Соціальні аспекти	Залежність від технологій може призвести до відчуття відсутності людського взаємодії, що може впливати на формування соціальних навичок студентів

Враховуючи ці переваги та недоліки, важливо впроваджувати штучний інтелект в облікові практики та викладання облікових дисциплін з відповідальністю, етикою та постійним моніторингом для забезпечення оптимальних результатів.

Впровадження Chat GPT у викладання облікових дисциплін у закладах вищої освіти має великий потенціал для трансформації навчального процесу та підвищення якості освіти, за рахунок підтримки індивідуалізованого навчання, розвитку критичного мислення та аналітичних навичок, підвищення доступності знань, автоматизація оцінювання та звітності, підтримки дистанційного навчання тощо. Використання Chat GPT в університетському середовищі може стати важливим кроком у напрямку сучасного, інтерактивного та ефективного навчання в галузі обліку.

Список використаних джерел:

1. Сайт ChatGPT. URL: <https://chat.openai.com/>

ТЕХНОЛОГІЇ M-LEARNING ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД»

Реалії XXI століття вимагають від викладачів перегляду всіх освітніх парадигм. Нові технічні можливості неминуче спричиняють докорінні зміни в технологіях та методиках навчання. Одним із ключових викликів для сучасної системи освіти стає «мобілізація» населення (тобто широке поширення мобільних цифрових пристроїв) та вихід на ринок освітніх послуг «цифрового покоління», соціалізація якого відбувається в умовах повного занурення у цифрове середовище та соціальні медіа з раннього дитинства. Специфічні умови інформаційного середовища та взаємодії з мобільними ІТ формують новий тип суб'єктів освітнього процесу, щодо яких традиційні методи навчання можуть виявитися малозастосовними або, принаймні, недостатніми. Нині це покоління формує основу як середньої, так і вищої освіти, змушуючи навчальні заклади шукати нові технології процесу навчання.

Відповідно до сучасних досліджень [1], мобільні пристрої зв'язку в даний час мають близько 68% населення планети, з яких приблизно половина – це користувачі смартфонів. Мобільні цифрові пристрої стали частиною повсякденного життя та рутинних практик як студентів, так і викладачів вищих навчальних закладів.

Провідні університети світу починають розглядати мобільні пристрої не як прикру перешкоду навчальній діяльності, а як потенційну можливість, що дозволяє розширити досвід як студентів, так і викладачів. На сьогоднішній день немає підстав вважати, що труднощі інтеграції мобільних технологій в освітній процес переважають можливості, які вони надають студентам та викладачам. Навіть у країнах із досить консервативною культурою, таких як ОАЕ і Оман, дослідження показують позитивні установки як студентів, так і викладачів щодо m-learning [2].

Це ставить закономірне питання щодо можливих напрямів трансформації процесу навчання у вітчизняній практиці, враховуючи нову цифрову реальність. Зокрема, технології mobile-learning (більш відомі як m-learning) доволі широко використовуються у Київському національному економічному університеті при вивченні дисципліни «Банківське регулювання та нагляд».

Вкажемо, що використання технології m-learning в освітньому контексті пов'язане з вирішенням кількох основних завдань при вивченні дисципліни «Банківське регулювання та нагляд».

1. Доступ до освітніх інформаційних ресурсів. Оскільки мобільний пристрій забезпечує підключення до мережі Інтернет, логічно, що він може використовуватися і фактично використовується для забезпечення доступу до інформаційних ресурсів, як загальних (електронні бібліотеки, довідкові системи, сайт центрального банку тощо), так і спеціальних (відеолекції та інші навчальні матеріали), виступаючи як альтернатива персональному комп'ютеру. На відміну від останнього, такий доступ забезпечує більшу гнучкість та мобільність студента при опануванні матеріалу дисципліни «Банківське регулювання та нагляд».

2. Забезпечення взаємодії з викладачем для підтримки допоміжних процесів, таких як інформування студентів про додаткові консультаційні заняття, результати індивідуального вивчення, тощо.

3. Отримання доступу до навчальних матеріалів та інших освітніх ресурсів з конкретних тем дисципліни. Для цих цілей можуть використовуватись програми загального призначення (наприклад, для перегляду певних типів файлів – pptx, pdf).

4. Забезпечення взаємодії студента з викладачем та іншими студентами в межах власне навчального процесу чи позааудиторної роботи. Отримання консультацій, відповіді

на питання, спільна робота над ситуаційними завданнями може здійснюватися за допомогою стандартних комунікаційних засобів, наприклад, соціальних мереж, насамперед Telegram. І це природно, адже 71,3% громадян України, з-поміж інших соціальних мереж обирають саме телеграм-канали [3].

5. Функціонування як індивідуальний реєстраційний пристрій. На відміну від інших завдань, це нова можливість, яку не можуть забезпечити стаціонарні технології. Практика опанування матеріалу дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» показує, що студенти активно використовують смартфони для записів лекцій, у тому числі у відеоформаті, фіксації завдань, зразків вирішення завдань, візуальних та текстових навчальних матеріалів, щоб мати можливість вивчити їх вдома або поділитися з одногрупниками.

6. Підтримка навчального процесу осіб, які з певних поважних причин не можуть навчатися очно. Мова йде, насамперед, про осіб, що отримали тимчасовий захист в країнах Європи, а також перебувають на тимчасово окупованих територіях України. Прагнення до підвищення інклюзивності освіти змушує шукати технологічні рішення в галузі мобільних пристроїв та програмного забезпечення, що сприяють повноцінному включенню вказаних осіб до навчання.

Дослідження протягом 2022-2023рр. на основі опитування студентів факультету фінансів Київського національного економічного університету, що вивчають дисципліну «Банківське регулювання та нагляд» на 1 курсі магістратури, дозволили з'ясувати наступну статистику. Близько 70% студентів використовують мобільні пристрої з академічною метою безпосередньо в аудиторії. Більше 40% студентів використовують мобільні пристрої для отримання доступу до додаткового контенту, і приблизно 20% використовують їх для виконання навчальних завдань.

Загальний ефект від використання мобільних пристроїв у вищій освіті при вирішенні широкого кола завдань є позитивним [4]. Навчання з використанням технологій m-learning демонструє більш високу ефективність з погляду академічних результатів, ніж традиційне навчання чи навчання з використанням комп'ютерів.

Більшість описів m-learning в науковій літературі зводяться до вивчення зв'язку між роботою з мобільним пристроєм та навчальною діяльністю, тобто до опосередкованості процесу навчання за допомогою мобільного телефону.

Данахер, Гурурайан та Хафіз-Бейг [5] запропонували модель, засновану на трьох принципах: залучення, присутність, гнучкість. Під «присутністю» дослідники розуміють «одночасне усвідомлення себе та інших у просторі... ув'язнене у емоційному прийнятті своєї людської природи». Далі принцип «присутності» підрозділяється на когнітивний (студент – навчальний матеріал), соціальний (студент – студент) і навчальний (студент – викладач).

Інші вчені досліджували соціальні аспекти m-learning. Так, Дж.Тракслер [6] описував m-learning як «шумне» і проблематичне, виділяючи три основні елементи: особистісний, контекстуальний та ситуативний, а також описуючи основні характеристики: портативність, соціальна взаємодія, чутливість до контексту, зв'язність та індивідуальність. Отже, m-learning – це можливість отримувати або надавати навчальну інформацію будь-якого формату на персональні мобільні пристрої. Той же Дж.Тракслер стверджує, що m-learning повністю змінює процес навчання, оскільки мобільні пристрої не тільки модифікують форми подачі матеріалу та доступу до нього, а й сприяють створенню нових форм пізнання та менталітету [6].

Вивчення дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» завдяки m-learning стає своєчасним, достатнім та персоналізованим (“just-in-time, just enough, and just-for-me”). Дані характеристики мобільного навчання контрастують з характеристиками змішаного та електронного навчання (E-learning), у яких перше місце виходять такі дидактичні принципи, як мультимедійність, структурованість чи модульність, інтерактивність, доступність. Мобільні технології трансформують баланс між процесом навчання та участю студента.

Саме тому m-learning – це нова форма навчання, відмінна від дистанційного або змішаного, що характеризує новий виток розвитку інформатизації людського суспільства.

Вкажемо, що вважаємо основними перевагами m-learning портативність мобільних пристроїв, свободу студентів, інтерактивність, можливість контролювати та спілкуватися. Саме вказані особливості підкреслюють важливу роль контексту навчання, який включає тимчасові та просторові характеристики, що зазнають змін в умовах навчання, організованого із застосуванням мобільних телефонів.

Велику роль відіграє також можливість використання мобільного навчання у самостійній роботі, оскільки, виходячи зі специфіки сучасного навчання, кількість аудиторних годин вкрай мала. Нові форми занять, оформлені за допомогою мобільних пристроїв, дозволяють підтримувати мотивацію навчання, вносячи різноманітність у навчальний процес та знімаючи психологічні бар'єри.

Окремо зазначимо, що якнайкраще підходять для організації автономної роботи студентів і для повторення пройденого матеріалу дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» SMS-тести. Тести цього формату студенти виконують із задоволенням, оскільки відповідь від викладача отримують миттєво. Отже, технології m-learning допомагають абсолютно по-новому організувати процес контролю за засвоєнням матеріалу; створювати інтерактивні завдання нових форматів, що сприймаються студентами як заохочення; розвивати креативність студентів. Студенти засвідчують високу інтерактивність завдань та тестів, можливості самооцінювання та роботи автономно. Студентам подобається сама ідея використання зручних мобільних пристроїв, які раніше застосовувалися ними тільки для ігор чи побутової комунікації, у навчальних цілях.

Технології m-learning мають найбільш очевидний позитивний вплив на внутрішню мотивацію студентів, їх автономію та освітні результати [7].

В якості узагальнюючого висновку вкажемо, що сучасний викладач сьогодні в змозі перетворити мобільні пристрої та технології m-learning на справжніх помічників успішного освітнього процесу. На основі технології m-learning створюється навчальне середовище, де доступ до навчальних матеріалів можливий у будь-який час та в будь-якому місці, що мотивує студентів самостійно вибирати контент та обсяги матеріалу, просуваючись у навчанні у своєму власному ритмі.

Список використаних джерел:

1. We are social expands global presence with new Madrid office. URL: <https://wearesocial.com/blog/2018/09/we-are-social-expands-global-presence-with-new-madrid-office> (дата звернення: 16.01.2024)

2. Al-Emran M., Elsharif H.M., Shaalan K. Investigating attitudes towards the use of mobile learning in higher education // Computers in Human Behavior. 2016. Vol. 56. Pp. 93—102.

3. Основним джерелом інформації майже 80% українців є соціальні мережі. URL: <https://detector.media/infospace/article/213998/2023-07-10-opora-osnovnym-dzherelom-informatsii-mayzhe-80-ukraintsiv-ie-sotsialni-merezhi/> (дата звернення: 18.01.2024)

4. Sung Y.-T., Chang K.-E., Liu T.-C. The effects of integrating mobile devices with teaching and learning on students' learning performance: a meta-analysis and research synthesis // Computers & Education. 2016. Vol. 94. Pp. 252—275.

5. Danaher, P., Gururajan, R. & Hafeez-Baig, A. (2009) 'Transforming the practice of mobile learning: promoting pedagogical innovation through educational principles and strategies that work', in Innovative mobile learning: Techniques and technologies, eds H. Ryu & D. Parsons, IGI Global, Hershey, pp. 21-46.

6. Traxler, J (2009) 'Learning in a mobile age', International Journal of Mobile and Blended Learning, vol. 1, no. 1, pp. 1-10.

7. Jenou L.M. et al. The effects of m-learning on motivation, achievement and well-being: a self-determination theory approach // British Journal of Educational Technology. 2018. Vol. 1.Pp. 150—168.

Совгар О. М.
доцент кафедри іноземних мов та військового перекладу
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного,
м. Львів, Україна

APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Transition to distance learning, initially caused by COVID 19, and then significantly accelerated in the war in Ukraine, has led to the introduction of innovative technologies into the educational process and the involvement of artificial intelligence (AI) in teaching various disciplines, English included. AI tools based on machine learning are employed in education to perform multiple tasks, among which are monitoring student activity and creating models that accurately predict the outcomes of their behavior, comprehension, translation, and recording text. There are also a number of tools that can create realistic text based images, like Stable Diffusion and Imagen [1, p. 52], which are quite instrumental in developing visual teaching aids to help students comprehend complex concepts. In addition, artificial intelligence can be used to evaluate and assess, provide visual assistance, adaptive training, and individual approach [2, p. 16]. AI can assist in testing, perform automated task verification, identify and correct errors. It can also help eliminate cheating problem due to the analysis of images from video cameras and user activity in browsers. Proctoring systems, based on artificial intelligence technologies, make it possible to determine whether a student was receiving help when completing certain tasks. [2, p. 17]. In particular, Ulearn ensures reliable and valid results of assessment, can prevent of internal materials leaks and substitution of student identity. Some AI systems, like ProctorEdu can recognize faces and analyze behavior over time session.

Introducing artificial intelligence into English learning can increase its productivity and efficiency. Tools like, Cortana Alexa, and Siri can serve as teacher's assistants enabling students to use course materials more effectively and providing immediate access to information required. And vocal assistants easily replace traditional handouts making learning more personalized. Translation apps, like Google Neural Machine Translation or DeepL Translate assist in understanding any text through learning from information that which is on the Internet and can create better translations [2, p. 18]. However, translation services can make the teacher's job more difficult, as the chances are that students will rely more on their capabilities than their own knowledge and skills and will overuse the functions of these systems not only for translation, but also for writing assignments.

Chatbot is one more useful tool that can be used in foreign language classes. Based on machine learning technology, it can simulate real conversation with the user and be used as an assistant or provider of theoretical and practical material. The "daily challenge" principle, which involves sending the user a daily task with a limited time to complete it, can contribute to better learning of vocabulary and grammar [2, p. 19].

OpenAI laboratory has recently introduced ChatGPT, a tool that can quickly respond to any question, produce essays, poems, stories, and even create software code. It has the potential of becoming an indispensable tool in the educational process and save teacher a lot of time, as it is able to assess and evaluate students' performance and provide detailed and valid feedback [3, p. 40]. In addition, ChatGPT can develop lesson plans and presentations, different level tasks, tests, questions for discussion, vocabulary lists, generating texts with new words so that students can learn their use in context. As well it can write scripts, annotations, articles, speeches, translate texts and even create videos, design exercises to practice grammar and be an interlocutor to talk to on any topic. However, despite all the advantages of ChatGPT when used in foreign language classes like any tool, it has certain shortcomings. First of all, students may rely too much on GPT and use it for writing essays and doing homework. In addition, research works written with the help of artificial intelligence will not have the necessary references, which can lead to plagiarism, as ChatGPT not

only creates texts itself, but also can provide information available on the network, but without any citations [4, p. 348]. Moreover, GPT does not always produce accurate translations, especially if the text contains idioms, and sometimes grammatical errors may occur, sentences can be clumsy and include made up facts [5, p. 313].

All in all, artificial intelligence is a revolutionary tool in the educational domain, making education more accessible and efficient, at the same time motivating students and facilitating teachers' work. Its various tools contribute to more effective language acquisition, making the process of learning more interesting and interactive. Additionally, AI can assist with the development of students' reading, writing, listening, and speaking skills and expand their vocabulary. Nevertheless, it is essential to keep in mind that artificial intelligence should not be seen as a replacement for human interaction during language learning, which can be ensured by communicating with teachers and peers. A conclusion can be made that, although the use of artificial intelligence in foreign language classes can be beneficial, it should be applied alongside traditional learning methods to provide a comprehensive experience of language learning.

Resources:

1. Aktay S. The Usability of Images Generated by Artificial Intelligence (AI) in Education. *International technology and education journal*. 2022. Vol 6. № 2. P. 51-62.
2. Візнюк І., Буглай Н., Куцак Л., Поліщук А., Киливник В. Використання штучного інтелекту в освіті. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. № 59. P. 14-22. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-59-14-223>.
3. Cheong W., Hong H. The impact of ChatGPT on foreign language teaching and learning: opportunities in education and research. *Journal of Educational Technology and Innovation*. 2023. Vol. 5. №1. P. 37-45.
4. Kohnke L., Moorhouse B. L., and Zou D. ChatGPT for Language Teaching and Learning. *RELC Journal*. 2023. No. 54(2). P. 537-550. <https://doi.org/10.1177/00336882231162868>
5. Thorp H. H. ChatGPT is fun, but not an author. *Science*. 2023. № 379(6630). P. 313-313. <https://www.science.org/doi/10.1126/science.adg7879>

ВІРТУАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ УНІВЕРСИТЕТУ

Віртуальне освітнє середовище як сукупність інформаційних ресурсів, що забезпечують комплексну методичну і технологічну підтримку навчального процесу, його управління і якість, є невід'ємним компонентом сучасної системи освіти (Р. С. Гуревич). Віртуальне освітнє середовище – програмне забезпечення, розміщене на певному сервері, створене для керування різними аспектами навчання, а саме механізмом ведення курсів, моніторингом успішності студентів та оцінювання, доступом до ресурсів (J. Lipeikiene).

Основними характеристиками віртуального освітнього середовища є контроль доступу, зазвичай за допомогою пароля; розроблений навчальний матеріал курсу та інструменти його оновлення, доповнення, управління; підтримка всіх типів медіа, як то текст, 2D- та 3D-графіка, анімація, цифрове аудіо, цифрове відео, віртуальна реальність; посилання на цифрові бібліотеки й іншу важливу інформацію; автоматичні глосарії, індекси, системи пошуку; інструменти синхронної та асинхронної комунікації; підключення до програмного забезпечення, необхідного для навчання; персональні файли студентів для збереження інформації; інструменти для автоматичного оцінювання і самооцінювання студентів; моніторинг успішності, академічного прогресу студентів, систематизація їхніх оцінок, інформація про навчальний процес для викладача [1].

Віртуальне освітнє середовище – сукупність технологій, навчально-інформаційних ресурсів і структур даних, які утворюють функційно повну систему, покликану забезпечувати всі можливі форми діяльності усіх учасників навчального процесу.

Основою проектування віртуального освітнього середовища у більшості закладів вищої освіти України є технологія Moodle – модульне об'єктно орієнтоване динамічне середовище навчання, яке дозволяє здобувачеві: будувати власну освітню траєкторію з урахуванням індивідуальних особливостей, що заохочує самостійну пізнавальну діяльність; мати цілодобовий доступ до різних видів навчального контенту; оптимізувати процес підготовки до навчальних занять; отримати доступ до більш комфортного та ефективного засвоєння навчального матеріалу; взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу за допомогою засобів синхронного та асинхронного зв'язку (за допомогою чату, форуму, системи повідомлень); отримувати доступ до різних видів контролю знань та успішності.

За допомогою платформи Moodle педагогічні працівники отримують можливість: здійснювати розробку, супровід, контентне наповнення навчальних курсів; надавати здобувачам освіти доступ до навчального контенту, координуючи їхню пізнавальну діяльність; оновлювати та вдосконалювати навчально-методичне забезпечення дисциплін; розробляти засоби контролю знань та організувати проведення контрольних заходів; відслідковувати активність та успішність здобувачів освіти; оцінювати результати навчання; організувати зворотній зв'язок зі студентами за допомогою інструментів синхронної та асинхронної взаємодії.

Загалом, можемо висновувати, що підтримка освітнього процесу за допомогою розширеного функціоналу навчальної платформи Moodle є ефективною в плані організації навчання, створення навчального контенту, контролю та оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Lipeikiene J. Virtual Learning Environments as a Supplement to Traditional Teaching. *Informatics in Education*. 2003. Vol. 2. № 1. P. 53–64.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ»

Останніми десятиліттями спостерігається інтенсивна цифровізація усіх сфер життя сучасного суспільства – від освітньої, фінансової, медичної галузі до військової та сектору державного управління. Заклади вищої освіти як основні драйвери формування інноваційного та наукового потенціалу країни також активно впроваджують цифрові технології в освітній процес. Тому основними завданнями використання цифрових технологій під час навчання та викладання у закладах вищої освіти є підвищення якості освітніх послуг, мотивації та самостійності студентів, індивідуальний підхід до навчання, посилення практичної сторони освітнього процесу, розвиток логічного та творчого мислення, виховання «цифрового» суспільства, формування інноваційного освітнього середовища.

Викладання дисципліни «Банківські операції» в Одеському національному економічному університеті не обмежується формуванням у студентів комплексу теоретичних знань щодо розуміння основних підходів, правил організації та нормативних вимог, які регулюють проведення банківських операцій. Ключовим завданням даної навчальної дисципліни є здобуття практичних навичок щодо основних банківських операцій, розв'язання завдань, проведення досліджень, розвитку креативного та критичного мислення для становлення кваліфікованого співробітника банківського сектору.

Так як банківська система України демонструє дуже швидкі темпи цифровізації (персоналізація продуктів і послуг за допомогою ШІ, блокчейн, біометричні та голосові технології, доповнена та віртуальна реальність, інтернет речей, безконтактні POS-термінали, тощо [1, 2]), студенти повинні адаптуватися до цифрового прогресу та вміти використовувати інновації. Тому для підвищення ефективності засвоєння студентами знань з дисципліни «Банківські операції» вважаємо за необхідне поєднувати класичні методи викладання (лекції, дискусії, обговорення кейсів, проведення ділових ігор та різних форм підсумкового контролю) з сучасним цифровим інструментарієм, а саме: використання функціоналу смартфонів, відео-конференції на базі Zoom та YouTube, використання месенджерів Telegram, Instagram та Viber, електронні підручники, комп'ютерне тестування і контроль знань, використання додатків та онлайн-банкінгу, онлайн-курси та вебінари, онлайн-доступ до симуляцій фінансових платформ, взаємодія з електронними сервісами банків, платформи соціальних мереж та інші безкоштовні онлайн-інструменти, які стосуються банківських операцій.

Таким чином, для виховання інформаційної культури студентів та підготовки банківських спеціалістів нового покоління технології мають бути обов'язковим компонентом навчання, а цифровізація освітнього процесу повинна стати пріоритетним завданням не тільки конкретного вищого навчального закладу, а й держави у формі державних програм з конкретними цифровими ініціативами, залученням інвестицій та національними стратегіями цифровізації фінансової освіти.

Список використаних джерел:

1. Єсіна, О. Г. (2023). Розвиток цифрових фінансових технологій у банківській сфері. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, (7). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-08-01> (дата звернення: 30.01.2024).
2. Адонін С. В., Куряча Н. В. Сучасні методи викладання з використанням інформаційних технологій. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8790> (дата звернення: 30.01.2024).

Орехова Л. І.
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової,
м. Одеса, Україна*

Чаєнкова О. К.
*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету,
м. Одеса, Україна*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У НЕМОВНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У даний час питання щодо використання нових методів і технологій в освітній системі набирає обертів, стає дуже актуальним. Інновації в освіті застосовуються з метою забезпечення оптимізації навчального процесу, організації сприятливих умов засвоєння матеріалу та підвищення якості освіти.

Основною метою інновацій в освіті є розвиток викладачем умінь мотивувати дії студента, самостійно орієнтуватися в отриманій інформації, формувати нешаблонне творче мислення з використанням новітніх досягнень науки і техніки. Технологічність сьогодні стає головною характеристикою діяльності викладача і означає перехід на більш високий щабель організації освітнього процесу.

Основною метою сучасної вищої професійної освіти є підготовка спеціаліста, компетентного у сфері своєї професійної діяльності, здатного до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, безперервного самовдосконалення та саморозвитку.

Знання та кваліфікація стають пріоритетними цінностями у житті людини в умовах інформаційного суспільства, зокрема й міжнародного. Звідси зростаюча значущість навчання іноземних мов, формування комунікативної компетентності, потреби внесення змін у викладання іноземної мови у немовних ЗВО.

Сучасні методи навчання іноземних мов засновані на комунікативному підході та містять використання різноманітних Інтернет технологій, які вносять в освітній процес демократичність, відкритість, мобільність.

Комунікативний підхід передбачає таку організацію процесу навчання, коли всі використовувані методи та прийоми повинні переломлюватися через особистість студента, його потреби, мотивацію та здібності. Тільки за такої умови студент стає суб'єктом мовленнєвої та навчальної діяльності, її активним учасником.

Технологія змішаного навчання з одного боку дозволяє максимально продуктивно організувати час викладача та окремо взятого студента, а з іншого боку, робить процес вивчення мови захоплюючим і доступним.

«Змішане навчання» з одного боку, це поєднання суворих формальних засобів навчання (робота у класі, вивчення матеріалу мовного курсу) з неформальними (обговорення найважливіших аспектів навчального матеріалу за допомогою електронної пошти та Інтернет-конференцій). З іншого боку, це комбінування різних способів подачі навчального матеріалу (очне face-to-face, електронне online learning та самостійне навчання self-study learning) з використанням методики управління знаннями.

Технологія змішаного навчання створює переваги для ефективного викладання іноземної мови з використанням елементів інтерактивного або дистанційного навчання. Усі компоненти змішаного навчання гармонійно взаємодіють, але відбувається лише тоді, якщо вони методично правильно організовані.

Переваги змішаного навчання насамперед полягають у можливості вибудувати індивідуальну освітню траєкторію студента разом з викладачем, можливості постійної взаємодії студента з однокурсниками та викладачем, зростаючої відповідальності самого студента за результати навчання.

У середовищі змішаного навчання викладачеві необхідно ефективно керувати блендом (поєднання аудиторної та позааудиторної роботи студента), стимулювати самостійну та групову роботу студентів, створювати онлайн-підтримку для студентів [3].

Викладач та студенти працюють разом, тим самим забезпечують якість навчання та супроводжують навчальний процес незалежним, корисним, ефективним та мотивуючим до розвитку підходом.

Для організації самостійного навчання студентів створюються цілі мультимедійні системи електронного навчання e-learning або learning management system, у яких як студенти, так і викладачі мають змогу ефективно рухатися вперед на шляху до пізнавальної мети. Ці системи характеризуються високим рівнем інтерактивності, містять величезну кількість індивідуальних та групових завдань.

Функціонування даних систем забезпечується так званими «електронними платформами» (online platforms), за допомогою яких можна створити насичене інформаційне середовище та умови для активного навчання. Майбутню іншомовну освіту вже важко уявити без таких технологій.

Серед інструментів «електронної платформи» необхідних для індивідуальної та групової дослідницької діяльності (наприклад, підготовка тематичних проектів) у галузі навчання іноземних мов можна назвати наступні:

- чат – форма групового спілкування в Інтернеті в режимі реального часу;
- блог – Інтернет-щоденник, основний зміст якого – записи (пости), що регулярно додаються, містять текст або зображення;
- форум – набір розділів для обговорення/обміну думками певних тем у віртуальній формі;
- вікі – сайт в Інтернеті, структуру та зміст якого користувачі можуть самостійно змінювати за допомогою інструментів, що надаються самим сайтом.

Сучасна модель змішаного навчання передбачає, що:

- усі матеріали практичних занять доступні студентам, легко можуть використовуватися для самостійного вивчення, тобто навчальні матеріали існують не тільки у друкованому, а й у електронному вигляді;
- викладач складає ресурсну карту, в якій вказано основні та додаткові матеріали, посилання Інтернету, якими може користуватися студент під час проходження певного мовного курсу;
- є можливість онлайн спілкування за допомогою таких інструментів, як чат, форум, блог;
- ведеться розробка індивідуальних та групових проектів, що розвиває навички пошуку, аналізу інформації, учить працювати в команді, правильно розподіляти обов'язки та нести відповідальність за прийняті рішення;
- використовуються аудіо та відеолекції, які роблять процес навчання простим та більш насиченим[2].

Технологія змішаного навчання націлена на те, щоб сформувати у студентів уміння самостійно планувати та організувати свою діяльність, орієнтуючись на кінцевий результат. Студенти навчаються приймати рішення, робити усвідомлений вибір та нести за нього відповідальність. У студентів формуються навички та вміння працювати в інформаційному просторі, самостійно шукати, відбирати та аналізувати інформацію, подавати результат з використанням різних сучасних технологій, тобто відбувається формування необхідних мовних та соціокультурних компетенцій.

Один найважливіший аспект освіти загалом та навчального процесу – мотивація здобувачів вищої освіти. Саме тут у нагоді стає модель «перевернутого навчання» (англ. «Flipped Learning»). Завдяки використанню технології «перевернутого класу» забезпечуються умови вільного доступу до навчальних ресурсів, співпраці в навчальній діяльності та можливості для особистісного та компетентнісного розвитку.

Існують такі навчальні онлайн-платформи як Kahoot!, що є одним із способів перевірки самостійно пройденого матеріалу.

Kahoot! була створена в Норвегії у 2013 році та являє собою вебсайт, на якому викладачі можуть власноруч створювати тести та завдання для своїх студентів і застосовувати їх в онлайн режимі. Серед можливих видів тестування пропонуються:

Quiz (вікторина) – змагання, в якому учасникам пропонується декілька правильних відповідей. Jumble (переміщення) – змагання, в якому учасники повинні розставити фрагменти відповіді у потрібній послідовності. Discussion (обговорення) – дозволяє поставити одне запитання на обговорення, пропонуються запитання з варіантами відповідей.

Survey (опитування) – проведення опитування аудиторії з метою подальшого опрацювання отриманих результатів. Варто зазначити, що Kahoot! сприяє соціалізації навчання, адже під час використання платформи студенти зазвичай збираються навколо спільного екрану, інтерактивної дошки або проектора, інколи можуть працювати в командах [1, с. 12-13].

Концепція змішаного навчання і базується на оптимальному використанні всіх можливостей традиційного та новітнього навчання. Реалізація змішаного навчання передбачає збереження загальних принципів побудови традиційного навчального процесу з використанням сучасних електронних можливостей. Це поєднання може відбуватися як на окремих етапах навчання, так і на рівні вивчення всієї дисципліни.

Список використаних джерел:

1. Білоус Н. П., Чала Н. М. Платформа КАННОТ як інструмент моделі «перевернутого навчання» при викладанні іноземної мови. Використання моделі змішаного навчання при викладанні іноземних мов: тези доповідей.– Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. С.11-13.
2. Собченко Т.М. Змішане навчання: поняття та завдання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 75, Т. 3. 2021. С73 – 76.*
3. Ткаченко, А. В., Романенко, Т. В. Особливості використання технології змішаного навчання студентів в освітньому процесі університету. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (198). 2021. С. 175-180.*

Крайнюк О. В.
*доцент кафедри метрології та безпеки життєдіяльності,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна*

ІННОВАЦІЙНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Важливість інтеграції цифрових технологій у викладання курсу "Охорона праці" в сучасних умовах можна пояснюється наступними аргументами:

– Підвищення доступності та зручності навчання. Цифрові технології дозволяють студентам мати доступ до навчального матеріалу у будь-який зручний для них час і місце через інтернет. Це особливо важливо для студентів, які мають обмежений доступ до традиційних занять через роботу або інші зобов'язання.

– Залучення та мотивація студентів. Використання цифрових інструментів, таких як інтерактивні відео, гри та чат-боти, це може зробити навчання цікавішим та захоплюючим для студентів. Ігрові елементи та візуалізація складних концепцій можуть стимулювати інтерес і мотивацію до вивчення матеріалу.

– Покращення рівня засвоєння матеріалу. Інтерактивність цифрових технологій дозволяє студентам взаємодіяти з навчальним матеріалом у більш ефективний спосіб. Наприклад, вони можуть самостійно розв'язувати завдання в інтерактивних відео або отримувати миттєві відповіді на свої запитання через чат-бота.

– Підвищення практичності та реалізму навчального процесу. Використання симуляцій, ігор та віртуальної реальності може допомогти студентам отримати практичний досвід у безпечній і контрольованій обстановці. Вони можуть випробувати свої навички в ситуаціях реального життя без ризику для власного здоров'я та безпеки.

– Підготовка до вимог ринку праці. Знання про охорону праці та вміння використовувати цифрові технології в цій області стають все більш важливими для майбутніх професіоналів. Інтеграція цих технологій у навчальний процес допомагає підготувати студентів до вимог сучасного ринку праці та підвищує їх конкурентоспроможність.

Таким чином, інтеграція цифрових технологій у викладання курсу "Охорона праці" не тільки полегшує доступ до знань, але й підвищує ефективність та рівень засвоєння матеріалу, покращує мотивацію студентів та готує їх до викликів сучасного ринку праці.

Опис функціоналу чат-боту та його роль у навчальному процесі:

Чат-бот, розроблений для курсу «Охорона праці», є інтерактивним цифровим інструментом, який надає студентам та викладачам можливість отримати швидко та зручну консультацію з питань безпеки праці. Основний функціонал чат-боту включає:

1. Відповіді на запитання. Чат-бот може відповідати на загальні запитання щодо правил та норм охорони праці, процедур безпеки, а також надавати поради щодо вирішення проблемних ситуацій.

2. Навчальний контент. Чат-бот може пропонувати навчальний матеріал, який допомагає студентам краще зрозуміти теми з охорони праці через надання посилань на відповідні ресурси.

3. Тестування та перевірка знань. Чат-бот може пропонувати короткі тести або питання для перевірки знань студентів та надавати миттєвий зворотний зв'язок щодо результатів.

Переваги використання чат-бота для студентів та викладачів:

1. Доступність 24/7. Студенти та викладачі можуть отримувати консультації та інформацію з охорони праці в будь-який час, навіть поза робочим часом закладу.

2. Швидкість та ефективність. Чат-бот надає миттєві відповіді та зворотний зв'язок, що допомагає студентам швидко знайти відповіді на свої питання та продовжити навчання без затримок.

3. Персоналізований підхід. Чат-бот може надавати індивідуалізовану консультацію та матеріали з охорони праці з урахуванням потреб кожного конкретного студента чи викладача.

Чат-бот, як консультант з охорони праці, використовується для пояснення нормативно-правових актів з питань безпеки праці та здоров'я. Він надає посилання на конкретні статті НПАОП, що стосуються безпеки на робочому місці та допомагають знайти рішення у будь-якій ситуації, пов'язаною із охороною праці.

Чат-бот також допомагає вирішувати правові задачі, надаючи консультації щодо прав та обов'язків роботодавців та працівників у сфері охорони праці. Він може надавати рекомендації щодо зменшення впливу небезпечних та шкідливих виробничих факторів, а також надає конкретні приклади та поради щодо впровадження заходів безпеки на робочому місці.

У додаток до цього, чат-бот здатний проводити розрахунки, пов'язані з безпекою праці, наприклад, розрахунки з обсягом шкідливих речовин у повітрі робочої зони, розрахунки щодо проектування освітлення, показники, що використовуються при аналізі травматизму та ін.

Такий спосіб роботи у курсі стає важливим інструментом для підтримки навчання та вирішення практичних питань у галузі охорони праці, надаючи користувачам зручний та швидкий доступ до необхідної інформації та консультацій.

Чат-бот, як консультант з охорони праці, не лише надає корисну інформацію та консультації, але й виступає в ролі підтримки та мотивації для студентів. Він може підбадьорювати студентів у вивченні матеріалу та подякувати їм за активну участь у навчальному процесі. Шляхом позитивного підтвердження досягнень студентів, чат-бот стимулює їх до подальшої праці та навчання. Відзначення успіхів та досягнень сприяє підвищенню самооцінки студентів і підтримує їхній інтерес до предмету. Такий підхід допомагає студентам відчувати себе важливими та заохочує їх активно залучатися до процесу навчання.

Також цікаві для студентів інтерактивні відеоматеріали, які поєднують в собі візуальну інформацію з можливістю активної участі студентів. Вони містять різноманітні елементи взаємодії, такі як тести, завдання, інтерактивні запитання та можливість вибору шляху дії в рамках відео. Крім того, вони можуть включати анімації, візуалізації та демонстрації практичних ситуацій, що допомагають краще засвоїти матеріал. Інтерактивні відео відкривають нові можливості для залучення студентів до навчання, сприяючи активній участі та збагаченню навчального процесу. Їхня перевага полягає в забезпеченні персоналізації навчання та стимулюванні інтересу студентів до вивчення матеріалу.

У висновку слід зазначити, що інтеграція цифрових технологій, таких як чат-боти та інтерактивні відеоматеріали, в навчальний курс «Охорона праці» є важливим кроком у покращенні якості освіти та забезпеченні ефективного засвоєння матеріалу студентами. Ці інструменти допомагають підвищити доступність та зручність навчання, залучаючи студентів до активної участі, стимулюючи їхній інтерес та підтримуючи прогрес. Переваги інтерактивних елементів, таких як тести, завдання та можливість вибору шляху дії, полягають у забезпеченні персоналізованого навчання та миттєвому зворотному зв'язку. Однак важливо продовжувати розвивати та вдосконалювати ці технології, забезпечуючи їхню відповідність сучасним вимогам та потребам студентів та викладачів. Такий підхід до діджиталізації навчання сприяє підвищенню ефективності та результативності освітнього процесу в сучасних умовах.

РЕКОМЕНДАЦІЇ
за тематичними напрямками роботи учасників
VII Міжнародної науково-методичної конференції
«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»
від 7.03.2024 року

Діюче у даний час Положення про рейтингове оцінювання НПП в ОНЕУ (далі Положення) має багато недоліків принципового характеру, наявність яких не тільки суттєво знижують дієвість мотиваційних механізмів, але і змінюють самі цільові установки мотивації діяльності викладачів. Для усунення зазначених недоліків необхідно здійснення суттєві зміни у чинному Положенні, а саме:

- додати до складу видів діяльності, які враховуються при визначенні рейтингової оцінки, роботу викладачів щодо забезпечення виконання студентами індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань;

- здійснити ранжування видів роботи НПП з урахуванням їхньої значущості для формування фахових компетентностей (якості підготовки фахівців) та рейтингу університету. За результатами ранжування визначаються коефіцієнти значущості кожного виду роботи. Базовий (нижчий) коефіцієнт взяти на рівні 1;

- отримати оцінку трудомісткості кожного виду роботи;

- розробити чіткі алгоритми, що дозволяють одержати об'єктивну бальну оцінку кожного виду роботи НПП з урахуванням їх трудомісткості й значущості. Для цього використовуються результати, отримані на попередніх двох кроках; для забезпечення відносної стабільності рейтингових оцінок викладачів термін урахування виданих навчальних посібників, підручників і монографій підвищити до 3-5-ти років. Вказана норма (а саме 5 років) вже застосовувалась в ОНЕУ, зокрема, у першому варіанті Положення, яке було розроблено шановним проф. А. З. Підгорним 10 років тому.

- За студентоцентрованого підходу, важливим є надання переваги проблемним, інтерактивним, дослідницьким, практичним методам навчання, широке використання діалогічних форм взаємодії, дискусій, проблемних ситуацій та запитань, представлення власних гіпотез, ідей, які формують критичне й творче мислення, створюють атмосферу взаєморозуміння й довіри.

- Вибір індивідуальної траєкторії навчання в процесі навчання – це спільна діяльність з окремо визначеними функціями кожного з суб'єктів освітньої діяльності.

- Вибіркові дисципліни виступають одним з важливіших елементів реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти та є одним із механізмів підвищення якості професійної підготовки.

- В умовах інформаційного суспільства актуалізується особистісний ресурс людини: знання, розвиток мислення, рівень володіння технологіями, комунікативні навички. Саме особистісний ресурс впливає на соціальний статус та соціальну активність людини. Модернізація вищої освіти потребує інституалізації, тобто перетворення її в упорядкований процес з певною структурою відносин, закріпленими соціальними правилами, фінансовою підтримкою і відповідальністю учасників.

- Здобувач повинен вибрати імідж ділової людини, не втративши при цьому своєї особистості. Зовнішній образ повинен гармонійно поєднуватися з внутрішніми якостями.

- Вибір професії типу «людина-людина», до якої належить професія економіста ґрунтується на емоційному соціальному інтелекті, включаючи рівні від середнього та вище. Здобувачі економічних спеціальностей відрізняються від здобувачів, які навчаються на інших спеціальностях, вищим рівнем внутрішньоособистісного емоційного інтелекту. Дисципліни професійного циклу зумовлюють розвиток емоційного інтелекту: спостерігається динаміка з внутрішньоособистісного емоційного інтелекту. Розвиток

емоційного інтелекту відбувається дисгармонійно: до другого курсу підвищується здатність безпосередньо сприймати мімічні прояви емоційного стану людини, але суттєво знижується здатність обговорювати з ним її почуття та реакції.

- Робота на занятті в мікрогрупі створює атмосферу в якій формується позитивна взаємозалежність, здобувачі активно обмінюються знаннями, набувають досвід висловлювати власну думку, відстоювати свою точку зору, свою позицію, набувають навички спілкування, толерантної участі в дискусіях, колективного прийняття рішень, встановлення взаємної довіри і залагодження конфліктів.

- Використання тренінгових технологій у навчальному процесі активізує підготовку здобувачів, забезпечує студенто-орієнтоване навчання та готує фахівців до роботи у реальних умовах сьогодення.

- Застосування сучасних програмних продуктів і онлайн-сервісів дозволить поліпшити освітній процес, наблизити його до вимог бізнес-середовища і ринку праці, і зробити заняття більш цікавими і інтерактивними.

- Через поєднання різноманітних навчальних технологій із спрямованістю на особистісний розвиток, здобувачі отримують унікальні можливості для поглибленого вивчення та розвитку своїх здібностей у сучасному освітньому середовищі.

- Розповсюдження інформаційних технологій, перш за все, Інтернету, веде до несподіваних результатів, коли індивідуальні письмові роботи можна легко скопіювати з текстів, що знаходяться у відкритому доступі. Технологія штучного інтелекту розширила можливості перекласти власні зусилля людини по компіляції і комбінаториці матеріалу на комп'ютерну програму. Зміни у інформаційному просторі сучасного навчання потребують відповідних методичних рішень.

- Сучасні інформаційно-комунікаційні технології не замінять живого спілкування здобувачів вищої освіти з викладачем, але кожна проблема породжує нові можливості: для здобувачів освіти – навчитися вчитися самостійно, для викладачів – навчитися використовувати цифрові технології у навчанні.

- Розроблений курс з комплексом традиційних та сучасних технологій візуалізації у роботі викладача дисциплін географічного спрямування в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців в сфері туризму сприяє підвищенню мотивації до вивчення вказаного блоку дисциплін, розвитку навичок практичної діяльності здобувачів в обраній спеціальності, а також формує інтерес до вивчення деяких природничих наук, зокрема, екології, економічної та соціальної географії тощо, в подальшому.

- Поєднання психолого-педагогічних та лінгвістичних аспектів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу визначає можливості формування критичного та асоціативного мислення, комунікативних, лідерських, соціальних компетенцій здобувачів, емоційного інтелекту, умінь самостійного прийняття рішень та командної співпраці.

- Здатність мислити системно забезпечує можливість отримати (окрім суцільно практичних навичок) та сформувані у здобувача вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності як динамічну комбінація знань, вмінь та практичних навичок, спосіб мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, які визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність.

- Приклади застосування методів економіко-математичного моделювання при викладанні дисципліни «Міжнародна логістика» дадуть можливість здобувачам досягти таких програмних результатів навчання, як: вміння обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків; вміння здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

- Ознайомлення з навчальною дисципліною повинно відбуватися з використанням

головного методу інтерактивного навчання «рівний-рівному», який допомагає зняти бар'єри у спілкуванні викладача зі здобувачем, надає можливість розвивати практичні навички за рахунок долучення до занять практиків, здобувачів старших курсів, випускників для ознайомлення зі своїм досвідом у формі дискусії на рівних, а також діяльнісного підходу, особистісно-орієнтованого підходу, синергетичного та компетентнісного підходу. Саме це у сукупності надає більше можливостей для саморозвитку здобувачів та отримання необхідних професійних компетентностей.

- Використання діалогічної взаємодії у підготовці фахівців соціономічної сфери актуалізує у здобувачів мотиваційно-вольовий потенціал, креативність, лідерські здібності, самостійність, здатність здійснювати професійну діяльність на засадах педагогіки партнерства, вміння ефективно працювати в команді та підвищує індекс згуртованості студентської групи.

- Крім інтуїтивного підходу до перспективних розрахунків, використовуються формалізовані методи, серед яких найбільш вживаними та точними є статистичні методи прогнозування.

- Кейс-метод представляє собою поєднання декількох активних методів навчання та дає можливість здобувачам вже під час навчання у ЗВО працювати з матеріалами реальної господарської практики українських та закордонних підприємств, вивчати світовий досвід та розвивати навички ухвалення власних управлінських рішень.

- Використання есе у навчальному процесі вивчення навчальної дисципліни «Міжнародна економіка», сприяє більш чіткому та професійному викладенню думок, допомагає розташувати ці думки в логічній послідовності, передбачає вільне володіння мовою термінів і понять, розкриває глибину і широту навчального матеріалу, вчить використовувати відповідні приклади, цитати та необхідні аргументи.

- Викладання економіки повинно включати дискусії про етичні питання, такі як справедливість, соціальна відповідальність бізнесу та роль грошей у суспільстві. Загалом, урахування концепції людино-орієнтованої економіки при модернізації освітніх програм надає нове значення дисциплінам «Соціальна економіка», «Ринок праці», «Економіка труда та соціально-трудова відносини»; дає поштовх до розробки нових дисциплін, що спрямованим на досягнення гармонії між економічними цілями та потребами людей.

- Викладання навчальних дисциплін освітньо-професійної програми «Управління туристичним та курортним бізнесом» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, створює передумови для саморозвитку здобувача засобами новітніх технологій навчання.

- Підприємства туризму та гостинності часто мають справу з клієнтами різних національностей і культурного походження. Здатність бути культурно обізнаною людиною та подолати власні культурні норми має вирішальне значення для побудови успішної кар'єри в цій галузі.

- Словниковий запас – важливий аспект при вивченні іноземної мови, а найважливіший аспект вивчення мови – розмовна практика.

- Успіхи здобувачів освіти у вивченні англійської мови за професійним спрямуванням залежать також від ступеню особистої відповідальності до навчання.

- Надмірне використання різних видів тестів також негативно впливає на формування професійного аналітично-критичного мислення. Використання цифрових технологій безперечно змінює не лише методику, але й зміст освіти. Однак, незважаючи на те, наскільки передовими та потужними стануть технології у майбутньому, освіта залишиться процесом передачі знань, умінь та навичок від дорослих і досвідчених людей до молодого покоління, яке зростає розвивається та набуває досвіду;

- одним з найбільш рекомендованим та затребуваним способом корекції та профілактики, негативних наслідків дисстресу є йога.

- Дистанційна освіта – це гнучка система, яка дозволяє отримувати освіту будь-де. При такому типі навчання формується новий тип здобувача, підвищується значення

самостійної роботи та мотивація здобувача.

- З метою активізації самостійної роботи здобувачів та розвитку гнучкого мислення під час викладання статистичних дисциплін необхідне цілеспрямоване використання інтерактивної методики навчання, різних форм контролю, конкретних ситуацій, щоб на основі теоретичних положень аналізувати суперечливі процеси ринкових перетворень. До основних принципів навчання потрібно віднести науковість, практичну спрямованість, доступність та наочність.

- Основними найефективнішими видами самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань за даними фінансової звітності фірм, де працюють самі магістранти та аналіз звітності підприємств, де працюють стейкхолдери, які залучаються для проведення семінарів, круглих столів на протязі терміну викладання дисципліни.

- Перспективною формою СРС є вивчення доповідей міжнародних організацій з тематики дисципліни, перекладу статей відомих аналітиків з іноземних джерел (обговорення основних питань Всесвітнього економічного форуму, публікацій Associated Press, Bloonberg, Financial Times).

- Організація самостійної роботи здобувачів в умовах змішаного навчання вимагає значних додаткових витрат часу викладача на розробку пакету обов'язкових і додаткових індивідуальних завдань, на проведення консультацій та співбесід або захисту, а також на підготовку необхідного навчально-методичного забезпечення в електронному вигляді. Також значних додаткових витрат часу потребує позааудиторна робота зі здобувачами, які навчаються за індивідуальним графіком.

- Тимчасовою перевагою неформальної та інформальної освіти є можливість здобуття знань незалежно від місця перебування та часу, можливість пройти атестацію та отримати необхідні знання у форматі дистанційного навчання, а також наявність широкого спектру курсів у більшості спеціальностей та галузей знань. Неформальна освіта стала більш доступною у 2022-2023 роках завдяки міжнародним організаціям і вітчизняним платформам, які надають для українців безкоштовні курси або за спеціальними умовами оплати.

- Основний вектор здоров'яцентричної освіти повинен спрямовуватись на формування здоров'язберігаючої культури здобувачів. освіти, базову складову якої становить духовний потенціал особистості. З метою впровадження багатоступеневої системи здоров'яцентричних практик у закладах вищої освіти бачиться необхідним складання щорічних комплексних планів заходів з об'єднанням освітнього, професійно-наукового і культурно-просвітницького контенту. Ефективність формування духовного потенціалу і здоров'язберігаючої культури значно зростатиме, якщо розширити коло основних і вибіркових дисциплін філософського і соціально-гуманітарного спрямування, основним завданням яких є формування різнобічно розвинутої творчої особистості з критичним мисленням і сформованою системою загальнолюдських цінностей.

- Основним фактором успішного навчання та досягнення програмних результатів є збереження здоров'я здобувачів.

- Активні методи навчання сприяють активізації пізнавального інтересу та навчально-пізнавальної активності молоді, розвивають самостійність у прийнятті рішень, сприяють виробленню практичних навичок, визначають взаємодію учасників навчального процесу, що базується на партнерстві та співробітництві.

- Мікронавчання має перспективу у формі більш доступного варіанту порівняно з традиційними підходами через коротший термін навчання.

- Для успішної взаємодії з поколінням Z потрібно не просто враховувати їх особливості – необхідно змінювати принципи взаємин.

- Для підвищення науково-педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти необхідно реалізувати комплексний підхід, що включає в себе такі елементи: професійний розвиток, стимулювання дослідницької роботи, менторство та обмін досвідом, впровадження новітніх технологій, оцінювання та звітування. Ці заходи допоможуть

створити стимулююче середовище для постійного професійного зростання викладацького складу закладів вищої освіти.

- Необхідні певні важелі впливу (стимули) на можливість та бажання професорсько-викладацького складу відповідати вимогам ефективного освітнього процесу, мати високу професійну компетентність, і які б в свою чергу створювали умови мотивації до професійного розвитку і саморозвитку, та запобігали виникненню проблем і труднощів у практичній професійній викладацькій діяльності.

- Підвищення професійної компетентності можливе за умов постійного оновлювання вмінь та навичок викладачів на підставі забезпечення: формування відповідного методичного середовища; професійної взаємодії з колегами; опануванні інноваційних форм методичної роботи; постійного підвищення кваліфікації викладача, яке не обмежується якоюсь однією формою, включає участь у тренінгах, конференціях, семінарах, вебінарах, курсах тощо.

- Невиправдана редукція академічних програм вищої освіти за рахунок усунення їх соціально-гуманітарної складової загрожує, насправді, глобальними наслідками та радикальною деградацією людства.

- Згідно з інноваційними моделями розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів у системі вищої освіти доцільно: використовувати в навчальній практиці сучасні методичні підходи до освітнього процесу та використовувати сучасне програмне забезпечення для отримання певної інформації про функціонування об'єкту дослідження та обробки результатів досліджень з метою прийняття рішень щодо управління.

- Забезпечення формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, що пов'язані з вивченням дисциплін гуманітарного циклу, нагальною необхідністю є збереження максимальної кількості кредитів та годин з курсу «Філософія» та запровадження нової структури дисциплін вибіркового блоку, що складатиметься з двох підрозділів, за аналогією структурування дисциплін для обов'язкового вивчення – цикл загальної та цикл професійної підготовки – з необхідністю обов'язкового вибору однакової кількості кредитів по кожному розділу, що, наприклад, усуне конкурування дисципліни «Історія світової культури» в третьому семестрі та дисципліни «Логіка та теорія аргументації» в четвертому семестрі з дисциплінами фахового спрямування.

- Ефективність формування компетенцій значною мірою залежить від правильного вибору та впровадження педагогічних технологій. Сучасні технології покликані активізувати професійно-особистісний потенціал викладача, сприяти взаємодії учасників освітнього процесу, набуттю важливих дій, умінь, знань і досвіду, необхідних для професійної та педагогічної діяльності. Проаналізовані педагогічні технології є основою до побудови логічно організованої системи педагогічної взаємодії в рамках підвищення кваліфікації викладачів.

- Професійна компетентність науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти має ґрунтуватися на його професійному та особистісному досвіді, сукупності психолого-педагогічних, методичних знань, навичок і вмінь, сприяючи розвитку і саморозвитку у процесі свідомого особистісного та професійного становлення у педагогічній діяльності, а саме:

- самостійність, як здатність особистості адекватно оцінювати рівень своєї кваліфікації, ступінь професійної навченості, професійну мотивацію, рівень задоволеності педагогічною діяльністю;

- професійно орієнтоване мислення, культура використовувати прийняті в даній професійній галузі прийоми, методи, методики та технології розв'язання завдань, професійний інтелект, культуру професійного мислення, раціонально-логічне мислення, смислову професійну пам'ять;

- творче ставлення до педагогічної діяльності, розвинута здатність до інновацій, збагачення досвіду професії за рахунок особисто творчого внеску.

• Заклади освіти повинні сприяти вдосконаленню конкурентоспроможності фахівців з управління персоналом через використання діджитал-технологій в HR. На нашу думку, необхідно:

- включення цифрових компетенцій у навчальні плани;
- застосування й вдосконалення віртуальних навчальних середовищ (віртуальні тренінги);

- інтерактивна спільнота: створення онлайн-спільноти студентів з управління персоналом може створити можливість для обміну думками, ідеями та знаннями;

- використання аналітики: застосування аналітики допоможе відстежувати прогрес студентів та здобуття ними знань, щоб зрозуміти сильні та слабкі сторони здобувачів і адаптувати навчальну програму на основі цих відомостей;

- співпраця з промисловими підприємствами/бізнесом: заклади освіти повинні забезпечувати співпрацю з бізнесом, організовуючи на належному рівні стажування та практики для здобувачів, на конкретних робочих місцях за їх фахом.

На нашу думку, усі ці компоненти допоможуть здобувачам набути необхідні навички та знання у сфері цифрового розвитку HR-професій, що дасть їм конкурентну перевагу і допоможе професійно реалізуватись у цій сфері.

• Пропозиції для покращення інтернет-комунікацій у закладах вищої освіти:

- розширити пропускну здатність інтернет-з'єднання та модернізувати інтернет-інфраструктуру для забезпечення швидкісного та стабільного доступу до Інтернету в усіх корпусах, аудиторіях та гуртожитках;

- налагодити співпрацю з провідними університетами для організації міжнародних онлайн-лекцій та обміну досвідом;

- співпрацювати з IT-компаніями для впровадження новітніх інтернет-технологій в освітній процес та ін.;

- системи ШІ мають широкий спектр використання, в тому числі в освітньому середовищі. До можливостей віднесені: допомога в написанні есе та статей; структурування матеріалу та мовне навчання. Серед загроз виділені наступні: присвоювання ідей, підходів до розв'язання проблем та відсутність посилань на використання ШІ.

• Ураховуючи загрози та виклики використання ШІ в академічному середовищі, можна виділити наступні завдання щодо перспективних напрямів регулювання академічної доброчесності:

- важливим є чітке розмежування цілей використання ШІ;

- використання посилань на відповідний контент створений ШІ;

- поглиблення обізнаності та покращання культури академічної доброчесності.

Прийнято учасниками

VII Міжнародної науково-методичної конференції

«Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку»,

Україна, м. Одеса, 7 березня 2024 року.

З М І С Т

	Стор.
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	3
СЕКЦІЯ 1. ЕФЕКТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ПРАЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	4
Оксана Гейна Аналіз професійного дискурсу як особливості мови економістів	5
Володимир Видобора, Дорота Бурзинська, Петро Ідріан Інструменти профорієнтаційної роботи ЗВО в сучасних умовах	7
Тетяна Боровик, Світлана Устиченко, Таміла Залозна Інноваційне освітнє середовище як інструмент брендингу закладу освіти	10
Володимир Шинкаренко, Євген Орлов Порівняльний аналіз заочної та дистанційної форм навчання	13
Тетяна Перепельчук, Тетяна Корольова Удосконалення підготовки фахівців з «Економіки» з урахуванням пропозицій роботодавців	15
Тетяна Кириченко Педагогічний менеджмент та професійний розвиток викладацького складу закладів вищої освіти	16
Ірина Дернова, Тетяна Боровик, Альона Руденко Академічна мобільність як інструмент Євроінтеграції учасників освітнього процесу ...	19
Олег Онищенко, Валентина Кубік, Олександр Обнявко Напрями інтелектуалізації праці науково-педагогічних працівників для забезпечення якості вищої освіти	22
Тетяна Збрицька, Тетяна Жукова Розвиток якості сучасної вищої освіти	26
Юрій Єгупов, Ірина Єгупова Шляхи вдосконалення визначення рейтингових оцінок науково-педагогічних працівників	27
Olesya Yatsunska Finding talent in the field of accounting and auditing: gender aspect	30
Наталія Сиротенко Сучасні форми здобуття вищої освіти для фахівців обліково-податкового спрямування: актуальні виклики та перспективи розвитку	32
Ірина Павелко, Тарас Прижбило, Олександр Нелюб Формування компетенції прийняття оптимальних рішень у курсантів підготовки фахівців факультету ракетно-артилерійського озброєння (РАО)	35
Ольга Луньова, Павло Несененко, Катерина Мануїлова Формування етичної поведінки державного службовця під час підготовки студентів з «Публічного управління та адміністрування»	37
Ангеліна Докус, Ірина Лабунець Академічний потенціал молодих вчених Південного регіону України: можливості та перспективи	39
Володимир Пундєв Визначення рівня задоволеності працею науково-педагогічних працівників	42

Ірина Павелко, Володимир Моторний, Юрій В'яткін Інтелектуальні якості й професійна компетентність фахівців, що навчаються за спеціальністю «Автомобілі та автомобільне господарство»	45
СЕКЦІЯ 2. СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ: СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ, ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	47
Наталія Лоханова, Ханна Левандовська Формування інноваційних навичок здобувачів вищої освіти через застосування сучасних програмних продуктів в освітньому процесі	48
Світлана Філяр, Тетяна Жовновач, Олена Борисенко Дистанційне навчання іноземній мові студентів: переваги та недоліки	50
Наталія Щубелка, Сергій Симоненко До питання про педагогічні технології у вищій школі	52
Ганна Совгар Flipped Classroom as Structural Element of Student-Centered Approach	54
Людмила Жданова, Ханна Левандовська Дистанційне навчання в умовах поширення технологій штучного інтелекту	56
Інна Познанська Людино-орієнтована економіка: розвиток компетентностей майбутніх фахівців	57
Олена Діброва, Марина Слатвінська Сучасні методи та технології викладання у забезпеченні якості вищої освіти	59
Тетяна Черкашина Неформальна освіта під час воєнного стану	60
Ірина Лабунець, Ангеліна Докус Аналіз успішної практики в управлінні вищою освітою: досвід Німеччини та Австралії	62
Анжела Пасічніченко Реалізація студентоцентрованого підходу у процесі формування психологічної компетентності в умовах ЗВО	65
Володимир Беспалов, Максим Кочевой, Олександр Обнявко Студентоцентричний підхід у досягненні програмних результатів навчання молодших бакалаврів спеціальності 075 «Маркетинг»	67
Олена Воронова Роль інтерактивних технологій при викладанні дисципліни «Європейська та євроатлантична інтеграція»	69
Ірина Давиденко, Роман Козловський Soft skills як ключові компетентності здобувачів освіти у сфері туризму та гостинності	71
Сергій Макуха Організація роботи в мікрогрупах при проведенні занять з публічного управління та адміністрування	73
Ольга Старенька Доцільність застосування дистанційної форми навчання у закладах вищої освіти	75
Наталія Тарасевич Індивідуальна освітня траєкторія навчання як напрям реалізації особистісного потенціалу здобувача вищої освіти	78
Павло Несененко, Андрій Грималюк, Тетяна Сухова Застосування активних методів навчання у сучасних умовах	79
Олександра Сорока Покоління Z як сучасні здобувачі вищої освіти	82
Наталія Нечева Актуальні методи викладання у закладах вищої освіти	84

Марія Іоргачова, Ганна Коцюрубенко	
Тренінгові технології – запорука досягнення здобувачами необхідних програмних результатів навчання	86
Софія Домбровська	
Microlearning як перспективний підхід до навчання	87
Кристина Тарасова, Яна Сало, Анна Новак	
Студентоорієнтоване навчання: основні аспекти та рекомендації	88
Тетяна Погорєлова	
Сучасні принципи викладання статистичних дисциплін	90
Лариса Шрагіна	
Функціонально-системний підхід як метод формування компетентностей у студентів-психологів	91
Зоя Георгієвська	
Система роботи з текстом на заняттях зі студентами бізнес-спеціальностей у немовних ЗВО	92
Ольга Милашко	
Використання статистичних методів прогнозування в магістерських дослідженнях	94
Катерина Семенова	
Забезпечення якості викладання дисциплін з економічного аналізу в умовах змішаної форми навчання	95
Людмила Тодорова	
Емоційний інтелект – основа успіху	96
Марія Загорулько	
Реалізація студентоцентрованого навчання англійської мови за професійним спрямуванням у медичних закладах фахової передвищої освіти	98
Людмила Чернишова	
Деякі питання стимулювання самостійної роботи студентів при вивченні навчальної дисципліни «Стратегічний аналіз»	100
Юлія Ольвінська, Олена Самотоєнкова	
Особливості розробки та оцінювання індивідуальних завдань зі статистичних дисциплін в умовах змішаного навчання	101
Оксана Добридень, Ярослав Колдунов	
Здоров'яцентризм як невід'ємна складова освітньої парадигми в умовах психосоціальних викликів сучасності	103
Valentina Zakharchuk	
Interactive methods in teaching the discipline «Projection and equipment of hotels and restaurants»	105
Світлана Заволока	
Формування позитивного іміджу сучасного студента в освітньому просторі	106
Ольга Чусова	
Використання діалогічної взаємодії у підготовці фахівців соціономічної сфери	109
Олена Галашова, Світлана Маслова	
Формування фахових компетенцій студентів спеціальності «Професійна освіта (Економіка)» у процесі навчання гуманітарних дисциплін	111
Ірина Волохова, Ольга Дубовик	
Актуальні методи викладання на освітніх програмах магістерського рівня	113
Сергій Нездоймінов	
Формування професійних компетентностей магістрів спеціальності 242 «Туризм і рекреація» за допомогою технологій неформальної освіти	116
Ірина Жарська	
Інтерактивні методи навчання в маркетингу	118

Оксана Петровська	
Кліпове мислення сучасної молоді: виклики та можливості для забезпечення якісної вищої економічної освіти	119
Ірина Лапіна, Анастасія Пінті	
Вибіркові дисципліни як елемент індивідуальної освітньої траєкторії навчання	121
Костянтин Мельник	
Есе як інструмент самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «Міжнародна економіка»	123
Ольга Гусенко	
Застосування методів економіко-математичного моделювання при викладанні дисципліни «Міжнародна логістика»	125
Наталія Мартинова	
Методичні можливості викладача для розвитку внутрішнього туризму за допомогою технологій візуалізації	127
Людмила Бадюл	
Граматики як ключовий аспект вивчення іноземної мови	129
Максим Осадчий	
Інноваційні підходи до використання кейс-методу в освітньому процесі вищих навчальних закладів	131
Андрій Кернас	
Психологічні особливості розвитку динаміки стресових станів у студентів закладів вищої освіти	134
Вадим Копа	
Здоров'я зберігаючий підхід у навчанні сучасного студента	136
СЕКЦІЯ 3. ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	138
Світлана Фімар, Олексій Гнатюк, Наталія Чен, Ольга Шільвінська	
Удосконалення освітнього процесу у вищій школі за рахунок впровадження інноваційних технологій	139
Галина Кошельок, Олександр Янковий	
Підвищення науково-педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти ...	141
Наталія Подвальна, Світлана Самострол	
Проблематика розвитку науково-методичної компетентності викладачів ЗВО	143
Марія Якубовська, Валентина Даньшова	
Система комунікації як складова частина науково-педагогічної компетентності викладачів у системі вищої освіти	146
Олексій Гострик, Василь Дербенцев, Вікторія Соловійова	
Деякі питання щодо організації підготовки здобувачів рівня PhD зі спеціальності 051 «Економіка»	149
Наталія Кузнецова, Валерій Демідов, Олексій Патлаха	
Інформаційне середовище для взаємодії викладачів	151
Михайло Шмиголь, Юлія Юшкевич	
Методична компетентність викладача гуманітарних дисциплін: досвід кафедри – проблеми та виклики	153
Валентина Верещака, Ірина Бойко	
«Освіта впродовж життя» як ключова компетентність фахівця	156
Надія Щербина	
Динаміка змістовних змін у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін у сучасних ЗВО України	158

Павло Несененко, Едуард Каражия	
Модель оцінювання кваліфікації викладачів вищої освіти: загальний підхід та структура	159
Тетяна Балута	
Компетентності викладачів гуманітарного напрямку в сучасних реаліях	162
Галина Кошельок, Олена Батарейна, Ірина Малікова	
Інтерактивне навчання як засіб педагогічної майстерності викладача	164
Ірина Танасюк	
Застосування інтерактивних методів навчання задля розвитку самостійності та відповідальності студентів	166
Олена Антонюк	
Формування коучингової компетенції викладачів вищої школи	168
Ірина Лапіна, Марина Кула	
Застосування інноваційних технологій для вдосконалення професійних компетенцій викладачів ЗВО під час підвищення кваліфікації	171
Дмитро Дедерко	
Особливості розвитку професійної компетентності вчителя сільської загальноосвітньої школи	173
СЕКЦІЯ 4. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	175
Ганна Бедрадіна	
Цифрова трансформація у вищій освіті	176
Інга Мирошниченко	
Діджиталізація як чинник безперервного навчання в умовах дії воєнного стану	178
Marek Sieminski, Galina Koshelok, Olga Jrlenko	
Micro-credentials as a tool for lifelong learning and employability	179
Оксана Орлик	
Цифровізація освітнього процесу у закладах вищої освіти: переваги та виклики	181
Ярослав Дорогий, Олена Дорога-Іванюк, Ірина Бердиченко	
Використання ChatGPT в освітній діяльності	183
Віталій Башлай	
Стратегії впровадження діджиталізації в закладах вищої освіти: можливості та виклики	185
Олег Березюк	
Діджиталізація проведення лабораторної роботи «Дослідження та оцінка метеорологічних умов на робочих місцях» з дисципліни «Основи охорони праці»	187
Sofia Melnychenko	
Methodological principles of developing design thinking in future educators during professional training process	190
Євген Орлов, Володимир Шинкаренко	
Застосування середі програмування R при викладанні аналізу даних студентам економічних спеціальностей	193
Наталя Ковальська	
Діджиталізація освіти: виклики сьогодення	194
Юлія Деркач	
Цифрові зміни у вищій освіті в умовах воєнного стану	196
Лілія Жердецька	
Виклики оцінювання академічної доброчесності в умовах розвитку технологій штучного інтелекту	198
Інна Уханова	
Можливості викладача в умовах превалювання цифрових систем і технологій	199

Наталія Няньчук	
Використання штучного інтелекту в освітній діяльності	202
Світлана Манжула	
Застосування VR технологій у дисциплінах економічного спрямування	204
Володимир Беспалов, Кирило Васильченко, Олександр Обнявко	
Цифрові інструменти підготовки молодших бакалаврів спеціальності 075 «Маркетинг»	206
Людмила Березюк	
Діджиталізація перевірки знань студентів із дисципліни «Медична підготовка»	209
Ольга Тамаркіна	
Застосування онлайн тестів для оцінювання знань студентів ЗВО	212
Тетяна Збрицька	
Роль освітніх компонентів з циклу діджитал-технологій у сфері HR, як інструмент підвищення якості підготовки фахівців з управління персоналом	214
Ольга Шикіна, Ілона Ремігайло, Катерина Федосова	
Використання RevSim Hotel Simulation для вивчення ревеню менеджменту в готельному та ресторанному бізнесі	217
Софія Мельниченко	
Електронні ресурси та онлайн освіта як інструменти розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів	219
Ольга Єсіна	
Використання ШІ в освіті: виклики та можливості	221
Зоряна Висоцька, Світлана Гладченко	
Практика використання інтерактивних методів навчання під час підготовки здобувачів вищих військових навчальних закладів	223
Максим Ябуров	
Діджиталізація систем та технологій навчання у закладах вищої освіти: сучасні тенденції та переваги	225
Людмила Кирилова	
Застосування елементів діджиталізації при викладанні навчальної дисципліни «Вища математика та теорія ймовірностей»	227
Оксана Артюх, Тетяна Муренко	
Потенціал впровадження Chat GPT у викладанні облікових дисциплін	229
Вікторія Білошапка	
Технології m-learning при вивченні дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» ...	232
Оксана Совгар	
Application of artificial intelligence in foreign language learning	235
Тетяна Крутько	
Віртуальне освітнє середовище університету	237
Катерина Гончар	
Практичні аспекти використання цифрових технологій під час викладання дисципліни «Банківські операції»	238
Лариса Орехова, Оксана Чаєнкова	
Модернізація змішаного навчання у немовних закладах вищої освіти	239
Олена Крайнюк	
Інноваційні цифрові інструменти для викладання курсу «Охорона праці»	242
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА ТЕМАТИЧНИМИ НАПРЯМКАМИ РОБОТИ УЧАСНИКІВ VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ» ВІД 7.03.2024 РОКУ	244

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

(матеріали VII Міжнародної науково-методичної конференції)

6-7 березня 2024 р.

Одеса ОНЕУ 2024